ଦେବଭୂମିରେ ଜଳତାଣ୍ଡବ

ଡକ୍ଟର ସୁରେଶ କୁମାର ସାହୁ

SHARALARA BOOK STORE
CUTTACK

ପ୍ରକାଶକ :
ଶାରଳା ବୁକ୍ ଷ୍ଟୋର
ପୁସ୍ତକ ପ୍ରକାଶକ ଓ ବିକ୍ରେତା
ଅଲିଶା ବଜାର, କଟକ

ଦେବଭୂମିରେ ଜଳତାଣ୍ଡବ

(ହୃଦ୍‌କମ୍ପ ସୃଷ୍ଟି କରୁଥିବା
ଏକ ମହାବିପତ୍ତିର କାହାଣୀ)

ଲେଖକ :
ଡକ୍ଟର ସୁରେଶ କୁମାର ସାହୁ

ପ୍ରକାଶକ :
ଶାରଳା ବୁକ୍ ଷ୍ଟୋର୍
ପୁସ୍ତକ ପ୍ରକାଶକ ଓ ବିକ୍ରେତା
ଅଲିଶା ବଜାର, କଟକ
ଫୋନ : ୯୯୩୮୪୬୩୩୨୨

ପ୍ରଥମ ସଂସ୍କରଣ : ୨୦୨୩

ଅକ୍ଷର ଅଳଂକରଣ :
ଗ୍ରାଫିକ୍ସ ସୁପ୍ରିୟା
ଶେଖ ବଜାର, କଟକ
ପ୍ରଚ୍ଛଦ :
ଶଶିକାନ୍ତ ରାଉତ

ମୂଲ୍ୟ : ଟ. ୦୦.୦୦ ମାତ୍ର

DEBABHUMIRE JALATÃNDAB

(A Catastropic disaster of
Kendarnath in 2013)

By :
Dr. Suresh Kumar Sahu

Published by :
Sharala Book Store
Publisher & Book Seller
Alisha Bazar, Cuttack
Mob. : 9938463322

First Edition : 2023

Laser Typeset :
Graphics Supriya
Shaikh Bazar, Cuttack

Cover :
Sashikant Rout

Price : Rs. 00.00 only

ଉତ୍ସର୍ଗ

"ଉଦ୍ଧାର କାର୍ଯ୍ୟରେ ଲିପ୍ତ ଯେଉଁ ସମସ୍ତ ସାମରିକ,
ଅର୍ଦ୍ଧସାମରିକ, ପୋଲିସ୍ କର୍ମୀ, ପ୍ରଶାସନିକ ଅଧିକାରୀ,
ସ୍ୱେଚ୍ଛାସେବୀ, ହେଲିକପ୍ଟର ଚାଳକ ପ୍ରାଣବଳି ଦେଇଥିଲେ,
ସେହି ଯୋଦ୍ଧାଙ୍କ ସାହସ, ଶୌର୍ଯ୍ୟ ଓ ପୁରୁଷାର୍ଥପାଇଁ
ସମଗ୍ର ଭାରତବର୍ଷ ନତମସ୍ତକ ହୋଇ
ଶ୍ରଦ୍ଧାଞ୍ଜଳି ଜ୍ଞାପନ କରୁଛି ।"

ପୃଷ୍ଠଭୂମି

ଉତ୍ତର ପ୍ରଦେଶକୁ ବିଭାଜନ କରି ୨୦୦୦ ମସିହା ନଭେମ୍ବର ୯ ତାରିଖରେ ଉତ୍ତରାଖଣ୍ଡ ପ୍ରଦେଶ ସୃଷ୍ଟି ହେଲା । ମହାବିପତ୍ତି ଯଥା - ଭୂମିକମ୍ପ, ଜଳପ୍ରଳୟ, ଭୂସ୍ଖଳନ ଇତ୍ୟାଦି ପ୍ରାକୃତିକ ଦୁର୍ବିପାକ ଉତ୍ତରାଖଣ୍ଡର ଚିର ସହଚର । ପ୍ରକୃତି ଯେ ଏହି ରାଜ୍ୟପାଇଁ କାହିଁକି ଏତେ ନିର୍ଦ୍ଦୟ, ଏହି ପ୍ରଶ୍ନର ଉତ୍ତର ମାନବ ପାଖରେ ନାହିଁ । ବୈଜ୍ଞାନିକ, ଭୂତତ୍ତ୍ୱବିତ୍, ପରିବେଶବିତ୍ ତଥା ସ୍ଥାନୀୟ ଜନତା ମଧ୍ୟ ଏହି ବିଷୟରେ ଆଲୋଚନା କରି ହତବାକ୍ ।

ଦେବଭୂମି ଉତ୍ତରାଖଣ୍ଡରେ ଚଳିତ ୨୦୧୩ ମସିହା ଜୁନ ୧୬ ଓ ୧୭ ତାରିଖରେ ଦୁର୍ବିପାକ ଘଟି ହଜାର ହଜାର ଜୀବନ ହାନି ଏବଂ ହଜାର ହଜାର କୋଟି ଟଙ୍କାର ସମ୍ପତ୍ତି କ୍ଷୟକ୍ଷତି ଦୁନିଆକୁ ଚକିତ କରିଦେଲା । ବହୁବାର ଏହିପରି ପ୍ରକୃତିର ପ୍ରଚଣ୍ଡ ଆକ୍ରମଣ ଯଥା ମହାପ୍ଲାବନ, ମହାବିପତ୍ତି, ଭୂସ୍ଖଳନ, ଭୂମିକମ୍ପ ଇତ୍ୟାଦି ଦେବଭୂମିକୁ ଧ୍ୱସ୍ତବିଧ୍ୱସ୍ତ କରି ମାନବ ସମାଜକୁ ହତବୁଦ୍ଧି କରିଛି ।

କେଦାରଘାଟିରେ ସଦାସର୍ବଦା 'ଜୟ ଭୋଲେନାଥ', 'ଜୟ ଜୟ ଶିବଶଙ୍କର', 'ବମ୍ ବମ୍ ଭୋଲେ' ଆଦି ଜୟ ଜୟକାରରେ ଯେଉଁ ଅଞ୍ଚଳ ମୁଖରିତ ହେଉଥିଲା, ସେଠାରେ ଆଜି ଭୟଙ୍କର ନିରବତା, ନିସ୍ତବ୍ଧତା ଏବଂ ଅନେକ ଶୂନ୍ୟତା । ସେହି ଭୟଙ୍କର ଦୁର୍ବିପାକର କଳ୍ପନାମାତ୍ରକେ ମନ, ମସ୍ତିଷ୍କ ଏବଂ ହୃଦୟରେ ଏକ ଅଜଣା ଭୟ ସଞ୍ଚାର କରିବା ସହିତ ହୃଦୟର ପ୍ରତ୍ୟେକ ତନ୍ତ୍ରୀରେ କମ୍ପନ ଆଣିଦିଏ ।

ଉକ୍ତଦିନ କେଦାରଘାଟିରେ ଘଟିଥିବା ଜଳଦାଣ୍ଡବରେ ଆଖିପିଛୁଳାକେ ପ୍ରାୟ କୋଡ଼ିଏ ହଜାର ଲୋକ ଜଳସମାଧି ନେଲେ । କିଏ ପେଟପାଟଣାପାଇଁ ଯାଇଥିଲା ତ କିଏ ବାବାଙ୍କ ଦିବ୍ୟଦର୍ଶନ କରି ପରିବାରପାଇଁ ଆଶୀର୍ବାଦ

ସାଉଁଟିବାକୁ; କିନ୍ତୁ କେଦାରବାବା ଏ କ'ଣ କଲେ ? ଶ୍ରଦ୍ଧାଳୁଙ୍କପାଇଁ ବାବା ଏତେ ନିର୍ଦ୍ଦୟ କାହିଁକି ? କ'ଣ ଥିଲା ବିଚାରାମାନଙ୍କ ଦୋଷ ??

ଏହି ମହାବିପତ୍ତି ଯେ ମନୁଷ୍ୟକୃତ, ଏହା ସର୍ବଜନବିଦିତ । ଉତ୍ତରାଖଣ୍ଡ କେବଳ ଅବୈଜ୍ଞାନିକ ପରିଚାଳନା, ଜନବିରୋଧୀ ନୀତି ଏବଂ ଯୋଜନାବିହୀନ ଉନ୍ନୟନ କାର୍ଯ୍ୟ ଇତ୍ୟାଦିର ଶିକାର ହୋଇଛି, ଏଥିରେ ସନ୍ଦେହ ନାହିଁ । ଫଳରେ ବହୁଳ ଭାବରେ ସୃଷ୍ଟି ହୋଇଛି ଜଳବିଦ୍ୟୁତ୍ ପ୍ରକଳ୍ପ ଏବଂ ନଦୀତଟରେ ନିର୍ମାଣ ହୋଇଛି ବହୁତଳ ପ୍ରାସାଦ ଇତ୍ୟାଦି । ସେଥିଯୋଗୁଁ ପର୍ବତ ସବୁ ଫମ୍ପା, ଦୁର୍ବଳ ଏବଂ ଭଙ୍ଗପ୍ରବଣ ହୋଇଛି ଏବଂ ପରିବେଶ ଧୂଳିସାତ୍ ହେବା ସହିତ ବହୁ ଧନଜୀବନ ମଧ୍ୟ ହାନି ଘଟୁଛି । ମାନବକୃତ ଏହି ମହାବିପତ୍ତି ଜନତାଙ୍କୁ ଅବିଶ୍ରାନ୍ତ ଭାବେ ଅନାଥ, ବିଧବା, ଗୃହହୀନ ଏବଂ ଭିକାରି କରିବା ସହିତ ଶିକ୍ଷାକ୍ଷେତ୍ରରେ ମଧ୍ୟ ଅଧୋଗତି ସୃଷ୍ଟି କରୁଛି ।

ଭାରତର କୋଣଅନୁକୋଣରୁ ହଜାର ହଜାର ଟ୍ରକ୍ ରିଲିଫ୍ ସାମଗ୍ରୀ ଉତ୍ତରାଖଣ୍ଡ ପୀଡ଼ିତଙ୍କ ପାଇଁ ପହଞ୍ଚିଥିଲା । ଦେଶବିଦେଶରୁ ମଧ୍ୟ ବହୁଳ ଭାବରେ ସାହାଯ୍ୟ ପହଞ୍ଚିଥିଲା; କିନ୍ତୁ ସେସବୁ କ'ଣ ପୀଡ଼ିତଙ୍କ ଅଭାବ ପୂରଣ କରିବାକୁ ଯଥେଷ୍ଟ !! ଏତଦ୍‌ବ୍ୟତୀତ ଭାରତୀୟ ସେନାବାହିନୀ, I.T.B.P., N.D.R.F., N.D.M.A., B.S.P., S.S.B. ତଥା ବିଭିନ୍ନ ଭାରତୀୟ ସ୍ୱେଚ୍ଛାସେବୀ ସଙ୍ଗଠନ ଯେପରି ନିଃସ୍ୱାର୍ଥପର ଭାବରେ ସେବାପାଇଁ ଆଗଭର ହୋଇ ବାହାରିଲେ, ତାହା ବାସ୍ତବରେ ପ୍ରଶଂସାଯୋଗ୍ୟ । ସମସ୍ତେ ମିଳିମିଶି ପୀଡ଼ିତଙ୍କୁ ଯେପରି ସାହାଯ୍ୟ କଲେ, ତାହା ପ୍ରମାଣ କରୁଛି ଯେ, ଆଜି ମଧ୍ୟ ଭାରତବର୍ଷରେ ମାନବିକତା ବଞ୍ଚିଛି । ଏହି ଉଦ୍ଧାର କାର୍ଯ୍ୟରେ ଅଂଶଗ୍ରହଣ କରିଥିବା ଅନେକ ସାମରିକ, ଅର୍ଦ୍ଧସାମରିକ, ପୋଲିସ୍, ପ୍ରଶାସନ ଅଧିକାରୀ ଏବଂ ସ୍ୱେଚ୍ଛାସେବୀଗଣ ଦୁର୍ଭାଗ୍ୟବଶତଃ ପ୍ରାଣବଳୀ ଦେଇଥିଲେ । ଅନେକ ହେଲିକପ୍ଟର ଦୁର୍ଘଟଣାଗ୍ରସ୍ତ ହେତୁ ଚାଳକମାନଙ୍କର ମଧ୍ୟ ମୃତ୍ୟୁ ଘଟିଥିଲା । ସେହି ସମସ୍ତ ଯୋଦ୍ଧାମାନଙ୍କ ସାହସ, ଶୌର୍ଯ୍ୟ ଓ ପୁରୁଷାର୍ଥପାଇଁ ସମଗ୍ର ଭାରତର ଜନତା ନତମସ୍ତକ ହୋଇ ଶ୍ରଦ୍ଧାଞ୍ଜଳି ଜ୍ଞାପନ କରୁଛି ।

ପରିବେଶବିତ୍ ସୁନ୍ଦରଲାଲ ବହୁଗୁଣା, ଚଣ୍ଡିପ୍ରସାଦ ଭଟ୍ଟ, ଚନ୍ଦ୍ରପ୍ରକାଶ କଲା, ରାମଚନ୍ଦ୍ର ଗୁହା, ଦେବେନ୍ଦ୍ର ଉପାଧ୍ୟାୟ, ଖଡ୍ଗ ସିଂ ଭାଲିଡିୟ ପ୍ରମୁଖଙ୍କ ଉପଦେଶ ତଥା ଗବେଷଣାଲବ୍ଧ ଜ୍ଞାନକୁ ସରକାର ଅଥବା ପ୍ରଶାସନ ଗୁରୁତ୍ୱ ଦେଲେ ନାହିଁ । ଏଣୁ ଏହି ଦୁର୍ବିପାକ ମନୁଷ୍ୟକୃତ ନୁହେଁ ତ ଆଉ କ'ଣ ? ପୁନଶ୍ଚ ଗଡଓ୍ୱାଲ, ରୈନି ଗ୍ରାମର ଗୌରୀଦେବୀ ଏବଂ ତାଙ୍କ ମହିଳା ଗୋଷ୍ଠୀ ଗଛପତ୍ର ଏବଂ ଜଙ୍ଗଲ ଇତ୍ୟାଦିକୁ ସଂରକ୍ଷଣ କରିବାକୁ ଲାଗିପଡ଼ିଲେ । ପରେ ଏହି ଅଦ୍ୱିତୀୟ ଆନ୍ଦୋଳନ 'ଚିପକୋ ଆନ୍ଦୋଳନ' ନାମରେ ଖ୍ୟାତ ହୋଇଥିଲା । ଗୌରୀ ଦେବୀଙ୍କ ସହିତ ଗୋମତୀ ଦେବୀ, ହରକି ଦେବୀ, ଉଷା ଦେବୀ, କଳାବତୀ ଦେବୀ ପ୍ରମୁଖ ଯୋଗଦେଇ ଏହି ଆନ୍ଦୋଳନକୁ ଅଧିକ ସକ୍ରିୟ କରିଥିଲେ ।

ଏହି ପୁସ୍ତକକୁ ପ୍ରସ୍ତୁତ କରିବାପାଇଁ ଏହି ଲେଖକ ବିଭିନ୍ନ ସୂତ୍ରରୁ ତଥ୍ୟ ସଂଗ୍ରହ କରି ପାଠକଙ୍କ ନିମନ୍ତେ ଉପସ୍ଥାପନ କରିଛି । ବହୁ ସମୟରେ ଟି.ଭି. ପରଦାରେ ପରିବେଷିତ ଅନେକ ଭୟଙ୍କର ଦୃଶ୍ୟର ମଧ୍ୟ ସାହାଯ୍ୟ ନିଆଯାଇଛି । ଏତଦ୍‌ବ୍ୟତୀତ ହୃଦେଶ ଯୋଶୀଙ୍କ 'Rage of the River', ବେଦବିଳାସ ଉନ୍ୟାଲ୍‌ଙ୍କ 'Havoc in Heaven' ଏବଂ ଡକ୍ଟର ରମେଶ ପୋଖରୀୟାଲ୍‌ଙ୍କ 'ପ୍ରଳୟ କେ ବିଚ୍' ଇତ୍ୟାଦି ପୁସ୍ତକଗୁଡ଼ିକରୁ ତଥ୍ୟ ସଂଗ୍ରହ କରି ପାଠକଙ୍କ ଅବଗତି ନିମନ୍ତେ ଉପସ୍ଥାପନ କରିଛି । ପୁନଶ୍ଚ ଓଡ଼ିଆ ସମ୍ବାଦପତ୍ର ଯଥା – ସମାଜ, ସମ୍ବାଦ, ପ୍ରଜାତନ୍ତ୍ର, ପ୍ରମେୟ ଏବଂ କିଛି ସାପ୍ତାହିକରୁ ମଧ୍ୟ ତଥ୍ୟ ସଂଗ୍ରହ କରିଛି । ଏଥିସହିତ ଆବଶ୍ୟକସ୍ଥଳେ ଇଣ୍ଟର୍‌ନେଟ୍‌ର ମଧ୍ୟ ସାହାଯ୍ୟ ନେଇ କିଛି ତଥ୍ୟ ଗ୍ରହଣ କରିଛି ।

ମୋର ଆୟୁଷ୍ମାନ ପୁତ୍ର ରାହୁଲ୍, ସୌଭାଗ୍ୟବତୀ ବୋହୂ ମନୀଷା, ଆୟୁଷ୍ମାନ ଜ୍ୱାଇଁ ସଞ୍ଜୀବ ଏବଂ ସୌଭାଗ୍ୟବତୀ କନ୍ୟା ରାଗିଣୀ ପ୍ରମୁଖ ମଧ୍ୟ ପୁସ୍ତକ ପ୍ରସ୍ତୁତିପାଇଁ ଯେଉଁ ପ୍ରୋତ୍ସାହନ ଦେଇଛନ୍ତି, ତାହା ଭୁଲିବାର ନୁହେଁ । ମୋ ପ୍ରିୟପତ୍ନୀ ସୁଜାତା ଦେବୀଙ୍କ ଧୈର୍ଯ୍ୟଭରା ପ୍ରେରଣା, ଆଶ୍ୱାସନା ଏବଂ ସହଯୋଗ ଏହି ପୁସ୍ତକକୁ ସାକାର ରୂପ ପ୍ରଦାନ କରିଛି ।

ମୋର ବନ୍ଧୁ ପ୍ରଫେସର ନିର୍ମଳ ଚନ୍ଦ୍ର ଦାଶ, ବନ୍ଧୁ ପ୍ରାଧ୍ୟାପକ ପୁରୁଷୋତ୍ତମ ଦାସ, ବନ୍ଧୁ ପ୍ରାଧ୍ୟାପକ ଅଜିତ ପ୍ରସାଦ ପଟ୍ଟନାୟକ ଏବଂ ବନ୍ଧୁ ପ୍ରାଧ୍ୟାପକ ସୁରେନ୍ଦ୍ରନାଥ ପାଣିଗ୍ରାହୀ ପ୍ରମୁଖଙ୍କ ଉତ୍ସାହପୂର୍ଣ୍ଣ ପ୍ରେରଣା ବାସ୍ତବିକ୍ ପ୍ରଶଂସନୀୟ ।

ପରିଶେଷରେ ଅନ୍ୟତମ ଅଗ୍ରଣୀ ପ୍ରକାଶନ ସଂସ୍ଥା ଶାରଳା ବୁକ୍ ଷ୍ଟୋର, ଅଲିଶା ବଜାର, କଟକ ପୁସ୍ତକଟିର ପ୍ରକାଶ ଦାୟିତ୍ୱ ତୁଲାଇ ମୋତେ ବାଧିତ କରିଛନ୍ତି । ଏହି ପରିପ୍ରେକ୍ଷୀରେ ମୁଁ ପ୍ରକାଶନ ପ୍ରତିଷ୍ଠାନର ସ୍ୱତ୍ୱାଧିକାରୀ ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ସୁବ୍ରତ ସାହୁଙ୍କୁ ମୋର ଆନ୍ତରିକ ଧନ୍ୟବାଦ ଦେବା ସହିତ ପୁସ୍ତକ ପ୍ରକାଶନରେ ସାହାଯ୍ୟ କରିଥିବା ସମସ୍ତ ସହଯୋଗୀଙ୍କୁ ମଧ୍ୟ ଆନ୍ତରିକ ଧନ୍ୟବାଦ ଜଣାଉଛି ।

ଶୁକ୍ରବାର

ତା ୧୦.୦୨.୨୦୨୩

ଶ୍ରୀ ହେମନ୍ତ କୁମାର ସାହୁ

ଦୂରଭାଷ : ୮୨୪୯୨୯୪୭୦୫

●

ସୂଚିପତ୍ର

ବିଷୟ	ପୃଷ୍ଠା
ଉପକ୍ରମ	**୧୧**
ବାଦଲଫଟା ବର୍ଷା	୧୬
ଜନଜୀବନ ଅସ୍ତବ୍ୟସ୍ତ	୧୭
ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷଦର୍ଶୀଙ୍କ ମୁଖରୁ...	୧୯
ପ୍ରକୃତିର କ୍ରୂରତା	୨୬
ପ୍ରଳୟର ଭୟଙ୍କର ଦୃଶ୍ୟ	**୨୯**
ଜୀବନ ସଂଘର୍ଷ	୨୯
ସହସ୍ର ଲୋକଙ୍କ ମୃତ୍ୟୁ	୩୨
ପ୍ରଶାସନର ନିରବତା	୩୫
ରାମବାଡ଼ା ନିଶ୍ଚିହ୍ନ	୩୭
ଗୌରୀକୁଣ୍ଡରେ ମହାବିନାଶ	୪୧
ଧ୍ୱସ୍ତବିଧ୍ୱସ୍ତ ଉତ୍ତରକାଶୀ	୪୪
ଶ୍ରୀନଗରରେ ବିନାଶ ଲୀଳା	୫୦
ଜୀବନ-ମୃତ୍ୟୁ ସଂଘର୍ଷ	**୫୨**
ଆକାଶ ତଳେ ଜୀବନ	୫୨
ପୁନଶ୍ଚ ବର୍ଷା ତାଣ୍ଡବ	୫୫
ଶହେ ବର୍ଷର ରେକର୍ଡ଼ ଭାଙ୍ଗିଲା ବର୍ଷା	୫୮
ବିସ୍ତାରବାଦୀ ବର୍ଷା	୬୧
ଶବ ଦେଲା ଜୀବନ	୬୩
ଶ୍ମଶାନର ନିରବତା	୬୬
ବିପଦ ପରେ ବିପଦ	**୭୦**
ଜଳ ପ୍ରଳୟ	୭୦
ହେଲିକପ୍ଟରଦ୍ୱାରା ଉଦ୍ଧାର କାର୍ଯ୍ୟ	୭୨
ମହାମାରୀ ଆଶଙ୍କା	୭୬
ସୈନିକଙ୍କୁ ସଲାମ	୭୮
ଅନ୍ତହୀନ ଯନ୍ତ୍ରଣା	**୮୯**
ଜୀବନ ଏବଂ ଜୀବିକା ଧ୍ୱଂସ	୮୯
ଭିଟାମାଟିର ମୋହ	୯୧
ସନ୍ତାନଙ୍କ ଭବିଷ୍ୟତ ଚିନ୍ତା	୯୩
ଗୃହପାଳିତ ପଶୁଙ୍କ ମୋହ	୯୫

ବିଷୟ **ପୃଷ୍ଠା**

- **ଚତୁର୍ଦ୍ଧାମରେ ମହାବିପତ୍ତି ୯୮**
  - କେଦାରନାଥ ଧାମ ୯୮
  - ବଦ୍ରିନାଥ ଧାମ ୧୦୩
  - ଗଙ୍ଗୋତ୍ରୀ ଓ ଯମୁନେତ୍ରୀ ଧାମ ୧୦୫
  - ସୀମାନ୍ତ ମାଣାଗ୍ରାମ ୧୦୮
- **କେଦାରଘାଟିରେ ଉଦ୍ଧାର କାର୍ଯ୍ୟ ୧୧୧**
  - ସାହାଯ୍ୟର ଅସଂଖ୍ୟ ହାତ ୧୧୧
  - ଯବାନଙ୍କ କର୍ମକୁଶଳତା ୧୧୫
  - ସ୍ଥାନୀୟ ଯୁବକଙ୍କ ଯୋଗଦାନ ୧୨୧
  - ସେବାସଂସ୍ଥାଙ୍କ ସାହାଯ୍ୟ ୧୨୩
- **ଦେବଭୂମିରେ ଦେବଦୂତ ଏବଂ ଦାନବ ୧୨୬**
  - ଦେବଦୂତଙ୍କ ବଳିଦାନ ୧୨୬
  - ମୁସଲମାନ ଦେବଦୂତ ୧୨୮
  - ଦାନବଙ୍କ ଉତ୍ପାତ ୧୩୦
  - ଦାନବଙ୍କ କଳାବଜାରୀ ୧୩୩
- **ଓଡ଼ିଆ ତୀର୍ଥଯାତ୍ରୀ ୧୩୫**
  - ଗଞ୍ଜାମ ଏବଂ ଗଜପତି ତୀର୍ଥଯାତ୍ରୀ ୧୩୫
  - ସମ୍ବଲପୁରରେ ଶୋକର ଛାୟା ୧୩୭
  - ଜଳପ୍ରଳୟରୁ ଘରବାହୁଡ଼ା ୧୩୮
- **କାହିଁକି ଏହି ବିନାଶଲୀଳା ? ୧୪୧**
  - ପ୍ରାକୃତିକ ବିପର୍ଯ୍ୟୟର ଇତିହାସ ୧୪୧
  - ପ୍ରାକୃତିକ କାର୍ଯ୍ୟରେ ହସ୍ତକ୍ଷେପ ୧୪୫
  - ବାଦଲଫଟା ବର୍ଷାର କାରଣ କ'ଣ ? ୧୪୭
  - ଜଳପ୍ରଳୟ ମାନବକୃତ କି ? ୧୪୯
  - ଜଳତାଣ୍ଡବ ମୂଳରେ ଧାରୀଦେବୀ !! ୧୫୨
- **ଶବ ସତ୍କାର ୧୫୫**
  - ଶବ ସତ୍କାର ଅସମ୍ଭବ ୧୫୫
  - ଗଣ ଶବ ସତ୍କାର ୧୫୭
  - ସଂସ୍କାରପାଇଁ କାଠ କାହିଁ ? ୧୫୯
  - ପୁରୋହିତ କାହାନ୍ତି ? ୧୬୦
- **ଅନ୍ତିମ କଥା ୧୬୨**
- **ଅନ୍ତହୀନ କଥା ୧୬୮**

ଉପକ୍ରମ

ଭାରତବର୍ଷ ଏକ ମହାନ୍ ଏବଂ ବହୁ ପ୍ରାଚୀନ ଦେଶ । ଏହାର ସଭ୍ୟତା ଏବଂ ସଂସ୍କୃତି ବହୁ ପୁରାତନ । ଏହି ଦେଶ ଦେବଭୂମି ତଥା ତପୋଭୂମି ରୂପେ ପରିଚିତ । ଏହି ଦେଶର ମୁଖ୍ୟ ଧର୍ମ ହେଲା ସନାତନ । ସନାତନ ଧର୍ମ ପୁଣି ବିଭିନ୍ନ ବିଭାଗରେ ବିଭକ୍ତ ହୋଇଛି, ଯଥା - ଶୈବ, ବୈଷ୍ଣବ, ଶାକ୍ତ ଇତ୍ୟାଦି । ଏତଦ୍‌ବ୍ୟତୀତ ଏହି ଦେଶ ଅନେକ ଧର୍ମର ଉତ୍ପତ୍ତିସ୍ଥଳ ଯଥା - ବୌଦ୍ଧଧର୍ମ, ଜୈନଧର୍ମ, ଶିଖ୍‌ଧର୍ମ, ମହିମାଧର୍ମ ଇତ୍ୟାଦି । ଏଣୁ ଏହା ଏକ ଧର୍ମପୀଠ କହିଲେ ଅତ୍ୟୁକ୍ତି ହେବ ନାହିଁ । ପୁନଶ୍ଚ ଏହି ଦେଶ ସର୍ବଧର୍ମର ସମନ୍ୱୟ କ୍ଷେତ୍ର । ଏହି କ୍ଷେତ୍ରରେ ଅନେକ ଧର୍ମ ଯଥା - ସନାତନ, ଇସ୍‌ଲାମ, ଖ୍ରୀଷ୍ଟିୟାନ୍ ଆଦି ଧର୍ମ ତିଷ୍ଠି ରହିଛି । ଏଣୁ ଭାରତ ଏକ ମହାନ୍ ଧର୍ମକ୍ଷେତ୍ର ।

ଭାରତ ଏକ ବିଶାଳ ଭୂଖଣ୍ଡ । ସମ୍ପ୍ରତି ଭାରତବର୍ଷରେ ୨୯ଟି ରାଜ୍ୟ ଅଛି । ସେଗୁଡ଼ିକର ନାମ ନିମ୍ନରେ ଦିଆଗଲା, ଯଥା - (୧) ଜାମ୍ମୁ-କାଶ୍ମୀର, (୨) ହିମାଚଳ ପ୍ରଦେଶ, (୩) ଅରୁଣାଚଳ ପ୍ରଦେଶ, (୪) ମେଘାଳୟ, (୫) ସିକ୍କିମ୍, (୬) ଆସାମ, (୭) ମିଜୋରାମ୍, (୮) ତ୍ରିପୁରା, (୯) ମଣିପୁର, (୧୦) ରାଜସ୍ଥାନ, (୧୧) ଗୁଜରାଟ୍, (୧୨) ପଞ୍ଜାବ, (୧୩) ହରିୟାଣା, (୧୪) ଦିଲ୍ଲୀ, (୧୫) ଉତ୍ତର ପ୍ରଦେଶ, (୧୬) ଉତ୍ତରାଖଣ୍ଡ, (୧୭) ବିହାର, (୧୮) ମଧ୍ୟପ୍ରଦେଶ, (୧୯) ଝାଡ଼ଖଣ୍ଡ, (୨୦) ଛତିଶଗଡ଼, (୨୧) ପଶ୍ଚିମବଙ୍ଗ, (୨୨) ଓଡ଼ିଶା, (୨୩) ଆନ୍ଧ୍ରପ୍ରଦେଶ, (୨୪) ତେଲଙ୍ଗାନା, (୨୫) ମହାରାଷ୍ଟ୍ର, (୨୬) କର୍ଣ୍ଣାଟକ, (୨୭) ଗୋଆ, (୨୮) କେରଳ, (୨୯) ତାମିଲନାଡୁ । କିନ୍ତୁ ଗତ ୨୦୧୯ ମସିହା ଅଗଷ୍ଟ ୫ ତାରିଖରେ କାଶ୍ମୀର ରାଜ୍ୟରୁ ୩୭୦ ଧାରାକୁ ଉଚ୍ଛେଦ କରାଗଲା । ଫଳରେ ଜାମ୍ମୁ-କାଶ୍ମୀର ରାଜ୍ୟକୁ ପୁନର୍ଗଠନପୂର୍ବକ ଏହାକୁ ଦୁଇଗୋଟି କେନ୍ଦ୍ରଶାସିତ ଅଞ୍ଚଳ ଯଥା ଜାମ୍ମୁ-

କାଶ୍ମୀର ଓ ଲଦାଖ୍‌ରେ ବିଭାଜନ କରାଗଲା । ତେଣୁ ଭାରତର ରାଜ୍ୟସଂଖ୍ୟା ୨୯ରୁ ୨୮କୁ ହ୍ରାସ ପାଇବା ସହିତ କେନ୍ଦ୍ରଶାସିତ ଅଞ୍ଚଳ ସଂଖ୍ୟା ୭ରୁ ୯କୁ ବୃଦ୍ଧି ପାଇଲା ।

ପ୍ରାଚୀନ କାଳରୁ ଉତ୍ତରାଖଣ୍ଡ ଏକ ନିର୍ଜନ, ନିଶବ୍ଦ ଏବଂ ନିଛାଟିଆ ସ୍ଥାନ ଥିଲା । ଏହି ରାଜ୍ୟରେ ଅନେକ ଦିବ୍ୟସ୍ଥାନ, ମନ୍ଦିର, ନଦୀ, ଝରଣା, ହ୍ରଦ, ବଣଜଙ୍ଗଲ ଏବଂ ପାହାଡ଼ ପର୍ବତ ଆଦି ବିଦ୍ୟମାନ । ବିଶେଷକରି ଏହି ଆଠଗୋଟି ଜନବସତି ଯଥା - ଚାମୋଲି, ଉତ୍ତରକାଶୀ, ପିଥୋରାଗଡ଼, ନୈନିତାଲ, ଅଲମୋଡ଼ା, ପୌଡ଼ି, ତିହିରି ଏବଂ ଡେରାଡୁନ୍ ଆଦିକୁ ହିଁ ତପୋଭୂମି ବା ଦେବଭୂମି କୁହାଯାଏ । ଭାରତର କୋଣ ଅନୁକୋଣରୁ ଈଶ୍ୱରଙ୍କ ଅନ୍ୱେଷଣରେ ବହୁ ତପସ୍ୱୀ ଏହି ପବିତ୍ର ସ୍ଥାନକୁ ଆସିଥାଆନ୍ତି । ଏହି ଆକର୍ଷଣୀୟ ପରିବେଶରେ କୌଣସି ଗୁମ୍ଫାରେ ଅଥବା କୁଟୀର ସ୍ଥାପନ କରି ତପସ୍ୟାରେ ମଗ୍ନ ହୁଅନ୍ତି । ଏହି ତପସ୍ୱୀମାନଙ୍କ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ହେଲା - ଭଗବତ୍‌ପ୍ରାପ୍ତି ଏବଂ ଜଗତର କଲ୍ୟାଣ ସାଧନ କରିବା । ଏଣୁ ବହୁସଂଖ୍ୟାରେ ସାଧୁସନ୍ଥ ଏଠାରେ ତପସ୍ୟା କରିଥା'ନ୍ତି । ଆବହମାନ କାଳରୁ ଋଷି, ମୁନି, ସାଧୁସନ୍ଥଗଣ ଏହି ସ୍ଥାନକୁ ସ୍ୱ-ତପୋଭୂମି ଭାବରେ ଗ୍ରହଣ କରିଆସିଛନ୍ତି । ପୁନଶ୍ଚ ଏହି ରାଜ୍ୟ ଦେବତାମାନଙ୍କ ବାସସ୍ଥଳୀ ରୂପେ ମଧ୍ୟ ସତ୍ୟ, ତ୍ରେତୟା, ଦ୍ୱାପର ଯୁଗରୁ ପରିଚିତ ଥିଲା ଏବଂ କଳିଯୁଗରେ ମଧ୍ୟ ଦେବଭୂମି ଭାବେ ପରିଚିତ । ଏହି ରାଜ୍ୟରେ କେଦାରନାଥ, ବଦ୍ରିନାଥ, ତୁଙ୍ଗନାଥ, ନୃସିଂହନାଥ, ବିଶ୍ୱନାଥ, ଗଙ୍ଗୋତ୍ରୀ ଦେବୀ, ଯମୁନେତ୍ରୀ ଦେବୀ, ଧାରୀ ଦେବୀ ଆଦିଙ୍କ ପ୍ରାଚୀନ ଏବଂ ଦିବ୍ୟ ମନ୍ଦିର ବିଦ୍ୟମାନ । ଏତଦ୍‌ବ୍ୟତୀତ ଆହୁରି ବହୁ ପୁରାତନ ମନ୍ଦିର ଏହି ରାଜ୍ୟରେ ଥିବା ହେତୁ ଏହାକୁ ଦେବଭୂମି ଭାବରେ ସାରା ବିଶ୍ୱ ଗ୍ରହଣ କରିଛି ।

ଭାରତର ଉତ୍ତରାଖଣ୍ଡ ଏକ ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ରାଜ୍ୟ, କାରଣ ଏହା ଧର୍ମକ୍ଷେତ୍ର ହେବା ସହିତ ଚୀନ ଏବଂ ନେପାଳକୁ ଲାଗିଥିବା ଭୂଖଣ୍ଡ । ଏହି ରାଜ୍ୟର ମୋଟ କ୍ଷେତ୍ରଫଳ ୫୩,୪୮୩ ବର୍ଗ କିଲୋମିଟର ଏବଂ ତହିଁରୁ

ଶତକଡ଼ା ୯୩ ଭାଗ ପାହାଡ଼ ପର୍ବତ ଏବଂ ଶତକଡ଼ା ୬୫ ଭାଗ ଜଙ୍ଗଲ । ଜନଗଣନା ୨୦୧୧ ଅନୁଯାୟୀ ଏହି ରାଜ୍ୟର ମୋଟ ଜନସଂଖ୍ୟା ୧,୦୦,୮୬,୨୯୨ ଏବଂ ତନ୍ମଧ୍ୟରୁ ପୁରୁଷ ୫୧,୩୭,୭୨୩ ଥିବାବେଳେ ମହିଳାଙ୍କ ସଂଖ୍ୟା ୪୯,୪୮,୫୧୯ ଥିଲା । ଅର୍ଥାତ୍ ରାଜ୍ୟର ପ୍ରତି ୧୦୦୦ ପୁରୁଷ ପାଇଁ ମହିଳାଙ୍କ ସଂଖ୍ୟା ୯୬୩ ଏବଂ ସାକ୍ଷରତା ହାର ଶତକଡ଼ା ୨୯.୬୩ ଭାଗ । ଏହି ରାଜ୍ୟରେ ୫୧ଟି ପର୍ବତ ଶୃଙ୍ଗ ମଧ୍ୟ ରହିଛି । ଦେଶର ଶତକଡ଼ା ୦.୮୩ ଭାଗ ଅଧିବାସୀ, ଶତକଡ଼ା ୧.୬୩ ଭାଗ ଭୂମିରେ ବସବାସ କରନ୍ତି ।

ଏହି ପବିତ୍ର କ୍ଷେତ୍ରରେ ୧୬ଟି ନଦୀ ପ୍ରବାହିତ । ସେଗୁଡ଼ିକର ନାମ ହେଲା, ଯଥା - (୧) ଗଙ୍ଗା, (୨) ଯମୁନା, (୩) ଅଳକାନନ୍ଦା, (୪) ଭାଗୀରଥି, (୫) ରାମଗଙ୍ଗା, (୬) କାଳୀ, (୭) ଭିଲଙ୍ଗା, (୮) ସରସ୍ୱତୀ, (୯) ଗଉଲୀ, (୧୦) ଗୌରୀଗଙ୍ଗା, (୧୧) କୋଶୀ, (୧୨) ମନ୍ଦାକିନୀ, (୧୩) ପିଣ୍ଡାରି, (୧୪) ନନ୍ଦାକିନୀ, (୧୫) ସରଯୁ ଏବଂ (୧୬) ଟୋନ୍ ଇତ୍ୟାଦି । ଏତଦ୍‌ବ୍ୟତୀତ ଏହି ନଦୀଗୁଡ଼ିକର ଅନେକ ଉପନଦୀ ଅଛି ।

ଉତ୍ତରାଖଣ୍ଡ ରାଜ୍ୟର ପଶ୍ଚିମରେ ହିମାଚଳ ପ୍ରଦେଶ, ପୂର୍ବରେ ନେପାଳ, ଉତ୍ତରକୁ ଚୀନ୍ ଏବଂ ଦକ୍ଷିଣକୁ ଉତ୍ତର ପ୍ରଦେଶ ଅବସ୍ଥିତ । ଏହି ରାଜ୍ୟରେ ୧୩ଟି ଜିଲ୍ଲା ଅଛି । ଯଥା - (୧) ଆଲମୋଡ଼ା, (୨) ବାଗେଶ୍ୱର, (୩) ଚାମୋଲି, (୪) ଚମ୍ପତ, (୫) ଡେରାଡୁନ୍, (୬) ହରିଦ୍ୱାର, (୭) ନୈନିତାଲ, (୮) ପାଉରି, (୯) ଉଦ୍ଧାମସିଂ ନଗର, (୧୦) ପିଥୋରଗଡ଼, (୧୧) ରୁଦ୍ରପ୍ରୟାଗ, (୧୨) ତିହିରି ଗଡ଼ୱାଲ୍, (୧୩) ଉତ୍ତରକାଶୀ । ଏହି ରାଜ୍ୟର ରାଜଧାନୀ ଡେରାଡୁନ୍ । ଏହି ରାଜ୍ୟରେ ପ୍ରାୟ ସବୁ ସମୟରେ ତାପମାତ୍ରା ୧୫ ଡିଗ୍ରୀ ସେଲ୍‌ସିୟସ୍ ଥାଏ ।

ଉତ୍ତରାଖଣ୍ଡର ରୁଦ୍ରପ୍ରୟାଗ ଜିଲ୍ଲାରେ କେଦାରନାଥଙ୍କ ଭବ୍ୟ ମନ୍ଦିର ଅବସ୍ଥିତ । ହରିଦ୍ୱାରଠାରୁ ଋଷିକେଶ, ଦେବପ୍ରୟାଗ, ଶ୍ରୀନଗର ଇତ୍ୟାଦି ୧୬୩ କିଲୋମିଟର ରାସ୍ତା ଅତିକ୍ରମ କଲେ ରୁଦ୍ରପ୍ରୟାଗରେ ପହଞ୍ଚିହୁଏ । ରୁଦ୍ରପ୍ରୟାଗ ସମୁଦ୍ରପତନଠାରୁ ପ୍ରାୟ ୬୧୦ ମିଟର ଉଚ୍ଚରେ ଅବସ୍ଥିତ ।

ଏହା ଏକ କ୍ଷୁଦ୍ର କିନ୍ତୁ ମହତ୍ତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ଜନବସତି । ଏହି ରମଣୀୟ ତଥା ପବିତ୍ର ସ୍ଥାନ, ମନ୍ଦାକିନୀ (କେଦାରନାଥଙ୍କ ଦିଗରୁ ପ୍ରବାହିତ ନଦୀ) ଏବଂ ଅଳକାନନ୍ଦା (ବଦ୍ରିନାଥଙ୍କ ଦିଗରୁ ପ୍ରବାହିତ ନଦୀର ସଙ୍ଗମ ସ୍ଥଳରେ ଅବସ୍ଥିତ । ଏହିଠାରୁ ରାସ୍ତା ଦୁଇ ଭାଗରେ ବିଭାଜନ ହୋଇ ଦୁଇ ଦିଗକୁ ଅର୍ଥାତ୍ ଗୋଟିଏ ରାସ୍ତା କେଦାରନାଥ ଧାମକୁ ଏବଂ ଅନ୍ୟଟି ବଦ୍ରିନାଥ ଧାମ ଆଡ଼କୁ ଗତି କରିଛି । ଏହି ପବିତ୍ର ସ୍ଥାନରୁ ପ୍ରଭୁ କେଦାରନାଥଙ୍କ ଧାମ ପ୍ରାୟ ୮୪ କିଲୋମିଟର । ଏଠାରେ ପ୍ରାଚୀନ ରୁଦ୍ରନାଥ ମନ୍ଦିର ମଧ୍ୟ ଅଛି । ପୁନଶ୍ଚ ରୁଦ୍ରପ୍ରୟାଗଠାରୁ ତିଲ୍‌ୱାଜା, ଅଗସ୍ତିମୁନି କୁଣ୍ଡ, ଗୁପ୍ତକାଶୀ, ନାଲା, ଫାଟା, ରାମପୁର, ସୋନପ୍ରୟାଗ, ସୀତାପୁର, ଗୋରୀକୁଣ୍ଡ, ରାମବାଡ଼ା, ଗରୁଡ଼ଚଟି ଇତ୍ୟାଦି ଅତିକ୍ରମ କରି କେଦାରନାଥ ଧାମରେ ପହଞ୍ଚି ହୁଏ । ଗୌରୀକୁଣ୍ଡ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଚାରିଚକିଆ ଯାନରେ ୨୩୨ କିଲୋମିଟର ଗତିକରି ପୁଣି ଗୌରୀକୁଣ୍ଡଠାରୁ ୧୪ କିଲୋମିଟର କେଦାରନାଥ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ପଦବ୍ରଜରେ, ଖଚରଦ୍ୱାରା ଅଥବା ଦୋଳାଦ୍ୱାରା ମଧ୍ୟ ଯାଇହେବ ।

କେଦାରଖଣ୍ଡର ଉତ୍ତର ଦିଗରେ ମହାପ୍ରଭୁ ଶ୍ରୀଶ୍ରୀକେଦାରନାଥଙ୍କ ଭବ୍ୟ ମନ୍ଦିର ସମୁଦ୍ର ପତନଠାରୁ ପ୍ରାୟ ୩,୫୮୩ ମିଟର ଉଚ୍ଚ ଏକ ଆର୍ଦ୍ର ସମତଳ ଭୂମିରେ ଅବସ୍ଥିତ । ଏହି ଭବ୍ୟ ମନ୍ଦିର ମହାଭାରତ ଯୁଦ୍ଧ ଶେଷରେ, ଗୋତ୍ରବଧର ପ୍ରାୟଶ୍ଚିତ ନିମନ୍ତେ ପାଣ୍ଡବମାନଙ୍କଦ୍ୱାରା ନିର୍ମାଣ ତଥା ପ୍ରତିଷ୍ଠା କରାଯିବାର କିମ୍ବଦନ୍ତୀ ଅଛି । ଏହି ମନ୍ଦିର ମନ୍ଦାକିନୀ ନଦୀକୂଳରେ ଅବସ୍ଥିତ । ପୁନଶ୍ଚ କେଦାରନାଥଙ୍କ ଉପରମୁଣ୍ଡରେ ପ୍ରବାହିତ ମନ୍ଦାକିନୀ ଦୁଇ ଭାଗରେ ବିଭକ୍ତ ହୋଇ ମୁଖ୍ୟଧାରଟି ମନ୍ଦିରର ଅନତି ଦୂରରେ ଏବଂ ଉପନଦୀଟି ବହୁ ଦୂରରେ ପ୍ରବାହିତ । ମନ୍ଦିରର ଅନତି ଦୂରରେ ଏକ ପାହାଡ଼ ନିକଟରେ ଅତୀବ ଶୀତଳ ଜଳର ଏକ ହ୍ରଦ ଅଛି ଏବଂ ସେହି ଦ୍ରଦରୁ ମନ୍ଦାକିନୀ ନଦୀର ସୃଷ୍ଟି । ପୁନଶ୍ଚ ମନ୍ଦିରଠାରୁ ଗୌରାବାଡ଼ି ତାଲ ପ୍ରାୟ ଏକ କିଲୋମିଟର ଏବଂ ବାସୁକି ହ୍ରଦ ପ୍ରାୟ ପାଞ୍ଚ କିଲୋମିଟର ଦୂରରେ ଅବସ୍ଥିତ ।

ମହାପ୍ରଭୁ ବାବା କେଦାରନାଥଙ୍କ ମନ୍ଦିରରେ ଏକ ମଣ୍ଡପ, ଜଗମୋହନ ଏବଂ ଗର୍ଭଗୃହ ଅଛି । ଗର୍ଭଗୃହର ମଧ୍ୟସ୍ଥଳରେ ଶ୍ରୀକେଦାରନାଥଙ୍କ ଏକ

ଭବ୍ୟ ଲିଙ୍ଗ ପୂଜା ପାଉଛନ୍ତି । କେଦାରନାଥ (ଲିଙ୍ଗ)ଙ୍କ ନିକଟରେ ବୃହତ୍‌କାୟ ପିତଳ ନିର୍ମିତ ଅନେକ ତ୍ରିଶୂଳ ଏବଂ ନାଗଦେବତା ମଧ୍ୟ ପୂଜା ପାଉଛନ୍ତି । ଜଗମୋହନରେ ନନ୍ଦୀଙ୍କ ଏକ ପିତଳ ପ୍ରତିମା, ଦ୍ରୌପଦୀ, ପଞ୍ଚପାଣ୍ଡବ, ପାର୍ବତୀ ଏବଂ ଲକ୍ଷ୍ମୀଙ୍କ ମୂର୍ତ୍ତି ମଧ୍ୟ ପୂଜା ପାଉଛନ୍ତି । ଦ୍ୱାରଦେଶରେ ଦ୍ୱାରପାଳଙ୍କ ଦୁଇଟି ମୂର୍ତ୍ତି ରହିଛି । ପୁନଶ୍ଚ ମନ୍ଦିର ବାହାରେ ଥିବା ମଣ୍ଡପରେ ନନ୍ଦୀଙ୍କ ଏକ ବିଶାଳକାୟ ପ୍ରସ୍ତର ମୂର୍ତ୍ତି ଶୋଭା ପାଉଛନ୍ତି । ଆଜି ମଧ୍ୟ କେବଳ ଦୀପ ଆଲୋକରେ ହିଁ ଶ୍ରୀଶ୍ରୀକେଦାରନାଥଙ୍କ ନୀତିକାନ୍ତି, ପୂଜାର୍ଚ୍ଚନା ହୁଏ ଏବଂ ଭକ୍ତଗଣ ମଧ୍ୟ ଦର୍ଶନ କରି ଆନନ୍ଦିତ ହୁଅନ୍ତି ।

ଶୀତଋତୁରେ ଅତ୍ୟଧିକ ଶୀତ ଏବଂ ତୁଷାରପାତ ଯୋଗୁଁ କେଦାରନାଥ ମନ୍ଦିରର ଦ୍ୱାର ବନ୍ଦ୍ କରାଯାଇଥାଏ । କାର୍ତ୍ତିକ ମାସ ଦୀପାବଳି ଅମାବାସ୍ୟା ପରଦିନ ମନ୍ଦିର ଦ୍ୱାର ବନ୍ଦ୍ ହୁଏ ଏବଂ ବୈଶାଖ ମାସ ଅକ୍ଷୟ ତୃତୀୟା ଦିନ ମନ୍ଦିର ଦ୍ୱାର ପୁଣି ଖୋଲାହୁଏ ଏବଂ ପୁନର୍ବାର ନୀତିକାନ୍ତି ପୂଜାର୍ଚ୍ଚନା ଆରମ୍ଭ ହୁଏ । ଅତ୍ୟଧିକ ତୁଷାରପାତ ହେତୁ ମନ୍ଦିରଦ୍ୱାର ବନ୍ଦ୍ ହେବା ଯୋଗୁଁ ଦୀପାବଳିଠାରୁ ଅକ୍ଷୟ ତୃତୀୟା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଅବଧିରେ ଶ୍ରୀଶ୍ରୀକେଦାରନାଥଙ୍କ ଚଳନ୍ତି ପ୍ରତିମାଙ୍କୁ ଉଖିମଠଠାରେ ପୂଜାର୍ଚ୍ଚନା କରାଯାଏ ।

ସେଦିନ ଥିଲା ୨୦୧୩ ମସିହା ଜୁନ୍ ୧୫ ତାରିଖ । ସହସ୍ର ସହସ୍ର ତୀର୍ଥଯାତ୍ରୀ, ଶ୍ରଦ୍ଧାଳୁ କେଦାରନାଥ ଧାମରେ ପ୍ରଭୁ ଶ୍ରୀଶ୍ରୀକେଦାରନାଥଙ୍କୁ ଦର୍ଶନ କରି ଆନନ୍ଦ ବିଭୋର ହେଉଥାଆନ୍ତି । ସ୍କୁଲ୍, କଲେଜ ଛୁଟି ଥିବାହେତୁ ମନ୍ଦିର ପରିସରରେ ଗହଳି ଲାଗି ରହିଥାଏ । ବାବା କେଦାରନାଥଙ୍କ ଦର୍ଶନପାଇଁ ଆବାଳବୃଦ୍ଧବନିତା, ଦେଶବିଦେଶରୁ ଆସିଥିବା ତୀର୍ଥଯାତ୍ରୀ ତଥା ପର୍ଯ୍ୟଟକଗଣ ରୁଣ୍ଡ ହୋଇଥାଆନ୍ତି । ଗ୍ରୀଷ୍ମଋତୁର ସୂର୍ଯ୍ୟତାପ ଉତ୍ତରାଖଣ୍ଡ ଅଧିବାସୀଙ୍କପାଇଁ କଷ୍ଟଦାୟକ ହୋଇଥିବାବେଳେ ଭାରତର କୋଣ ଅନୁକୋଣରୁ ଆସିଥିବା ଯାତ୍ରୀମାନଙ୍କ ନିମନ୍ତେ ଆରାମଦାୟକ ମନେ ହେଉଥିଲା । ସେହି ଦିନ ସକାଳୁ ଝିପି ଝିପି ବର୍ଷା ଆରମ୍ଭ ହୋଇଯାଇଥିଲା ।

ଏହି ବର୍ଷା ଯୋଗୁଁ କେଦାରଖଣ୍ଡର ମୂଳବାସିନ୍ଦାଙ୍କ ଗହଣରେ ଆନନ୍ଦର ଲହରୀ ଖେଳିଯାଉଥିଲା । ବର୍ଷାରେ ଭିଜି ଭିଜି ସେମାନେ ଆନନ୍ଦ ଲାଭ କରୁଥିଲେ । କିନ୍ତୁ ସେହି କ୍ଷଣିକ ଆନନ୍ଦ କିଛି ଘଣ୍ଟା ପରେ ଆତଙ୍କରେ ପରିଣତ ହୋଇଥିଲା । କିଏ ଜାଣିଥିଲା, ଏହି ଆନନ୍ଦଦାୟକ ବର୍ଷା ଭୟଙ୍କର ରୂପ ନେବ ବୋଲି ।

ବାଦଲଫଟା ବର୍ଷା

ଉକ୍ତଦିନ ଅର୍ଥାତ୍ ୨୦୧୩ ମସିହା ଜୁନ୍ ୧୫ ତାରିଖ ଶନିବାର ଦିନ ରାତିସାରା ବର୍ଷା ହେଲା । ମୂଳବାସିନ୍ଦାମାନେ ଭାବିଥିଲେ ସକାଳୁ ବର୍ଷା ଛାଡ଼ିଯିବ ଏବଂ ସୂର୍ଯ୍ୟଦେବତା ତାଙ୍କ ସୁନେଲି କିରଣ ଏହି ପାହାଡ଼, ପର୍ବତ, ନଦନଦୀ ତଥା ଜଙ୍ଗଲ ଘେରା ଉତ୍ତରାଖଣ୍ଡରେ ଅଜାଡ଼ିଦେବେ । ସାଧାରଣତଃ ସେହିଭଳି ଘଟିଥାଏ । ତେଣୁ ସେମାନଙ୍କ ଆଶା କରିବାଟା ସ୍ୱାଭାବିକ । କିନ୍ତୁ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ଚକିତ କରି ତା'ପର ଦିନ ଅର୍ଥାତ ଜୁନ୍ ୧୬ ତାରିଖ ଦିନସାରା ବର୍ଷା ଲାଗିରହିଲା । ପ୍ରମାଦ ଗଣିଲେ ଜନତା । ଅତ୍ୟଧିକ ବର୍ଷା ଯୋଗୁଁ ଠାଏ ଠାଏ ଜଳ ଜମାହେବାରେ ଲାଗିଲା । କିଛି ଲୋକଙ୍କ ଘରେ ଜଳ ପ୍ରବେଶ କରି ଚିନ୍ତା ବଢ଼ାଇ ଦେଇଥିଲା । ବର୍ଷା ଛାଡ଼ିବାର ସୂଚନା କିଛି ମିଳୁ ନ ଥିଲା । ସୂର୍ଯ୍ୟଙ୍କର ତ ଦେଖା ନ ଥିଲା; କିନ୍ତୁ କେତେବେଳେ ଯେ ଅନ୍ଧକାର ଘୋଟି ଆସିଲା, ତାହା କଳ୍ପନା ବାହାରେ ଥିଲା । କାମଧନ୍ଦା ଛାଡ଼ି ଜନତା ଏକରକମ ବନ୍ଦୀ ଜୀବନ କାଟୁଥିଲେ । ସତେଯେମିତି ତାଙ୍କୁ ପ୍ରକୃତିରାଣୀ ଦଣ୍ଡ ଦେଇଛନ୍ତି ।

ଉତ୍ତରାଖଣ୍ଡ ରାଜ୍ୟର ଭୌଗୋଳିକ ପରିସ୍ଥିତି ବଡ଼ ବିଚିତ୍ର । ଏହି ରାଜ୍ୟ ଉଚ୍ଚ ଉଚ୍ଚ ପର୍ବତ ଶୃଙ୍ଗ ତଥା ନଦୀନାଳ, ପାହାଡ଼ ଝରଣାରେ ପରିପୂର୍ଣ୍ଣ । ପୁନଶ୍ଚ ପ୍ରତିବର୍ଷ ଏହି ରାଜ୍ୟରେ ଭୂସ୍ଖଳନ, ଅତିବୃଷ୍ଟିଦ୍ୱାରା ଜନଜୀବନ ପ୍ରବଳ ପ୍ରଭାବିତ ହୁଅନ୍ତି । ଫଳରେ ଜନତା ଅସ୍ତବ୍ୟସ୍ତ ହେବା ଅତି ସାଧାରଣ କଥା । ରାଜ୍ୟ ପ୍ରଶାସନର ମଧ୍ୟ ଏତାଦୃଶ ଘଟଣାପାଇଁ ସୁଦୃଷ୍ଟି ନାହିଁ । ପୁଣି ପ୍ରାକୃତିକ ବିପଦ ଉପରେ କାହାର ବା ନିୟନ୍ତ୍ରଣ ?? ଏହି ପ୍ରାକୃତିକ ସମ୍ପଦରେ ଭରପୂର ରାଜ୍ୟର କେବଳ କେଦାରନାଥ ଭରସା ।

ଉତ୍ତରାଖଣ୍ଡ ଏକ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ରାଜ୍ୟ ହେବା ପରେ ଏଠାରେ ଯଥେଷ୍ଟ ବିକାଶ ହୋଇଛି । ଫଳରେ ଅନେକ ନୂଆ ନୂଆ ରାସ୍ତାଘାଟ, ଜନବସତି, ଉଚ୍ଚ ଉଚ୍ଚ କୋଠାବାଡ଼ି ନିର୍ମାଣ ହୋଇଛି । ସେଥିପାଇଁ ଅନେକ ଜଙ୍ଗଲ ଉଚ୍ଛେଦ କରାଯାଇଛି ଏବଂ ପ୍ରକୃତିରାଣୀ କ୍ରୋଧିତ ହୋଇଛି । ଜନସଂଖ୍ୟା ବୃଦ୍ଧି ହେତୁ ଅଧିକ ଘରଦ୍ୱାର ଆବଶ୍ୟକ ହୋଇଛି । ଏପରିକି ଛୋଟ ଛୋଟ ନାଳର ଗତିରୋଧ କରି ଅନେକ ସ୍ଥାନରେ ଜନବସତି ସୃଷ୍ଟି ହୋଇଛି । ଏଣୁ ବର୍ଷାଦିନରେ ନଦୀନାଳ ଫୁଲିଉଠି ବସ୍ତିଗୁଡ଼ିକ ମଧ୍ୟ ଜଳମଗ୍ନ ହୁଏ । ଜଳ ନିଷ୍କାସନର ସୁବ୍ୟବସ୍ଥା ନ ଥିବା ହେତୁ ରାସ୍ତାଘାଟ ଜଳମଗ୍ନ ହୋଇ ଖାଲୁଆ ଅଞ୍ଚଳରେ ଜଳ ଭରିଯାଏ ।

ମୂଷଳଧାରାରେ ବର୍ଷା ହେତୁ ମୁହଁକୁ ମୁହଁ ଦିଶୁ ନ ଥାଏ । କେତେକ ଘର ମଧ୍ୟରେ ଜଳ ପ୍ରବେଶ କରିବା ଯୋଗୁଁ, ସେମାନେ ନିଜ ଜିନିଷପତ୍ରସବୁ ଉଚ୍ଚ ସ୍ଥାନରେ ରଖିବାରେ ତତ୍ପର ଥାଆନ୍ତି । କେତେକ ବସ୍ତୁ ଜଳରେ ଓଦାହୋଇ ନଷ୍ଟ ହେବା ଆଶଙ୍କା ସୃଷ୍ଟି କରିଥାଏ । ଛାତ୍ରଛାତ୍ରୀଗଣ ସେମାନଙ୍କ ପାଠ୍ୟପୁସ୍ତକ ତଥା ଅନ୍ୟ ଆନୁଷଙ୍ଗିକ ବସ୍ତୁସମୂହକୁ ଉଚ୍ଚ ସ୍ଥାନରେ ସ୍ଥାନିତ କରିବା ଚେଷ୍ଟାରେ ଥାଆନ୍ତି । ଯଦି ଅସାବଧାନତାବଶତଃ ପୁସ୍ତକ, ଖାତାପତ୍ର ଇତ୍ୟାଦି ଚଟାଣରେ ଖସିପଡ଼େ, ଓଦାହୋଇ ନଷ୍ଟ ହୋଇଯିବ । ଏଣୁ ସେମାନେ ଅଧିକ ଯତ୍ନବାନ ଥାଆନ୍ତି । ଏଣେ ବର୍ଷା ଛାଡ଼ିବାର ନାଁ ଧରୁ ନ ଥାଏ ।

କ୍ରମେ ସନ୍ଧ୍ୟାରାଣୀ ବିଦାୟ ନେଇ ବିଭାବରୀ ପ୍ରବେଶ କଲେ । ଜନତା ମନରେ ଅଧିକରୁ ଅଧିକ ଭୟ ଜମାଟ ବାନ୍ଧୁଥାଏ । ବରିଷ୍ଠ ବ୍ୟକ୍ତିବିଶେଷଙ୍କ ବକ୍ତବ୍ୟ ଥିଲା, ପୂର୍ବରୁ ଏଭଳି ମୂଷଳଧାରାରେ ବର୍ଷା ତାଙ୍କ ଅଞ୍ଚଳରେ ହେବା ସେମାନେ କେବେ ଦେଖି ନାହାନ୍ତି ଅବା ଶୁଣି ନାହାନ୍ତି । ସେମାନଙ୍କୁ ଲାଗୁଥାଏ, ସତେ ଯେମିତି ଦୁନିଆ ରସାତଳକୁ ଚାଲିଯିବ । ପ୍ରାଣଭୟରେ ସେମାନେ କେଦାରନାଥଙ୍କୁ ଗୁହାରି ଜଣାଉଥିଲେ ଏବଂ କ୍ରମେ ରାତ୍ରି ମଧ୍ୟ ଘଞ୍ଚ ହେଉଥିଲା ।

ଜନଜୀବନ ଅସ୍ତବ୍ୟସ୍ତ

ଅନବରତ ରାତିସାରା ବର୍ଷା କଚାଡ଼ି ଚାଲିଥିଲା । କ୍ଷଣକପାଇଁ ମଧ୍ୟ ବନ୍ଦ ହୋଇ ନ ଥିଲା ବର୍ଷା । ଜନତା ଡହଳ ବିକଳ ହେଉଥିଲେ । ଘରେ

ଖାଦ୍ୟଦ୍ରବ୍ୟର ମଧ୍ୟ ଅଭାବ ଘଟୁଥିଲା । ରୋଷେଇ କରିବାପାଇଁ ସମସ୍ତ ସୁବିଧା ପ୍ରାୟ ବନ୍ଦ୍ । ବର୍ଷା ଏବଂ ପବନରୁ ରକ୍ଷା ପାଇବାପାଇଁ ଲୋକମାନେ ଝରକା, କବାଟ ଇତ୍ୟାଦି ବନ୍ଦ୍ କରିଦେଇଥା'ନ୍ତି । ପ୍ରାଣକୁ ଡର, ପେଟକୁ ଭୋକ, ପୁଣି କେତେବେଳେ ଘର ଭାଙ୍ଗିଯିବାର ଭୟ ଜନତାଙ୍କ ନିଦ ହଜାଇ ଦେଇଥାଏ । କି ପିଲା, କି ବୁଢ଼ା ଅଥବା ରୋଗୀ ମଣିଷ ମଧ୍ୟ ଶଯ୍ୟା ପାଖକୁ ଯିବାକୁ ଡରୁଥିଲେ । ଜନତାଙ୍କ ଆଖିରେ ନିଦ ଜମା ନ ଥିଲା । କେଉଁ ମୁହୂର୍ତ୍ତରେ କ'ଣ ଘଟିବ, କିଛି ଆକଳନ କରିହେଉ ନ ଥିଲା । ସମଗ୍ର କେଦାରଘାଟିରେ ବିପଦ ଘନୀଭୂତ ହେଉଥିଲା । ସମଗ୍ର ଅଞ୍ଚଳରେ ଜନଜୀବନ ଅସ୍ତବ୍ୟସ୍ତ ହୋଇ ଉଠୁଥିଲା । କିନ୍ତୁ ଲୋକଙ୍କ ଘର ଭିତରେ ଜଳ ପ୍ରବେଶ କରି ସେମାନଙ୍କୁ ଏକରକମ ଅତ୍ୟାଚାର କରିଚାଲିଥିଲା । କାଳେ ଘର ଭୂଷୁଡ଼ି ପଡ଼ିବ ଭାବି ବ୍ୟସ୍ତ ହେଉଥିଲେ ଜନତା । ଅନେକ ସ୍ଥାନରେ କଚାଘର ଭାଙ୍ଗି ଯାଉଥିବା ସୂଚନା ମଧ୍ୟ ପାଖ ପଡ଼ିଶା ଲୋକ ପାଉଥିଲେ । ଜନତାଙ୍କ ଅଜ୍ଞାତରେ ମୃତ୍ୟୁ ତାଙ୍କ ପାଖେ ପାଖେ ଛପି ବସିଥିଲା । ସେହି କାଳରାତ୍ରିର ସମୟ ଜମା ସରୁ ନ ଥିଲା । ସମସ୍ତେ ଅପେକ୍ଷା କରିଥିଲେ କେତେବେଳେ ରାତି ପାହି ସକାଳ ହେବ । ଚତୁର୍ଦ୍ଦିଗରେ ଅନ୍ଧାରର ଏକଛତ୍ରବାଦ ଶାସନ ଚାଲିଥିଲା । ସମସ୍ତେ ପ୍ରାଣବିକଳରେ ଅପେକ୍ଷା କରିଥିଲେ ସୂର୍ଯ୍ୟଦେବଙ୍କ ଆଗମନକୁ ।

ଏବଂ କାଳରାତ୍ରିର ଅବସାନ ଘଟିଲା । ତଥାପି ସୂର୍ଯ୍ୟଦେବଙ୍କ ଦେଖା ଦର୍ଶନ ନାହିଁ । ତଥାପି ଅନ୍ଧାର ଥିଲା । ସେଦିନ ଥିଲା ୨୦୧୩ ମସିହା ଜୁନ୍ ୧୭ ତାରିଖ ସୋମବାର । ସେହିଦିନ ସକାଳେ ପ୍ରାୟ ସାତଟାବେଳକୁ ଘାଟି ଉପରିସ୍ଥ ଚୋରାବାଡ଼ି ସରୋବର ନିକଟବର୍ତ୍ତୀ ଅଞ୍ଚଳରୁ ଏକ ଜୋର୍ଦାର୍ ଶବ୍ଦ ଶୁଣାଗଲା । ସତେଯେମିତି ପର୍ବତ ଫାଟି ଦୁଇଖଣ୍ଡ ହୋଇଗଲା । ଫଳରେ କେଦାରଘାଟି ଥରି ଉଠିଲା । ବୋଧହୁଏ କୋଦାରଘାଟିସ୍ଥ ପର୍ବତର ଏକ ବିରାଟ ଅଂଶ ଭାଙ୍ଗି ଖସିପଡ଼ିବା ଫଳରେ ଶବ୍ଦ ସୃଷ୍ଟି ହେବା ସହିତ ଚୋରାବାଡ଼ି ସରୋବରରେ ପଡ଼ିବା ହେତୁ ବନ୍ଧ ଭାଙ୍ଗିଗଲା ଏବଂ ପ୍ରବଳ ବେଗରେ ଜଳସ୍ରୋତ ନିମ୍ନ ପ୍ରଦେଶକୁ ଗଡ଼ିଆସିଲା । ଜଳର ସ୍ରୋତ ଏତେ

ପ୍ରବଳ ଥିଲା ଯେ, ବିଶାଳକାୟ ଶିଳାଖଣ୍ଡ (ପ୍ରାୟ ୧ରୁ ୧୦ ମିଟର ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଲମ୍ବ), ମାଟିଗୋଡ଼ି, ଗଛପତ୍ର ଇତ୍ୟାଦି ଆବର୍ଜନା ଭାସିଆସିଲା । ଗାନ୍ଧୀ ସରୋବର ଜଳପୂର୍ଣ୍ଣ ହୋଇ ଉଛୁଳି ଥିଲା । ସେହି ହ୍ରଦରୁ ମଧ୍ୟ ପ୍ରବଳ ବେଗରେ ଜଳ ପ୍ରବାହିତ ହୋଇ ଘରଦ୍ୱାର ମନ୍ଦାକିନୀ ନଦୀର ପ୍ରବଳ ସ୍ରୋତରେ ଭାସିଗଲା ।

କେଦାର ଘାଟିର ଚତୁର୍ଦ୍ଦିଗରେ କ୍ରନ୍ଦନ, ଚିତ୍କାର ଇତ୍ୟାଦି ଶୁଣାଯାଉଥିଲା; କିଛି ଭାଗ୍ୟବାନ୍ ଲୋକ ପାହାଡ଼ ଉପର ଆଡ଼କୁ ଦୌଡ଼ିଗଲେ ଏବଂ ସେମାନେ ବଞ୍ଚିଗଲେ । ଯେଉଁ ଲୋକମାନେ ଉପର ଆଡ଼କୁ ଦୌଡ଼ିପାରିଲେ ନାହିଁ, ସେମାନେ ହୁଏତ ସେଠାରେ ମାଟି ପଥରର ପ୍ରବଳ ପ୍ରବାହରେ ପୋତି ହୋଇଗଲେ ଅବା ଜଳର ପ୍ରବଳ ସ୍ରୋତରେ ନିମ୍ନଆଡ଼କୁ ଭାସିଗଲେ । କେହି କାହାର ଖବର ନେବାପାଇଁ ସମୟ ଅବା ସୁଯୋଗ ନାହିଁ । ସମସ୍ତେ ସ୍ୱ-ସ୍ୱ ଜୀବନ ରକ୍ଷା କରିବାକୁ ଦୌଡ଼ିଛନ୍ତି । ସେ ସମୟରେ ଅନ୍ୟମାନଙ୍କ କଥା ଚିନ୍ତା କରିବାକୁ କାହାର ବା ବେଳ ଅଛି । ବଞ୍ଚିବାକୁ ହେଲେ ସ୍ୱାର୍ଥପର ହେବାକୁ ହେବ ।

ଜୀବନ ଏବଂ ମୃତ୍ୟୁ ମଧ୍ୟରେ କିଛି କ୍ଷଣର ବ୍ୟବଧାନ । ଯେଉଁ ଜନତା ଏହି କିଛିକ୍ଷଣର ବ୍ୟବଧାନକୁ ପାରି କରିପାରିଲେନି, ସେମାନେ ସବୁଦିନପାଇଁ କାଳର କରାଳ ଗର୍ଭରେ କୁଆଡ଼େ ହଜିଗଲେ ।

ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷଦର୍ଶୀଙ୍କ ମୁଖରୁ...

କେଦାରନାଥ ଜଳପ୍ରଳୟରୁ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟଜନକ ଭାବେ ରକ୍ଷା ପାଇଯାଇଥିବା ମନ୍ଦିରର ପୂଜାରୀ ଶ୍ରୀ ରବୀନ୍ଦ୍ର ଭଟ୍ଟ ସ୍ୱଚକ୍ଷୁରେ ଦେଖିଥିବା ଦୃଶ୍ୟକୁ ଏଭଳି ବର୍ଣ୍ଣନା କରିଛନ୍ତି ।

ଗତ ଜୁନ୍ ୧୩ ତାରିଖରୁ ବର୍ଷା ଅନବରତ ଚାଲିଥିଲା; କିନ୍ତୁ ବର୍ଷାର ବେଗ ଏତେ ବିପଦଜନକ ନ ଥିଲା । ତେଣୁ ଲୋକେ ହାଲୁକା ଭାବେ ଗ୍ରହଣ କରିଥିଲେ । କିନ୍ତୁ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟର କଥା, ୧୫ ତାରିଖରୁ ବର୍ଷାର ଗତି

ତୀବ୍ର ହେଲା । ତୀର୍ଥଯାତ୍ରୀଗଣ ଏବଂ ବାସିନ୍ଦାମାନେ ପ୍ରମାଦ ଗଣିଲେ । ପୁନଶ୍ଚ ୧୬ ତାରିଖ ଦିନ ଉପର ମୁଣ୍ଡରୁ ପ୍ରବଳ ଜଳ ମାଡ଼ିଆସିଲା ଆଉ କେଦାରଖଣ୍ଡରେ ଜଳପ୍ରଳୟ ସୃଷ୍ଟି କଲା । ମନ୍ଦିର ପ୍ରାଙ୍ଗଣରେ ଉପସ୍ଥିତ ଭକ୍ତଗଣ ଇତସ୍ତତଃ ଦୌଡ଼ିବାରେ ଲାଗିଲେ ଏବଂ ଅନେକ ମଧ୍ୟ ଭାସିଗଲେ । ସମସ୍ତେ ନାଚାର, କେହି କିଛି କରିପାରିଲେ ନାହିଁ । ଆମେ କିଛି ଲୋକ ଆତ୍ମରକ୍ଷାପାଇଁ ଅଗତ୍ୟା ମନ୍ଦିର ଭିତରେ ଲୁଚି ବସିଲୁ । କିଛି ତୀର୍ଥଯାତ୍ରୀ ଉଚ୍ଚସ୍ୱରରେ କ୍ରନ୍ଦନ ଏବଂ ଚିତ୍କାର ମଧ୍ୟ କରୁଥିଲେ । କିଛି ଭକ୍ତ କେଦାରନାଥଙ୍କୁ ବିପଦରୁ ରକ୍ଷା କରିବାକୁ ଆତୁର ଭାବେ କାନ୍ଦି କାନ୍ଦି ଗୁହାରୀ ଜଣାଉଥିଲେ ।

ମୃତ୍ୟୁ ଆମ ସମ୍ମୁଖରେ ଉପସ୍ଥିତ ଏବଂ ସାକ୍ଷାତ୍ ଯମରାଜ ବିରାଜମାନ ଯେମିତି । ସମୟ ଅତିକ୍ରାନ୍ତ ହେଲା ଏବଂ କ୍ରମେ ଜଳସ୍ତର କମିବାରେ ଲାଗିଲା । ହଠାତ୍ କେହି ଜଣେ ଉଚ୍ଚସ୍ୱରରେ କହିବାର ଶୁଣାଗଲା । 'ଆପଣମାନେ ଶାନ୍ତ ହୁଅନ୍ତୁ ଏବଂ ଧୈର୍ଯ୍ୟ ଧରନ୍ତୁ । ଏହି ଅନ୍ଧକାର, କାଳରାତ୍ରି କଟିଯିବ ଏବଂ ଖୁବ୍ ଶୀଘ୍ର ସୂର୍ଯ୍ୟନାରାୟଣ ଦର୍ଶନ ଦେବେ । ବିପଦ କଟିଯିବ ।' ସେହି କାଳରାତ୍ରି କଟିଗଲା ଭାବି ଖୁସିହେଲୁ । ଏଥର ଭଲ ସମୟ ଆସିଯିବ ବୋଲି ଭାବିଲୁ । କିନ୍ତୁ କାହିଁ କ'ଣ ହେଲା ? ସେ ଭଲ ସମୟ କୁଆଡ଼େ ଗଲା ? ବର୍ତ୍ତମାନ ମଧ୍ୟ 'ଯଥା ପୂର୍ବ ତଥା ପରଂ' ଅବସ୍ଥା । ପୂର୍ବଭଳି ବର୍ଷା ଜାରି ଥିଲା । ଅବଶ୍ୟ ବର୍ଷାର ବେଗ ସାମାନ୍ୟ କମିଥିଲା ।

ତା' ପରଦିନ ଅର୍ଥାତ୍ ଜୁନ୍ ୧୭ ତାରିଖ ସକାଳେ ଆମେ ହଠାତ୍ ଏକ ପ୍ରଚଣ୍ଡ ଶବ୍ଦ ଶୁଣିଲୁ । କେଦାରନାଥ ମନ୍ଦିର ପ୍ରାଙ୍ଗଣରେ କ୍ଷଣକ ମଧ୍ୟରେ ଅନେକ ଆବର୍ଜନା, ପଟୁମାଟି, ଗୋଡ଼ି ତଥା ବଡ଼ ବଡ଼ ପଥରଖଣ୍ଡ ଆସି ଜମା ହୋଇଗଲା । ଅବସ୍ଥା ଅସମ୍ଭାଳ ଦେଖି ରବୀନ୍ଦ୍ର ଭଟ୍ଟ ହଠାତ୍ ଏକ ତିନି ମହଲା କୋଠା ଉପରକୁ ଚଢ଼ିଗଲେ । କିଛି ସମୟ ପରେ ସେ କୋଠାଟି ଦୋହଲୁଥିବା ଅନୁଭବ କଲେ ଏବଂ ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ପ୍ରବହମାନ ଜଳକୁ ଲମ୍ଫ ପ୍ରଦାନ କଲେ । ପ୍ରାୟ ୧୫ ମିନିଟ୍ ପରେ ସେ ଏକ କୂଳରେ ଲାଗିଲେ ।

ଦେଖୁ ଦେଖୁ ସେହି କୋଠାଟି ତାସ୍ ଘର ପରି ଜଳ ସମାଧି ନେଲା । ତା’ ପରଦିନ ତାଙ୍କୁ ଉଦ୍ଧାର କରାଗଲା ।

ପୁନଶ୍ଚ ରବୀନ୍ଦ୍ର ଭଟ୍ଟ କହିଲେ, ଉପର ମୁଣ୍ଡରୁ ଦୁଇଦିନ ପୂର୍ବରୁ ହଜାର ହଜାର ତୀର୍ଥଯାତ୍ରୀ ଅଗସ୍ତିମୁନିରେ ଆସି ପହଞ୍ଚିଥିଲେ । ଏହି ଗ୍ରାମର ଏକ ଖୋଲା ପଡ଼ିଆରେ ସେମାନେ ଜମା ହୋଇଥିଲେ । ସମସ୍ତ ଯାତ୍ରୀ ଭୋକ ଉପାସରେ ଥିବା ସହିତ ଶୀତରେ କମ୍ପୁଥିଲେ । ଶାରୀରିକ ତଥା ମାନସିକ ସ୍ତରରେ ସେମାନେ ଥକି ପଡ଼ିଥିଲେ । ସେମାନଙ୍କ ପରିବାରବର୍ଗ, ବନ୍ଧୁ ତଥା ସନ୍ତାନସନ୍ତତି କିଏ କୁଆଡ଼େ ଗଲେ ତାଙ୍କ ଜ୍ଞାନର ସୀମା ବାହାରେ ଥିଲା । ଅଗସ୍ତିମୁନିର ଗ୍ରାମବାସୀମାନେ ସେହି ତୀର୍ଥଯାତ୍ରୀଙ୍କର ଯତ୍‌ପରୋନାସ୍ତି ସାହାଯ୍ୟ କରିବାକୁ ଆପ୍ରାଣ ଚେଷ୍ଟା କରୁଥିଲେ । ତଥାପି ଏତେ ସଂଖ୍ୟକ ଯାତ୍ରୀଙ୍କପାଇଁ ଖାଦ୍ୟ, ପାନୀୟଜଳ ତଥା ବାସସ୍ଥାନର ବନ୍ଦୋବସ୍ତ କରିବା ଗରିବ ଗ୍ରାମବାସୀଙ୍କ ପକ୍ଷରେ ସହଜ ନ ଥିଲା । ତଥାପି ଏକ ତମ୍ବୁ ଯୋଗାଡ଼ କରି ଶିଶୁ, ମହିଳା ଏବଂ ବୃଦ୍ଧବୃଦ୍ଧାମାନଙ୍କୁ ଥଇଥାନ କରାଗଲା । ଗ୍ରାମବାସୀଗଣ ନିଜସ୍ୱ ଖର୍ଚ୍ଚରେ ଯାତ୍ରୀମାନଙ୍କପାଇଁ ଦୁଇଦିନର ଖାଦ୍ୟପେୟର ବ୍ୟବସ୍ଥା କଲେ । ଏତେ ବଡ଼ ଘଟଣା ଘଟିଗଲା ପରେ ମଧ୍ୟ ପ୍ରଶାସନର ସାହାଯ୍ୟ ତ ଦୂରର କଥା, କୌଣସି ସରକାରୀ କର୍ମଚାରୀଙ୍କର ଦେଖା ମଧ୍ୟ ନ ଥିଲା ।

ଫାଟା ଗ୍ରାମର ହେଲିପ୍ୟାଡ୍‌ରେ ଜଣେ ମଧ୍ୟବୟସ୍କ ଭଦ୍ରଲୋକ ପଥରମୂର୍ତ୍ତି ପରି ବସିରହି ଅପଲକ ନୟନରେ ସେ ଉପତ୍ୟକା ଆଡ଼କୁ ଚାହିଁ ରହିଥିଲେ । ତାଙ୍କ ନାମ ଥିଲା ରାଧେଶ୍ୟାମ ପାଣ୍ଡିଆ । ସେ କହିଲେ, “ମୋ ପରିବାରର ୧୨ ଜଣ ସଦସ୍ୟ ଭାସିଗଲେ । ଏତଦ୍‌ବ୍ୟତୀତ ଆମ ଦଳରେ ଥିବା ଅନ୍ୟମାନେ ମଧ୍ୟ ଜଳର ପ୍ରବଳ ସ୍ରୋତରେ କୁଆଡ଼େ ଭାସିଗଲେ । କେବଳ ମୋର ଏକମାତ୍ର ପୁତ୍ର, ସେ ହରିଦ୍ୱାରରେ ଅଛି । କାରଣ ସେ ଆମ ସାଙ୍ଗରେ ଏହି ଯାତ୍ରାରେ ଆସି ନ ଥିଲା । ଶୀଘ୍ର ମୁଁ ତା’ ପାଖରେ ପହଞ୍ଚିବାକୁ ଚାହୁଛି ।” ଏହା କହୁ କହୁ କାନ୍ଦି ପକାଇଲେ ରାଧେଶ୍ୟାମ । ଏହିଭଳି ଅନେକ ଲୋକ ଥିଲେ, ଯେଉଁମାନେ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ପରିବାର ହରାଇ ସର୍ବହରା ହୋଇଯାଇଥିଲେ ।

ସେହି ଅଶୁଭ ମୁହୂର୍ତ୍ତରେ ରଘୁବୀର ସିଂହ ବିଷ୍ଟ (୩୫) ମଧ୍ୟ କେଦାରନାଥ ଧାମରେ ଉପସ୍ଥିତ ଥିଲେ । ସେ ଶ୍ରୀନଗରର ମୂଳବାସିନ୍ଦା । କିନ୍ତୁ ଯାତ୍ରୀମାନଙ୍କ ଆଗମନ ସମୟରେ (ଅକ୍ଷୟ ତୃତୀୟାଠାରୁ ଦୀପାବଳୀ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ) ପ୍ରାୟ କେଦାରନାଥ ଧାମରେ ବାସ କରନ୍ତି । କାରଣ ସେ ସରକାରଙ୍କଠାରୁ ଏକ ଯାତ୍ରୀନିବାସ ଲିଜ୍ ସୂତ୍ରରେ ଆଣି ପରିଚାଳନା କରନ୍ତି । ଆଜି ମଧ୍ୟ ଯଦି ତାଙ୍କର ସେହି କାଳରାତ୍ରିର ଘଟଣାଚକ୍ର ମନେ ପଡ଼ିଗଲେ ସେ ବିଶ୍ୱାସ କରିପାରନ୍ତି ନାହିଁ ବଞ୍ଚିଛନ୍ତି ବୋଲି । ଅନେକ ପୀଡ଼ିତଙ୍କୁ ସେହି କରାଳ ଜଳ ପ୍ରଳୟରୁ ରକ୍ଷା କରିଛନ୍ତି ବୋଲି ବିଶ୍ୱାସ ହୁଏନା । ସେହି ସାରାଦିନ ପ୍ରବଳ ବର୍ଷା ଲାଗି ରହିଥିଲା । ତୀର୍ଥଯାତ୍ରୀମାନଙ୍କ ଯାତ୍ରୀନିବାସ ବାହାରକୁ ଯିବା ଏକରକମ ଅସମ୍ଭବ ଥିଲା । ପ୍ରଥମ ବନ୍ୟାଜଳ ଜୁନ୍ ୧୬ ତାରିଖ ସନ୍ଧ୍ୟା ପ୍ରାୟ ସାତଟାବେଳକୁ କେଦାରଧାମରେ ପ୍ରବେଶ କଲା । ସେହି ସମୟରେ ମନ୍ଦିରର ସନ୍ଧ୍ୟା ଆରତି ଶେଷ ହୋଇଥାଏ । ବନ୍ୟାଜଳ ବହୁ ପରିମାଣରେ ବାଲି, ପଟୁମାଟି, ବଡ଼ ବଡ଼ ପଥରଖଣ୍ଡ ଏବଂ ପ୍ରକାଣ୍ଡ ଗଛସବୁ ବୋହି ଆଣିଥିଲା । ଫଳରେ କେଦାରଧାମର ହେଲିପ୍ୟାଡ୍‌ଟି ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଧ୍ୱସ୍ତବିଧ୍ୱସ୍ତ ହୋଇଗଲା । ଜଳସ୍ତର କମିଗଲା ପରେ ଦେଖାଗଲା ତିନି ଜଣ ଲୋକ ଏବଂ କିଛି ପଶୁପକ୍ଷୀ ରକ୍ଷା ପାଇଯାଇଛନ୍ତି ।

ତଥାପି ବର୍ଷା କମିବାର ସୂଚନା ମିଳୁ ନ ଥିଲା । ରଘୁବୀରଙ୍କ ଯାତ୍ରୀନିବାସ ତୀର୍ଥଯାତ୍ରୀ ତଥା ସ୍ଥାନୀୟ ଲୋକଙ୍କଦ୍ୱାରା ପୂର୍ଣ୍ଣ ହୋଇଯାଇଥିଲା । ଏହି ସରକାରୀ ଯାତ୍ରୀନିବାସଟି ନଦୀର ଅପର ପାଖରେ ଅର୍ଥାତ୍ ମନ୍ଦିରର ବାମ କଡ଼ରେ ଅବସ୍ଥିତ ଥିଲା । ତେଣୁ ପ୍ରଥମ ବନ୍ୟାଜଳ ପ୍ରବାହରେ ବିଶେଷ କ୍ଷତି ହୋଇ ନ ଥିଲା । ଯାତ୍ରୀନିବାସର ପ୍ରତ୍ୟେକ କୋଠରିରେ ପ୍ରାୟ ୩୦ରୁ ୩୫ ଜଣ ଯାତ୍ରୀ ଥିଲେ । କେଉଁଠି ପାଦ ପକାଇବାକୁ ମଧ୍ୟ ସ୍ଥାନ ନ ଥିଲା । ସେହିଦିନ ସକାଳ ସମୟରେ ମନ୍ଦିର ଦିଗରୁ ଏକ ପ୍ରଚଣ୍ଡ ଶବ୍ଦ ଶୁଣାଗଲା । ହଠାତ୍ ବୁଝି ହେଲାନି କ'ଣ ଘଟିଲା । ଜଣେ ବନ୍ଧୁଙ୍କ ପାଖରୁ ଫୋନ୍ ଯୋଗେ ଖବର ନେଲେ ଯେ, ନଦୀରେ ଥିବା ଦୁଇଗୋଟି ପୋଲ ଭାଙ୍ଗିଯାଇଛି । ମନ୍ଦିରକୁ ଯିବା ରାସ୍ତା ପ୍ରାୟ ବନ୍ଦ୍ ହୋଇଗଲା ।

ସେ ଆଉ ମଧ୍ୟ ଶୁଣିଲେ ଯେ, ଅଷ୍ଟମ ଶତାବ୍ଦୀରେ ନିର୍ମିତ ଆଦି ଶଙ୍କରାଚାର୍ଯ୍ୟଙ୍କ ସମାଧି ପୀଠ ତଥା ଦୁଇଗୋଟି ମୂର୍ତ୍ତି, ଏକ ସପ୍ତଟିକା ଲିଙ୍ଗ, ହନୁମାନ ମୂର୍ତ୍ତି ମଧ୍ୟ ପ୍ରବଳ ଜଳସ୍ରୋତରେ ଭାସିଯାଇଛି । ଅନେକ ଆଶ୍ରମ ମଧ୍ୟ ଧ୍ୱସ୍ତବିଧ୍ୱସ୍ତ ହୋଇଛି ।

କେଦାର ଧାମରେ ବିଦ୍ୟୁତ୍ ସରବରାହ ଅନେକବେଳୁ ବାଧାପ୍ରାପ୍ତ ହୋଇଥିଲା । କିନ୍ତୁ କିଛି ବାସିନ୍ଦା ନିଜ ନିଜର ଜେନେରେଟର୍ ଚାଲୁ କରିଥିଲେ । କିନ୍ତୁ ତଥାପି ଚତୁର୍ଦ୍ଦିଗରେ ଅନ୍ଧକାର ଘୋଟି ରହିଥିଲା । ଦୂରଭାଷ ସମ୍ପର୍କ ସବୁ ପ୍ରାୟ ବନ୍ଦ୍ ହୋଇଯାଇଥିଲା । କୌଣସି ସମାଚାର ଜାଣିବା କଷ୍ଟସାଧ ଥିଲା । ତଥାପି ଭୟଭୀତ ଜନତା, ପ୍ରାଣ ବିକଳରେ ଜଙ୍ଗଲର ଉପର ମୁଣ୍ଡ ଆଡ଼କୁ ଅନ୍ଧାର ସତ୍ତ୍ୱେ ଦୌଡୁଥିଲେ । କିନ୍ତୁ କିଛି ବରିଷ୍ଠ ନାଗରିକ, ମହିଳା ଏବଂ ଶିଶୁ ଶାରୀରିକ ବଳ ଅଭାବରୁ ଜଙ୍ଗଲକୁ ଯିବାପାଇଁ ସାହସ ଜୁଟାଇ ପାରିଲେ ନାହିଁ । ଯାତ୍ରୀନିବାସରେ ଥିବା ବହୁ ବ୍ୟକ୍ତି ମହାମୃତ୍ୟୁଞ୍ଜୟ ମନ୍ତ୍ର ଜପ କରୁଥିଲେ ଏବଂ 'ହର ହର ମହାଦେବ' ଧ୍ୱନି ଦେଉଥିଲେ । ସେମାନଙ୍କ ଚିନ୍ତାଧାରା ଥିଲା, ଯଦି ମୃତ୍ୟୁ ନିଶ୍ଚିତ, ତେବେ କେଦାରଧାମରେ କାହିଁକି ନୁହେଁ ।

ଗୁପ୍ତକାଶୀ ମୂଳବାସିନ୍ଦା ଆଶିଷ ସାଜନ (୨୨) କେଦାରଧାମରେ ଏକ ହୋଟେଲ୍ ଏବଂ ଦୋକାନ ପରିଚାଳନା କରୁଥିଲେ । ସେହି ହୋଟେଲ୍‌ରେ ୧୮ ଜଣ କର୍ମଚାରୀ କାର୍ଯ୍ୟ କରୁଥିଲେ । ଲଗାଣ ବର୍ଷା ଚାଲିଥିଲା । ୧୬ ତାରିଖ ସନ୍ଧ୍ୟାବେଳକୁ ହଠାତ୍ ପାଗରେ ପରିବର୍ତ୍ତନ ଘଟିଲା । ବାୟୁ ପ୍ରବାହ ବଢ଼ିବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ବର୍ଷା ଆରମ୍ଭ ହୋଇ କ୍ରମେ ପ୍ରବଳ ବର୍ଷା ହେଲା । ପ୍ରବହମାନ ସ୍ରୋତରେ ନିକଟସ୍ଥ ନଦୀ ଉପରେ ଥିବା ଦୁଇଟି ପୋଲ ଭାସିଗଲା ଏବଂ ପ୍ରବଳ ବେଗରେ ଜଳ ମନ୍ଦିର ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରବେଶ କଲା । ବନ୍ୟାଜଳ ମନ୍ଦିର ପ୍ରାଙ୍ଗଣରେ ଅନେକ ଆବର୍ଜନା, ଧ୍ୱଂସାବଶେଷ ଆଣି ଅଜାଡ଼ି ଦେଲା । ମନ୍ଦିର ଗର୍ଭଗୃହ ତଥା ଜଗମୋହନରେ ଜଳ ତାଣ୍ଡବଲୀଳା କରି ପ୍ରାୟ ୫୦ରୁ ୬୦ ଜଣଙ୍କୁ ପ୍ରବଳ ସ୍ରୋତରେ ଭସାଇ ନେଲା । ଯେଉଁ ଭାଗ୍ୟବାନ୍ ଶ୍ରଦ୍ଧାଳୁମାନେ ମନ୍ଦିର ମଧ୍ୟରେ କିଛି କଠିନ ବସ୍ତୁକୁ ଧରି ରହିଥିଲେ,

ସେମାନେ ରକ୍ଷା ପାଇଗଲେ । ଏପରିକି କିଛି ଭକ୍ତ ମହାଦେବଙ୍କ ମନ୍ଦିରରେ ଥିବା ବୃହତ୍ ଘଣ୍ଟାକୁ ଜାବୁଡ଼ି ଧରି ବଞ୍ଚିଗଲେ । ଠିକ୍ ସେହି ସମୟରେ ମନ୍ଦିର ଡାକବାଜି ଯନ୍ତ୍ରଦ୍ୱାରା ପ୍ରଚାର ହେଲା ଯେ, ସମସ୍ତେ ମନ୍ଦିର ଗର୍ଭଗୃହ ମଧ୍ୟରେ ଆସି ଆଶ୍ରୟ ନିଅନ୍ତୁ । କାରଣ ଅନ୍ୟ ସ୍ଥାନ ନିରାପଦ ନୁହେଁ । ଡାକବାଜି ଯନ୍ତ୍ରର ପ୍ରଚାର ପରେ ଯେଉଁ ଶ୍ରଦ୍ଧାଳୁଗଣ ପ୍ରାଣ ବିକଳରେ ପାହାଡ଼କୁ ଚଢ଼ି ଯାଇଥିଲେ, ସେମାନେ ମନ୍ଦିରରେ ଆଶ୍ରୟ ନେବାକୁ ଫେରିଆସିଲେ ।

ବନ୍ୟାଜଳ କେଦାରଧାମରେ ପୂର୍ଣ୍ଣମାତ୍ରାରେ ପ୍ରବେଶ କରିବା ପୂର୍ବରୁ ଆଶିଷ ସାଜନ (୨୨) ଏବଂ ତାଙ୍କ କର୍ମଚାରୀଗଣ ଭୈରବନାଥ ମନ୍ଦିର ନିକଟରେ ଥିବା ଏକ ଚାରିମହଲା ହୋଟେଲ୍‌ରେ ଆଶ୍ରୟ ନେଇଥିଲେ । କାରଣ ସେହି କୋଠାଟି ଅପେକ୍ଷାକୃତ ଉଚ୍ଚାସ୍ଥାନରେ ଥିଲା । ପୁଣି ହୋଟେଲ୍ ସମ୍ମୁଖ ଭାଗରେ ଏକ ବୃହତ୍ ପ୍ରସ୍ତର ଖଣ୍ଡ ପ୍ରବାହିତ ଜଳ ସ୍ରୋତର ବେଗକୁ ପ୍ରତିରୋଧ କରିବା ସହିତ ହୋଟେଲ୍‌କୁ ରକ୍ଷା ମଧ୍ୟ କରୁଥିଲା । ତେଣୁ ସେହି ବିଶାଳ କୋଠାଟିରେ ବନ୍ୟା ଦାଉରୁ ରକ୍ଷା ପାଇବା ସହିତ ଯାତ୍ରୀଗଣଙ୍କ ପ୍ରାଣ ବଞ୍ଚି ଯାଇଥିଲା । ଆଶିଷ ସାଜନ ଚାରିମହଲା କୋଠା ଉପରକୁ ଯାଇ ଦେଖିଲେ ଯେ, ଜଣେ ୧୩/୧୪ ବର୍ଷର ବାଳକ ଜଳ ସ୍ରୋତରେ ଭାସୁଛି ଏବଂ ବଞ୍ଚିବାକୁ ଆପ୍ରାଣ ଚେଷ୍ଟା କରୁଛି । ବୋଧହୁଏ ବାଳକଟି ପହଁରା ଜାଣିଥିଲା । ନଚେତ୍ ଏତେ ସମୟ ଯାଏ ସେ ପ୍ରାଣରେ ନ ଥାଆନ୍ତା । ଆମେ ତତ୍‌କ୍ଷଣାତ୍ ତଳକୁ ଯାଇ ସେହି ବାଳକର ପ୍ରାଣ ବଞ୍ଚାଇବାକୁ ଆପ୍ରାଣ ଚେଷ୍ଟା କଲୁ । ପ୍ରଭୁ କେଦାରନାଥଙ୍କ ଅପାର ଦୟାରୁ ସେ ବିଚାରା ରକ୍ଷା ପାଇଗଲା । ଜାଣିବାକୁ ପାଇଲୁ ଯେ, ସେ ତା'ର ପରିବାରଠାରୁ ଅଲଗା ହୋଇଯାଇଥିଲା । କିନ୍ତୁ ଜଳସ୍ତର କମିବା ପରେ ସେହି ବାଳକଟି ତା'ର ପରିବାର ସହିତ ପୁନର୍ମିଳନ ଘଟିଲା । ସତରେ ଏଭଳି ଭାଗ୍ୟବାନ୍ ପରିବାର ଖୁବ୍ କମ୍ ମିଳନ୍ତି ।

ରଘୁବୀର ସିଂ ବିଷ୍ଟ (୩୫) କିଛି ସମୟ ନିରବ ରହିବା ପରେ ପୁଣି କହିଲେ, ଫୋନ୍‌ଦ୍ୱାରା କେଦାରଘାଟିରେ ଘଟିଥିବା ପ୍ରଳୟ ଘଟଣା ତାଙ୍କ

ପରିବାରକୁ ଜଣାଇଦେଲେ । ଫୋନ୍ କରିବା ସମୟରେ ସେ ଚିନ୍ତା କରୁଥିଲେ, ଏଇଟା ବୋଧହୁଏ ତାଙ୍କ ଜୀବନରେ ଶେଷବାର୍ତ୍ତା । ଆଉ ପରିବାର ସହ ତାଙ୍କର ଆଉ ଭେଟ ହେବ କି ନାହିଁ ? ସେହି କାଳରାତ୍ରି ଜମା କଟୁ ନ ଥିଲା । ସମୟକୁ ସତେ ଯେମିତି କେହି ଟାଣି ଟାଣି ଲମ୍ବା କରିଦେଇଛି । କିଛି ଯାତ୍ରୀ ପ୍ରାଣବିକଳରେ ନିକଟସ୍ଥ ପାହାଡ଼ ଉପରକୁ ଉଠିଯାଇଥିଲେ, ସେମାନେ ଦୁଇ ତିନି ଘଣ୍ଟା ପରେ ସେଥିମଧ୍ୟରୁ ପ୍ରାୟ ଅଧା ଯାତ୍ରୀ ଆସି ପହଞ୍ଚିଗଲେ । ସେମାନେ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଓଦା ଥିଲେ ଏବଂ ଶୀତରେ ଥରୁଥିଲେ । ସେମାନଙ୍କ ପାଖରେ କୌଣସି ବସ୍ତ୍ର ନ ଥିଲା, ନ ଥିଲା ଅନ୍ୟ ଏକ ଲୁଗା ବଦଳାଇବାକୁ । ରଘୁବୀର ସିଂହ ସେମାନଙ୍କୁ ପୋଛାପୋଛି ହେବାକୁ ଗାମୁଛା ଯୋଗାଇବା ସହିତ ଚା' ଏବଂ ବିସ୍କୁଟ୍ ମଧ୍ୟ ଦେଲେ । ସେହି ଯାତ୍ରୀନିବାସରେ ସୋରିଷ ପକାଇବାକୁ ମଧ୍ୟ ସ୍ଥାନ ନ ଥିଲା । ସମସ୍ତେ ଆତୁର ଭାବେ ସକାଳକୁ ପ୍ରତୀକ୍ଷା କରିଥିଲେ । କିନ୍ତୁ ସୂର୍ଯ୍ୟନାରାୟଣଙ୍କ ଦେଖାଦର୍ଶନ ମଧ୍ୟ ନ ଥିଲା । ସମସ୍ତେ ଗୋଟିଏ କଥା ଚିନ୍ତା କରୁଥିଲେ ଯେ, ବୋଧହୁଏ ବିପଦ କଟିଗଲା । କିନ୍ତୁ କିଏ ଜାଣିଥିଲା, ବିପଦ ପ୍ରସ୍ତୁତ ହେଉଛି ପୁଣି ଥରେ ଆକ୍ରମଣ କରିବାକୁ ।

ଝଡ଼ତୋଫାନ କଟିଗଲା ପରି ଶାନ୍ତି ବିରାଜମାନ କରୁଥିଲା । ସମସ୍ତେ ଅନୁକୂଳ ଚିନ୍ତା କରୁଥିଲେ । କେଦାରନାଥଙ୍କ ଉପରେ ତୀର୍ଥଯାତ୍ରୀଙ୍କ ଆସ୍ଥା ବୃଦ୍ଧି ଘଟୁଥିଲା । କିନ୍ତୁ ଜୁନ୍ ମାସ ୧୭ ତାରିଖ ସକାଳ ପ୍ରାୟ ସାତଟାବେଳକୁ ଧ୍ୱଂସଲୀଳା ପୁଣି ଆରମ୍ଭ ହୋଇଗଲା । ମନ୍ଦିରର ପଶ୍ଚାତ୍‌ଭାଗରୁ ହଠାତ୍ ଏକ ପ୍ରଚଣ୍ଡ ଜଳ ସ୍ରୋତ ବୋହିଆସିଲା । ପ୍ରକାଣ୍ଡ ପଥରଖଣ୍ଡ ସବୁ ଏବଂ ଅନେକ ଧ୍ୱଂସାବଶେଷ ଭସାଇ ଆଣି ମନ୍ଦିର ପରିସରରେ ଜମା କରିଦେଲା । କିଛି ଲୋକ ପ୍ରାଣ ବିକଳରେ ଏଣେ ତେଣେ ଦୌଡ଼ିବାରେ ଲାଗିଲେ । ସେହି ଜଳ ତାଣ୍ଡବ ଅନେକ ସମୟ ଧରି ଚାଲିଲା । ସେହି ସମୟରେ ରଘୁବୀର, ଅନେକ ବଡ଼ ବଡ଼ କୋଠା ଭୂଷୁଡ଼ିଯିବା ଦେଖିଛନ୍ତି । ଜଣେ ଅନ୍ତରଙ୍ଗ ବନ୍ଧୁଙ୍କ ହୋଟେଲ୍‌ଟି ଭାଙ୍ଗିଯିବା ଦେଖି ସେ ବନ୍ଧୁଙ୍କୁ ଫୋନ୍ କରି ଜଣାଇଦେଲେ । ବନ୍ଧୁଙ୍କଠାରୁ ଖବର ପାଇଲେ ଯେ, ସେ ଏବଂ ତାଙ୍କ କର୍ମଚାରୀଗଣ ପୂର୍ବରୁ ନିରାପଦ ସ୍ଥାନକୁ ପଳାଇଥିଲେ ।

ପ୍ରକୃତିର କ୍ରୂରତା

କେଦାରଘାଟିରେ ପ୍ରକୃତିର ବିନାଶଲୀଳାକୁ ବର୍ଣ୍ଣନା କରିବାପାଇଁ ଶବ୍ଦ ମିଳୁ ନାହିଁ । ମୂଷଳ ଧାରାରେ ବର୍ଷା ଯୋଗୁଁ କେଦାରବାବାଙ୍କ ମନ୍ଦିରକୁ ଛାଡ଼ିଦେଲେ ଆଖପାଖ ଅଞ୍ଚଳରେ କୌଣସି କୋଠାବାଡ଼ି ରକ୍ଷା ପାଇ ନ ଥିଲା । ମନ୍ଦିର ପରିସରରେ କୁଢ଼ କୁଢ଼ ପଥର ଏବଂ ଆବର୍ଜନାରେ ପୂରିପୂର୍ଣ୍ଣ ହୋଇଯାଇଥିଲା । କେବଳ ପଥରଖଣ୍ଡ ନୁହେଁ, ମନ୍ଦିର ପରିସର ମଧ୍ୟରେ ଅନେକ ମୃତଦେହ ମଧ୍ୟ ଜମା ହୋଇରହିଥିଲା । ଏପରିକି କେଦାରନାଥଙ୍କ ଗର୍ଭଗୃହ ମଧ୍ୟରେ ଆବର୍ଜନା ପଶିଯିବା ସହିତ କୁଢ଼ କୁଢ଼ ଶବ ମଧ୍ୟ ପଡ଼ିରହିଥିଲା ।

ଗୌରୀଗ୍ରାମ ଏକ କ୍ଷୁଦ୍ର ପଡ଼ା । ଗୌରୀଗ୍ରାମ-କେଦାରନାଥ ରାସ୍ତାର ଅସ୍ତିତ୍ୱ ଲୋପ ପାଇଯାଇଥିଲା । ଗୌରୀଗ୍ରାମ ସମୁଦ୍ରପତନଠାରୁ ୧୯୮୨ ମିଟର ଉଚ୍ଚରେ ଅବସ୍ଥିତ । ଗୌରୀକୁଣ୍ଡ ଜଳ ଅତୀବ ପବିତ୍ର । ଏଣୁ ସନାତନମାନଙ୍କ ଏକ ତୀର୍ଥସ୍ଥାନ । ସେଠାରେ ପ୍ରତ୍ୟହ ସ୍ଥାନୀୟ ବାସିନ୍ଦାଙ୍କୁ ମିଶାଇ ଭକ୍ତଙ୍କ ସଂଖ୍ୟା ପ୍ରାୟ ଦଶ ହଜାର ଭଳି ଲୋକଙ୍କ ଆତଯାତ ହୋଇଥାଏ । ମେଘତାଣ୍ଡବ ଦିନ କିଛି ସକ୍ଷମ ଯାତ୍ରୀ ନିକଟସ୍ଥ ପାହାଡ଼ ଉପରକୁ ଜୀବନ ବଞ୍ଚାଇବାକୁ ଚଢ଼ିଯାଇଥିଲେ । ସାଧାରରତଃ ଗୌରୀକୁଣ୍ଡରେ ଯାତ୍ରୀମାନଙ୍କ ଗହଳି ଲାଗି ରହିଥାଏ । କିନ୍ତୁ ଆଜି ସେଠି ଶ୍ମଶାନ ଭଳି ନିରବତା ଥିଲା । ନଦୀର ପ୍ରବଳ ସ୍ରୋତ ହେତୁ ଗୌରୀଗ୍ରାମରେ ଅନେକାଂଶ ଧ୍ୱଂସସ୍ତୂପରେ ପରିଣତ ହୋଇଥିଲା । କିଛିଦିନ ପୂର୍ବେ ଯେଉଁଠି ହୋଟେଲ୍, ରେଷ୍ଟୁରାଣ୍ଟ୍, ଦୋକାନ ବଜାର ଥାଇ ସ୍ଥାନଟି କୋଳାହଳରେ ମୁଖରିତ ହେଉଥିଲା, ଆଜି ସେଠି ନଦୀର ତାଣ୍ଡବଲୀଳା ଚାଲିଥିଲା । ସ୍ୱରଶବ୍ଦ ନ ଥିଲା । ଜନବସତି ସ୍ଥାନରେ କେବଳ ବଡ଼ ବଡ଼ ପଥରଖଣ୍ଡ, ବଡ଼ ବଡ଼ ବୃକ୍ଷର ଗଣ୍ଡି ଏବଂ ଗଦା ଗଦା ମାଟି ଦୃଷ୍ଟିଗୋଚର ହେଉଥିଲା । ଏହି ଦୃଶ୍ୟ ଅବଲୋକନ କରି ଅତି ନିଷ୍ଠୁର ଲୋକର ମଧ୍ୟ ହୃଦୟ ଥରିଉଠିବ । ଗୌରୀକୁଣ୍ଡଠୁ ଉପରମୁଣ୍ଡର ଦୃଶ୍ୟ ଆହୁରି ଭୟଙ୍କର ଏବଂ ହୃଦୟ ବିଦାରକ ଥିଲା ।

ରାମବାଡ଼ା ବଜାରକୁ ଚିହ୍ନଟ କରି ହେଉ ନ ଥିଲା । ସେଠାରେ ଯେ, ଦୋକାନ ବଜାର, ଜନବସତି ଥିଲା; କିନ୍ତୁ ବର୍ତ୍ତମାନ ଦେଖୁଥିବା ବ୍ୟକ୍ତି ଆଦୌ ବିଶ୍ୱାସ କରିପାରିବ ନାହିଁ । ଏହି ସ୍ଥାନରେ ହିଁ କେଦାରନାଥଙ୍କ ଦର୍ଶନାର୍ଥୀବୃନ୍ଦ କିଛି ସମୟ ଅତିବାହିତ କରନ୍ତି । ରାମବାଡ଼ା ବଜାରରେ ପ୍ରାୟ ଦେଢ଼ଶହ ଦୋକାନ ଘର ଥିଲା ଏବଂ ଏହି ଦୋକାନକୁ ପରିଚାଳନା ପାଇଁ ପ୍ରାୟ ପାଞ୍ଚ ଶହରୁ ଛଅ ଶହ ଲୋକ ରହିଥାଆନ୍ତି । ପ୍ରାୟ ଏକ ହଜାର ଖଚର ସହିତ ସେମାନଙ୍କ ମାଲିକମାନେ ମଧ୍ୟ ରାମବାଡ଼ାରେ ଉପସ୍ଥିତ ଥାଆନ୍ତି । ପୁନଶ୍ଚ ଶ୍ରଦ୍ଧାଳୁଗଣ ମଧ୍ୟ ଏହି ସ୍ଥାନରେ ଭିଡ଼ ଜମାଇଥାଆନ୍ତି । ରାମବାଡ଼ା ବଜାର ଧ୍ୱଂସ ପାଇଯିବା ହେତୁ ଶହ ଶହ ଲୋକ ମୃତାହତ ହୋଇଥିବା ସୂଚନା ମିଳୁଛି । ସେହିଦିନ ରାମବାଡ଼ାରେ ନିଶ୍ଚିତ ଭାବରେ ବହୁ ଲୋକଙ୍କ ସମାଗମ ହୋଇଥିବ । ଜୁନ୍ ମାସ ଥିବା ହେତୁ ଯାତ୍ରୀ ସମାଗମ ପ୍ରବଳ ହୋଇଥାଏ । ହଜାର ହଜାର ଯାତ୍ରୀ ଏହି ସମୟରେ ରୁଦ୍ରପ୍ରୟାଗ ଜିଲ୍ଲାର ଅଥବା କେଦାରନାଥ ଯିବା ରାସ୍ତାର ବିଭିନ୍ନ ଭାଗରେ ରୁଣ୍ଡ ହୋଇଥାଆନ୍ତି । କିନ୍ତୁ ଆଜି ସମଗ୍ର ଅଞ୍ଚଳ ଖାଁ ଖାଁ ଲାଗୁଥିଲା । କେଉଁ କାରଣରୁ ଏହି ଜଳତାଣ୍ଡବ ଘଟିଲା, ତାହା କେବଳ ବାବା କେଦାରନାଥ ଜାଣନ୍ତି ।

ରୁଦ୍ରପ୍ରୟାଗ ଜିଲ୍ଲାର ଅଗସ୍ତିମୁନି ଚତୁର୍ଦ୍ଦିଗରେ ପାହାଡ଼ଘେରା ପ୍ରାୟ ସମତଳ ଏକ କ୍ଷୁଦ୍ର ସହର । ଏହି ସହର କିଛି ଗ୍ରାମକୁ ନେଇ ଗଠିତ ହୋଇଥିଲା ଏବଂ ସେଠାରେ ବଜାର, ବ୍ଲକ୍ ଅଫିସ୍, ସ୍କୁଲ୍, ମହାବିଦ୍ୟାଳୟ, ବ୍ୟାଙ୍କ୍ ଇତ୍ୟାଦି ଥିବା ଯୋଗୁଁ ଲୋକଙ୍କ ଆତଯାତ ଲାଗି ରହିଥାଏ; କିନ୍ତୁ ଆଜି କ'ଣ ହୋଇଛି ତା'ର ଅବସ୍ଥା ? ରାସ୍ତାଘାଟର ଚିହ୍ନବର୍ଣ୍ଣ ନାହିଁ । ସ୍କୁଲ୍, କଲେଜ, ବିଭିନ୍ନ ଅପିସ୍ ଇତ୍ୟାଦିର ଅବସ୍ଥା ନାହିଁ । କେଉଁଠି ଛାତ ଗଳିପଡ଼ିଛି ତ କେଉଁଠି ଲଟକି ରହିଛି । ଚତୁର୍ଦ୍ଦିଗରେ ନିରବତା, କେବଳ ନିରବତା । କୁକୁରଟେ ଅବା ବିଲେଇଟେ ଦେଖିବାକୁ ସ୍ୱପ୍ନ । କେବଳ ଗଦା ଗଦା ଶବ ଏବଂ ଅଖଣ୍ଡ ନିରବତା । ନିରବତାକୁ ଭଙ୍ଗକରି କୁଳୁ କୁଳୁ ନାଦରେ ତଥାପି ବୋହୁଥିଲା ନଦୀର ଜଳ । ସନାତନ ଧର୍ମରେ ନଦୀକୁ ମା' ରୂପେ

ସ୍ୱୀକାର କରିଥିଲେ ହେଁ ଆଜି ସେଇ ମା' ତା'ର ପ୍ରିୟ ସନ୍ତାନଗଣଙ୍କୁ ଏବଂ ସେମାନଙ୍କ ଘରଦ୍ୱାର, ଧନସମ୍ପତ୍ତିକୁ ଗିଳି ମଧ୍ୟ ଅଶାନ୍ତ ଅଛି । ତେବେ ପ୍ରଶ୍ନ ଉଠୁଛି, ଶାନ୍ତଶିଷ୍ଟ, ସ୍ନେହଶୀଳା ଏବଂ ସର୍ବଂସହା ମାତା ଆଜି ଏତେ କ୍ରୋଧିତ କାହିଁକି ? କାହିଁକି ??

କେତେ ଭକ୍ତି ଏବଂ ଶ୍ରଦ୍ଧାରେ ଭାରତର କୋଣ ଅନୁକୋଣରୁ ବାବା କେଦାରନାଥଙ୍କ ଦର୍ଶନ ଉପଲକ୍ଷେ ଆସିଥିବେ ଅନେକ ଯାତ୍ରୀ, ଭକ୍ତ ତଥା ପର୍ଯ୍ୟଟକଗଣ । କେହି କେହି ନିଜ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ପରିବାର, ସାଙ୍ଗସାଥୀ ଏବଂ ବନ୍ଧୁବାନ୍ଧବଙ୍କୁ ସାଙ୍ଗରେ ନେଇ ଆସିଥିବେ କେଦାରବାବାଙ୍କ କ୍ଷଣିକ ଦର୍ଶନପାଇଁ । ଅନେକ ଦୂରରୁ ଆଞ୍ଜୁଳା ଆଞ୍ଜୁଳା ଆଶା ଏବଂ ଭରସା ନେଇ ସେମାନେ ଆସିଥିବେ ଟିକିଏ ଆଖିପୂରାଇ କେବଳ ବାବା କେଦାରନାଥଙ୍କ ଦର୍ଶନ କରିବାକୁ । କିନ୍ତୁ ଏ କ'ଣ ହେଲା ? ବାବା ଜଳତାଣ୍ଡବ କାହିଁକି ରଚିଲେ ?? ଆବାଳବୃଦ୍ଧବନିତାଙ୍କ ଭକ୍ତି, ଶ୍ରଦ୍ଧା, ଭାବାବେଗକୁ ଧୂଳିସାତ୍ କରିଦେଲେ ବାବା !! କିଛି ଶ୍ରଦ୍ଧାଳୁଙ୍କ ଏହି ତୀର୍ଥଯାତ୍ରା ଥିଲା ମହାଯାତ୍ରା !!

●

ପ୍ରଳୟର ଭୟଙ୍କର ଦୃଶ୍ୟ

ଜୀବନ ସଂଘର୍ଷ

ପ୍ରତି ମୁହୂର୍ତ୍ତରେ ଜୀବନ ରକ୍ଷାପାଇଁ ସଂଘର୍ଷ ଜାରି ରହିଥିଲା । କେଉଁ କ୍ଷଣରେ ପୈତୃକ ପ୍ରାଣଟା ଚାହୁଁ ଚାହୁଁ ଚାଲିଯିବ, ତାହା କିଏ ବା କହିପାରିବ ? ପୀଡ଼ିତମାନେ ପ୍ରାଣରକ୍ଷା କରିବାକୁ ଆପ୍ରାଣ ସଂଗ୍ରାମ ଜାରି ରଖିଥିଲେ । ତୁହାକୁ ତୁହା ବର୍ଷା ଲାଗି ରହିଥିଲା । ବର୍ଷା ଏବଂ ଘଡ଼ଘଡ଼ିର ଶବ୍ଦ ଅନବରତ ଚାଲିଥିଲା । ଅନ୍ଧାରର ଅବାଧ ରାଜତ୍ୱ ଦିନବେଳା ମଧ୍ୟ ଚାଲିଥିଲା । ସତେ ଯେମିତି ଅନ୍ଧାର ଏବଂ ଆଲୋକ ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରତିଯୋଗିତା ଚାଲିଛି । ସୂର୍ଯ୍ୟ ନାରାୟଣ ଯେମିତି ନିଷ୍ଠୁର ସାଜିଛନ୍ତି ।

କଥିତ ଜଳପ୍ରଳୟ ପରେ ଉତ୍ତରାଖଣ୍ଡର ଅର୍ଥନୀତି ଧ୍ୱସ୍ତବିଧ୍ୱସ୍ତ ହୋଇଗଲା । ଏହି ରାଜ୍ୟର ଅର୍ଥନୀତି ଦୁଇଗୋଟି କାର୍ଯ୍ୟପନ୍ଥା ଉପରେ ନିର୍ଭର କରେ । ଯଥା - କୃଷିକର୍ମ ଏବଂ ପର୍ଯ୍ୟଟନ ଶିଳ୍ପ । କିନ୍ତୁ ଜଳପ୍ରଳୟ ହେତୁ ଦୁଇଟାଯାକ ପନ୍ଥା କ୍ଷତିଗ୍ରସ୍ତ ହେଲା । ଏହି ରାଜ୍ୟ ଅଧିବାସୀଗଣ ଅକ୍ଷୟ ତୃତୀୟାଠାରୁ ଦୀପାବଳୀ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ପର୍ଯ୍ୟଟନ ଶିଳ୍ପ ଉପରେ ଏବଂ ଦୀପାବଳିଠାରୁ ଅକ୍ଷୟ ତୃତୀୟା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ କୃଷିକର୍ମ ଉପରେ ନିର୍ଭର କରନ୍ତି । ସେହି ଆୟରୁ ହିଁ ପରିବାରର ଭରଣ ପୋଷଣ କରନ୍ତି । କିନ୍ତୁ ୨୦୧୩ ଜୁନ୍ ମାସରେ ଆସିଥିବା ଜଳପ୍ରଳୟ ରାଜ୍ୟବାସୀଙ୍କ ପର୍ଯ୍ୟଟନ ଶିଳ୍ପକୁ ଧ୍ୱଂସ୍ତବିଧ୍ୱସ୍ତ କରିବା ସହିତ କୃଷିକୁ ମଧ୍ୟ ଅପୂରଣୀୟ କ୍ଷତି ଘଟାଇଥିଲା । ଫଳରେ ରାଜ୍ୟବାସୀଙ୍କ ମୁଣ୍ଡପିଛା ଆୟର ବହୁଳ କ୍ଷତି ହେବା ସହିତ ରାଜ୍ୟର ପ୍ରଗତି ଦଶବର୍ଷ ପଛକୁ ଚାଲିଗଲା ପରି ମନେହେଲା ।

ଏହି ରାଜ୍ୟର ଅଧିକାଂଶ ଅଧିବାସୀଙ୍କ ଗୃହ ମଧ୍ୟକୁ ଜଳ ପ୍ରବେଶ କରି ଘରର କାନ୍ଥବାଡ଼ର ପ୍ରଭୂତ କ୍ଷତି ଘଟାଇବା ସହିତ ଅନେକ ଗୃହକୁ

ଭୂତଳଶାୟୀ କଲା । ସଞ୍ଚିତ ଖାଦ୍ୟଶସ୍ୟକୁ ଲୋକମାନେ ଉଚ୍ଚସ୍ଥାନରେ ସାଇତିବାକୁ ସମୟ ପାଇଲେ ନାହିଁ । କିଛି ବାସିନ୍ଦାଙ୍କ ଘର ଅପେକ୍ଷାକୃତ ଉଚ୍ଚ ସ୍ଥାନରେ ଥିବା ହେତୁ ଖାଦ୍ୟଶସ୍ୟ ରକ୍ଷା ପାଇଗଲା; କିନ୍ତୁ ସେମାନଙ୍କ ଖାଦ୍ୟଶସ୍ୟ ମଧ୍ୟ ଅଳ୍ପଦିନରେ ଶେଷ ହୋଇଯିବ । କାରଣ ବନ୍ଧୁବାନ୍ଧବ ତଥା ପଡ଼ୋଶୀମାନଙ୍କୁ ସାହାଯ୍ୟ କରିବାକୁ ପଡ଼ିବ । ପୁନଶ୍ଚ ବର୍ଷା ଛାଡ଼ିଗଲା ପରେ କିଛି ଗ୍ରାମରେ ଅଟକି ଯାଇଥିବା ଯାତ୍ରୀଙ୍କପାଇଁ ମାନବିକତା ଦୃଷ୍ଟିକୋଣରୁ ରନ୍ଧାଖାଦ୍ୟ ଯୋଗାଇବାରୁ ସେମାନଙ୍କ ଖାଦ୍ୟଶସ୍ୟ ମଧ୍ୟ ଶେଷ ହୋଇଗଲା । ବହୁଦିନ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ପ୍ରଶାସନ ପକ୍ଷରୁ କୌଣସି ପ୍ରକାର ରିଲିଫ୍ ମିଳି ନ ଥିଲା । ଲୋକମାନେ ଭୋକ ଉପାସରେ କାଳାତିପାତ କରୁଥିଲେ ।

ରାସ୍ତାଘାଟରେ ଆଦୌ ଚିହ୍ନବର୍ଣ୍ଣ ନ ଥିଲା । ଏଣୁ ଯାତାୟତ ଏକପ୍ରକାର ବନ୍ଦ୍ ଥିଲା । କିଛି ଲୋକଙ୍କ ବାସଗୃହ ମାଟିରେ ମିଶି ଯାଇଥିଲା । ରାସ୍ତାଘାଟର ସୁବିଧା ନ ଥିବା ହେତୁ ଉଦ୍ଧାରକାରୀଦଳ ଆସିବା ପ୍ରାୟ ଅସମ୍ଭବ ଥିଲା ।

(ଭୂସ୍ଖଳନ ହେତୁ ସ୍ଥାନେ ସ୍ଥାନେ ରାସ୍ତା ଭାଙ୍ଗିଯିବାରୁ ଯାନବାହନ ଚଳାଚଳ ବନ୍ଦ ।)

ତେଣୁ ରିଲିଫ୍ ପହଞ୍ଚିବା ସ୍ୱପ୍ନ ସଦୃଶ । କେତେକ ତୀର୍ଥଯାତ୍ରୀ, ଯେଉଁମାନେ ପ୍ରାଣ ବିକଳରେ ପାହାଡ଼ ଉପରେ ଥିବା ଜଙ୍ଗଲ ଆଡ଼କୁ ଚାଲିଯାଇଥିଲେ, ରାସ୍ତାଘାଟ ଧୋଇଯିବା ହେତୁ, ସେମାନେ ବାଟବଣା ହୋଇଗଲେ ଏବଂ ଗ୍ରାମକୁ ଫେରିପାରୁ ନ ଥିଲେ । ସେହି ଜଙ୍ଗଲ ଭିତରେ ଭିଜି ଭିଜି ଅଖିଆ ଅପିଆ ଥରି ଥରି ବୁଲୁଥିଲେ । କିନ୍ତୁ ସେମାନଙ୍କ ଦୁଃଖ ବୁଝିବାକୁ କେହି ନ ଥିଲେ । କାରଣ ସେମାନଙ୍କ ଠିକଣା କାହା ପାଖରେ ନ ଥିଲା ।

ବିଦ୍ୟୁତ୍ ସଂଯୋଗ ମଧ୍ୟ କଟି ଯାଇଥିଲା । କାରଣ ବିଦ୍ୟୁତ୍ ଖୁଣ୍ଟସବୁ ପ୍ରବଳ ସ୍ରୋତରେ ଭାସି ଯାଇଥିଲା । ଅଭିଜ୍ଞ ଜନତା ଜାଣନ୍ତି, ପୁନଃ ବିଦ୍ୟୁତ୍ ସଂଯୋଗ ପାଇଁ ଅନେକ ସମୟ ଲାଗିଯିବ । ତେଣୁ ଜନତା ଅନ୍ଧାରରେ ହଇରାଣ ହରକତ ହେବାର ସୀମା ନ ଥିଲା । ଉତ୍ତରାଖଣ୍ଡ ରାଜ୍ୟବାସୀଙ୍କ ପାଇଁ ଏହା କିଛି ନୂଆ କଥା ନ ଥିଲା । ପୁନଶ୍ଚ କିଛି ସ୍ୱଚ୍ଛଳ ବାସିନ୍ଦାଙ୍କ ଗୃହରେ ଲ୍ୟାଣ୍ଡ୍ ଲାଇନ୍ ଟେଲିଫୋନ୍ ଥିଲା । କିନ୍ତୁ ସେଇଟା ମଧ୍ୟ ସଂଯୋଗ ହୋଇପାରୁ ନ ଥିଲା । କାରଣ ଟେଲିଫୋନ୍ ଖୁଣ୍ଟ ଭାଙ୍ଗିବା ସହିତ ଅନେକ ସ୍ଥାନରେ କାର୍ଯ୍ୟାଳୟ ମଧ୍ୟ ଭାସିଯାଇଥିଲା । ଏହିସବୁ ଲାଇନ୍ ପୁଣି ଥରେ ପୂର୍ବାବସ୍ଥାକୁ ଫେରିବ ବୋଲି ଜନତା ବିଶ୍ୱାସ କରିପାରୁ ନ ଥିଲେ । ମୋବାଇଲ୍ ଟାୱାର ମଧ୍ୟ କ୍ଷତିଗ୍ରସ୍ତ ହୋଇଥିବାରୁ ମୋବାଇଲ୍ ସେବା ମଧ୍ୟ କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ ହେବ ବୋଲି ଜନତାଙ୍କ ବିଶ୍ୱାସ ନ ଥିଲା; କିନ୍ତୁ କିଛି ଅଞ୍ଚଳରେ ଟାୱାର ଠିକ୍ ଥିବାବେଳେ ତାକୁ ପରିଚାଳନା କରିବାପାଇଁ ଆବଶ୍ୟକ କର୍ମଚାରୀ ତଥା ଡିଜେଲ୍ ମଧ୍ୟ ନ ଥିଲା ।

ରାଜ୍ୟରେ ଥିବା ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟସେବା ମଧ୍ୟ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ବିପର୍ଯ୍ୟସ୍ତ ହୋଇଯାଇଥିଲା । ହସ୍ପିଟାଲ୍‌କୁ ଥିବା ସଂଯୋଗ ରାସ୍ତା ମଧ୍ୟ ବିଚ୍ଛିନ୍ନ ହୋଇଯାଇଥିଲା । ଅନେକ ସ୍ଥାନରେ ହସ୍ପିଟାଲ୍ ଭିତରକୁ ଜଳ ପ୍ରବେଶ କରିବା ହେତୁ ଔଷଧପତ୍ର ଓଦା ହୋଇ ନଷ୍ଟ ହୋଇଯାଇଥିଲା । ଡାକ୍ତର ତଥା ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟସେବା କର୍ମଚାରୀମାନଙ୍କ ଖୋଜ ଖବର ନ ଥିଲା । ଲୋକଙ୍କୁ ପାନୀୟ ଜଳ ମଧ୍ୟ ମିଳୁ ନ ଥିଲା । ଖାଦ୍ୟଶସ୍ୟର ଅଭାବ ସାଙ୍ଗକୁ ପାନୀୟ ଜଳ ନ ମିଳିବା ହେତୁ ଜୀବନ ନର୍କ

ପରି ମନେ ହେଉଥିଲା । ଜାଳେଣୀ କାଠର ମଧ୍ୟ ଘୋର ଅଭାବ ଥିବାହେତୁ ପାଣି ଫୁଟାଇ ଏବଂ ଛାଣି ପିଇବା ମଧ୍ୟ ଏକପ୍ରକାର ଅସମ୍ଭବ ଥିଲା । ଫଳରେ ଜଳଜନିତ ଅନେକ ରୋଗ ବ୍ୟାପିବାର ସମ୍ଭାବନା ଅଧିକ ଥିଲା । ଯଦି ଏଭଳି ଚାଲେ, ତେବେ ବହୁତ ଶୀଘ୍ର ଏହି ରାଜ୍ୟରେ ମହାମାରୀ ବ୍ୟାପିବାର ସମ୍ଭାବନା କ୍ରମେ ଦୃଢ଼ ହେବାରେ ଲାଗୁଥିଲା । ଜନତା ଭୟଭୀତ ହୋଇ କାଳାତିପାତ କରୁଥିଲେ ।

ଉତ୍ତରାଖଣ୍ଡ ଜଳତାଣ୍ଡବରେ ରାଜ୍ୟର ପାଞ୍ଚ ଶହ କିଲୋମିଟରରୁ ଅଧିକ ସଡ଼କ ପଥ ଧୋଇ ଯାଇଥିବାବେଳେ ଦୁଇ ଶହରୁ ଊର୍ଦ୍ଧ୍ୱ ସଂଯୋଗ ପୋଲ ମଧ୍ୟ ଭାସିଯାଇଛି ବୋଲି ଏକ ସୂଚନା ମିଳିଲା । ଜାତୀୟ ରାଜପଥ ୫୮ ରାଜ୍ୟର ଏକ ମୁଖ୍ୟ ସଂଯୋଗକାରୀ ରାସ୍ତା ଥିଲା । ସେହି ରାସ୍ତା ଯୋଶୀମଠ ତଥା ଅନେକ ସ୍ଥାନରେ ଧୋଇଯିବା ହେତୁ ଯୋଗାଯୋଗରେ ଅନେକ ଅସୁବିଧା ସୃଷ୍ଟି କରୁଥିଲା । ଏକ ସୂଚନା ଅନୁଯାୟୀ ଏହି ରାଜ୍ୟର ସଡ଼କ ପ୍ରାୟ ୪୫୦ଟି ସ୍ଥାନରେ ଧ୍ୱଂସ ହୋଇଯିବାରୁ ଠାଏଁ ଠାଏଁ ଗାଡ଼ିମଟର ଅଟକିଯାଇ ସଡ଼କ ଅବରୋଧ କରିବା ଦୃଶ୍ୟ ବିରଳ ନ ଥିଲା । ଗୌରୀକୁଣ୍ଡଠାରୁ କେଦାରନାଥ ପାଦଚଲା ସଡ଼କ ଧୂଳିସାତ୍ ହୋଇଥିଲା । ଗୌରୀକୁଣ୍ଡରୁ ରାମବାଡ଼ା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସାତ କିଲୋମିଟର ରାସ୍ତାର ଅସ୍ତିତ୍ୱ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଲୋପ ପାଇଯାଇଥିଲା । ରାସ୍ତାଘାଟ ଧୋଇଯିବା ହେତୁ ଗଙ୍ଗୋତ୍ରୀ, ଯମୁନେତ୍ରୀ, କେଦାରନାଥ ତଥା ବଦ୍ରିନାଥ, ଯାହାକୁ 'ଛୋଟ ଚାରିଧାମ' ବୋଲି କୁହାଯାଏ, ଯାତ୍ରାକୁ ସରକାର ନିଷେଧ କରିଦେଲେ ।

ସହସ୍ର ଲୋକଙ୍କ ମୃତ୍ୟୁ

ଘଟଣା ଘଟିବାର ୩୬ ଘଣ୍ଟା ବିତିଯାଇଥିଲେ ମଧ୍ୟ ପ୍ରଶାସନ ନିକଟରେ କୌଣସି ସଠିକ୍ ଖବର ନ ଥିଲା । ଜଳପ୍ରଳୟ ଏତେ ପରିମାଣରେ କ୍ଷୟକ୍ଷତି କରିଛି ବୋଲି ପ୍ରଶାସନ ଅବଗତ ନ ଥିଲେ । ପ୍ରତିକୂଳ ପାଗ, ଭୌଗୋଳିକ ପରିସ୍ଥିତି ଏବଂ ରାସ୍ତାଘାଟର ଅବସ୍ଥା ପ୍ରଶାସନ ଅବା ମିଡିଆର କୌଣସି ପ୍ରତିନିଧି ଘଟଣାସ୍ଥଳରେ ପହଞ୍ଚିପାରି ନ ଥିଲେ । ପ୍ରଶାସନର ଧାରଣା ଥିଲା, ଏହି ଦୁର୍ବିପାକରେ ୩୦/୪୦ ଜଣ ମୃତାହତ ହୋଇଛନ୍ତି ବୋଲି;

କିନ୍ତୁ ବାସ୍ତବରେ ସହସ୍ର ସହସ୍ର ଜନତା ମୃତ୍ୟୁମୁଖରେ ପଡ଼ିଥିଲେ । ବିଭିନ୍ନ ସ୍ଥାନରେ ଶବ ବିଛାଡ଼ି ହୋଇ ପଡ଼ିଥିଲେ । ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ନିକଟକୁ ସଠିକ୍ ଖବର ପହଞ୍ଚିପାରୁ ନ ଥିଲା । ଏଣୁ ପ୍ରଶାସନ ପକ୍ଷରୁ କୌଣସି ସାହାଯ୍ୟ ପହଞ୍ଚିପାରୁ ନ ଥିଲା । ରାସ୍ତାଘାଟର ସଂଯୋଗ ବିଚ୍ଛିନ୍ନ ହୋଇଯାଇଥିଲା ଏବଂ ଲ୍ୟାଣ୍ଡ୍‌ଲାଇନ୍, ମୋବାଇଲ୍ ସେବା, ବିଦ୍ୟୁତ୍ ଇତ୍ୟାଦିର ସଂଯୋଗ କଟି ଯାଇଥିଲା । ତେଣୁ ଠିକ୍ ସମୟରେ ସାହାଯ୍ୟ ପହଞ୍ଚିବା ଏକରକମ ଅସମ୍ଭବ ଥିଲା ।

କୌଣସି ସୂତ୍ରରୁ ସହସ୍ର ସହସ୍ର ଜନତା ହତାହତ ହେବା ଖବର ପାଇ ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ଚକିତ ହେବା ସହିତ ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ହେଲିକପ୍ଟର ଯୋଗେ ସାହାଯ୍ୟ ସାମଗ୍ରୀ ତଥା ଉଦ୍ଧାରକାରୀ ଦଳକୁ ପଠାଇବାରେ ହେଳା କରି ନ ଥିଲେ । ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀ ମଧ୍ୟ ସଚେତନ ହୋଇଗଲେ ଏବଂ ହେଲିକପ୍ଟର ଯୋଗେ ଉଦ୍ଧାରକାରୀ ଦଳକୁ ତତ୍କାଳ ପଠାଇବାକୁ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ଦେଲେ । କିନ୍ତୁ ହେଲିକପ୍ଟର କାର୍ଯ୍ୟକାରିତା ପାଗ ଉପରେ ନିର୍ଭର କରୁଥିଲା । କେତୋଟି ଘରୋଇ ହେଲିକପ୍ଟର କମ୍ପାନୀକୁ ମଧ୍ୟ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ଦିଆଗଲା ଉଦ୍ଧାର କାର୍ଯ୍ୟରେ ଅଂଶଗ୍ରହଣ କରିବାକୁ । ଅନେକ ହେଲିପ୍ୟାଡ୍

(ରାଜପଥ ଧୋଇଯିବା ଯୋଗୁଁ ପୀଡ଼ିତଙ୍କୁ ବହୁ କଷ୍ଟ ସ୍ୱୀକାର କରି ଚାଲିବାକୁ ପଡ଼ିଥିଲା)

ଅତ୍ୟଧିକ ବର୍ଷା ତଥା ଭୂସ୍ଖଳନ ଯୋଗୁଁ କ୍ଷତିଗ୍ରସ୍ତ ହୋଇଯାଇଥିଲା । ଏଣୁ ଯଦିଓ ହେଲିକପ୍ଟର ସେବା ଯୋଗାଇ ଦେବାକୁ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ଅନୁଯାୟୀ କର୍ମଚାରୀ ଦଳ ଥିଲେ, ତଥାପି ସେମାନେ ନାଚାର ଥିଲେ ।

କେଦାରନାଥ ମନ୍ଦିରର ବାମ କଡ଼ରେ ପ୍ରବାହିତ ମନ୍ଦାକିନୀ ନଦୀ ସ୍ୱ-ଗତିପଥ ପରିବର୍ତ୍ତନ କରି ମନ୍ଦିରର ଡାହାଣ ଦିଗରେ ପ୍ରବାହିତ ସରସ୍ୱତୀ ନଦୀରେ ମିଶି ଯାଇଥିଲା । ଏହି ଦୁଇ ପବିତ୍ର ନଦୀ ମନ୍ଦିରର ଦୁଇ ପାର୍ଶ୍ୱରେ ପ୍ରଚଣ୍ଡ ରୁଦ୍ରରୂପ ଧାରଣ କରି ପ୍ରବାହିତ ହେଉଥିଲେ । ନଦୀ ଜଳରେ ଭାସି ଆସିଥିବା କିଛି ବୃହତ୍‌କାୟ ବୃକ୍ଷକୁ ଆଶ୍ରୟ କରି ଅପର ପକ୍ଷକୁ ଯାଇ ହେଉଥିଲା । ବୃକ୍ଷଗୁଡ଼ିକ ହଲୁଥିବା ହେତୁ ଭୟ ପିଛା ଛାଡ଼ୁ ନ ଥିଲା । କାରଣ ନଦୀର ସ୍ରୋତ ପ୍ରଖର ଥିଲା । ନଦୀ ପାର ହେବାବେଳେ ସାମାନ୍ୟ ଅସାବଧାନ ହେଲେ ପ୍ରଖର ନଦୀର ଶିକାର ହେବାକୁ ପଡ଼ିବ ।

କେଦାର ବାବାଙ୍କ ମନ୍ଦିର ପରିସରରେ ସହସ୍ର ସହସ୍ର ଶବ ଛିନ୍‌ଛତ୍ର ହୋଇ ପଡ଼ିରହି ଶ୍ମଶାନର ଭୟ ସୃଷ୍ଟି କରୁଥିଲା । ବିଲେଇ ଅବା କୁକୁରଟିଏ ମଧ୍ୟ ଦିଶୁ ନ ଥିଲେ । ଆକାଶରେ ଗୋଟାଏ ପକ୍ଷୀ ମଧ୍ୟ ଉଡ଼ୁ ନ ଥିଲେ । ଚତୁର୍ଦ୍ଦିଗରେ ଶ୍ମଶାନର ନିରବତା ତଥା ଶୂନ୍ୟତା ଘେରି ରହିଥିଲା । ମନ୍ଦିର ନିକଟସ୍ଥ ଦୋକାନ ବଜାର ଧ୍ୱଂସସ୍ତୂପରେ ପରିଣତ ହୋଇଥିଲା । ବଡ଼ ବଡ଼ ହୋଟେଲ୍ ଅବା ଧର୍ମଶାଳାର ଭଗ୍ନାଂଶ ଦୃଷ୍ଟିଗୋଚର ହେଉଥିଲା । ସ୍ରୋତଦ୍ୱାରା ଜମା ହୋଇଥିବା ବଡ଼ ବଡ଼ ପଥରଗଦା ଉପରେ ଲୁଗାପଟା, ଯାତ୍ରୀମାନଙ୍କର ଜିନିଷ ଇତ୍ୟାଦି ବିଛାଡ଼ି ହୋଇ ପଡ଼ିଥିଲା । ଏତଦ୍‌ବ୍ୟତୀତ ପୁରୁଷ, ସ୍ତ୍ରୀ ଏବଂ ଛୁଆମାନଙ୍କ ଶବ କାଦୁଅ ପଙ୍କରେ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଅଥବା ଆଂଶିକ ପୋତି ହୋଇ ପଡ଼ିଥିଲା । ଅନ୍ୟ କିଛି ଶବ ପଙ୍କ କାଦୁଅରେ ପଡ଼ିଥିବା ଦେଖିବାକୁ ମିଳୁଥିଲା । ମୃତ୍ୟୁ ସହିତ ସଂଘର୍ଷ କରି କେତେ କଷ୍ଟ କରି ସେମାନଙ୍କ ପ୍ରାଣ ନ ଯାଇଥିବ ସତେ !

ମନ୍ଦିରର ଅଦୂରରେ ଏକ ସ୍ନାନଘାଟ ମଧ୍ୟ ଥିଲା । କିନ୍ତୁ ବର୍ତ୍ତମାନ ତାହା ଦେଖିବାକୁ ସ୍ୱପ୍ନ ସଦୃଶ । ପୂର୍ବ ତଥ୍ୟ ଅନୁଯାୟୀ ଏହି ପବିତ୍ର ସ୍ଥାନ

ଦୁଧଗଙ୍ଗା, ମନ୍ଦାକିନୀ, ସରସ୍ୱତୀ, କ୍ଷୀରଗଙ୍ଗା ତଥା ସ୍ୱର୍ଗଦ୍ୱାରୀ ଭଳି ପଞ୍ଚନଦୀର ଏକ ସଙ୍ଗମ ସ୍ଥଳୀ ଥିଲା । ସେହିଠାରେ ଭକ୍ତଗଣ ସ୍ନାନ କରି ଦେବଦର୍ଶନ କରୁଥିଲେ ।

ତଥାପି ସାମାନ୍ୟ ବର୍ଷା ଲାଗି ରହିଥିଲା । ଆକାଶରେ ସୂର୍ଯ୍ୟଦେବ ଦର୍ଶନ କିଛି ସମୟ ଦେଇ ପୁଣି ଲୁଚି ଯାଉଥିଲେ । ତଥାପି କଳା କଳା ମେଘର ମହୋତ୍ସବ ଚାଲିଥିଲା । ଶହ ଶହ ଶବ ଏଣେ ତେଣେ ପଡ଼ିଥିଲା । କିଛି ଶବ ଗଛଡାଳରେ ଅଟକି ରହିଥିଲେ ତ କିଛି ଶବ ଭାସି ଆସିଥିବା ପଥର ସନ୍ଧିରେ ଥିବା ଦୃଷ୍ଟିଗୋଚର ହେଉଥିଲା । ପୁନଶ୍ଚ କିଛି ଶବ ମାଟିରେ ଅଧା ପୋତି ହୋଇଥିଲା । ଜଳ ପ୍ରାୟ ୧୫ ମିଟର ଉଚ୍ଚରେ ଆସିଥିବା ଅନୁମାନ କରାଯାଉଛି । ଏଣୁ ଅନେକ ଶବ ପଟୁମାଟି ଭିତରେ ପୋତି ହୋଇଥିବା ଆଶଙ୍କା ଥିଲା ।

ପାଗ ଧୀରେ ଧୀରେ ପରିବର୍ତ୍ତନ ହେଉଥିଲା । ଆକାଶ ସଫା ହେଲା । ସୂର୍ଯ୍ୟଦେବ ଦର୍ଶନ ଦେଲେ । ଏଥିସହିତ ଆକାଶରେ ହେଲିକପ୍ଟର ଆସିବା ଶବ୍ଦ ଶୁଣାଗଲା । ଏକ ସୁବିଧା ସ୍ଥାନ ଖୋଜି ହେଲିକପ୍ଟର ଓହ୍ଲାଇବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ଜନତାଙ୍କ ଠେଲାପେଲା ଆରମ୍ଭ ହୋଇଗଲା । ସମସ୍ତେ ପ୍ରଥମେ ଯିବାପାଇଁ ବ୍ୟଗ୍ର । ପୁଲିସ୍ ଏବଂ ସୈନ୍ୟ ବିଭାଗ ସେମାନଙ୍କୁ ଧୈର୍ଯ୍ୟ ଧରିବାକୁ ତାଗିଦ୍ କରୁଥିଲେ । ବହୁ କଷ୍ଟ ସ୍ୱୀକାର କରି କେବଳ ପୀଡ଼ିତ ଏବଂ ମହିଳାମାନଙ୍କୁ ଅଗ୍ରାଧିକାର ଭିତ୍ତିରେ ସୁରକ୍ଷିତ ସ୍ଥାନକୁ ପଠାଇ ଦିଆଗଲା ।

ପ୍ରଶାସନର ନିରବତା

ଘଟଣାର ଦୁଇ ଦିନ ପରେ ମଧ୍ୟ ଶାସନ ତଥା ପ୍ରଶାସନ ନିକଟରେ ଦୁର୍ବିପାକର ନିଚ୍ଛକ ଚିତ୍ରର ଅଭାବ ଥିଲା । କେଦାର ଘାଟିରେ ଥିବା ଏକମାତ୍ର ପୋଲିସ୍ ଫାଣ୍ଡିର ସୂଚନା ଆସିଥିଲା ଯେ, ପ୍ରାୟ ୩୦/୪୦ ଜଣ ନିଖୋଜ ହୋଇଛନ୍ତି । ଏଣୁ ଘଟଣାକୁ ପ୍ରଶାସନ ବିଶେଷ ଗୁରୁତ୍ୱ ଦେଇ ନ ଥିଲେ । ଡେରାଡୁନ୍‌ସ୍ଥ ସଚିବାଳୟର କଣ୍ଟ୍ରୋଲ୍ ରୁମ୍‌ରେ ସେହିପରି କୌଣସି ସଠିକ୍ ଖବର ନ ଥିଲା ।

କ୍ରମେ ଦୂରଦର୍ଶନ, ରେଡ଼ିଓ, ସୋସିଆଲ୍ ମିଡିଆ ତଥା ସମାଚାର ପତ୍ର ଜରିଆରେ ଉତ୍ତରାଖଣ୍ଡର ଖଣ୍ଡପ୍ରଳୟ ବିଷୟରେ ଜଙ୍ଗଲର ନିଆଁ ଭଳି ବ୍ୟାପିଗଲା । ତେଣୁ ଯେଉଁ ଅଧିବାସୀମାନଙ୍କ ବନ୍ଧୁବାନ୍ଧବ ତୀର୍ଥଯାତ୍ରାରେ ଯାଇଥିଲେ, ସେମାନେ ବିକଳ ହୋଇ ପ୍ରଶାସନ ନିକଟରେ କୁଶଳତା ଜାଣିବାପାଇଁ କାକୁତି ମିନତି କଲେ । କିନ୍ତୁ ପ୍ରଶାସନ ଥିଲା ନାଚାର । ସଚିବାଳୟ ତଥା ଅନ୍ୟ ସରକାରୀ ଅଫିସ୍‌ରେ କଣ୍ଟ୍ରୋଲ୍ ରୁମ୍ ଖୋଲାଗଲା; କିନ୍ତୁ ସେମାନଙ୍କ ପାଖରେ କୌଣସି ସଠିକ୍ ଖବର ନ ଥିଲା । ଲୋକଙ୍କ ଭିଡ଼ ଜମୁଥିଲା, ଫୋନ ଆସୁଥିଲା, ଅଫିସ୍‌ବାଲା ସେମାନଙ୍କୁ କେବଳ ଆଶ୍ୱାସନା ଦେଇ ଧୈର୍ଯ୍ୟ ଧରିବାକୁ କହି ବିଦାୟ କରୁଥିଲେ ।

ବିହାର ପ୍ରଦେଶର ପୂର୍ବତନ ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ ଅଶ୍ୱିନୀ ଚୌବେ ଏକ ହୃଦୟ ବିଦାରକ ସୂଚନା ଦେବା ସହିତ ସରକାରଙ୍କ ନିରବତା ବିଷୟରେ ମଧ୍ୟ ଜଣାଇଲେ । ଶ୍ରୀମାନ ଚୌବେ ସୂଚାଇଛନ୍ତି ଯେ, ସେ ଓ ତାଙ୍କ ପରିବାରବର୍ଗ ଚାରି ରାତି କେଦାରନାଥରେ ଅଟକି ଯାଇଥିଲେ । ତାଙ୍କ ପରିବାରର ପାଞ୍ଚ ଜଣ ସଦସ୍ୟ ନିଖୋଜ ହୋଇ ଯାଇଛନ୍ତି । କୁଢ଼ କୁଢ଼ ଶବ ସହିତ ତାଙ୍କୁ ଚାରି ରାତି କଟାଇବାକୁ ପଡ଼ିଥିଲା । ସେହି ସମୟରେ ପ୍ରାୟ ଆଠ ଶହ ଜଣ ଲୋକ ମନ୍ଦିରରେ ଆଶ୍ରୟ ନେଇଥିଲେ; କିନ୍ତୁ ଦେଖୁ ଦେଖୁ ଅନେକ ମୃତ୍ୟୁ ବରଣ କରିଥିଲେ । ଜଳ ପ୍ରବଳ ବେଗରେ ପ୍ରବେଶ କରିବା ହେତୁ ଅନେକ ଶବ ଭାସି ଯାଇଥିଲା । ଶ୍ରୀ ଚୌବେ କହନ୍ତି ଯେ, ଘଟଣାର ୪ ଦିନ ପରେ ମଧ୍ୟ ରାଜ୍ୟ ସରକାରଙ୍କ ପକ୍ଷରୁ ସହାୟତାପାଇଁ କେହି ସରକାରୀ ଉଦ୍ଧାରକାରୀ ଦଳ ପହଞ୍ଚି ନ ଥିଲେ । ସେ ନିଜ ବୋହୂ ଏବଂ ପରିବାରବର୍ଗଙ୍କ ସହିତ ପ୍ରାୟ ୧୧ କିଲୋମିଟର ଚାଲି ଚାଲି ଏକ ସ୍ଥାନରେ ପହଞ୍ଚିଥିଲେ । ଦୀର୍ଘ ୫ ଦିନ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସେମାନଙ୍କ ପାଖରେ ଖାଦ୍ୟ, ପାନୀୟ ଜଳ କିମ୍ୱା କୌଣସି ସହାୟତା ପହଞ୍ଚି ନ ଥିଲା । ଭୀଷଣ ଥଣ୍ଡାରେ ପୂରା ପରିବାର ଥରି ଥରି ରାସ୍ତାରେ ପଡ଼ି ରହିଥିଲେ । ଏତେ ବଡ଼ ବିପର୍ଯ୍ୟୟ ଘଟିଥିଲେ ହେଁ ଜନତାର ସହାୟତାପାଇଁ ସରକାର ତଥା ପ୍ରଶାସନ ପକ୍ଷରୁ ସେଭଳି ଆଖିଦୃଶିଆ ପଦକ୍ଷେପ ନିଆଯାଇ ନ ଥିଲା ।

ଦେଶର ବିଭିନ୍ନ ସ୍ଥାନରେ କଣ୍ଟ୍ରୋଲ୍ ରୁମ୍ ଖୋଲିଗଲା । ସେଠାରେ ନିଯୁକ୍ତ କର୍ମଚାରୀମାନଙ୍କ ପାଖକୁ ମୋବାଇଲ୍ ଯୋଗେ ଜନତା ଅନୁସନ୍ଧାନ କରୁଥିଲେ । କିନ୍ତୁ କର୍ମଚାରୀମାନଙ୍କ ନିକଟରେ କୌଣସି ସଠିକ୍ ଖବର ନ ଥିଲା । ସେମାନେ କେବଳ ଆଶ୍ୱାସନା ଦେଉଥିଲେ । କେଦାରନାଥ, ବଦ୍ରିନାଥ, ଗଙ୍ଗୋତ୍ରୀ, ଯମୁନେତ୍ରୀ ଇତ୍ୟାଦି ସ୍ଥାନଗୁଡ଼ିକରେ ମଧ୍ୟ ଘଟିଥିବା ବିପଦ ସମ୍ପର୍କରେ ସମାଚାର ଧୀରେ ଧୀରେ ପହଞ୍ଚିବାରେ ଲାଗିଥିଲା । କ୍ରମେ କେଦାରଘାଟିର ବାସ୍ତବିକ ଚିତ୍ର ପ୍ରଶାସନ, ସରକାର ତଥା ଜନତାଙ୍କ ସମ୍ମୁଖରେ ସ୍ପଷ୍ଟ ହେବାକୁ ଲାଗିଲା । ଉପରୋକ୍ତ ସ୍ଥାନମାନଙ୍କରେ ହଜାର ହଜାର ଶ୍ରଦ୍ଧାଳୁ ତଥା ଭକ୍ତଗଣ ଭୂସ୍ଖଳନ ଏବଂ ଅତି ବୃଷ୍ଟି ହେତୁ ଅଟକି ରହିଥିବା ସୂଚନା ମିଳିଲା । ଇତିପୂର୍ବରୁ ଜଳପ୍ରଳୟର ଭୟାବହତା ବିଷୟରେ ପ୍ରଶାସନ ତଥା ସରକାରଙ୍କ ନିକଟରେ କୌଣସି ତଥ୍ୟ ନ ଥିଲା ।

ରାମବାଡ଼ା ନିଶ୍ଚିହ୍ନ

ଜୁନ୍ ୧୫ ତାରିଖ ସନ୍ଧ୍ୟାରୁ ରାମବାଡ଼ାରେ ଆସନ୍ନ ବିପଦର ସୂଚନା ମିଳୁଥିଲା । ଅଭିଜ୍ଞ ଜନତା ଆଲୋଚନା ମଧ୍ୟ କରୁଥିଲେ । ସକାଳୁ ଅବିରତ ଭାବେ ବର୍ଷା ଲାଗି ରହିଥିଲା । ମନେ ହେଉଥିଲା, ସତେ ଯେମିତି ପାହାଡ଼ ସବୁ ଖଣ୍ଡ ଖଣ୍ଡ ହୋଇ ଭାଙ୍ଗିଯିବ । ରାମବାଡ଼ା, କେଦାରଧାମଠାରୁ ମାତ୍ର ସାତ କିଲୋମିଟର ଏବଂ ଗୌରୀକୁଣ୍ଡଠାରୁ ରାମବାଡ଼ା ସାତ କିଲୋମିଟର । ଅର୍ଥାତ୍ ରାମବାଡ଼ା କେଦାରନାଥ ଏବଂ ଗୌରୀକୁଣ୍ଡର ଠିକ୍ ମଧ୍ୟବର୍ତ୍ତୀ ସ୍ଥାନରେ ଏବଂ ସମୁଦ୍ର ପତନଠାରୁ ଆଠ ହଜାର ଫୁଟ ଉଚ୍ଚରେ ଅବସ୍ଥିତ । ଏଣୁ କିଛି ଯାତ୍ରୀ ଯାତ୍ରା ପୂର୍ବଦିନ ଏଠାରେ ବିଶ୍ରାମ ପାଇଁ ରାତ୍ରିଯାପନ କରନ୍ତି । ପୁନଶ୍ଚ ଫେରନ୍ତି । ପଥିକ ମଧ୍ୟ ଏଠାରେ ବିଶ୍ରାମପାଇଁ ଆଶ୍ରୟ ନିଅନ୍ତି । ଅକ୍ଷୟ ତୃତୀୟାଠାରୁ ଦୀପାବଳି ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ପ୍ରାୟ ଛଅ ସାତ ମାସ ଏହି ସ୍ଥାନରେ ସବୁ ସମୟରେ ଯାତ୍ରୀମାନଙ୍କୁ ଛାଡ଼ି ପାଞ୍ଚ ହଜାରରୁ ଊର୍ଦ୍ଧ୍ୱ ସ୍ଥାନୀୟ ଜନତା ଉପସ୍ଥିତ ଥାଆନ୍ତି । ଏହି ସ୍ଥାନରେ ରାତ୍ରିଯାପନ ନିମନ୍ତେ ଅନେକ ଯାତ୍ରୀନିବାସ ଯଥା - ଗଡ଼ୱାଲି ବିକାଶ ନିଗମ, ବନ ବିଭାଗର ଗେଷ୍ଟ ହାଉସ୍, କାଳୀକମାଲି ଧର୍ମଶାଳା

ଛଡ଼ା ଚାରି ପାଞ୍ଚଟା ପକ୍କା ଘର ଅଛି । ଚାଳଛପର, ଟିଣ, ପ୍ଲାଷ୍ଟିକ୍‌ର ମୋଟା ସିଟ୍‌ର ଛପର ଘରେ ଅନେକ ଦୋକାନ ବଜାର ଅଛି । କିଛି ଯାତ୍ରୀ ଏହି ଚାଳଛପର ଘରେ ମଧ୍ୟ ରାତ୍ରିଯାପନ କରିବାକୁ ବାଧ୍ୟ ହୁଅନ୍ତି ।

ଗୌରୀଗ୍ରାମ, ବଡ଼ାସୁ, ଭଖିମଠ, ତ୍ରିଗୁଣି ନାରାୟଣ, ଗୁପ୍ତକାଶୀ ଆଦି ଗ୍ରାମର ଜନତା ରାମବାଡ଼ାଠାରେ ବେପାର ବଣିଜ କରନ୍ତି । ପ୍ରାୟ ଛଅ ସାତ ମାସପାଇଁ ଏଠାରେ ୧୨୫ରୁ ଊର୍ଦ୍ଧ୍ୱ ଦୋକାନ ଚାଲେ । ଦୀପାବଳି ପରେ ବନ୍ଦ୍ ହୋଇଯାଏ । କାରଣ କେଦାରଧାମ ମନ୍ଦିର ଦ୍ୱାର ମଧ୍ୟ ବନ୍ଦ୍ ହୋଇଯାଏ । ଏହି ସ୍ଥାନରେ ଏକ ପୋଲିସ୍ ଫାଣ୍ଡି ମଧ୍ୟ ଅଛି । ଯଦିଓ ଖୁବ୍ କମ୍ ସଂଖ୍ୟକ ପୋଲିସ୍ କର୍ମଚାରୀ ଏଠାରେ ସ୍ଥାନିତ, ତଥାପି ଜନଗହଳିକୁ ପ୍ରାୟ ସମ୍ଭାଳି ଥାଆନ୍ତି ।

ରାମବାଡ଼ା ଏକ ଅତୀବ ସୁନ୍ଦର ତଥା ମନୋରମ ସ୍ଥାନ । ପଦଚାରୀ ଯାତ୍ରୀଗଣ ଏଠାରେ କିଛି ଘଣ୍ଟା କ୍ଳାନ୍ତି ମେଣ୍ଟାଇବାକୁ ବିଶ୍ରାମ କରିବା ସହିତ କେହି କେହି ମଧ୍ୟ ଜଳପାନ କରନ୍ତି । ପୁନଶ୍ଚ କିଛି ପଥଚାରୀ ଖାଦ୍ୟ ଗ୍ରହଣ କରିଥାଆନ୍ତି । ଖଚର ମାଲିକ ଏବଂ ଦୋଳା ବାହକମାନେ ମଧ୍ୟ ଏଠାରେ କିଛି ସମୟ ବିଶ୍ରାମ ନେବା ସୁଯୋଗ ହାତଛଡ଼ା କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଏତଦ୍‌ବ୍ୟତୀତ ଖଚରଙ୍କୁ ତା'ର ମାଲିକମାନେ ଚଣାଭର୍ତ୍ତି ଥଳି ଲଗାଇ ଦିଅନ୍ତି ଏବଂ ଖଚରମାନେ ଖାଆନ୍ତି, ଜଳପାନ ମଧ୍ୟ କରନ୍ତି । ସେମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟ ବିଶ୍ରାମ ଆବଶ୍ୟକ ।

ସେହିଦିନ ଅର୍ଥାତ୍ ଜୁନ୍ ୧୬ ତାରିଖ ଦିନ ଅବିରତ ଭାବେ ବର୍ଷା ଲାଗି ରହିଥାଏ । ତଥାପି ସନ୍ଧ୍ୟା ସୁଦ୍ଧା ଉଭୟ ଦିଗକୁ ଯାତ୍ରା କରୁଥିବା ଦଶ ହଜାରରୁ ଊର୍ଦ୍ଧ୍ୱ ଯାତ୍ରୀ ରାମବାଡ଼ାଠାରେ ଏକତ୍ରିତ ହୋଇଥିଲେ । କେଦାରଧାମରେ ଧ୍ୱଂସଲୀଳା ସୃଷ୍ଟିକରି ପ୍ରଖର ସ୍ରୋତରେ ପ୍ରବାହିତ ହେଉଥିବା ମନ୍ଦାକିନୀ ଏବଂ ସରସ୍ୱତୀ ନଦୀ ଦୁଇଟିର ଗତି ତୀବ୍ରରୁ ତୀବ୍ରତର ହେଉଥିଲା । ଉପର ମୁଣ୍ଡରୁ ତଳ ଆଡ଼କୁ ପ୍ରବାହିତ ହେବାବେଳେ ନଦୀ ଦୁଇଟିର ଗତିର ପ୍ରଖରତା ଆହୁରି ବୃଦ୍ଧି ପାଉଥିଲା । ଫଳରେ ରାମବାଡ଼ାର ପ୍ରଭୁତ କ୍ଷତି ହୋଇସାରିଥିଲା ।

ଅନେକ ସମୟରେ ଏହିଭଳି ବିପଦପୂର୍ଣ୍ଣ ଘଟଣା ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷଦର୍ଶୀଙ୍କ ମୁହଁରୁ ନ ଶୁଣିଲେ ବିଶ୍ୱାସ କରିହୁଏ ନାହିଁ । ସେହିଭଳି ଜଣେ ବ୍ୟକ୍ତିବିଶେଷ ହେଲେ ସୁରେନ୍ଦ୍ର ସିଂହ (୫୪) । ସେ ପ୍ରାୟ ପଶିଚ ବର୍ଷ ହେଲା ରାମବାଡ଼ାସ୍ଥ ହେମରାଜ ହୋଟେଲ୍‌ରେ ମ୍ୟାନେଜର ଭାବରେ କାର୍ଯ୍ୟ କରିଆସୁଛନ୍ତି । ଅନେକ ବର୍ଷ ହେଲା ସେ ଏହି ହୋଟେଲ୍‌ରେ କାର୍ଯ୍ୟ କରିଥିଲେ ସୁଦ୍ଧା ଏଭଳି ଭୟାନକ ବର୍ଷା ସେ କେବେ ଦେଖି ନ ଥିଲେ । ହେମରାଜ ହୋଟେଲ୍‌ରେ ୨୮ଟି ରୁମ୍ ଥିଲା ଏବଂ ସବୁ ରୁମ୍‌ରେ ଶହେରୁ ଊର୍ଦ୍ଧ୍ୱ ଯାତ୍ରୀ ଆଶ୍ରୟ ନେଇଥିଲେ । ଏହି ହୋଟେଲ୍‌ଟି ମନ୍ଦାକିନୀ ନଦୀଠାରୁ ପ୍ରାୟ ୧୫ ମିଟର ଦୂରରେ ଅବସ୍ଥିତ ଥିଲା । କିନ୍ତୁ ସେଦିନ ବର୍ଷାର ପ୍ରକୋପ ଦେଖି ମନେ ହେଉଥିଲା, ମନ୍ଦାକିନୀ ଯେମିତି କୂଳ ଲଙ୍ଘନ କରି ହୋଟେଲ୍‌କୁ ଗ୍ରାସ କରିଦେବ !!

ସେହିଦିନ ଅର୍ଥାତ୍ ଜୁନ୍ ୧୬ ତାରିଖ ପ୍ରାୟ ସାଢ଼େ ଛଅଟାବେଳକୁ ମନ୍ଦାକିନୀ ନଦୀ ସ୍ରୋତର ବେଗ ବଢ଼ିବା ସହିତ ପ୍ରବାହିତ ଜଳର ଉଚ୍ଚତା ମଧ୍ୟ ବଢ଼ିବାରେ ଲାଗିଥିଲା । କ୍ରମେ ବନ୍ୟା ଜଳ ହୋଟେଲ୍ ମଧ୍ୟକୁ ପ୍ରବେଶ କଲା ଏବଂ ଭୟଭୀତ ଯାତ୍ରୀଗଣ ଅସ୍ତବ୍ୟସ୍ତ ଭାବେ ହୋଟେଲ୍ ଛାଡ଼ି ଅଦୂରରେ ଥିବା ପାହାଡ଼ ଆଡ଼କୁ ପ୍ରାଣ ବିକଳରେ ଦୌଡ଼ିବାରେ ଲାଗିଲେ । ଶେଷ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ହୋଟେଲ୍‌ରେ ରହିଗଲେ କେବଳ ସୁରେନ୍ଦ୍ର ସିଂହ (୫୪) ଏବଂ ଅନ୍ୟ କର୍ମଚାରୀଗଣ । ସେମାନେ ମଧ୍ୟ ପ୍ରାଣ ବିକଳରେ ହୋଟେଲ୍‌ର ଛାତ ଉପରକୁ ଚଢ଼ିଗଲେ । ଛାତ ଉପରକୁ ଯାଇ ସେମାନେ ଦେଖୁ ଦେଖୁ 'ବିରଜା ଭବନ' ସୌଧଟି ଖେଳନା ଭଳି ଭାଙ୍ଗିରୁଜି ସ୍ରୋତରେ ଭାସିଗଲା । ଅବଶ୍ୟ ସେହି ଭବନରେ କାର୍ଯ୍ୟରତ କର୍ମଚାରୀଗଣ ପୂର୍ବରୁ ସେହି ସ୍ଥାନ ତ୍ୟାଗ କରିସାରିଥିଲେ । ସେମାନେ ଦେଖୁ ଦେଖୁ ରାମବାଡ଼ା ବଜାର ନିମିଷକରେ ମାଟିରେ ମିଶିଗଲା । ସୁରେନ୍ଦ୍ର ସିଂହ ଅନୁଭବ କରୁଥିଲେ, ଯେମିତି ସେ ସାକ୍ଷାତ୍ ଯମରାଜଙ୍କ ସମ୍ମୁଖରେ ଛିଡ଼ା ହୋଇଛନ୍ତି । ହେମରାଜ ହୋଟେଲ୍ କୋଠାଟି ହଠାତ୍ କମ୍ପିବାକୁ ଲାଗିଲା ଏବଂ ସେ ଅନୁଭବ କଲେ ମନ୍ଦାକିନୀ ସେମାନଙ୍କୁ ଗିଳିବାକୁ ଏକାନ୍ତ ଆତୁର । ଜୀବନ ବଞ୍ଚାଇବାକୁ ସେମାନେ

ଜଳ ସ୍ରୋତକୁ ଲମ୍ଫ ପ୍ରଦାନ କଲେ ଏବଂ ଅନେକ କଷ୍ଟ କରି ନିକଟସ୍ଥ ପାହାଡ଼ ଉପରକୁ ଚଢ଼ିଗଲେ । ସମସ୍ତେ ପ୍ରାଣ ବିକଳରେ ଏବଂ ଅନ୍ଧାରରେ ଜଙ୍ଗଲ ଆଡ଼କୁ ଦୌଡ଼ିଲେ । ସତେଯେମିତି ସ୍ୱୟଂ ଯମରାଜ ସେମାନଙ୍କ ପିଛା କରୁଛନ୍ତି ।

ଜୁନ୍ ୧୭ ତାରିଖ ସକାଳେ ମଧ୍ୟ ଅବିରତ ଭାବେ ବର୍ଷା ଲାଗି ରହିଥିଲା । ଗତ ରାତ୍ରିରେ ଯେଉଁ ଯାତ୍ରୀଗଣ ଜଙ୍ଗଲ ମଧ୍ୟରେ ଭିଜି ଭିଜି, ଭୋକ ଉପାସରେ ରାତ୍ରି କାଟିଥିଲେ, ସେମାନେ ଦେଖିଲେ ଯେ, ରାମବାଡ଼ା ବଜାର ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଭାବେ ନିଶ୍ଚିହ୍ନ । ସେହି ଅବସ୍ଥାକୁ ଦେଖିଲେ କେହି ବିଶ୍ୱାସ କରିବେନି ଯେ, ଦିନେ ଏକ ଜନକ୍ରିୟ ତଥା ଜନଗହଳିପୂର୍ଣ୍ଣ ବଜାର ଥିଲା ବୋଲି । ହଜାର ହଜାର ଟଙ୍କାର କାରବାର ମଧ୍ୟ ହେଉଥିଲା । ଖଚରଚାଳକ ଏବଂ ଦୋଳାବାହକମାନେ ମଧ୍ୟ ଏଠାରେ ରୁଣ୍ଡ ହୁଅନ୍ତି । କିନ୍ତୁ ଆଜି ଚତୁର୍ଦ୍ଦିଗରେ କେବଳ ମାଳ ମାଳ ପଥର ଏବଂ କାଦୁଅ, ପଟୁମାଟି ତଥା ଭଙ୍ଗା ଗଛଡାଳରେ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଅଞ୍ଚଳଟି ପରିପୂର୍ଣ୍ଣ ହୋଇଥିଲା ।

୨୦୧୩ ମସିହା ଜୁନ୍ ୧୯ ତାରିଖରେ କିଛି ପୋଲିସ୍ କର୍ମଚାରୀ ସର୍ବପ୍ରଥମେ ରାମବାଣର ସ୍ଥିତି ଅବଲୋକନ କରିବାକୁ ଆସିଥିଲେ । ସେମାନେ ଦେଖିଲେ ହେଲିକପ୍ଟର ଅବତରଣପାଇଁ ଏକ ଯୋଗ୍ୟ ସ୍ଥାନ ନାହିଁ । ତେଣୁ ସେମାନେ ଚାରିଫୁଟ ଉଚ୍ଚରୁ ଜଣ ଜଣ କରି ଚାରି ପାଞ୍ଚ ଜଣ ଲମ୍ଫ ପ୍ରଦାନ କଲେ । ରାମବାଡ଼ାର ଅବସ୍ଥା ଅତ୍ୟନ୍ତ ଶୋଚନୀୟ ତଥା ଭୟାବହ ଥିଲା । ସେଠିକାର କିଛି ଲୋକ ମନ୍ଦାକିନୀ ସ୍ରୋତରେ ଭାସିଯାଇଥିଲେ ଅବା କିଛି ଲୋକ କାଦୁଅ ତଳେ ପୋତି ହୋଇଯାଇଥିଲେ । ତା'ର କିଛି ଖବର ନ ଥିଲା । ସେହି ପୋଲିସ୍ କର୍ମଚାରୀମାନେ ବଡ଼ ବଡ଼ ପଥରଖଣ୍ଡକୁ ଗଡ଼ାଇ ଉଠାଇ ହେଲିକପ୍ଟର ଅବତରଣ କଲା ଭଳି ଏକ ଯୋଗ୍ୟ ସ୍ଥାନ ନିର୍ମାଣ କଲେ । ଫଳରେ ସହଜ ଏବଂ ସୁବିଧାରେ ହେଲିକପ୍ଟର ଅବତରଣ କରି ଯାତ୍ରୀମାନଙ୍କୁ ଉଦ୍ଧାର କରିପାରିବେ ।

ହେଲିକପ୍ଟର ତଥା ଉଦ୍ଧାରକାରୀ ଦଳକୁ ଦେଖି ପାହାଡ଼ ଉପରେ ଆଶ୍ରୟ ନେଇଥିବା ଯାତ୍ରୀଗଣ ଶତସିଂହର ବଳ ନେଇ ତଳକୁ ମାଡ଼ିଆସିଲେ ।

କିଛି ଲୋକ ପୋଲିସ୍ ସମ୍ମୁଖରେ ପହଞ୍ଚି ମୃତ୍ୟୁବରଣ କଲେ । ଦିନସାରା ଯାତ୍ରୀମାନଙ୍କୁ ଫାଟା, ଗୁପ୍ତକାଶୀ ଇତ୍ୟାଦି ସ୍ଥାନକୁ ନିଆଗଲା, କାରଣ ସେଠି ହେଲିପ୍ୟାଡ୍ ଥିଲା । ବହୁ ଜୀବିତ ଯାତ୍ରୀଙ୍କୁ ଜୁନ୍ ୨୦ ତାରିଖ ସନ୍ଧ୍ୟା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଉଦ୍ଧାର କରାଗଲା ।

ବନ୍ୟା ପରେ ରାମବାଡ଼ାର ନକ୍ସା ପୂରାପୂରି ବଦଳି ଯାଇଥିଲା । ବର୍ତ୍ତମାନ ପରିସ୍ଥିତି ଦେଖିଲେ କେହି କଳ୍ପନା ମଧ୍ୟ ପରିପାରିବନି ଯେ, ରାମବାଡ଼ା ଏକ ପ୍ରମୁଖ ଆଶ୍ରୟସ୍ଥଳୀ ତଥା ବାଣିଜ୍ୟ ପେଣ୍ଠ ଥିଲା ବୋଲି ।

ଗୌରୀକୁଣ୍ଡରେ ମହାବିନାଶ

ରାମବାଡ଼ାକୁ ଗର୍ଭସାତ୍ କରି ମନ୍ଦାକିନୀ ଗୌରୀକୁଣ୍ଡ ଆଡ଼କୁ ଅଗ୍ରସର ହେଉଥିଲା । ଅନ୍ୟ କଥାରେ ଉଚ୍ଚସ୍ଥାନରେ ଥିବା ରାମବାଡ଼ାଠାରୁ ନିମ୍ନରେ ଥିବା ଗୌରୀକୁଣ୍ଡ ଆଡ଼କୁ ପ୍ରବାହିତ ହେଉଥିଲା । ଅବଶ୍ୟ ଗୌରୀକୁଣ୍ଡ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ବସ୍, ମୋଟରକାର୍ ଇତ୍ୟାଦି ଯାଇଥାଏ । ତେଣୁ ସେଠାରେ ଦୁଇଗୋଟି ପାର୍କିଙ୍ଗ୍ ସ୍ଥାନ ଥିଲା । ଗୋଟିଏ କାର୍, ବସ୍ ଇତ୍ୟାଦିପାଇଁ ଏବଂ ଅନ୍ୟଟି କେବଳ ମୋଟର ସାଇକେଲ୍ ପାଇଁ ଉଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଥିଲା । ସେଦିନ ପାର୍କିଙ୍ଗ୍‌ରେ ଥିବା ଶହ ଶହ କାର୍, ବସ୍ ଏବଂ ମୋଟର୍ ସାଇକେଲ୍ ଖେଳନା ପରି ମନ୍ଦାକିନୀ ବନ୍ୟାଜଳରେ ଭାସିଗଲେ । ସେହି ସ୍ଥାନରେ ଅନେକ ହୋଟେଲ୍, ରେସ୍ତୋରାଁ ଏବଂ ଯାତ୍ରୀନିବାସ ମଧ୍ୟ ଥିଲା । ସେସବୁ ମଧ୍ୟ ମନ୍ଦାକିନୀର ପ୍ରଖର ସ୍ରୋତରେ ଭାସିଗଲା । ସେହି ହୋଟେଲ୍ ଏବଂ ଯାତ୍ରୀନିବାସଗୁଡ଼ିକରେ ଆଶ୍ରୟ ନେଇଥିବା ଯାତ୍ରୀଗଣଙ୍କ କୌଣସି ସୂଚନା ମଧ୍ୟ ମିଳିଲାନି । କିଛି ସଚେତନ ଏବଂ ସକ୍ରିୟ ଯାତ୍ରୀ ପ୍ରାଣ ବିକଳରେ ପାହାଡ଼ ଆଡ଼କୁ ଦୌଡ଼ିଗଲେ । ସେମାନଙ୍କ ଦୃଷ୍ଟି ସମ୍ମୁଖରେ କିଛି ଆତ୍ମୀୟସ୍ୱଜନ ମଧ୍ୟ ଭାସିଗଲେ । ସେମାନେ ଥିଲେ କିଂକର୍ତ୍ତବ୍ୟବିମୂଢ଼ । ଲୋକ ବୁହାଇବାକୁ ବା ସେମାନଙ୍କ ବିଷୟରେ ଚିନ୍ତା କରିବାକୁ କାହା ପାଖରେ ସମୟ ଅଛି ? କଥାରେ ଅଛି, 'ଆପେ ବଞ୍ଚିଲେ ବାପର ନାଁ' । ପୁନଶ୍ଚ ଭୂସ୍ଖଳନ ଯୋଗୁଁ ଅନେକ ବଡ଼ ବଡ଼ ଶିଳା ପାହାଡ଼ରୁ ଗଡ଼ିଆସି ପାହାଡ଼ରେ ଆଶ୍ରୟ ନେଇଥିବା

କିଛି ଯାତ୍ରୀଙ୍କ ପ୍ରାଣନାଶ କରିଥିଲା । ସତେଯେମିତି ଯମ ଯାତ୍ରୀମାନଙ୍କ ପଛରେ ପଡ଼ିଯାଇଛନ୍ତି, ସେମାନଙ୍କ ପ୍ରାଣ ନେବାକୁ ।

ଗୌରୀକୁଣ୍ଡ ବିନାଶ ଲୀଳାର ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷଦର୍ଶୀ ଶିଶୁପାଳ (୨୬)ଙ୍କ କହିବା କଥା ହେଲା, 'ଗତ ଆଠବର୍ଷ ଭିତରେ ସେ ଏଭଳି ବୀଭତ୍ସ ଦୃଶ୍ୟ କେବେ ଦେଖି ନ ଥିଲେ ।' ସେହି ସମୟରେ ପାର୍କିଙ୍ଗ୍ ସ୍ଥାନରେ ୫୦ଟି ବସ୍ ତଥା ଅନେକ କାର୍ ଏବଂ ଅଗଣିତ ମୋଟର ବାଇକ୍ ମଧ୍ୟ ଥିଲା । ଖୁବ୍ ଶୀଘ୍ର ପାର୍କିଙ୍ଗ୍ ସ୍ଥାନଟି ବୁଡ଼ିଗଲା ଏବଂ ବସ୍ କାର୍ ଇତ୍ୟାଦି ପିଲାଙ୍କ ଖେଳନା ପରି ଭାସି ଭାସି ନଦୀଗର୍ଭରେ ଲୀନ ହୋଇଗଲା ।

ଗୌରୀକୁଣ୍ଡର ସବୁଠାରୁ ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ଘଟଣା ହେଲା, ସେଠାରେ ସ୍ଥାନିତ ସାତମହଲା ବିଶିଷ୍ଟ 'ଭାରତ ସେବାଶ୍ରମ ଭବନ' କମ୍ପିବାକୁ ଲାଗିଲା । ସେବାଶ୍ରମରେ ୧୯୫ ଗୋଟି ସୁନ୍ଦର ରୁମ୍ ଥିବାବେଳେ ସେହିଦିନ ତିନି ଶହରୁ ଊର୍ଦ୍ଧ୍ୱ ଲୋକ, ଯାତ୍ରୀ ଭବନରେ ଅବସ୍ଥାନ କରୁଥିଲେ । ସନ୍ଧ୍ୟା ପ୍ରାୟ ଆଠଟାବେଳକୁ ସେବାଶ୍ରମ ଭବନଟି ଜୋର୍‌ରେ ଦୋହଲିବାକୁ ଲାଗିଲା ଏବଂ ଯାତ୍ରୀଗଣ ବ୍ୟସ୍ତବିବ୍ରତ ହୋଇ ଏଣେତେଣେ ଦୌଡ଼ିବାକୁ ଲାଗିଲେ । ଦେଖୁ ଦେଖୁ ସେବାଶ୍ରମ ଭବନଟି ନିମିଷକରେ ଏକ ତାସ୍ ଘର ପରି ଭାଙ୍ଗି ଜଳରେ ବୁଡ଼ିଗଲା । ଶିଶୁପାଳ ମଧ୍ୟ ଅନ୍ୟମାନଙ୍କ ସହିତ ଅନ୍ଧାର ଏବଂ ବର୍ଷାରେ ପାହାଡ଼ ଉପରକୁ ଆଡ଼କୁ ଦୌଡୁଥିଲେ । ରାତ୍ରିର ଘନ ଅନ୍ଧକାର ସାଙ୍ଗକୁ ଅବିରତ ବର୍ଷା ମନରେ ଅହେତୁକ ଭୟ ସଞ୍ଚାର କରୁଥାଏ । ମୁହଁକୁ ମୁହଁ ଦିଶୁ ନ ଥାଏ । ହଠାତ୍ ବିଜୁଳି ମାରିଲେ ସେହି ଆଲୋକରେ କିଛି ଦେଖିବା କଥା । ମଝିରେ ମଝିରେ ବଡ଼ ବଡ଼ କୋଠା ମନ୍ଦାକିନୀରେ ଲୀନ ହେବାର ଶବ୍ଦ ଯାହା ଶୁଣାଯାଉଥିଲା । ବିପଦ ଶେଷ ହେବାର ନାଁ ଧରୁ ନ ଥିଲା । ଅନ୍ଧାରରେ ଚାଲି ଚାଲି ହେଉ ବା ଦୌଡ଼ିକରି ହେଉ, ସେମାନେ ଗତି କରୁଥିଲେ; କିନ୍ତୁ କୁଆଡ଼େ ଗତି କରୁଥିଲେ ଜାଣନ୍ତି ନାହିଁ । ତଥାପି ପ୍ରାଣ ବିକଳରେ ଦୌଡ଼ିବାରେ ଲାଗିଥିଲେ । ଏହି ଆଶାରେ ଯେ ପୈତୃକ ପ୍ରାଣଟା କାଳେ ବଞ୍ଚିଯିବ । ସେମାନେ କିଛିଦିନ ଧରି ଭୋକ ଉପବାସରେ ଜଙ୍ଗଲରେ ବାଟ ଭୁଲି ଘୂରି ବୁଲୁଥିଲେ । କିଛି

ଭାଗ୍ୟବାନ୍ ଯାତ୍ରୀ ଉଦ୍ଧାରକାରୀ ଦଳଙ୍କ ଦୃଷ୍ଟିଗୋଚର ହୋଇ ଉଦ୍ଧାର ପାଇଗଲେ ଏବଂ ବଞ୍ଚିଗଲେ । ତଥାପି ଉଦ୍ଧାର କାର୍ଯ୍ୟ ଅନ୍ୟ ନିଖୋଜ ଯାତ୍ରୀଙ୍କପାଇଁ ଚାଲିଥିଲା ।

ସୋନନଦୀ କୂଳରେ ଥିବା ସୋନପ୍ରୟାଗ ଏକ ସମତଳ କ୍ଷେତ୍ର । ଚତୁର୍ଦ୍ଦିଗରେ ପାହାଡ଼ ପର୍ବତ ତଥା ଜଙ୍ଗଲ ଘେରିରହିଛି ଏହି ସମତଳ କ୍ଷେତ୍ରକୁ । ଏହି ସ୍ଥାନର ପ୍ରାକୃତିକ ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟରେ ମୁଗ୍ଧ ହୋଇ କିଛି ଯାତ୍ରୀ ରାତ୍ରିଯାପନ କରିବାକୁ ପସନ୍ଦ କରିଥାଆନ୍ତି । ମନ୍ଦାକିନୀ ଯେତେବେଳେ ଫୁଲି ଉଠୁଥିଲା, ସୋନଗଙ୍ଗା ମଧ୍ୟ କିଛି ପଛରେ ନ ଥିଲା । ସୋନଗଙ୍ଗାର ରୌଦ୍ରରୂପ ସୋନପ୍ରୟାଗ ସ୍ଥାନକୁ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଧ୍ୱଂସ କରିଦେଲା । ସୋନଗଙ୍ଗା ଶାନ୍ତ ହେବା ପରେ ସୋନପ୍ରୟାଗରେ ଥିଲା କେବଳ ପଟୁମାଟି, ବଡ଼ ବଡ଼ ଶିଳା, ଭାସି ଆସିଥିବା କାଠଗଣ୍ଡି ଏବଂ ଧ୍ୱସ୍ତବିଧ୍ୱସ୍ତ ଦୋକାନ ଗୃହ, ହୋଟେଲ୍ ଏବଂ ଯାତ୍ରୀନିବାସ ଇତ୍ୟାଦି ।

ନାରାୟଣ ବଗଡ଼ର ସ୍ଥିତି ମଧ୍ୟ ଭୟାନକ ଥିଲା । ସେଠାରେ ଥିବା ପ୍ରାୟ ଶହେ କୋଡ଼ିଏ ବର୍ଷର ଏକ ପୁରୁଣା ବସ୍ତି ତଥା ଦୋକାନ ବଜାର ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଧ୍ୱଂସପ୍ରାପ୍ତ ହୋଇଥିଲା । ସେ ଗ୍ରାମବାସିନ୍ଦାଙ୍କ ଘରଦ୍ୱାର, ଗୁହାଳ, ରାସ୍ତାଘାଟ ଇତ୍ୟାଦି ମଧ୍ୟ ନିଶ୍ଚିହ୍ନ ହୋଇଯାଇଥିଲା । ସମସ୍ତ ବାସିନ୍ଦାଙ୍କ ଜମିବାଡ଼ି, ଖଳା ତଥା ପଶୁସମ୍ପଦର ମଧ୍ୟ ପ୍ରଭୂତ କ୍ଷତି ଘଟିଥିଲା । ସେଠାରେ କିଛି ବର୍ଷ ତଳେ ନିର୍ମାଣ ହୋଇଥିବା ନଦୀ ପୋଲ ମଧ୍ୟ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ରୂପେ ବିନାଶ ଘଟିଥିଲା ।

ପ୍ରକୃତିର ଏହି ବିନାଶ ଲୀଳାରେ ଭୟଭୀତ ଲୋକେ ଏକ ସ୍କୁଲ୍ ଘରେ ଏକତ୍ରିତ ହୋଇ ବିପଦରୁ ରକ୍ଷାପାଇବା ପାଇଁ ଆପ୍ରାଣ ଚେଷ୍ଟା କରୁଥିଲେ । ଭୋକ ଉପାସରେ ସେମାନେ ସ୍କୁଲ୍‌ରେ ପଡ଼ି ରହିଥିଲେ । କେବଳ ପରିଧାନ କରିଥିବା ପୋଷାକ/ଲୁଗା ବ୍ୟତୀତ ସେମାନଙ୍କ ପାଖରେ ଆଉ କିଛି ମଧ୍ୟ ନ ଥିଲା । ଶିଶୁମାନଙ୍କ କ୍ରନ୍ଦନ ଏବଂ ବୃଦ୍ଧବୃଦ୍ଧାମାନଙ୍କ ବିକଳ କଥା ଏକ ଭୟଙ୍କର ପରିବେଶ ସୃଷ୍ଟି କରୁଥିଲା ।

ଇତିମଧ୍ୟରେ ବିନାଶ ଲୀଳା ଘଟିବାର ଚାରି ଦିନ ବିତି ଯାଇଥିଲେ ସୁଦ୍ଧା ପ୍ରଶାସନ କର୍ମଚାରୀଙ୍କ ଦେଖାଦର୍ଶନ ନ ଥିଲା । ଜନତା କି ପ୍ରକାର ଅସୁବିଧାରେ ଅଛନ୍ତି, ସେହି ଅବସ୍ଥା ଦେଖିବାକୁ ପ୍ରଶାସନର କୌଣସି ଅଧିକାରୀ ଆସି ନ ଥିଲେ । କୌଣସି ସମ୍ବାଦ ସରବରାହ ସଂସ୍ଥାର ଜଣେ ମଧ୍ୟ ସାମ୍ବାଦିକ ଏହି ସ୍ଥାନରେ ପାଦ ମଧ୍ୟ ପକାଇ ନ ଥିଲେ । ଆଉ ବୈଦ୍ୟୁତିକ ସଂସ୍ଥାର କଥା କ'ଣ କହିବା ? ଅବଶ୍ୟ ଉତ୍ତରାଖଣ୍ଡ ରାଜ୍ୟର ବର୍ଷା ବିପ୍ଳାତ କିଛି ନୂଆ କଥା ନୁହେଁ । ସବୁ ବର୍ଷାଋତୁରେ ଭୂସ୍ଖଳନ ଏବଂ ବନ୍ୟାବିପ୍ଳାତ ଏକ ସାଧାରଣ କଥା ।

ଧ୍ୱସ୍ତବିଧ୍ୱସ୍ତ ଉତ୍ତରକାଶୀ

ଗଙ୍ଗୋତ୍ରୀ ଏବଂ ଯମୁନେତ୍ରୀ ଯାତ୍ରୀଗଣ ତଥା ପର୍ଯ୍ୟଟକଙ୍କ ପାଇଁ ଉତ୍ତରକାଶୀ ଏକ ନିର୍ଣ୍ଣାୟକ ଭୂମିକା ଗ୍ରହଣ କରିଥାଏ । କେବଳ ସେତିକି ନୁହେଁ, ଏହି ସ୍ଥାନ ପର୍ବତ ଆରୋହଣକାରୀ ଦଳଙ୍କ ପାଇଁ ଅତି ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ଅଟେ । ଅନ୍ୟ କଥାରେ ଉତ୍ତରକାଶୀ, ଗଙ୍ଗୋତ୍ରୀ ଏବଂ ଯମୁନେତ୍ରୀ ତୀର୍ଥଯାତ୍ରୀ ତଥା ପର୍ଯ୍ୟଟକଙ୍କପାଇଁ ଏକମାତ୍ର ଦ୍ୱାର କହିଲେ ଅତ୍ୟୁକ୍ତି ହେବ ନାହିଁ ।ଏହି ପବିତ୍ର ସ୍ଥାନରେ ପ୍ରାୟ ୩୫ ହଜାର ଜନତା ବସବାସ କରନ୍ତି । ଏହି ପବିତ୍ର ସ୍ଥାନ ସମୁଦ୍ର ପତନଠାରୁ ୧,୧୬୫ ମିଟର ବା ୪,୪୩୬ ଫୁଟ ଉଚ୍ଚରେ ଅବସ୍ଥିତ । ଏହି ପ୍ରାଚୀନ ସହର ଦୁଇଗୋଟି ନଦୀ ଯଥା ବାରୁଣା ଏବଂ ଅସି ମଧ୍ୟରେ ଅବସ୍ଥିତ । ପୁନଶ୍ଚ ଏହି ସହର ମଧ୍ୟଦେଇ ପ୍ରବାହିତ ହେଉଛି ଭାଗୀରଥି ନଦୀ । ଏରାବର୍ତ୍ତ ଏବଂ ବାରୁଣାବର୍ତ୍ତ (୧୧୫୮ ମିଟର) ପର୍ବତର ମଧ୍ୟବର୍ତ୍ତୀ ସମତଳ ଅଞ୍ଚଳ ଉତ୍ତରକାଶୀ ନାମରେ ପରିଚିତ । ଏହିପରି ଏକ ସ୍ଥାନରେ ପ୍ରାକୃତିକ ବିପର୍ଯ୍ୟୟ ଘଟିବା ଅତି ସାଧାରଣ କଥା ।

ପ୍ରାୟତଃ ୨୦୦୦ ମସିହାରୁ ବାରୁଣାବର୍ତ୍ତ ପର୍ବତ ବେଳେ ବେଳେ କମ୍ପିବାକୁ ଲାଗିଥାଏ । ଏଣୁ ବର୍ଷାଋତୁରେ ଭୂସ୍ଖଳନ ହେବା ସ୍ୱଭାବିକ କଥା । ଫଳରେ ଉତ୍ତରକାଶୀର ଜନତା ଚିନ୍ତିତ ତଥା ଭୟଭୀତ ଅବସ୍ଥାରେ ବାଧହୋଇ ବାସ କରୁଥାଆନ୍ତି । ଶୁଣାଯାଏ, କେନ୍ଦ୍ର ସରକାର ବାରୁଣାବର୍ତ୍ତ ପର୍ବତର ସଂରକ୍ଷଣପାଇଁ ୨୦୦ କୋଟିର ଏକ ଯୋଜନା

କରିଥିଲେ । କିନ୍ତୁ ଫଳାଫଳ ଶୂନ୍ୟ । ପୂର୍ବରୁ ୨୦୧୦ ଏବଂ ୨୦୧୨ ମସିହାରେ ବାଦଲଫଟା ବର୍ଷା ହେତୁ ଭୂସ୍ଖଳନ ହେବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ଘରଦ୍ୱାର, ଦୋକାନ ବଜାର, ନଦୀପୋଲ ଇତ୍ୟାଦି ଭସାଇ ନେଇ ପ୍ରଭୂତ କ୍ଷୟକ୍ଷତି କରିଥିଲା । କିନ୍ତୁ ୨୦୧୩ ମସିହା ଜୁନ୍ ମାସରେ ଉତ୍ତରକାଶୀ ଏକ ପ୍ରାକୃତିକ ବିପତ୍ତିର ମଜବୁତ୍ ଜାଲରେ ବାନ୍ଧି ହୋଇଯାଇଥିଲା । ଉକ୍ତ ସମୟରେ ସ୍ଥାନୀୟ ନଦୀଗୁଡ଼ିକରେ ପ୍ରବଳ ବନ୍ୟା ତଥା ବାଦଲଫଟା ବର୍ଷା ଯୋଗୁଁ ଭୂସ୍ଖଳନ ଘଟି ଏହି ଅଞ୍ଚଳରେ ପ୍ରଭୂତ କ୍ଷୟକ୍ଷତି ଘଟାଇଥିଲା । ଉତ୍ତରକାଶୀଠାରୁ ପ୍ରାୟ ୯୦ କିଲୋମିଟର ଦୂରରେ 'ହରସିଲ୍' ଯାହାକି ସମୁଦ୍ର ପତନଠାରୁ ଦଶ ହଜାର ଫୁଟ ଉଚ୍ଚରେ ଅବସ୍ଥିତ । ଏହି ସ୍ଥାନ ମଧ୍ୟ ତୀର୍ଥଯାତ୍ରୀ, ପର୍ଯ୍ୟଟକ ତଥା ପର୍ବତ ଆରୋହଣକାରୀ ଦଳମାନଙ୍କର ଏକ ଆକର୍ଷଣୀୟ କେନ୍ଦ୍ରବିନ୍ଦୁ ପାଲଟି ଯାଇଥିଲା ।

କେଦାରନାଥରେ ଜଳତାଣ୍ଡବ ହେବା ଦିନ, ଉତ୍ତରକାଶୀରେ ଭାଗୀରଥି ନଦୀ ମଧ୍ୟ ନିଜ ଯୁଦ୍ଧ ଘୋଷଣା କରିଥିଲା । ଜୁନ୍ ୧୦ ତାରିଖଠାରୁ ବାଦଲଫଟା ବର୍ଷା ହେତୁ ଗଙ୍ଗୋତ୍ରୀର ମୁଖ୍ୟ ରାସ୍ତାକୁ ଜୁନ୍ ୧୨ ତାରିଖରୁ ପ୍ରଶାସନ ବନ୍ଦ୍ କରିଥିଲେ । ତତ୍‌ପରଦିନ ମୁଖ୍ୟରାସ୍ତାର ଏକ ବୃହତ୍ ଭାଗ ଚିନ୍ୟାଲିସର୍ (Chinyalisaur) ନିକଟରେ ଭାସିଗଲା । ଯୁଦ୍ଧକାଳୀନ ଭିତ୍ତିରେ ରାସ୍ତା ମରାମତି କରାଗଲା; କିନ୍ତୁ ଫଳ ଶୂନ୍ୟ । କାରଣ ଗୋଟିଏ ସ୍ଥାନରେ ରାସ୍ତା ମରାମତି କଲେ ଅନ୍ୟ ସ୍ଥାନରେ ଭାଙ୍ଗି ଯାଉଥାଏ । ଏଣୁ ପ୍ରଶାସନ ଜୁନ୍ ୧୫ ତାରିଖରେ ରାସ୍ତାକୁ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଭାବରେ ବନ୍ଦ୍ କରିଦେଲେ । ସେହିଦିନ ରାତ୍ରିରେ ଭାଗୀରଥି ନଦୀର ଦୁଇଗୋଟି ଉପନଦୀ ଯଥା ଅଶିଗଙ୍ଗା ଏବଂ ଋଷିଗଙ୍ଗାରେ ସ୍ରୋତ ଏତେ ପ୍ରଖର ହେଲା ଯେ, ରାସ୍ତା ନିର୍ମାଣ ପାଇଁ ଥିବା ବୁଲ୍‌ଡୋଜର, ରୋଲର୍ ତଥା ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଯନ୍ତ୍ରପାତି ଭାସିଗଲା । ଏତେ ସବୁ ଘଟିଗଲା ପରେ ମଧ୍ୟ ପ୍ରଶାସନ ନିମ୍ନ ଦେଶରେ ଥିବା ଡେରାଡୁନ୍ ତଥା ହରିଦ୍ୱାର କାର୍ଯ୍ୟାଳୟକୁ କୌଣସି ସଠିକ୍ ସୂଚନା ପ୍ରେରଣ କରି ନ ଥିଲେ । ଏଣୁ ଗଙ୍ଗୋତ୍ରୀ ତଥା ଯମୁନୋତ୍ରୀ ତୀର୍ଥଯାତ୍ରୀଙ୍କ ସଂଖ୍ୟା ଉତ୍ତରକାଶୀ ଅବା ହରସିଲରେ ପ୍ରବେଶ କୌଣସି ପ୍ରକାରେ କମି ନ ଥିଲା ।

ଭାଗୀରଥି ନଦୀର ପ୍ରବଳ କ୍ରୋଧର ଶିକାର ହୋଇ ଅନେକ ଗ୍ରାମ ନିଶ୍ଚିହ୍ନ ହୋଇଗଲେ । ତନ୍ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଥମ ଦୁଇଗୋଟି ଗ୍ରାମ ହେଲେ ଭଜେଲି ଏବଂ ତିଲୋଥ । ଉତ୍ତରକାଶୀରେ ଥିବା ଏକ ପୋଷ୍ଟ ଗ୍ରାଜୁଏଟ୍ କଲେଜ୍ ମଧ୍ୟ ବୁଡ଼ିଗଲା ଏବଂ ତତ୍‌ସଂଲଗ୍ନ ରାସ୍ତା ଧ୍ୱଂସ ହୋଇଗଲା । ସ୍ଥାନୀୟ ସାମ୍ବାଦିକ ସୁରେନ୍ଦ୍ର ପୁରୀଙ୍କ ଭାଷାରେ :

"ଗତ ଜୁନ୍ ୧୬ ତାରିଖ ଦିନ ସ୍ଥାନୀୟ ଜନତା ଅଧିକ ମାତ୍ରାରେ ଭୟଭୀତ ଥିଲେ । ବର୍ଷା ବନ୍ଦ୍ ହେବାର ନାଁ ଧରୁ ନ ଥିଲା । ପ୍ରଥମେ ତିଲୋଥ ଗ୍ରାମର ବାସଗୃହସବୁ ଭାସିଗଲା ଏବଂ ସନ୍ଧ୍ୟା ସୁଦ୍ଧା ଭଜେଲି ଗ୍ରାମ, କୈଳାସ ଆଶ୍ରମ ଏବଂ ଦୁଇଗୋଟି ମନ୍ଦିର ମଧ୍ୟ ଧୋଇ ହୋଇଗଲା ।

ସେଦିନ ରାତ୍ରିରେ ଲୋକଙ୍କ ଚକ୍ଷୁରେ ପଲକ ପଡୁ ନ ଥିଲା । ସମ୍ମୁଖରେ ସ୍ୱୟଂ ଯମରାଜଙ୍କୁ ଦର୍ଶନ କରି କାହାକୁ ବା ନିଦ ଆସିବ । ମନେ ହେଉଥିଲା, ମୁଣ୍ଡ ଉପରେ ଆକାଶ ଯେମିତି ଛିଣ୍ଡିପଡୁଛି ଏବଂ ପାଦତଳୁ ମାଟି ଯେମିତି ଧସିଯାଉଛି । ପରିସ୍ଥିତି ବେଳକୁ ବେଳ ଖରାପରୁ ଅତି ଖରାପ ହେବାକୁ ଲାଗିଥିଲା । ପାହାନ୍ତି ପହରବେଳକୁ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଉତ୍ତରକାଶୀରେ କୋକୁଆ ଭୟ ସୃଷ୍ଟି ହୋଇଥିଲା । ମହିଳା ଏବଂ ଶିଶୁମାନଙ୍କ କ୍ରନ୍ଦନ ପ୍ରାଣରେ ଭୟ ସଞ୍ଚାର କରୁଥିଲା ।"

ମନ୍ଦାକିନୀ ନଦୀର ପ୍ରଚଣ୍ଡ କ୍ରୋଧ ସହିତ ଉତ୍ତରକାଶୀ ଉପରେ ଗତ ଜୁନ୍ ୧୭ ତାରିଖ ଦିନ ବାଦଲଫଟା ବର୍ଷା ଅଜାଡ଼ି ହୋଇପଡୁଥିଲା । ସେହିଦିନ ଭାଗୀରଥି ମଧ୍ୟ କୂଳ ଲଙ୍ଘନ କରି କ୍ଷଣକ ମଧ୍ୟରେ ଅନେକ ଗ୍ରାମ ଏବଂ ବସ୍ତିକୁ ନିଶ୍ଚିହ୍ନ କରିଦେଇଥିଲା । ଦେଖୁ ଦେଖୁ ବଡ଼ ବଡ଼ ଦଶ ବାରଟି କୋଠାଘର ନଦୀ ଗର୍ଭରେ ବିଲୀନ ହୋଇଗଲା । ଯୋଶିଲା ଗ୍ରାମର ଜଣେ ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷଦର୍ଶୀ ମୋହନ ଡବରାଲ୍ କହନ୍ତି :

"ଉକ୍ତ ଦିନ ସକାଳ ପ୍ରାୟ ସାଢ଼େ ପାଞ୍ଚଟାବେଳକୁ ଯୋଶିଲା ଗ୍ରାମରେ ଥିବା ଝୁଲା ପୋଲଟି ପ୍ରବଳ ବନ୍ୟା ଜଳରେ ଭାସିଗଲା । ଦେଖୁ ଦେଖୁ ଦୋକାନ ବଜାର, ବାସଗୃହ ନଦୀଗର୍ଭରେ ଲୀନ ହୋଇଗଲା । ନଦୀର ଦୁଇ କୂଳ ଅତଡ଼ା ଖସୁଥିଲା । ଯୋଶିଲା ଗ୍ରାମର ଲୋକମାନେ ଗୃହ ଛାଡ଼ି

ପ୍ରାଣ ବିକଳରେ ସୁରକ୍ଷିତ ସ୍ଥାନ ଆଡ଼କୁ ଦୌଡ଼ିବାକୁ ଲାଗିଲେ । ସେହି ବ୍ୟସ୍ତତା ଭିତରେ କିଛି ଦରକାରୀ ଜିନିଷପତ୍ର ନେବାପାଇଁ ମଧ୍ୟ ସମୟ ପାଇଲେ ନାହିଁ । ଦେଖୁ ଦେଖୁ ଅନେକ ବହୁତଳ ବିଶିଷ୍ଟ ପ୍ରାସାଦ ନଦୀ ଗର୍ଭରେ ବିଲୀନ ହୋଇଗଲା ।" ମୋହନ ଡବରାଲ୍ କହନ୍ତି, "ଯୋଶିଲା ଗ୍ରାମଟିରେ ସବୁ ସମୟରେ ଗହଳି ଲାଗିରହିଥାଏ । କାରଣ ଏଠାରେ ଦୋକାନ ବଜାର, ହୋଟେଲ୍, ଯାତ୍ରୀନିବାସ ଏବଂ ଛୋଟ ଜଳଖିଆ ଦୋକାନ ଆଦି ଥାଏ । ଦେଖୁ ଦେଖୁ ମୋର ଷ୍ଟେସନାରୀ ଦୋକାନଟି ମଧ୍ୟ କମ୍ପିବାକୁ ଆରମ୍ଭ କଲା ଏବଂ ନଦୀ ଗର୍ଭରେ ହଜିଗଲା । କିଛିକ୍ଷଣ ମଧ୍ୟରେ ମୋର ଜୀବିକାଟି ନଷ୍ଟ ହୋଇଗଲା । ମୋ ଆଖିରେ ଲୁହ ଭରିଗଲା । ପ୍ରାଣ ବଞ୍ଚାଇବାକୁ ଯୋଶିଲା ଗ୍ରାମବାସୀମାନେ ଏଣେ ତେଣେ ଦୌଡ଼ିବାକୁ ଲାଗିଲେ । ସେହି ସମୟରେ ଗ୍ରାମର ଲୋକସଂଖ୍ୟା ଥିଲା ପ୍ରାୟ ଦୁଇ ହଜାର । ଗ୍ରାମଟି ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ନିଶ୍ଚିହ୍ନ ହୋଇଗଲା ।"

ସଙ୍ଗମଚଟି ବସ୍ତିର ଅବସ୍ଥା ମଧ୍ୟ ବର୍ଣ୍ଣନା କରିବା କାଠିକର ପାଠ । ଉତ୍ତରକାଶୀଠାରୁ ପ୍ରାୟ ୧୫ କିଲୋମିଟର ଦୂରରେ ଏହି ବସ୍ତି ଅବସ୍ଥିତ । ଭାଗୀରଥି ନଦୀର ଦୁଇଗୋଟିଏ ଉପନଦୀ ଯଥା ଅଶିଗଙ୍ଗା ଏବଂ ଋଷିଗଙ୍ଗାର ସଙ୍ଗମ ସ୍ଥଳରେ ଥିବା ହେତୁ ଏହି ବସ୍ତି ସଙ୍ଗମଚଟି ନାମରେ ପରିଚିତ । ଏହି ଗ୍ରାମର ସମସ୍ତ ରାସ୍ତାଘାଟ ଧ୍ୱଂସପ୍ରାପ୍ତ ହୋଇଗଲା । ରାସ୍ତା ଉପରେ ବଡ଼ ବଡ଼ ପଥର, ମାଟି ଏବଂ ଆବର୍ଜନା ଅଜାଡ଼ି ହେବା ହେତୁ ଯାତାୟତ ପ୍ରାୟ ବନ୍ଦ୍ ଥିଲା । ଅଶିଗଙ୍ଗା ଉପରେ ପୋଲଟି ମଧ୍ୟ ଭାସିଯାଇଥିଲା ।

ଏହି ଅଞ୍ଚଳରେ ରାସ୍ତାଘାଟ ନଷ୍ଟ ହୋଇଯିବା ହେତୁ ରିଲିଫ୍ ସାମଗ୍ରୀ ପହଞ୍ଚି ପାରୁ ନ ଥିଲା । ନିତ୍ୟ ବ୍ୟବହାର୍ଯ୍ୟ ବସ୍ତୁର ଅଭାବ ଯୋଗୁଁ ଲୋକମାନେ ନାନା ସମସ୍ୟାର ସମ୍ମୁଖୀନ ହେଉଥିଲେ । ଔଷଧପତ୍ର ତଥା ମେଡିକାଲ୍ ସୁବିଧା କଥା ନ କହିଲେ ଭଲ । ଲୋକଙ୍କ ପାଖରେ ଖାଦ୍ୟଦ୍ରବ୍ୟ ଏବଂ ପିଇବା ପାଣିର ଘୋର ଅଭାବ ଥିଲା । ସରକାରୀ ରିଲିଫ୍ ସଂଗ୍ରହ କରିବାକୁ ଲୋକଙ୍କୁ ଅନେକ କିଲୋମିଟର ଚାଲିବାକୁ ପଡୁଥିଲା । କୋଡ଼ିଏରୁ ପଚିଶ କିଲୋ ସାମଗ୍ରୀ ଧରି ଅଖାଡୁଆ ରସ୍ତାରେ ଯିବା ଏକ କଷ୍ଟକର ବ୍ୟାପାର ।

ଧାଂସଦା ଗ୍ରାମଟି ଉତ୍ତରକାଶୀ ନିକଟରେ ଥିବା ଏକ ପ୍ରାଚୀନ ଗ୍ରାମ । ଏହି ଗ୍ରାମ ସମୁଦ୍ର ପତନଠାରୁ ପ୍ରାୟ ଦୁଇ ହଜାର ଫୁଟ ଉଚ୍ଚରେ ଅବସ୍ଥିତ । ସେହି ଗ୍ରାମର ଅଧିବାସୀ ଦୀନେଶ ବାବୁଙ୍କ ଭାଷାରେ, "ପ୍ରତିବର୍ଷ ବର୍ଷାଋତୁରେ ଏହି ଗ୍ରାମର ବାସିନ୍ଦାମାନେ ପ୍ରତିଦିନ ପ୍ରାୟ ସନ୍ଧ୍ୟା ସୁଦ୍ଧା ନିକଟସ୍ଥ ପର୍ବତ ଉପରକୁ ଚାଲିଯାଆନ୍ତି । ଗ୍ରାମରେ ସୂର୍ଯ୍ୟାସ୍ତ ପରେ କେବଳ ବୃଦ୍ଧବୃଦ୍ଧା, ରୋଗୀ, ଦିବ୍ୟାଙ୍ଗମାନେ ରହନ୍ତି । ଏହି ସ୍ଥାନାନ୍ତରର ମୁଖ୍ୟ କାରଣ ହେଲା, ପ୍ରତି ବର୍ଷାଋତୁରେ ଏହି ଗ୍ରାମ କଡ଼ରେ ଥିବା ପର୍ବତଟି କମ୍ପିବାକୁ ଲାଗେ । ଏଣୁ ପ୍ରାଣ ଭୟରେ ସେମାନେ ଅନ୍ୟ ଏକ ପର୍ବତର ସୁରକ୍ଷିତ ସ୍ଥାନରେ ତମ୍ବୁ ପକାଇ ରାତି ବିତାଇବାକୁ ପଡ଼େ । କିଛି ଲୋକଙ୍କୁ ଗ୍ରାମର ମୋହ, ଗୃହପାଳିତ ପଶୁଙ୍କ ଆକର୍ଷଣ ବାନ୍ଧିରଖେ । ଏଣୁ ସେମାନେ ଗ୍ରାମ ଛାଡ଼ିପାରନ୍ତି ନାହିଁ । କଥାରେ ଅଛି, ଦେବାପାଇଁ ଏବଂ ମରିବାପାଇଁ କେହି ଭଲ ପାଆନ୍ତି ନାହିଁ । ତେଣୁ ସେମାନେ ପ୍ରାଣ ବଞ୍ଚାଇବାକୁ ସୁରକ୍ଷିତ ସ୍ଥାନକୁ ପ୍ରସ୍ଥାନ କରନ୍ତି । ଧାଂସଦା ଗ୍ରାମଠାରୁ ପ୍ରାୟ ଦୁଇ କିଲୋମିଟର ଦୂର ଏକ ପର୍ବତରେ ପଲିଥିନ୍ ତମ୍ବୁରେ ଗ୍ରାମବାସୀମାନେ ରହନ୍ତି ଏବଂ ପ୍ରଭାତରେ ପୁଣି ଗ୍ରାମକୁ ଫେରନ୍ତି । ପ୍ରତିବର୍ଷ ବର୍ଷାଋତୁରେ ଏହା ଏକ ସାଧାରଣ ଘଟଣା । ପୁନଶ୍ଚ ସେହି ତମ୍ବୁସବୁ ଚତୁଃପାର୍ଶ୍ୱରେ ଖୋଲା ଏବଂ ସବୁ ସମୟରେ ସାପ, ସରୀସୃପ ତଥା ଅନ୍ୟ କୀଟପତଙ୍ଗଙ୍କ ଭୟ ଲାଗି ରହିଥାଏ । ବର୍ଷା ଋତୁରେ ଜୋକମାନଙ୍କ ପ୍ରାବଲ୍ୟ ଅନେକ ବେଶି । ଧାଂସଦା ଗ୍ରାମର ପ୍ରମଥ ସିଂ ପାଓ୍ୱାର, ଏକ ଅଶୀ ବର୍ଗଫୁଟ ତମ୍ବୁରେ ସ୍ତ୍ରୀ, ସନ୍ତାନଗଣ, ଗାଈବାଛୁରୀ ଇତ୍ୟାଦିଙ୍କୁ ଧରି ଗ୍ରାମରେ ହିଁ ବାସ କରନ୍ତି । ସେ ବହୁତ ଅଶାନ୍ତି ତଥା ଦୁଃଖରେ ବାସ କରନ୍ତି । ସବୁବର୍ଷ ଏହି ଘଟଣା ଘଟିଲେ ମଧ୍ୟ ସରକାର କାହିଁକି କିଛି ପ୍ରତିକାର କରୁ ନାହାନ୍ତି ବୋଲି ସେ ପ୍ରଶ୍ନ କରନ୍ତି ।

ଉତ୍ତରକାଶୀ ନିକଟସ୍ଥ ଧାଂସଦା ସହିତ ପ୍ରାୟ ୨୦ ଖଣ୍ଡ ଗ୍ରାମରେ ୨୦୧୨ ମସିହାରେ ପ୍ରବଳ ବନ୍ୟା ଏବଂ ଭୂସ୍ଖଳନ ହେତୁ ବ୍ୟାପକ କ୍ଷୟକ୍ଷତି ଘଟିଥିଲା । ଏଣୁ ଜାତୀୟ ଦୁର୍ବିପାକ ପରିଚାଳନା (National Disaster Management)ଦ୍ୱାରା ସର୍ଭେ କରାଯାଇ ଏକ ରିପୋର୍ଟ ପ୍ରସ୍ତୁତ ହୋଇଥିଲା । ସେହି ରିପୋର୍ଟରେ ଉଲ୍ଲେଖ ଥିଲା ଯେ, ଧାଂସଦା ଗ୍ରାମକୁ ଲୋକଙ୍କ ପ୍ରାଣ ରକ୍ଷାପାଇଁ ଅନ୍ୟ ସୁରକ୍ଷିତ ସ୍ଥାନରେ ଥଇଥାନ କରିବାପାଇଁ;

କିନ୍ତୁ ଦୁଃଖ ଏବଂ ପରିତାପର ବିଷୟ, ଏହି ତଥ୍ୟ ଗ୍ରାମବାସୀଙ୍କ ପାଇଁ ଆଜି ମଧ୍ୟ ଗୋପନ ଅଛି ।

ଉତ୍ତରାଖଣ୍ଡର ଅଧିବାସୀଗଣ ଜୁନ୍ ଏବଂ ଜୁଲାଇ ମାସରେ ବିଭିନ୍ନ ପର୍ବତର ପ୍ରାୟ ୧,୪୦୦ ଫୁଟ ଉଚ୍ଚତାକୁ ଯାଇ ଜଡ଼ିବୁଟି ସଂଗ୍ରହ କରନ୍ତି । ଏହା ସେମାନଙ୍କ ଅନ୍ୟ ଏକ ଜୀବିକା । ବସନ୍ତ ଋତୁ ଆଗମନରେ ଲାଲ୍ ବୁରାଂଶ (Rhododendrom Arborem) ଫୁଲର ସମ୍ଭାର ଗୁପ୍ତକାଶୀ ଅଞ୍ଚଳରେ ଦେଖିବାକୁ ମିଳେ । ଏହି ଫୁଲର ଔଷଧୀୟ ଗୁଣବତ୍ତା ଯଥେଷ୍ଟ ଅଧିକ । ଯଥା, ହୃଦ୍‌ରୋଗ, ଯକୃତ ସମ୍ପର୍କିତ ରୋଗ, ମଧୁମେହ ଇତ୍ୟାଦିରେ ରାମବାଣ ସଦୃଶ କାମ କରେ । ଏହା ମାନବ ଚର୍ମକୁ ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ ଓ ଚିକ୍କଣ ରଖିବାରେ ସହାୟକ ହୋଇଥାଏ । ଏହି ଫୁଲ ପ୍ରଚୁର ଭାବରେ ବିଦେଶକୁ ରପ୍ତାନୀ ମଧ୍ୟ ହୁଏ । ଅନ୍ୟ ଏକ ଜଡ଼ିବୁଟି ହେଲା ୟାରତ୍‌ସା ଗୁନ୍‌ବୁ (Yartsa Gunbu), ଯାହାକି ମାନବର ଶାରୀରିକ ଶକ୍ତି ବୃଦ୍ଧି କରିବାରେ ସାହାଯ୍ୟ କରେ । କିନ୍ତୁ ଦାରୁଣ ଦୁଃଖର ବିଷୟ, ୨୦୧୩ ଜୁନ୍ ମାସରେ ଯେଉଁ ବ୍ୟକ୍ତି ବିଶେଷ ଜଡ଼ିବୁଟି ସଂଗ୍ରହ କରିବାକୁ ହିମାଳୟ ପର୍ବତମାଳାକୁ ଯାଇଥିଲେ, ସେମାନେ ପ୍ରାୟ ଫେରି ନାହାନ୍ତି ।

(ଜଡ଼ିବୁଟି ଯଥା – 'ୟାରାତ୍ସା ଗୁନୁବୁ' ସଂଗ୍ରହ କରିବା ଅନ୍ୟ ଏକ ଜୀବିକା ।)

ଶ୍ରୀନଗରରେ ବିନାଶ ଲୀଳା

ଶ୍ରୀନଗର ଗଡ଼ୱାଲ୍ ଅଞ୍ଚଳର ଅଳକାନନ୍ଦା ନଦୀ ତୀରରେ ଅବସ୍ଥିତ ଏକ ଐତିହାସିକ ସହର ଟିହିରି-ଉତ୍ତରକାଶୀ, ରୁଦ୍ରପ୍ରୟାଗ-ଚମୋଲି, ଋଷିକେଶ-ହରିଦ୍ୱାର ତଥା ପୌଡ଼ି-କୋଟଦ୍ୱାର ଇତ୍ୟାଦି ଯାତ୍ରୀଙ୍କପାଇଁ ଶ୍ରୀନଗର ହିଁ ଏକ ମୁଖ୍ୟ ଛକ ବା ସଂଯୋଗ ସ୍ଥଳ । ଏଠାରେ ଅବସ୍ଥିତ ସୀମା ସୁରକ୍ଷା ବଳ ବା Service Security Brotherhood (SSB)ର ଟ୍ରେନିଂ ପଡ଼ିଆ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ବାଲିରେ ପୋତି ହୋଇଯାଇଥିଲା ।

ଶ୍ରୀନଗରର ଦିନେ ଗଡ଼ୱାଲ୍ ରାଜ୍ୟର ରାଜଧାନୀ ଥିଲା ବୋଲି ଇତିହାସରୁ ସୂଚନା ମିଳେ । ସେହି ସମୟରେ ଏହା ଏକ ସାଂସ୍କୃତିକ ତଥା ଭବ୍ୟ ସହର ଥିଲା । କିନ୍ତୁ ସମ୍ପ୍ରତି ଏହା ଏକ ମୁଖ୍ୟ ବାଣିଜ୍ୟ କେନ୍ଦ୍ର ରୂପେ ପରିଚିତ । ଅଳକାନନ୍ଦାର ଭୟଙ୍କର ବନ୍ୟାର ପ୍ରାୟ ଦଶ ଦିନ ପରେ ନଗରକୁ ଦେଖିଲେ ଆଦୌ ଚିହ୍ନି ହେଉ ନ ଥିଲା । ଏସ୍.ଏସ୍.ବି.ର ଖେଳପଡ଼ିଆ, ହେଲିପ୍ୟାଡ୍ ଏବଂ ଟ୍ରେନିଂ ସେଣ୍ଟର ସହିତ ସୈନିକମାନଙ୍କ ବାରାକ୍‌ଗୁଡ଼ାକ ମଧ୍ୟ ନିଶ୍ଚିହ୍ନ ହୋଇଯାଇଥିଲା । ଅଳକାନନ୍ଦାରେ ବନ୍ୟାଜଳର ସ୍ରୋତ ଏତେ ପ୍ରଖର ଥିଲା ଯେ, ଏସ୍.ଏସ୍.ବି.ର ଅତିଥି ଭବନ, ଯାହାକି ଅପେକ୍ଷାକୃତ ଉଚ୍ଚ ସ୍ଥାନରେ ଥିଲା, ସେପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ପହଞ୍ଚି ଯାଇଥିଲା ।

ଶ୍ରୀନଗର ଆଇ.ଟି.ଆଇ.ର କୋଠା ବାଲି କାଦୁଅରେ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ପୋତି ହୋଇଯାଇଥିଲା । ଗଡ଼ୱାଲ୍‌ର ଗ୍ୟାସ୍ ଗୋଦାମ ମଧ୍ୟ କାଦୁଅରେ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ପୋତି ହୋଇଯାଇଥିଲା । ଗୋଦାମରେ ଗଚ୍ଛିତ ଥିବା ସମସ୍ତ ଗ୍ୟାସ୍ ସିଲିଣ୍ଡର ଅଳକାନନ୍ଦା ଗର୍ଭସାତ କରିସାରିଥିଲା । ଶ୍ରୀନଗର-ଋଷିକେଶ ମାର୍ଗ ଏବଂ ସନ୍ନିକଟ ସ୍ଥାନଗୁଡ଼ିକରେ ପ୍ରାୟ ୧୫ ଫୁଟ ଉଚ୍ଚରେ ବାଲି, ପଟୁମାଟି ଇତ୍ୟାଦି ଜମା ହୋଇଯାଇଥିଲା । ବନ୍ୟାଜଳ ଅପସରି ଗଲା ପରେ ଡୋଜର ଏବଂ ଜେ.ସି.ବି. ମେସିନ ସାହାଯ୍ୟରେ ବାଲି ଏବଂ ଆବର୍ଜନାକୁ ସଫା କରିବାପାଇଁ କର୍ତ୍ତୃପକ୍ଷ ଚେଷ୍ଟା କରୁଥିଲେ । ଛାତ୍ରସମାଜ ଏବଂ ସ୍ଥାନୀୟ ଜନସମାଜ ମଧ୍ୟ ବାଲି, ପଟୁମାଟି ତଥା ଅନ୍ୟ ଆବର୍ଜନାକୁ ବାହାର କରିବାକୁ ପ୍ରାଣପଣେ ଚେଷ୍ଟା କରୁଥିଲେ ।

ଲୋକମୁଖରୁ ଶୁଣିବାକୁ ମିଳେ ଯେ, ବାଦଲଫଟା ବର୍ଷା ଗତ ଜୁନ୍ ୧୫ ତାରିଖରୁ ଲାଗି ରହିଥିଲେ ମଧ୍ଯ ୧୮ ଜୁନ୍‌ବେଳକୁ ଅଳକାନନ୍ଦାରେ ଭୟଙ୍କର ବନ୍ୟା ଜଳ ମାଡ଼ିଆସିଲା ଏବଂ ବିପଦ ସଙ୍କେତ ଉପରେ ପ୍ରବାହିତ ହେଲା । ଦେଖୁ ଦେଖୁ ଅଳକାନନ୍ଦା କୂଳଭାଙ୍ଗି ବହୁ ଉପର ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଆସିଗଲା । ଘରଦ୍ୱାର, ବଡ଼ ବଡ଼ କୋଠା, ଅଫିସ୍ ଭବନ ଇତ୍ୟାଦି କ୍ଷତିଗ୍ରସ୍ତ ହୋଇଥିଲା । ଲୋକମୁଖରୁ ଶୁଣାଯାଏ ଯେ, ଗତ ତିରିଶ/ଚାଳିଶ ବର୍ଷ ଭିତରେ ଅଳକାନନ୍ଦାରେ ଏହିପ୍ରକାର ବନ୍ୟା କେବେ ଆସି ନ ଥିଲା । ଶ୍ରୀନଗରର ବାସିନ୍ଦା ପ୍ରାଣ ବିକଳରେ ଉଚ୍ଚସ୍ଥାନ ଆଡ଼କୁ ଦୌଡ଼ିବାକୁ ଲାଗିଲେ । ଲୋକଙ୍କ ଘରଦ୍ୱାର ଭାଙ୍ଗିରୁଜି ଯିବା ସହିତ ବାଲିରେ ପୋତି ହୋଇଯାଇଥିଲା ଏବଂ ଘରର ସମସ୍ତ ଆସବାବପତ୍ର ବନ୍ୟାଜଳ ଭସାଇ ନେଇଥିଲା । ଜଳର ବେଗ ଏତେ ପ୍ରବଳ ଥିଲା ଯେ, ଲୋକେ ଅତି ଆବଶ୍ୟକ ଜିନିଷ ମଧ୍ଯ ସାଙ୍ଗରେ ନେବାକୁ ସମୟ ପାଇଲେ ନାହିଁ । ପିନ୍ଧିଥିବା ଲୁଗା ଛଡ଼ା ସେମାନଙ୍କ ପାଖରେ କିଛି ନ ଥିଲା । 'ଆପେ ବଞ୍ଚିଲେ ବାପର ନାଁ' ନୀତିରେ ସେମାନେ ପର୍ବତ ଆଡ଼କୁ ଦୌଡ଼ୁ ଥିଲେ ।

ବହୁଦିନ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଘରଦ୍ୱାରା ବାଲିକାଦୁଅରେ ପୋତି ହୋଇଥିଲା । ପ୍ରଶାସନର ଦେଖାଦର୍ଶନ ନ ଥିଲା । ଅଗତ୍ୟା ଲୋକମାନେ ଫାଉଡ଼ା, ବେଲ୍‌ଚା, କୋଡ଼ି ଇତ୍ୟାଦି ସଂଗ୍ରହ କରି ନିଜ ଘରୁ ବାଲି ବାହାର କରିବାରେ ଲାଗିପଡ଼ିଥିଲେ । ଘରର ସମସ୍ତ ଆସବାବପତ୍ର ହୁଏତ ଭାସି ଯାଇଥିଲା କିମ୍ବା ମାଟିରେ ପୋତି ହୋଇ ଯାଇଥିଲା ଅଥବା ନଷ୍ଟ ହୋଇଯାଇଥିଲା । ଜୀବନରେ ସମସ୍ତ କଷ୍ଟାର୍ଜିତ ସମ୍ପତ୍ତି ଆଖି ପିଛୁଳାକେ ଧ୍ୱଂସ ହୋଇ ଯାଇଥିଲା । ହୃଦୟରେ ସମ୍ପତ୍ତି ହରାଇବା କୋହ, ଜଠରାଗ୍ନିର ପ୍ରଖର ଜ୍ୱଳନ ଲୋକମାନଙ୍କୁ ହତାଶ, ନିରାଶ ତଥା କ୍ରୋଧିତ କରୁଥିଲା । ପୁନଶ୍ଚ ପ୍ରଶାସନ ପକ୍ଷରୁ କୌଣସି ରିଲିଫ୍ ସାମଗ୍ରୀର ଦେଖା ମଧ୍ଯ ନ ଥିଲା । ଏଣୁ ଲୋକମାନେ କ୍ରୋଧିତ ହେବା ସ୍ୱାଭାବିକ । ବାବା କେଦାରନାଥଙ୍କୁ ଚିନ୍ତନ ମନନ କରି ରିଲିଫ୍ ସାମଗ୍ରୀକୁ ଅପେକ୍ଷା କରିବା ଛଡ଼ା ଲୋକମାନଙ୍କ ପାଖରେ ଆଉ ବାଟ ବା କ'ଣ ଥିଲା ଯେ ??

●

ଜୀବନ-ମୃତ୍ୟୁ ସଂଘର୍ଷ

ଆକାଶ ତଳେ ଜୀବନ

ଜୁନ୍ ୧୫ ତାରିଖ ଶନିବାର ବର୍ଷା ଆରମ୍ଭ ହୋଇଗଲା ଏବଂ ଜୁନ୍ ୧୬ ତାରିଖ ରବିବାର ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଅବିରତ ଭାବେ ବର୍ଷା ଚାଲିଥିଲା । କେଦାର ଘାଟିରେ ଦିନରାତି ଚବିଶ ଘଣ୍ଟା ବର୍ଷା ଲାଗି ରହିଥିବା ହେତୁ ଯିଏ ଯେଉଁଠାରେ ପାରିଲା ଆଶ୍ରୟ ନେଲା । ଜୀବନ ବଞ୍ଚାଇବାପାଇଁ ଆପ୍ରାଣ ଚେଷ୍ଟା । ବେଳକୁ ବେଳ କ୍ଷୀରଗଙ୍ଗା, ମଧୁଗଙ୍ଗା ଏବଂ ସରସ୍ୱତୀ ନଦୀ ଅବିରତ ବର୍ଷା ହେତୁ ପ୍ରଚଣ୍ଡ ଭାବରେ ଫୁଲିଉଠୁଥିଲା । ଜୁନ୍ ୧୭ ତାରିଖ ସୋମବାର ଦିନ ସକାଳ ପ୍ରାୟ ସାଢ଼େ ସାତଟାବେଳକୁ ସତେ ଯେମିତି ପ୍ରଳୟ ମାଡ଼ିଆସିଲା । ଭୀଷଣ ଗର୍ଜନ ତର୍ଜନ କରି ମନ୍ଦାକିନୀ ପ୍ରଖର ସ୍ରୋତରେ ବଡ଼ ବଡ଼ ପଥର, ବୋଲ୍ଡର୍, ବଡ଼ ବଡ଼ ବୃକ୍ଷ, ଭଙ୍ଗାଡାଳ ଇତ୍ୟାଦି ବୋହିଆଣି ଠିକ୍ କେଦାରନାଥଙ୍କ ମନ୍ଦିର ପଛଭାଗ ଦେଇ ପ୍ରବାହିତ ହେଲା । ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷଦର୍ଶୀ କହନ୍ତି ଯେ, ଜଳର ପ୍ରଖର ସ୍ରୋତ ପାହାଡ଼ ଉପର ମୁଣ୍ଡରୁ ସମୁଦ୍ର ପରି ଗର୍ଜନ କରି ମନ୍ଦିର ଦିଗକୁ ପ୍ରବାହିତ ହେଲା ।

ମନ୍ଦାକିନୀ ଏବଂ ସରସ୍ୱତୀ ନଦୀ ଦୁଇକୂଳ ଖାଇ ବଜାର ଦିଗକୁ ପ୍ରଚଣ୍ଡ ବେଗରେ ପ୍ରବାହିତ ହେଲା ଏବଂ ହୋଟେଲ, ଯାତ୍ରୀନିବାସ, ଚାଳି ହୋଟେଲ୍, ପକ୍କାଗୃହ ଭିତରକୁ ବନ୍ୟାଜଳ ପ୍ରବେଶ କଲା । ଫଳରେ ଯାତ୍ରୀଗଣଙ୍କ ସହିତ ବେପାରୀ, ଖଚର, ଘୋଡ଼ୀ, ପାଲିଙ୍କି ଇତ୍ୟାଦି ପ୍ରଳୟରେ ବିଲୀନ ହୋଇଗଲେ । ଯାତ୍ରୀ, ପର୍ଯ୍ୟଟକ ଏବଂ ଅନ୍ୟମାନେ ଧାଁଦଉଡ଼ କରିବା ସମୟରେ ଭାସିଗଲେ ବୋଲି ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ୍ୟଦର୍ଶୀଙ୍କଠୁ ଶୁଣିବାକୁ ମିଳେ । କିନ୍ତୁ କିଛି ଭାଗ୍ୟବାନ୍ ବ୍ୟକ୍ତି ପର୍ବତ ଉପରକୁ ଚଢ଼ିଯାଇ ରକ୍ଷା ପାଇଗଲେ । ନଦୀ ଜଳର ଗତି ଏତେ ପ୍ରଖର ଥିଲା ଯେ, ନିମିଷକରେ ଜନବସତି ଆଡ଼କୁ

ମାଡ଼ିଯାଉଥିଲା । ଅଧିକାଂଶ ଲୋକ ଚାହୁଁ ଚାହୁଁ ଆବର୍ଜନା, କାଦୁଅ ଏବଂ ପଟୁମାଟି ମଧ୍ୟରେ ପୋତି ହୋଇଗଲେ । ଜୀବନ ଏବଂ ମୃତ୍ୟୁ ମଧ୍ୟରେ ବ୍ୟବଧାନ କେବଳ କିଛି ମୁହୂର୍ତ୍ତର ଥିଲା । ଜୀବନ ଏବଂ ମୃତ୍ୟୁ ଭିତରେ ସଂଘର୍ଷ ଲାଗିଥିଲା ଯେମିତି ।

ଜୀବନ ରକ୍ଷାକରି ପର୍ବତ ଉପରେ ଆଶ୍ରୟ ନେଇଥିବା ବ୍ୟକ୍ତିବିଶେଷ, ପର୍ଯ୍ୟଟକ ତଥା ସ୍ଥାନୀୟ ଜନତା ବାଦଲଫଟା ବର୍ଷାରେ ଭିଜି ଭିଜି ବଞ୍ଚିଥିଲେ, ଥରି ଥରି ବଞ୍ଚିଥିଲେ ଏବଂ ଡରି ଡରି ବଞ୍ଚିଥିଲେ । ସତେ ଯେମିତି ମୃତ୍ୟୁ ସେମାନଙ୍କ ମୁଣ୍ଡ ଉପରେ ପ୍ରତି ମୁହୂର୍ତ୍ତରେ କଚାଡ଼ି ହେଉଛି । ବର୍ଷାର ତାଣ୍ଡବ କମ୍ ହେବାର ସୂଚନା ମିଳୁ ନ ଥିଲା ଏବଂ ଖୋଲା ଆକାଶ ତଳେ ବଞ୍ଚିବାକୁ ଆପ୍ରାଣ ସଂଘର୍ଷ କରୁଥିଲେ ସେମାନେ । ଜନତା ଗଛତଳେ, ପାହାଡ଼ ଖୋଲରେ, ପଥର ସନ୍ଧି ଇତ୍ୟାଦି ସ୍ଥାନରେ ଆଶ୍ରୟ ନେଇଥିଲେ । ଚିନ୍ତାର କଥା, କରୁଣ କ୍ରନ୍ଦନ ବ୍ୟତୀତ ଆଉ କିଛି ଶୁଣିବାକୁ ମିଳୁ ନ ଥିଲା । କେହି କାହାକୁ ସାହାଯ୍ୟ କରିବା ସ୍ଥିତିରେ ନ

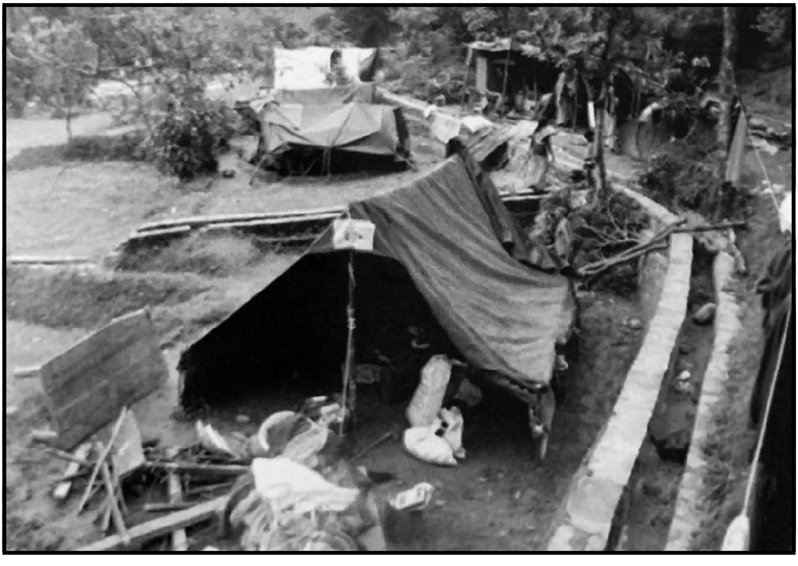

(ଘରଦ୍ୱାର ହରାଇଥିବା ଲୋକଙ୍କ ତମ୍ବୁରେ ବିତୁଛି ଜୀବନ ।)

ଥିଲେ । ସମସ୍ତେ ସ୍ୱ ସ୍ୱ ଜୀବନ ରକ୍ଷାପାଇଁ ଆପ୍ରାଣ ଚେଷ୍ଟା କରି ମୃତ୍ୟୁକୁ ପ୍ରତୀକ୍ଷା କରିଥିଲେ ଯେମିତି !!

ସନ୍ଧ୍ୟା ଆସୁଥିଲା । ଅନ୍ଧାର ବୃଦ୍ଧିପାଇ ସ୍ଥିତି ବେଳକୁ ବେଳ ଭୟାନକ ରୂପ ଧାରଣ କରୁଥିଲା । ମୂଷଳ ଧାରାରେ ବର୍ଷା ପରିସ୍ଥିତିକୁ ଆହୁରି ଜଟିଳ କରୁଥିଲା । ଜୀବନ ବିକଳ ଭାବରେ ତୁହାଇ ତୁହାଇ କ୍ରନ୍ଦନ କରି ଲୋତକ ଢାଳୁଥିଲା । ସେହି ଲୋତକଧାରା ବର୍ଷାଧାରା ସହ ଏକାକାର ହେଉଥିଲା । ତେଣୁ ବାବା କେଦାରନାଥ ମଧ୍ୟ ଯାତ୍ରୀଙ୍କ ଲୋତକ ଏବଂ ବର୍ଷାକୁ ଫରକ କରିପାରୁ ନ ଥିଲେ । ରାତ୍ରିସାରା ବର୍ଷା ଚାଲିଥିଲା । ପର୍ବତର କୋଣ ଅନୁକୋଣରେ ଆଶ୍ରୟ ନେଇଥିବା ଜନତା ସୂର୍ଯ୍ୟଦେବଙ୍କ ଆଗମନକୁ ବିକଳ ଭାବରେ ପ୍ରତୀକ୍ଷା କରିଥିଲେ । ପରିବାରବର୍ଗ ତଥା ସମ୍ପର୍କୀୟମାନେ କିଏ କେଉଁଠି ଅଛନ୍ତି, ସମସ୍ତେ ସେ ବିଷୟରେ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଅଜ୍ଞ ଓ ଅଗୋଚର ଥିଲେ । କାହାର ଖବର କାହା ପାଖରେ ନ ଥିଲା । ଶୀତ ଅନୁଭୂତ ହେଉଥିଲା । ଏଣୁ ସମସ୍ତେ ଥରି ଥରି ତଥା ଡରିମରି ବଞ୍ଚୁଥିଲେ, ତଥାପି ଅବିରତ ବର୍ଷା ଚାଲିଥିଲା ।

ଜଠରାଗ୍ନିର ଆହ୍ୱାନରେ ଯାତ୍ରୀଗଣ ବିକଳରେ ଛଟପଟ ହେଉଥିଲେ । ଚକ୍ଷୁରୁ ବହୁ ଦୂରରେ ଥିଲା ନିଦମାଉସୀ । ଶିଶୁ ଏବଂ ମହିଳାମାନଙ୍କ ଅବସ୍ଥା ଥିଲା ଅତୀବ ସଙ୍ଗୀନ୍ । ଶିଶୁମାନଙ୍କ ଚିତ୍କାର ରୂପକ କ୍ରନ୍ଦନ ପରିବେଶକୁ ଆହୁରି ଭୟାନକ କରୁଥିଲା । ସେମାନେ ଭୋକ ହେତୁ ବିକଳ ହେଉଥିଲେ । ଜନତାଙ୍କ ପାଖରେ ପରିଧାନ କରିଥିବା ବସ୍ତ୍ର ଛଡ଼ା ଆଉ କଛି ନ ଥିଲା । ବର୍ଷା ହେତୁ ପ୍ରତ୍ୟେକ ଶରୀରେ ବସ୍ତ୍ର ଅଠାରେ ଚିପିକିଲା ଭଳି ଥିଲା । ସେମାନେ ଶିଶୁମାନଙ୍କୁ କ'ଣ ଦେଇକରି ବୋଧ କରିଥାଆନ୍ତେ । ପୁନଶ୍ଚ ପ୍ରତି ମୁହୂର୍ତ୍ତରେ ମୃତ୍ୟୁ ଯେମିତି ନିକଟରୁ ନିକଟତର ହେଉଥିଲା । ପ୍ରତିକ୍ଷଣରେ କ'ଣ ଘଟିବ କିଛି ଜଣା ନ ଥିଲା । ଜୀବନ ଏବଂ ମୃତ୍ୟୁ ମଧ୍ୟରେ ସଂଘର୍ଷ ଚାଲିଥିଲା ।

ପ୍ରଭାତରୁ ସୂର୍ଯ୍ୟନାରାୟଣଙ୍କ ଆଗମନ ହେତୁ ଅନ୍ଧାର ଅପସରି ଗଲା । ତଥାପି ଛାଇ ଆଲୁଅର ଖେଳ ଚାଲିଥିଲା । ବର୍ଷାର ଧାରା କମି ଯାଇଥିଲା । କିନ୍ତୁ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଭାବରେ ଛାଡ଼ି ନ ଥିଲା । ତଥାପି ଆକାଶରେ ବାଦଲ ମେଳା

ଚାଲିଥିଲା । ପର୍ବତ ଉପରେ କେଦାରଘାଟିର ଦୃଶ୍ୟ ଦେଖି କିଛି ଲୋକ ଏକରକମ ବେହୋସ୍ ହୋଇଗଲେ । ସେମାନଙ୍କ ଭଲ ମନ୍ଦ ବୁଝିବାକୁ କେହି ନ ଥିଲେ । କିଏ ସୁସ୍ଥ ଅବସ୍ଥାରେ ଥିଲା ଯେ, ଦେଖିବ ? ପୁନଶ୍ଚ କିଛି ବ୍ୟକ୍ତି ପର୍ବତ ଉପରେ ଥାଇ ମଧ୍ୟ ମୃତ୍ୟୁ ସହିତ ସଂଘର୍ଷ କରି ହାରିଗଲେ । ଜଳତାଣ୍ଡବ ପରେ ମାଳ ମାଳ ଶବକୁ ଦେଖି ବେଳେ ବେଳେ ପୀଡ଼ିତଙ୍କ ମନରେ ସନ୍ଦେହ ଉପୁଜେ, ସେମାନେ ବଞ୍ଚିଛନ୍ତି ତ ? ଅନେକ ସମୟରେ ଦୁର୍ବଳ ହୃଦୟର ଲୋକ ଏହି ଦୃଶ୍ୟ ଦେଖି ହୃଦ୍‌ଘାତରେ ମୃତ୍ୟୁବରଣ ମଧ୍ୟ କରିଛନ୍ତି ବୋଲି ଶୁଣିବାକୁ ମିଳେ ।

ଖୋଲା ଆକାଶ ତଳେ, ଓଦା ବସ୍ତ୍ରରେ ଜୀବନ ଉହଳ ବିକଳ ହେଉଥିଲା । ଶୀତରେ ଥରୁଥିଲେ ତୀର୍ଥଯାତ୍ରୀ, ପର୍ଯ୍ୟଟକ ଏବଂ ସ୍ଥାନୀୟ ବାସିନ୍ଦା ମଧ୍ୟ ବାଦ୍ ପଡ଼ି ନ ଥିଲେ; କିନ୍ତୁ ସୂର୍ଯ୍ୟନାରାୟଣଙ୍କ ଆଗମନ ହେତୁ ଯାତ୍ରୀଙ୍କ ପିଣ୍ଡରେ ପ୍ରାଣ ପଶିଲା । ଏହି ବିପଦରୁ କେମିତି, କେବେ, କେତେବେଳେ ମୁକ୍ତି ପାଇବେ, ତାହାହିଁ ଥିଲା ପ୍ରତ୍ୟେକ ପୀଡ଼ିତଙ୍କ ମନରେ ପ୍ରଶ୍ନବାଚୀ । ସକାଳ ପ୍ରାୟ ଆଠଟାବେଳକୁ ଉଦ୍ଧାରକାରୀ ଦଳ ଆସିଥିବା ସୂଚନା ମିଳିଲା । ହେଲିକପ୍ଟରର ଘଡ଼ଘଡ଼ ଶବ୍ଦ ଶୁଣି ଜନତା ଟିକିଏ କାନ ଠିଆ କଲେ । କିନ୍ତୁ ହେଲିକପ୍ଟର ତିନି ଚାରି ଥର ଚକ୍କର କାଟି ଫେରିଗଲା । ବୋଧହୁଏ ଓହ୍ଲାଇବାପାଇଁ ସୁରକ୍ଷିତ ସ୍ଥାନ ମିଳିଲା ନାହିଁ । ଜନତା ଖାଦ୍ୟଦ୍ରବ୍ୟ ପୁଡ଼ିଆ ପଡ଼ିବ ବୋଲି ଆଶା କରିଥିଲେ । କିନ୍ତୁ ନା, କିଛି ମିଳିଲା ନାହିଁ । ପେଟରେ ମୂଷାମାନେ ଦୌଡ଼ାଦୌଡ଼ି କରୁଥିଲେ । ଅଗତ୍ୟା ଜନତା କିଂକର୍ତ୍ତବ୍ୟବିମୂଢ଼ ଥିଲେ । ଜୀବନ ଅବା ମୃତ୍ୟୁକୁ ଅପେକ୍ଷା କରିବା ଛଡ଼ା ଅନ୍ୟ କିଛି ଉପାୟ ନ ଥିଲା ।

ପୁନଶ୍ଚ ବର୍ଷା ତାଣ୍ଡବ

ଉଚ୍ଚା ଉଚ୍ଚା ପାହାଡ଼ ପର୍ବତରେ ଧକ୍କା ଖାଇ ଏଣେ ତେଣେ ଘୂରି ବୁଲୁଥିବା କଳା କଳା ମେଘ ଯୋଗୁଁ ସେହି ଅଞ୍ଚଳରେ ଦିନରେ ମଧ୍ୟ ଅନ୍ଧାର ଘୋଟି ରହୁଥିଲା । ପୁନଶ୍ଚ ବାଦଲଫଟା ବର୍ଷା ହେତୁ ରୁଦ୍ରପ୍ରୟାଗ ଏବଂ

ବଦ୍ରିନାଥ ରାସ୍ତାରେ ଭୂସ୍ଖଳନ ହୋଇଛି । ଫଳରେ ରାସ୍ତା ଅବରୋଧ ହୋଇଛି ଏବଂ ଉଭୟ ପଟରେ ଯାତ୍ରୀଗଣ ରାସ୍ତାରେହିଁ ଅଟକି ରହି ଅସୁବିଧାର ସମ୍ମୁଖୀନ ହୋଇଛନ୍ତି । ପୌରି ଜିଲ୍ଲାର ମୁଲାନ୍ ଗ୍ରାମରେ ବାଦଲଫଟା ବର୍ଷା ହୋଇ ଅନେକ କ୍ଷୟକ୍ଷତି ଘଟିଛି । ଫଳରେ ସେହି ଅଞ୍ଚଳରେ ଅନେକ ଘରଦ୍ୱାର ଭାଙ୍ଗିବା ସହିତ ଅନେକ ଲୋକ ମୃତାହତ ମଧ୍ୟ ହୋଇଛନ୍ତି ।

ଉତ୍ତରାଖଣ୍ଡ ରାଜ୍ୟରେ ଅନେକ ଜୀବନ ଗ୍ରାସ କରିବା ସହିତ ସମ୍ପତ୍ତିବାଡ଼ି ନଷ୍ଟ କରିବା ପରେ ମଧ୍ୟ ପ୍ରକୃତି ଶାନ୍ତ ହୋଇନି ଯେମିତି !! ଜୁନ୍ ୧୮ ତାରିଖ ମଙ୍ଗଳବାର ସକାଳେ ଟିହିରି ଜିଲ୍ଲାର ଦେବପ୍ରୟାଗଠାରେ ବାଦଲଫଟା ବର୍ଷା ହେତୁ ନଦୀ ଫୁଲିଉଠି ବନ୍ୟା ହେବା ଫଳରେ ଅନେକ ଘର ଭାସିଯିବା ସହିତ କିଛି ଲୋକ ମଧ୍ୟ ମୃତାହତ ହୋଇଛନ୍ତି । ସକାଳ ପ୍ରାୟ ସାଢ଼େ ଛଅଟାବେଳେ ଏହି ଅଘଟଣ ଘଟିଛି । ଗତ ଜୁନ୍ ୧୫ ତାରିଖରୁ ଉତ୍ତରାଖଣ୍ଡରେ ଆରମ୍ଭ ହୋଇଥିବା ଜଳତାଣ୍ଡବରେ ମଙ୍ଗଳବାର ସୁଦ୍ଧା ସରକାରୀ ଭାବେ ମୃତ୍ୟୁସଂଖ୍ୟା ୮୨୨କୁ ବୃଦ୍ଧି ପାଇଛି । ତେବେ ବେସରକାରୀ ହିସାବରେ ଏହା କୋଡ଼ିଏ ହଜାରରୁ ଅଧିକ ହେବ ବୋଲି କୁହାଯାଉଛି ।

ରବିବାରଠାରୁ ବର୍ଷା ପୁନର୍ବାର ଆରମ୍ଭ ହୋଇଥିବା ହେତୁ ଉତ୍ତରାଖଣ୍ଡ ରାଜ୍ୟର ବିଭିନ୍ନ ଅଞ୍ଚଳରେ ଅଟକି ରହିଥିବା ଯାତ୍ରୀ ତଥା ପର୍ଯ୍ୟଟକଙ୍କୁ ଉଦ୍ଧାର କରିବାପାଇଁ ସେନାକୁ ବହୁ କଷ୍ଟ ସ୍ୱୀକାର କରିବାକୁ ପଡ଼ିଥିଲା । ଯୋଶୀମଠ, ରୁଦ୍ରପ୍ରୟାଗ, ଚମୌଲି ଏବଂ ଉତ୍ତରକାଶୀରେ ପ୍ରଚଣ୍ଡ ବର୍ଷା ହେତୁ ଭୂସ୍ଖଳନ ତଥା ଅତଡ଼ା ଖସୁଥିବାରୁ ଉଦ୍ଧାର କାର୍ଯ୍ୟ ବାଧାପ୍ରାପ୍ତ ହୋଇଛି । ପାଣିପାଗ ବିଭାଗ ପୂର୍ବାନୁମାନ କରିଛି ଯେ, ଆସନ୍ତା ୨୭ ତାରିଖ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ରାଜ୍ୟରେ ଭୀଷଣ ବର୍ଷା ହୋଇପାରେ । ଏହି ଖବର ପ୍ରସାରିତ ହେବା ପରେ ସମସ୍ତଙ୍କ ଚିନ୍ତା ବହୁଗୁଣିତ ହୋଇଛି । ତୀର୍ଥଯାତ୍ରୀ, ପର୍ଯ୍ୟଟକ ତଥା ସ୍ଥାନୀୟ ବାସିନ୍ଦା ସତର୍କ ହେଲେ ମଧ୍ୟ କ'ଣ କରିପାରିବେ ? କଥାରେ ଅଛି, 'ଦଇବ ଦଉଡ଼ି ମଣିଷ ଗାଇ, ଯେଣିକି ଟାଣିଲେ ତେଣିକି ଯାଇ ।' ଏଣୁ ମଣିଷ ପରିସ୍ଥିତିର ଦାସ ।

ଉତ୍ତରାଖଣ୍ଡରେ ବନ୍ୟା ବିପ୍ଳବ ଆହୁରି ବ୍ୟାପକ ହେବା ସୂଚନା ମିଳୁଛି । କାରଣ ଆସନ୍ତା ସୋମବାରଠାରୁ ବର୍ଷାର ବେଗ ଅଧିକ ହେବ ବୋଲି ପାଣିପାଗ ବିଭାଗ ପକ୍ଷରୁ ଚେତାବନୀ ଦିଆଯାଇଛି । ଯଦି ବର୍ଷା ହୁଏ, ତେବେ ଉଦ୍ଧାର କାର୍ଯ୍ୟ ନିଶ୍ଚୟ ବାଧାପ୍ରାପ୍ତ ହେବ । ଗତ ଶନିବାର ଖରାପ ପାଗ ହେତୁରୁ ଉଦ୍ଧାର କାର୍ଯ୍ୟ ବାଧାପ୍ରାପ୍ତ ହୋଇଥିଲା । ତେବେ ରବିବାର ୨୩ ତାରିଖରେ ପାଗରେ ସାମାନ୍ୟ ଉନ୍ନତି ଘଟିବାରୁ ଉଦ୍ଧାର କାର୍ଯ୍ୟ ଆରମ୍ଭ ହେବ ବୋଲି ସ୍ଥାନୀୟ ବାସିନ୍ଦା ଚିନ୍ତା କରୁଥିଲେ । ପୁନଶ୍ଚ ଜୁନ୍ ୨୫ଠାରୁ ୨୭ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ବାଦଲଫଟା ବର୍ଷା ହୋଇପାରେ ବୋଲି ସୂଚନା ମିଳୁଛି ।

ଉତ୍ତରାଖଣ୍ଡର ପାହାଡ଼ ପର୍ବତ ଉପରେ ବର୍ତ୍ତମାନ 'ଶିବଙ୍କ ତାଣ୍ଡବ' ଦୃଶ୍ୟ ଦେଖିବାକୁ ମିଳୁଛି । ଉତ୍ତରକାଶୀ, ଚମୌଲି, ରୁଦ୍ରପ୍ରୟାଗରେ ବନ୍ୟା କରାଳ ରୂପ ନେଇଛି । **ଋଷିକେଶର ପରମାର୍ଥ ନିକେତନ ସମ୍ମୁଖରେ ଭଗବାନ୍ ଶିବଙ୍କ ବିରାଟ ମୂର୍ତ୍ତି ମଧ୍ୟ ଗଙ୍ଗାନଦୀରେ ବୁଡ଼ିଯାଇଛି ।** ଉତ୍ତରକାଶୀ ଏବଂ ଚମୌଲିରେ ଭୂସ୍ଖଳନ ଯୋଗୁଁ ଛୋଟ ଚାରିଧାମ ଯାତ୍ରାକୁ ବନ୍ଦ୍ କରାଯାଇଛି । ମନ୍ଦାକିନୀ, ଅଳକାନନ୍ଦା ଓ ଗଙ୍ଗାନଦୀରେ ବନ୍ୟାଜଳ ବିପଦ ସଙ୍କେତର ଉର୍ଦ୍ଧ୍ୱରେ ପ୍ରବାହିତ ହେଉଛି । ଗଙ୍ଗୋତ୍ରୀ ଏବଂ ଯମୁନେତ୍ରୀ ଯାଉଥିବା ହଜାର ହଜାର ଯାତ୍ରୀ ରାସ୍ତାଘାଟରେ ଅଟକି ରହିଛନ୍ତି । କାରଣ ପିପଲମଣ୍ଡି, ବରାଳି ଏବଂ ନାକୁପାନିଠାରେ ଭୂସ୍ଖଳନ ଯୋଗୁଁ ରାସ୍ତାଘାଟ ବନ୍ଦ ହୋଇଯାଇଛି । ଲଗାଣ ବର୍ଷା ତାଣ୍ଡବ ଏବଂ ତୁଷାରପାତ ଯୋଗୁଁ ସୀମାନ୍ତ କନୌର ଜିଲ୍ଲାରେ କୋଟି କୋଟି ଟଙ୍କାର ସମ୍ପତ୍ତି ନଷ୍ଟ ହୋଇଯାଇଛି ।

ବାଦଲଫଟା ବର୍ଷା ଏବଂ ଭୂସ୍ଖଳନ ଯୋଗୁଁ ଉତ୍ତରାଖଣ୍ଡ ଏବଂ ହିମାଚଳ ପ୍ରଦେଶର ବହୁ ଅଞ୍ଚଳରେ ତୀର୍ଥଯାତ୍ରୀ ଅଟକି ରହି ଅକଥନୀୟ ଯନ୍ତ୍ରଣା ଭୋଗୁଛନ୍ତି । ଆତଙ୍କିତ ବନ୍ୟା, ବାଦଲଫଟା ବର୍ଷା ଏବଂ ଭୂସ୍ଖଳନ ଯୋଗୁଁ ଉତ୍ତରାଖଣ୍ଡ ରାଜ୍ୟର ଅନେକ ଅଧିବାସୀ ତଥା ପର୍ଯ୍ୟଟକଙ୍କ ମୃତ୍ୟୁ ଘଟିବା ସହିତ ୧୭୫ଟି କୋଠାଘର ଭାଙ୍ଗି ଭାସିଯାଇଛି । ଅନେକ ଯାତ୍ରୀ ତଥା ପର୍ଯ୍ୟଟକ ପଥର ଏବଂ ମାଟି ଭିତରେ ପୋତି ହୋଇ ରହିଥିବା ଆଶଙ୍କା

କରାଯାଉଛି । ଭୀଷଣ ବର୍ଷା ଯୋଗଡ଼ଁ ବିଭିନ୍ନ ଜଳଭଣ୍ଡାରରୁ ଉଦ୍‌ବୃତ୍ତ ଜଳକୁ ଉପନଦୀଗୁଡ଼ିକୁ ଛାଡ଼ି ଦିଆଯାଇଛି । ଫଳରେ ବିଭିନ୍ନ ନଦୀରେ ପ୍ରବଳ ବନ୍ୟା ଆସିଛି । ତେଣୁ ଉତ୍ତର ପ୍ରଦେଶ ତଥା ଉତ୍ତରାଖଣ୍ଡର ପ୍ରାୟ ୪୪ଟି ଗ୍ରାମକୁ ଖାଲି କରାଯାଇଛି ।

ଚଳିତ ବର୍ଷ ମୌସୁମୀ ପ୍ରବାହ ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ ସମୟର କିଛିଦିନ ପୂର୍ବରୁ ଘଟିଥିଲା । ପୁନଶ୍ଚ ଚଳିତ ବର୍ଷ ମୌସୁମୀଜନିତ ବର୍ଷା ସ୍ୱାଭାବିକ ରହିବ ବୋଲି ଅନୁମାନ କରାଯାଉଥିଲା । କିନ୍ତୁ ଜୁନ୍ ୨୪ ତାରିଖ ସୁଦ୍ଧା ପ୍ରାୟ ୭୮ ଭାଗ ସ୍ୱାଭାବିକ ପରିମାଣଠାରୁ ଅଧିକ ବର୍ଷା ହୋଇଛି । ଉତ୍ତର ପଶ୍ଚିମ ମୌସୁମୀ ବାୟୁ ହିମାଳୟରେ ଧକ୍କା ଖାଇ ଯେଉଁ ପ୍ରବଳ ବର୍ଷା କରାଇଥାଏ, ସେଥିଯୋଗୁଁ ଉତ୍ତର ପ୍ରଦେଶ, ହିମାଚଳ ଏବଂ ଉତ୍ତରାଖଣ୍ଡ ନଦୀମାନଙ୍କରେ ପ୍ରବଳ ବନ୍ୟା ଆସିଥାଏ ।

ଶହେ ବର୍ଷର ରେକର୍ଡ଼ ଭାଙ୍ଗିଲା ବର୍ଷା

କେଦାରଘାଟିରେ ଜୁନ୍ ୧୫ ତାରିଖଠାରୁ ଜୁନ୍ ୧୮ ତାରିଖ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ମୁଷଳଧାରାରେ ଲଗାଣ ବର୍ଷା ହୋଇଥିଲା । କିନ୍ତୁ ଏଠାରେ ପ୍ରଶ୍ନ ଉଠେ ଯେ କାହିଁକି ଏବଂ କେମିତି ଏତେ ପରିମାଣର ବର୍ଷା ହୋଇଥିଲା ? ପାଣିପାଗ ବିଭାଗର ତଥ୍ୟ ଅନୁଯାୟୀ ମୁଷଳଧାରା ବର୍ଷା ଗତ ଏକ ଶହ ବର୍ଷରେ ରେକର୍ଡ଼ ଭାଙ୍ଗି ଦେଇଥିଲା । ଲଗାଣ ବର୍ଷା ଯୋଗୁଁ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ପ୍ରଦେଶର ଜନଜୀବନ ଅସ୍ତବ୍ୟସ୍ତ ହୋଇଗଲା । କିନ୍ତୁ ଏହି କାଣ୍ଡ କାହିଁକି ଉପୁଜିଲା, ତାହା ବୈଜ୍ଞାନିକ, ଭୂତତ୍ତ୍ୱବିତ୍ (Geologist) ଏବଂ ପରିମାପ ବୈଜ୍ଞାନିକଗଣଙ୍କ ଗବେଷଣାର ବିଷୟବସ୍ତୁ । କିନ୍ତୁ ସ୍ଥାନୀୟ ଲୋକଙ୍କ ବିଶ୍ୱାସ ଯେ, ପ୍ରଚଣ୍ଡ ବର୍ଷା ହେତୁ ଚୌରାବାରି ହ୍ରଦରେ ଅତ୍ୟଧିକ ଜଳ ଜମା ହେବାରୁ ଏବଂ ବନ୍ଧ ଭାଙ୍ଗିଯିବାରୁ ଏହି ଦୁର୍ଘଟଣା ଘଟିଛି ।

ବୈଜ୍ଞାନିକ ଭାଷାରେ ଏଭଳି ହଠାତ୍ ଆସୁଥିବା ବଡ଼ ବଡ଼ ଜଳବିନ୍ଦୁ ଥିବା ବର୍ଷାର ନାମ "Wall of Water" । ଏହାକୁ ସ୍ଥାନୀୟ ଭାଷାରେ ବାଦଲ

ଫଟା ବର୍ଷା ବୋଲି କୁହାଯାଏ । ପୃଥିବୀର ଅନ୍ୟ କେତେକ ଦେଶରେ 'ଅପରାଧୀ ବର୍ଷା'ର ଆଖ୍ୟା ଦିଆଯାଇଥାଏ ।

ଦିଲ୍ଲୀର National Institute of Disaster Management (NIDM)ର ରିପୋର୍ଟ ଅନୁଯାୟୀ ଚାରିଦିନର ଲଗାଣ ବର୍ଷା ହେତୁ ମନ୍ଦାକିନୀ ଏବଂ ଅଳକାନନ୍ଦୀ ଫୁଲିଉଠି ଏହି ଦୁର୍ଘଟଣା ଘଟିଛି । ଡକ୍ଟର ସୂର୍ଯ୍ୟ ପ୍ରକାଶ, ବିଭାଗୀୟ ମୁଖ୍ୟ, ସେହି ରିପୋର୍ଟରେ ଉଲ୍ଲେଖ କରନ୍ତି ଯେ, ସବୁ ବର୍ଷ ଅପେକ୍ଷା ଏହି ବର୍ଷ ରାଜ୍ୟରେ ଶତକଡ଼ା ୪୦୦ ଭାଗ ଅଧିକ ବର୍ଷା ହୋଇଛି । ପୁନଶ୍ଚ ଗତ ୨୦୧୨-୧୩ ମସିହାରେ ଶୀତଋତୁରେ ପ୍ରବଳ ତୁଷାରପାତ ଘଟିଥିବା ତଥ୍ୟ ସ୍ଥାନୀୟ ଖବରକାଗଜ ତଥା ପାଣିପାଗ ବିଭାଗର ହସ୍ତଗତ ହୋଇଥିଲା । ଅନ୍ୟ ଶୀତଋତୁଗୁଡ଼ିକ ଅପେକ୍ଷା ଭୂମି ଉପରେ ତିନି ଚାରି ଫୁଟରୁ ଅଧିକ ଉଚ୍ଚର ତୁଷାରପାତ ପରିଲକ୍ଷିତ ହୋଇଥିଲା । ଏତଦ୍‌ବ୍ୟତୀତ ୨୦୧୩ ମସିହା ମେ ଏବଂ ଜୁନ୍ ମାସରେ ଅତ୍ୟଧିକ ଉଚ୍ଚ ତାପମାନ ହେତୁ ବହୁ ବରଫାବୃତ୍ତ ଶୃଙ୍ଗ ତରଳି ନଦୀସବୁ ଫୁଲିଉଠିଥିଲେ ଏବଂ ଅନେକ ହ୍ରଦରେ ଅତ୍ୟଧିକ ଜଳ ମଧ୍ଯ ଜମା ହୋଇଥିଲା । ପୁନଶ୍ଚ ଜୁନ୍ ୨୦୧୩ ମସିହାରେ ମୌସୁମୀ ପ୍ରବାହ ଦୁଇ ସପ୍ତାହ ପୂର୍ବରୁ ଆସିଥିଲା । ସାଧାରଣତଃ ଉତ୍ତରାଖଣ୍ଡ ରାଜ୍ୟରେ ମୌସୁମୀ ପ୍ରବାହ ଜୁଲାଇ ମାସରେ ପ୍ରବେଶ କରିଥାଏ ଏବଂ ତାହାହିଁ ବର୍ଷାଋତୁର ପ୍ରଥମ ମାସ । କିନ୍ତୁ ଜୁନ୍ ମାସରେ ମଧ୍ଯ ଅସରାଏ ବା ଦୁଇ ଅସରା ବର୍ଷା ପ୍ରାୟ ହୋଇଥାଏ, ଯଦ୍ୱାରା ପରିବେଶର ତାପମାନ ହ୍ରାସ ପାଏ । ସ୍ଥାନୀୟ ଅଧିବାସୀ ମଧ୍ଯ ଆନନ୍ଦିତ ହୁଅନ୍ତି । ଭାରତର କୋଣ ଅନୁକୋଣରୁ ତୀର୍ଥଯାତ୍ରୀ ତଥା ପର୍ଯ୍ୟଟକଗଣ ଉଚ୍ଚ ତାପମାନରୁ ତ୍ରାହି ପାଇବାକୁ ଜୁନ୍ ମାସରେ କେଦାରବାବାଙ୍କ ଦର୍ଶନ କାମନା କରି ଆସିଥାଆନ୍ତି ।

ଏହି ବର୍ଷ ମୌସୁମୀ ପ୍ରବାହ ଶୀଘ୍ର ଆସିଯିବା ହେତୁ ଜୁନ୍ ମାସରେ ହିଁ ପ୍ରଚଣ୍ଡ ବର୍ଷା ଗତ ଶହେ ବର୍ଷର ରେକର୍ଡ଼ ଭାଙ୍ଗି ଦେଇଥିଲା । ବର୍ଷା ଯୋଗୁଁ ଜୁନ୍ ମାସରେ ମଧ୍ଯ ପ୍ରଚଣ୍ଡ ଶୀତ ଅନୁଭୂତ ହେଉଥିଲା ଏବଂ ତୀର୍ଥଯାତ୍ରୀଗଣ ଅକଥନୀୟ ଅସୁବିଧାର ସମ୍ମୁଖୀନ ହୋଇଥିଲେ ।

ଗଙ୍ଗୋତ୍ରୀ ଏବଂ ଯମୁନେତ୍ରୀଠାରେ ଅନେକ ଯାତ୍ରୀ ଅଟକି ରହିଥିଲେ । ତନ୍ମଧ୍ୟରେ ଅନେକ ବିଦେଶୀ ପର୍ଯ୍ୟଟକ ମଧ୍ୟ ଥିଲେ ଏବଂ ସେମାନେ ଭାରତୀୟ ଦର୍ଶନଦ୍ୱାରା ଅନୁପ୍ରାଣିତ ହୋଇ ଉତ୍ତରାଖଣ୍ଡର ପ୍ରାକୃତିକ ଦୃଶ୍ୟକୁ ଉପଭୋଗ କରିବା ସହିତ ଦେବଦର୍ଶନରେ ମଧ୍ୟ ଆଶା ରଖିଥିଲେ; କିନ୍ତୁ ଦୈବ ଦୁର୍ଘଟଣା ହେତୁ ସେମାନେ ଫସି ରହିଥିଲେ । ସେମାନଙ୍କ ଗଚ୍ଛିତ ଖାଦ୍ୟ ଏବଂ ପାନୀୟ ଜଳ ଶେଷ ହୋଇଯାଇଥିଲା । ଛୋଟ ଛୋଟ ଦୋକାନରେ ମଧ୍ୟ ଶୁଖିଲା ଖାଦ୍ୟ ତଥା ପାନୀୟ ଜଳର ଅଭାବ ଘଟିଥିଲା । ଏଣୁ ସେମାନେ ବହୁତ ଯନ୍ତ୍ରଣା ସହ୍ୟ କରିବା ସହିତ ଅନେକ ଅସୁବିଧାର ସମ୍ମୁଖୀନ ହୋଇଥିଲେ । ଏହିସବୁ ଅସୁବିଧା ଅଚାନକ ଅବିରତ ବର୍ଷା ଏବଂ ଶୀତର ପ୍ରକୋପ ଯୋଗୁଁ ହିଁ ଘଟିଥିଲା ।

କେଦାରଧାମ ଜଳତାଣ୍ଡବର ଠିକ୍ ତିନି ମାସ ପରେ ଅର୍ଥାତ୍ ସେପ୍ଟେମ୍ବର ମାସରେ Wadia Institute of Himalayan Geology, Dehradueର ଏକ ଗବେଷକ ଦଳ ଘଟଣାର ସମ୍ଭାବ୍ୟ କାରଣସମୂହକୁ ଅନୁସନ୍ଧାନ କରିବାକୁ ଘଟଣାସ୍ଥଳରେ ପହଞ୍ଚିଗଲେ । ଡକ୍ଟର ଡି.ପି. ଡୋବାଲ୍, ବିଭାଗୀୟ ମୁଖ୍ୟ, ସହଯୋଗୀଙ୍କ ସହଯୋଗରେ ଅନେକ ପରୀକ୍ଷା ନିରୀକ୍ଷା କରିଥିଲେ । ସେହି ରିପୋର୍ଟରେ ମନ୍ଦାକିନୀ, ସରସ୍ୱତୀ, ମଧୁଗଙ୍ଗା ଏବଂ ଦୁଧଗଙ୍ଗା ଇତ୍ୟାଦି ନଦୀଗୁଡ଼ିକରେ ପ୍ରଚଣ୍ଡ ଜଳ ପ୍ରବାହ ଆସି କେଦାରଘାଟିରେ ୫୦ରୁ ଊର୍ଦ୍ଧ୍ୱ ସ୍ଥାନରେ ଭୂସ୍ଖଳନ ଘଟିଥିଲା । ଏତଦ୍‌ବ୍ୟତୀତ ଅନେକ ନଦୀରେ ଥିବା ପୋଲ ଧ୍ୱଂସ ହେବା ସହ ପ୍ରାୟ ଦୁଇ ଶହ ସ୍ଥାନରେ ରାସ୍ତା ଧୋଇ ଯାଇଥିଲା । ଅନେକ ବିଦ୍ୟୁତ୍ ପ୍ରକଳ୍ପ ମଧ୍ୟ ମାଟିରେ ମିଶିଯାଇଥିଲା । କେଦାରଧାମର ଅପୂରଣୀୟ କ୍ଷତି କରିବା ସହିତ ଧାମରେ ଥିବା ୧୧୩ଟି ଯାତ୍ରୀନିବାସ, ହୋଟେଲ୍ ଏବଂ ଦୋକାନ ଇତ୍ୟାଦି ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଧ୍ୱଂସ ହୋଇଥିଲା । ଏହି ଧ୍ୱଂସଲୀଳା କେଦାର ଖଣ୍ଡର ପ୍ରାୟ ଚାଳିଶ ହଜାର ବର୍ଗ କିଲୋମିଟରରେ ଚାଲିଥିଲା । ପୁନଶ୍ଚ ଚୌରାବାରି ହ୍ରଦରେ ପ୍ରଚଣ୍ଡ ଜଳ ପ୍ରବାହ କୂଳ ଲଙ୍ଘି ବହୁ ପରିମାଣରେ ଜଳ ପ୍ରବାହିତ ହେବା ସହିତ ବହୁତ ପଥରଖଣ୍ଡ (୧ରୁ ୧୦ ମିଟର ଲମ୍ବ) ଭସାଇ ଆଣି କେଦାରବାବାଙ୍କ ମନ୍ଦିର ସମ୍ମୁଖରେ ବିଛାଡ଼ି ଫୋପାଡ଼ି ଦେଇଥିଲା ।

କେନ୍ଦ୍ରୀୟ ଜଳ ଆୟୋଗ ତଥ୍ୟାନୁଯାୟୀ ହିମାଳୟ ଉପତ୍ୟାକାରେ ୨,୦୨୮ଟି ଛୋଟ ବଡ଼ ହିମହ୍ରଦ ରହିଛି, ଯାହା ଗଙ୍ଗା, ବ୍ରହ୍ମପୁତ୍ର ଇତ୍ୟାଦି ନଦୀକୁ ଚିରସ୍ରୋତା ରଖେ । ଯଦି ହିମାଳୟରେ ଗଚ୍ଛିତ ବରଫ ଅସ୍ୱାଭାବିକ ଭାବେ ତରଳେ, ତେବେ ଅସମୟ ବନ୍ୟା ତଥା ଜଳକ୍ଲିଷ୍ଟ ସମସ୍ୟା ଉପୁଜିପାରେ ଏବଂ ୨୦୧୩ ଜଳତାଣ୍ଡବ ଏକାଧିକବାର ଘଟିବ ବୋଲି ପରିବେଶ ବିଜ୍ଞାନୀଗଣ ସତର୍କ କରିଛନ୍ତି ।

ପ୍ରଚଣ୍ଡ ବର୍ଷାର ଅବସାନ ପରେ ପାହାଡ଼ ପର୍ବତ ଉପରେ ଆତ୍ମରକ୍ଷା କରୁଥିବା ଯାତ୍ରୀଗଣ, ବର୍ତ୍ତମାନ ଭୋକ ଶୋଷ ଏବଂ ଶୀତ ସହିତ ସଂଘର୍ଷ କରିବା ଛଡ଼ା ଅନ୍ୟ ଗତି ନ ଥିଲା । ପ୍ରାକୃତିକ ବିପଦ କଟିଗଲା ପରେ ଜଠରାଗ୍ନିର ଜ୍ୱଳନକୁ ଜନତା ଅଧିକ ପରିମାଣରେ ଅନୁଭବ କରୁଥିଲେ ।

ବିସ୍ତାରବାଦୀ ବର୍ଷା

କେଦାର କ୍ଷେତ୍ରରେ ଲଗାଣ ବର୍ଷା ମାନବ ଜୀବନକୁ ହନ୍ତସନ୍ତ କରି ଦେଉଥିଲା । ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷଦର୍ଶୀଙ୍କଠାରୁ ଲୋକଙ୍କ ଦୁଃଖଦୁର୍ଦ୍ଦଶା କଥା ଶୁଣିଲେ ଶ୍ରୋତାର ଚକ୍ଷୁରେ ଜକେଇ ଆସୁଥିଲା କେତେ ଟୋପା ଉଷୁମ ଲୁହ । ଗତ ୨୦୧୩ ମସିହା ଜୁନ୍ ୧୫ ତାରିଖଠାରୁ ଲଗାଣ ବର୍ଷା ଆରମ୍ଭ ହୋଇଗଲା ଏବଂ ଏହି ବର୍ଷା ଜୁନ୍ ୧୮ ତାରିଖ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଅବିରତ ଲାଗି ରହିଲା । ତଥାପି ବର୍ଷା ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣରୂପେ ଛାଡ଼ି ନ ଥିଲା । ଏହି ମୂଷଳଧାରା ବର୍ଷା କେବଳ କେଦାରକ୍ଷେତ୍ର ବା ଉତ୍ତରାଖଣ୍ଡରେ ସୀମିତ ନ ଥିଲା, ହିମାଚଳ ପ୍ରଦେଶ, ହରିୟାଣା, ଦିଲ୍ଲୀ ଏବଂ ଉତ୍ତର ପ୍ରଦେଶର କିଛି ଅଂଶକୁ ମଧ୍ୟ ବର୍ଷା ବ୍ୟାପକ ଭାବେ ଆକ୍ରାନ୍ତ କରିଥିଲା । ଏତଦ୍‌ବ୍ୟତୀତ ପଶ୍ଚିମ ନେପାଳ, ପଶ୍ଚିମ ତିବତ୍‌ର କିଛି ଅଂଶ ମଧ୍ୟ ମୂଷଳଧାରା ବର୍ଷା ଯୋଗୁଁ ଭୀଷଣ କ୍ଷୟକ୍ଷତି ହୋଇଥିଲା ।

ପୁନଶ୍ଚ ଗତ ଜୁନ୍ ୧୬ ତାରିଖରେ ବାଦଲଫଟା ବର୍ଷା ଯୋଗୁଁ ବିଭିନ୍ନ ଭଗ୍ନାବଶେଷ ଭାସିଆସି ନଦୀକୁ ଅବରୋଧ କରିବା ଫଳରେ ବନ୍ୟାର ପରିମାଣ

ଭୟାବହ ହୋଇଥିଲା । ଉତ୍ତରାଖଣ୍ଡରେ ଥିବା ୧୬ଟି ନଦୀ ଫୁଲି ଉଠିଥିଲା । ଦିଲ୍ଲୀ ମଧ୍ୟ ବନ୍ୟା ଦାଉରୁ ନିସ୍ତାର ପାଇ ନ ଥିଲା । ଜୁନ୍ ୧୬ ତାରିଖ ବର୍ଷା ହେତୁ ଦିଲ୍ଲୀର ତଳିଆ ଅଞ୍ଚଳସବୁ ଜଳମଗ୍ନ ହୋଇଥିଲା । ଯମୁନା ନଦୀ ପ୍ରବଳ ଭାବେ ଫୁଲିଉଠି ବିପଦ ସଙ୍କେତ ପାର କରି ପ୍ରବାହିତ ହେଉଥିଲା । ଯମୁନା ନଦୀରେ ଆସିଥିବା ବନ୍ୟାଜଳ ଗତ ୧୦୦ ବର୍ଷର ରେକର୍ଡ଼ ଭାଙ୍ଗିଛି । ଯମୁନା ନଦୀରେ ୨୦୪.୧୨ ମିଟର ଉଚ୍ଚରେ ଜଳ ପ୍ରବାହକୁ ବିପଦ ସଙ୍କେତ ବୋଲି ଧରାଯାଉଥିବାବେଳେ ବର୍ତ୍ତମାନ ଜଳସ୍ତର ୨୦୭.୨ ମିଟର ଉପରେ ପ୍ରବାହିତ ହେବା ଲକ୍ଷ୍ୟ କରାଯାଇଛି । ଉକ୍ତ ବର୍ଷ ହରିୟାଣାର ହଥିନକୁଣ୍ଡ ବ୍ୟାରେଜ୍ ଦେଇ ଯେତିକି ଜଳ ନିଷ୍କାସନ କରାଯାଇଛି, ଏଥିପୂର୍ବରୁ ଏତେ ପରିମାଣର ଜଳ କେବେ ନିଷ୍କାସିତ ହୋଇ ନ ଥିଲା । ଏକ ତଥ୍ୟ ଅନୁଯାୟୀ ଉକ୍ତ ବର୍ଷ ୮ ଲକ୍ଷ ୬୦ ହଜାର କ୍ୟୁସେକ୍ ଜଳ ନିଷ୍କାସିତ ହୋଇଥିଲା ।

ଏହି ବନ୍ୟା ଯୋଗୁଁ ଉତ୍ତର ପ୍ରଦେଶର ୨୩ଟି ଜିଲ୍ଲାର ସାତ ଲକ୍ଷରୁ ଊର୍ଦ୍ଧ୍ୱ ଲୋକ ଭୀଷଣ ଭାବେ ପ୍ରଭାବିତ ହୋଇଥିଲେ । କାରଣ ଏହି ଅଞ୍ଚଳରୁ ଅନେକ ଶ୍ରଦ୍ଧାଳୁ ଦେବଦର୍ଶନ ତଥା ବେପାର ବଣିଜ ପାଇଁ ଯାଇଥିଲେ । ଅନ୍ୟପକ୍ଷରେ ପଡ଼ୋଶୀ ରାଜ୍ୟ ହିମାଚଳ ମଧ୍ୟ ଧନଜନ ଇତ୍ୟାଦିର ପ୍ରଭୂତ କ୍ଷତିଗ୍ରସ୍ତ ହୋଇଥିଲା ।

ଜୁନ୍ ମାସରେ ପଡ଼ୋଶୀ ଦେଶ ନେପାଳର ମଧ୍ୟ ଶ୍ରଦ୍ଧାଳୁମାନେ ବାବା କେଦାରନାଥଙ୍କ ଦର୍ଶନପାଇଁ ଆସିଥା'ନ୍ତି । ସେହିବର୍ଷ ପ୍ରାୟ ଛଅ ହଜାର ନେପାଳୀ ନାଗରିକ ବାବାଙ୍କ ଦର୍ଶନପାଇଁ ଆସିଥିବାର ସୂଚନା ମିଳୁଥିଲା । ସେଥିମଧ୍ୟରୁ ଏକ ହଜାର ଲୋକଙ୍କୁ ଉଦ୍ଧାରକାରୀ ଦଳ ଜୁନ୍ ୨୨ ତାରିଖରେ ଉଦ୍ଧାର କରିଥିଲେ । ଧଉଳିଗଙ୍ଗା ଏବଂ ମନ୍ଦାକିନୀ ନଦୀର ବନ୍ୟା ପାଇଁ ନେପାଳରେ ବହୁ ଧନଜୀବନ ନଷ୍ଟ ହେବା ସହିତ ୧୨୮ଟି ଘରଦ୍ୱାର ଏବଂ ୧୩ଟି ସରକାରୀ କାର୍ଯ୍ୟାଳୟ ମଧ୍ୟ ଭାସିଗଲା । ଏତଦ୍‌ବ୍ୟତୀତ ଭାରତ ଏବଂ ନେପାଳକୁ ସଂଯୋଗ କରୁଥିବା ଏକ ପୋଲ ମଧ୍ୟ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ରୂପେ ଧ୍ୱଂସପ୍ରାପ୍ତ ହୋଇଯାଇଥିଲା । ଅନେକ ନେପାଳୀ ନାଗରିକ ବାସହୀନ ହୋଇଯାଇଥିଲେ ।

ଉପରମୁଣ୍ଡରେ ଅତ୍ୟଧିକ ବର୍ଷା ହେତୁ ଗଙ୍ଗାନଦୀର ଜଳସ୍ତର ବଢ଼ିବାରେ ଲାଗିଥାଏ । ଏଣୁ ଋଷିକେଶ ଏବଂ ହରିଦ୍ୱାରସ୍ଥ ଗଙ୍ଗାର ଜଳସ୍ତର ବିପଦ ସଙ୍କେତ ପାର କରି ସନ୍ନିକଟ ଗ୍ରାମମାନଙ୍କ ପାଇଁ ବିପର୍ଯ୍ୟୟ ସୃଷ୍ଟି କରୁଥିଲା । ଅନେକ ସ୍ଥାନରେ ଅବସ୍ଥା ଅତୀବ ଗୁରୁତର ପରିସ୍ଥିତି ସୃଷ୍ଟି କରିଥିଲା । ସେହି ଅଞ୍ଚଳର ରାସ୍ତାଘାଟ କର୍ଦ୍ଦମାକ୍ତ ହୋଇଗଲା । ଘରଦ୍ୱାର ସବୁ ଜଳମଗ୍ନ ହୋଇଗଲା । ଗ୍ରାମବାସୀ ଘରଛାତ ଉପରେ ଆଶ୍ରୟ ନେବା ଛଡ଼ା ଅନ୍ୟ ଗତି ନ ଥିଲା । ହରିଦ୍ୱାର ବନ୍ୟାର ଦୃଶ୍ୟ ଖୁବ୍ ଭୟାନକ ଥିଲା । ଘରଦ୍ୱାର ଜଳମଗ୍ନ ହେତୁ ଜନତା ଘରୁ ବାହାରି ପାରୁ ନ ଥିଲେ । ହରିଦ୍ୱାରଠାରେ ଗଙ୍ଗା ନଦୀର ଉପର ମୁଣ୍ଡରୁ ଭାସିଆସିଥିବା ଅନେକ ଶବକୁ ଉଦ୍ଧାର କରି ଦାହ ସଂସ୍କାର କରାଯାଇଥିଲା । ଗଙ୍ଗା ତଟସ୍ଥ ଶିବପୁରୀ ତଥା ଗଙ୍ଗାଦାସପୁର ଇତ୍ୟାଦି ଅନେକ ଗ୍ରାମ ଜଳମଗ୍ନ ହୋଇ ଜନମାନବପାଇଁ ବିପଦ ସୃଷ୍ଟି କରୁଥିଲା । ବହୁ ପରିମାଣରେ ଧନଜୀବନ ନଷ୍ଟ ହେବା ସୂଚନା ମିଳୁଥିଲା । ମାନବ ସମାଜ ତ୍ରାହି ତ୍ରାହି ଡାକୁଥିଲା, ଆଉ ପଶୁଦମ୍ପଦ କଥା କିଏ ବା ପଚାରେ !!

ଶବ ଦେଲା ଜୀବନ

ଶବ ଦେଇଛି ଅନ୍ୟକୁ ଜୀବନ । ଏହା ବିଶ୍ୱାସଯୋଗ୍ୟ ନ ହୋଇ ମଧ୍ୟ ସତ୍ୟ । ବାବା କେଦାରନାଥଙ୍କ କ୍ଷେତ୍ରରେ ମହାପ୍ରଳୟବେଳେ ଏହିଭଳି ଏକ ଅବିଶ୍ୱସନୀୟ, ଅକଳ୍ପନୀୟ ଏବଂ ବିସ୍ମୟକର ଘଟଣା ଘଟିଛି । ତେହେରିର୍ ବାସିନ୍ଦା ଛତିଶ ବର୍ଷୀୟ ବିଜେନ୍ଦ୍ର ସିଂହ ନେଗି ନିଜର ସାହସ ଏବଂ ବଞ୍ଚିବା ଲାଗି ଦୃଢ଼ ଇଚ୍ଛାଶକ୍ତି ବଳରେ ମୃତ୍ୟୁକୁ ହରାଇ ଦେଇଛନ୍ତି । ଅନେକ ସମୟରେ ଦୃଢ଼ ଇଚ୍ଛାଶକ୍ତି (Strong Will Power) ରୋଗୀମାନଙ୍କୁ ମଧ୍ୟ ମୃତ୍ୟୁପାଖରୁ ଫେରାଇ ଆଣିଥାଏ । ସେଥିପାଇଁ କଥାରେ କହନ୍ତି, 'ଡରିଲେ ମରିବ' ।

କେଦାରନାଥ ମନ୍ଦିର ପାଖ ଦେଇ ଆଠ ଦଶ ଫୁଟ ଉଚ୍ଚର ପ୍ରଖର ସ୍ରୋତ ଛୁଟୁଥିବାବେଳେ ଶ୍ରୀ ନେଗି ବଞ୍ଚିବା ଲାଗି ମନ୍ଦିରରେ ଓହଳିଥିବା ଏକ ବୃହତ୍ ଘଣ୍ଟାକୁ ଧରି ଓହଳି ରହିଥିଲେ । ଓହଳିବା ସମୟରେ ତାଙ୍କ

ଶରୀରର ପ୍ରାୟ ବେକ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ବୁଡ଼ି ରହିଥିଲା । ପ୍ରଖର ସ୍ରୋତରେ ହାତ ହୁଗୁଳା ହେଉଥିବାବେଳେ ସେ ଭାସି ଯାଉଥିବା ଶବକୁ ଗୋଡ଼ରେ ଅଟକାଇ ତା' ଉପରେ ଦଣ୍ଡେ ଠିଆହୋଇ ହାତକୁ ସାମାନ୍ୟ ଆରାମ ଦେଉଥିଲେ । ବିଜେନ୍ଦ୍ର ନେଗି କହନ୍ତି ଯେ, ଘଟଣା ଦିନ ସେ ସକାଳ ପ୍ରାୟ ସାତଟାଠାରୁ ଅପରାହ୍ଣ ଚାରିଟା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ମନ୍ଦିରରେ ଟଙ୍ଗା ଯାଇଥିବା ସେହି ବୃହତ୍ ଘଣ୍ଟିକୁ ଧରି ଝୁଲି ରହିଥିଲେ । ଏହି ସମୟରେ ସେ ନିଜର ଭାରସାମ୍ୟ ରଖିବାପାଇଁ ବେଳେ ବେଳେ ଭାସିଯାଉଥିବା ଶବମାନଙ୍କ ସାହାଯ୍ୟ ନେଇଥିଲେ । ପୁନଶ୍ଚ ସେସମୟରେ ପ୍ରଚଣ୍ଡ ସ୍ରୋତ ହେତୁ ଶ୍ରୀ ନେଗିଙ୍କ ସାର୍ଟ ଏବଂ ପ୍ୟାଣ୍ଟ୍ ଖଣ୍ଡ ଖଣ୍ଡ ହୋଇ ଚିରି ଜଳରେ ଭାସି ଯାଇଥିଲା । ସେ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ବିବସ୍ତ୍ର ହୋଇ ଯାଇଥିଲେ । ଏହାସତ୍ତ୍ୱେ ସେ ଜୀବନର ଆଶା ହରାଇ ନ ଥିଲେ । ଶ୍ରୀ ନେଗି କେଦାରନାଥ ମନ୍ଦିର ନିକଟରେ ଥିବା ଏକ ତିନି ମହଲା ଯାତ୍ରୀ ନିବାସରେ ଅବସ୍ଥାନ କରୁଥିଲେ । ଜଳର ପ୍ରଖର ସ୍ରୋତ ଯାତ୍ରୀନିବାସକୁ ଧକ୍କା ଦେଲା ପରେ ସେ ଜୀବନ ବଞ୍ଚାଇବା ଲାଗି ନିବାସରୁ ଜଳ ମଧ୍ୟକୁ ଲମ୍ଫ ଦେଇଥିଲେ । ଏହାପରେ ବହୁ କଷ୍ଟରେ ସେ ମନ୍ଦିର ପାଖକୁ ପହଁରି ଆସି ଆଶ୍ରୟ ନେଇଥିଲେ; କିନ୍ତୁ ମନ୍ଦିର ଭିତରେ ମଧ୍ୟ ଆଠ ଦଶ ଫୁଟ ଉଚ୍ଚରେ ଜଳସ୍ରୋତ ପ୍ରବାହିତ ହେବାରୁ ସେଠାରେ ଆଶ୍ରୟ ନେଇଥିବା ଶତାଧିକ ଲୋକ ପ୍ରାଣ ହରାଇଥିଲେ ଅଥବା ପ୍ରବଳ ସ୍ରୋତରେ ଭାସିଯାଇଥିଲେ ।

ବିଜେନ୍ଦ୍ର ନେଗିଙ୍କ ହାତରେ ଏକ ବଡ଼ କ୍ଷତ ହୋଇଥିଲା । ତେଣୁ ଘଣ୍ଟି ଧରି ଓହଳିବାବେଳେ ସେ ଭୀଷଣ ଯନ୍ତ୍ରଣା ଅନୁଭବ କରୁଥିଲେ । ତଥାପି ଘଣ୍ଟିଟାକୁ ଛାଡ଼ି ନ ଥିଲେ । ବହୁ ସମୟ ପରେ ଜଳସ୍ତର ଧୀରେ ଧୀରେ କମିବା ପରେ ସେ ଜଳକୁ ଓହ୍ଲାଇଥିଲେ ଏବଂ ଏକ ମୃତ ଦେହରୁ ସାର୍ଟ ଏବଂ ପ୍ୟାଣ୍ଟ୍ ଖୋଲି ନିଜ ଫୁଙ୍ଗୁଳା ଦେହକୁ ଆବୃତ୍ତ କରିଥିଲେ । ଏହାପରେ ଅନେକ କଷ୍ଟ ସହ୍ୟ କରି କିଛି ସାହାଯ୍ୟ ଆଶାରେ କେଦାରନାଥଙ୍କ ନିକଟରୁ ଜଙ୍ଗଲ ମାର୍ଗରେ ଅଗ୍ରସର ହେଲେ । ଦୁଇ ଦିନ ଭୋକ ଉପବାସରେ ଚାଲିବା ପରେ ଦେବଦୂତ ଭଳି ଉଦ୍ଧାରକାରୀ ଦଳର ଯବାନମାନେ ତାଙ୍କୁ

ଠାବ କରିଥିଲେ । ଏହାପରେ ହେଲିକପ୍ଟର ସାହାଯ୍ୟରେ ସେ ଏକ ସୁରକ୍ଷିତ ସ୍ଥାନରେ ଆସି ପହଞ୍ଚିଥିଲେ । ବିଜେନ୍ଦ୍ର ମୃତ୍ୟୁକୁ ଏକରକମ ପରାସ୍ତ କରି ଘରକୁ ଫେରିଆସିବା ଦେଖି ଆତ୍ମୀୟସ୍ୱଜନଙ୍କ ଚକ୍ଷୁରୁ ଝରିଆସିଥିଲା ଲୋତକଧାର ଏବଂ ନିଜ ସନ୍ତାନଙ୍କୁ କୁଣ୍ଢାଇ ବିଜେନ୍ଦ୍ର ମଧ୍ୟ କାନ୍ଦି ପକାଇଥିଲେ ।

କେଦାରକ୍ଷେତ୍ରରେ ଜଳତାଣ୍ଡବରୁ ବର୍ତ୍ତିଯାଇ ବିହାରର ପୂର୍ବତନ ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ ଅଶ୍ୱିନୀ ଚୌବେ ସୁରକ୍ଷିତ ଫେରିଆସିଛନ୍ତି । ସେ ଡେରାଡୁନ୍‌ଠାରେ ପହଞ୍ଚି ଯେଉଁ ସୂଚନା ଦେଲେ, ତାହା ଶୁଣିଲେ ଜଣେ ସାଧାରଣ ଲୋକର ହୃଦ୍‌କମ୍ପ ହେବ । ସେ କହନ୍ତି ଯେ, ଏହିଭଳି ଭୟଙ୍କର ପ୍ରାକୃତିକ ବିପର୍ଯ୍ୟୟ ଇତିପୂର୍ବରୁ ସେ କେବେ ମଧ୍ୟ ଅଙ୍ଗେ ଲିଭାଇ ନାହାନ୍ତି । ଶ୍ରୀ ଚୌବେ ପରିବାରର ଆଠ ଜଣ ସଦସ୍ୟଙ୍କ ସହିତ ବାବା କୋଦାରନାଥଙ୍କ ଦର୍ଶନ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ କେଦାରଧାମକୁ ଯାଇଥିଲେ । ସେ ଏବଂ ତାଙ୍କ ପରିବାରର ଦୁଇ ଜଣ ସଦସ୍ୟ ବହୁ କଷ୍ଟ ସ୍ୱୀକାର କରି ଫେରିଆସିବାକୁ ସକ୍ଷମ ହୋଇଛନ୍ତି । ସେ ଦର୍ଶାଇଛନ୍ତି ଯେ, ଚତୁର୍ଦ୍ଦିଗରେ ମୃତଦେହ ବିଛାଡ଼ି ହୋଇ ପଡ଼ିରହିଛି; ତେବେ ଶବକୁ ଉଠାଇବାକୁ କେହି ନାହାନ୍ତି । ଏପରିକି ଶବକୁ ଟଣାଓଟରା କରିବାକୁ କୁକୁର ବା ବିଲୁଆଟେ ମଧ୍ୟ ନାହିଁ । କୋଦାରନାଥ ମନ୍ଦିର ଭିତରେ ମଧ୍ୟ କୁଢ଼ କୁଢ଼ ଶବ ଜମା ହୋଇଛନ୍ତି । ସତେ ଯେମିତି କେଦାରଧାମ ଏକ ଶ୍ମଶାନରେ ପରିଣତ ହୋଇଛି । ଜଳସ୍ତର କମିବା ପରେ ଜୀବନ୍ତ ମଣିଷମାନେ ଶବକୁ ଡେଇଁ ଡେଇଁ ଆଗକୁ ଯାଉଥିଲେ । ଇତିପୂର୍ବରୁ କିଏ ଜୀବିତ, କିଏ ମୃତ ଜଣାପଡୁ ନ ଥିଲା । ଶ୍ରୀ ଚୌବେଙ୍କ ମତରେ କେବଳ କେଦାରଧାମରେ ପନ୍ଦର କୋଡ଼ିଏ ହଜାର ଯାତ୍ରୀଙ୍କ ମୃତ୍ୟୁ ଘଟିଛି ।

ଅଶ୍ୱିନୀ ଚୌବେ ସୂଚାଇଛନ୍ତି ଯେ, ସେ ଏବଂ ତାଙ୍କ ପରିବାର ଚାରି ରାତି କେଦାରନାଥ ଧାମରେ ଅଟକି ରହିଥିଲେ । ତାଙ୍କ ପରିବାରର ପାଞ୍ଚ ଜଣ ସଦସ୍ୟ ନିଖୋଜ ହୋଇ ଯାଇଛନ୍ତି । କୁଢ଼ କୁଢ଼ ଶବ ସହିତ ତାଙ୍କୁ ଚାରି ରାତି ବିତାଇବାକୁ ପଡ଼ିଥିଲା । ଅବଶ୍ୟ ରାତି ଏବଂ ଦିନ ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ବାରି ହେଉ ନ ଥିଲା । ମନ୍ଦିର ଭିତରେ ପ୍ରାୟ ଆଠ ଶହ ଯାତ୍ରୀ ଆଶ୍ରୟ ନେଇଥିଲେ । ଯିଏ ଯାହା ପାଇଲା, ତାକୁ ଜାବୁଡ଼ି ଧରି ବଞ୍ଚିବାକୁ

ଆପ୍ରାଣ ଚେଷ୍ଟା କରୁଥିଲେ । ତଥାପି ଅନେକ ଭାସି ଯାଇଥିଲେ । ଶ୍ରୀ ଚୌବେ କହନ୍ତି, ଅନେକ ଯାତ୍ରୀ ତାଙ୍କ ଆଖି ସାମ୍ନାରେ ଭାସି ଯାଇଥିଲେ ଅବା ମୃତ୍ୟୁବରଣ କରିଥିଲେ । ଜଳପ୍ରବାହ ବୃଦ୍ଧି ପାଇବାରୁ ମନ୍ଦିର ଭିତରେ ମଧ୍ୟ ମୃତଦେହ ଭାସିଥିଲା । ବର୍ଷାର କରାଳ ତାଣ୍ଡବ ପରେ ସୂର୍ଯ୍ୟନାରାୟଣଙ୍କ ଆଗମନ ହେତୁ ପରିବେଶରେ ସାମାନ୍ୟ ଉନ୍ନତି ଦେଖାଦେଲା । ଯାତ୍ରୀଗଣ ସାହସ ବାନ୍ଧି ଜଣେ ଜଣେ ବାହାରକୁ ଆସିଲେ । ବିପଦ ଅପସରି ଗଲା ଭାବି ସାମାନ୍ୟ ଖୁସି ମଧ୍ୟ ହେଲେ । ତଥାପି ମନ୍ଦିର ପ୍ରାଙ୍ଗଣରେ ଜଳଧାର ବୋହି ଚାଲିଥିଲା ।

ଅଶ୍ୱିନୀ ଚୌବେ ମଧ୍ୟ ଯାତ୍ରୀଗଣଙ୍କୁ ଅନୁଧାବନ କରି ମନ୍ଦିର ବାହାରକୁ ଆସିଲେ । ଜଳତାଣ୍ଡବ ତଥା ଦୌଡ଼ାଦୌଡ଼ି ଭିତରେ ତାଙ୍କ ପରିବାରର ପାଞ୍ଚ ଜଣ ସଦସ୍ୟ ନିଖୋଜ ହୋଇଯାଇଛନ୍ତି । ସେ ପୁନଶ୍ଚ ଦର୍ଶାଇଛନ୍ତି ଯେ, ତାଙ୍କ ବୋହୂ ଏବଂ ନାତି ସହିତ ପ୍ରାୟ ୧୧ କିଲୋମିଟର ଚାଲି ଚାଲି ଡେରାଡୁନ୍ ସହରରେ ପହଞ୍ଚିଥିଲେ । ଦୀର୍ଘ ପାଞ୍ଚ ଦିନ ଧରି ହଇରାଣ ହେଲେ ମଧ୍ୟ ସେମାନଙ୍କ ପାଖରେ ଖାଦ୍ୟପେୟ ଅଥବା କୌଣସି ପ୍ରକାରର ସାହାଯ୍ୟ ପହଞ୍ଚି ନ ଥିଲା ଏବଂ ଭୀଷଣ ଥଣ୍ଡାରେ ସେମାନେ ରାସ୍ତା କଡ଼ରେ ପଡ଼ିରହି ଅକଥନୀୟ ଯନ୍ତ୍ରଣା ଭୋଗ କରୁଥିଲେ । ଅଶ୍ୱିନୀ ଚୌବେ ପୁଣି କହନ୍ତି ଯେ, ଏତେ ବଡ଼ ବିପର୍ଯ୍ୟୟ ଘଟିଥିଲେ ମଧ୍ୟ ଯାତ୍ରୀଗଣ ତଥା ସ୍ଥାନୀୟ ଅଧିବାସୀଙ୍କୁ ପ୍ରଶାସନ ପକ୍ଷରୁ ଆଖିଦୃଶିଆ ସାହାଯ୍ୟ କଲାଭଳି କୌଣସି ପଦକ୍ଷେପ ନିଆଯାଇ ନାହିଁ । କୌଣସି ସ୍ୱେଚ୍ଛାସେବୀ ସଙ୍ଗଠନର କର୍ମକର୍ତ୍ତାଙ୍କର ମଧ୍ୟ ଦେଖାଦର୍ଶନ ନ ଥିଲା ।

ବିଳମ୍ବରେ ହେଲେ ମଧ୍ୟ କେଦାରଖଣ୍ଡର ଏହି ବିନାଶଲୀଳାକୁ ଶତାବ୍ଦୀର ଅନ୍ୟତମ ବୃହତ୍ ବିପର୍ଯ୍ୟୟ ବୋଲି ଅଭିହିତ କରାଯାଇଛି ।

ଶ୍ମଶାନର ନିରବତା

ମୋକ୍ଷଧାମ ବୋଲି ସୁନାମ ଥିବା କେଦାରଧାମରେ ଜଳତାଣ୍ଡବ ହେତୁ ଶ୍ରଦ୍ଧାଳୁମାନଙ୍କ ଅକାଳ ମୃତ୍ୟୁ ଏତେ ପରିମାଣରେ ହୋଇଥିଲା ଯେ, ଶବଗୁଡ଼ିକର ଦାହ ସଂସ୍କାର ଏକ ପ୍ରଶ୍ନବାଚୀ ସୃଷ୍ଟି କରିଥିଲା । ଆସ୍ଥା ଓ

ଭକ୍ତି ଏବଂ ଶ୍ରଦ୍ଧାର ସ୍ଥାନ ଆଦି କର୍ଦ୍ଦମାକ୍ତ ଏବଂ ଶ୍ମଶାନ ପରି ପ୍ରତୀୟମାନ ହେଉଥିଲା । ପ୍ରକୃତିର ଏହି ତାଣ୍ଡବଲୀଳା କିଛିକ୍ଷଣ ମଧ୍ୟରେ ହଜାର ହଜାର ଶ୍ରଦ୍ଧାଳୁଙ୍କୁ ଶବରେ ପରିଣତ କରି ଦେଇଥିଲା । ଯେଉଁ କେଦାରଧାମରେ ସର୍ବଦା 'ହର ହର ମହାଦେବ', 'ବମ୍ ବମ୍ ଭୋଲେ', 'ଜୟ ଶିବଶଙ୍କର', 'ଜୟ କେଦାରବାବା' ଆଦି ତରଙ୍ଗ ଶବ୍ଦାୟିତ ହେଉଥାଏ, ଆଜି ସେଠାରେ କରୁଣ କ୍ରନ୍ଦନ ତଥା କ୍ଷତବିକ୍ଷତ ଭକ୍ତମାନଙ୍କ ଚିତ୍କାର ଏବଂ ସାହାଯ୍ୟପାଇଁ ଅନୁରୋଧ ଶୁଣାଯାଉଥିଲା । ସେଠାରେ ଶୁଣାଯାଉ ନ ଥିଲା ଶ୍ଳୋକ ଆବୃତ୍ତିର ଶବ୍ଦ ଅଥବା ଘଣ୍ଟ, ଗିନି, ଝାଞ୍ଜ, କରତାଳ ଇତ୍ୟାଦିର ଶବ୍ଦ । ଏତେ ନିରବତା ସ୍ୱପ୍ନ ପରି ପ୍ରତୀୟମାନ ହେଉଥିଲା ।

କେଦାର ଘାଟିର ବାମ ଦିଗରେ ପ୍ରବାହିତ ମନ୍ଦାକିନୀ ନଦୀ ପଥ ବଦଳାଇ ମନ୍ଦିରର ଡାହାଣ ଦିଗରେ ପ୍ରବାହିତ ସରସ୍ୱତୀ ନଦୀ ସହିତ ମିଶି ଏକାକାର ହୋଇଥିଲା । ସମ୍ପ୍ରତି ଏହି ନଦୀଦ୍ୱୟ ମନ୍ଦିରର ଦୁଇ ପାଖରେ ରୁଦ୍ର ରୂପ ଧାରଣ କରି ପ୍ରବାହିତ ହେଉଥିଲେ । ମନ୍ଦିର ଭିତରେ ଏବଂ ପରିସରରେ ଶବମାନଙ୍କ ମେଳା ଲାଗିଥିଲା ଯେମିତି । କାଦୁଅ ଭିତରେ ମହିଳା, ପୁରୁଷ ଏବଂ ପିଲାମାନଙ୍କ ପୋତି ହୋଇଥିବା ଅବା ଅଧା ପୋତି ହୋଇଥିବା ଶବ ଦୃଷ୍ଟିଗୋଚର ହେଉଥିଲା । କିଛି ଶବ କାଦୁଅ ଉପରେ ପଡ଼ିଥିବା ଦୃଶ୍ୟ ମଧ୍ୟ ବିରଳ ନ ଥିଲା । କେହି ସ୍ୱପ୍ନରେ ମଧ୍ୟ କଳ୍ପନା କରିପାରିବନି ଯେ, ଏହି ଜୀବନ-ମୃତ୍ୟୁ ସଂଘର୍ଷରେ ହାରି ଯାଇଥିବା ବ୍ୟକ୍ତିମାନେ ହିଁ ଶବରେ ପରିବର୍ତ୍ତିତ ହୋଇଯାଇଛନ୍ତି । ଆବର୍ଜନା ଏବଂ ଛୋଟବଡ଼ ପଥରଖଣ୍ଡ ଭିତରେ ଶ୍ରଦ୍ଧାଳୁ ତଥା ପର୍ଯ୍ୟଟକଙ୍କ ଜିନିଷପତ୍ର ସହିତ ଲୁଗାପଟା ଇତ୍ୟାଦି ବିକ୍ଷିପ୍ତ ଭାବରେ ପଡ଼ିଥିବା ଦୃଷ୍ଟିଗୋଚର ହେଉଥିଲା । ହୋଟେଲ୍ ଏବଂ ଯାତ୍ରୀନିବାସ ଇତ୍ୟାଦି ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଭାବରେ ଆବର୍ଜନାରେ ପରିପୂର୍ଣ୍ଣ ଥିଲା । ବଡ଼ ବଡ଼ କୋଠାଗୁଡ଼ିକରେ କେବଳ ଛାତ ଦେଖାଯାଉଥିଲା ।

ମନ୍ଦିର ତଳ ମୁଣ୍ଡରେ ଏକ ସ୍ନାନଘାଟ ମଧ୍ୟ ଥିଲା । ସେହି ସ୍ନାନଘାଟ ଜଳତାଣ୍ଡବ ପରେ ଏକ ବିରାଟ ଗର୍ତ୍ତରେ ପରିଣତ ହୋଇଥିଲା । ଏହି ପବିତ୍ର ସ୍ଥାନ ପଞ୍ଚନଦୀର ସଙ୍ଗମସ୍ଥଳ ଥିଲା । ସେହି ପବିତ୍ର ପଞ୍ଚନଦୀର ନାମ ଯଥାକ୍ରମେ –

ଦୁଧଗଙ୍ଗା, ମନ୍ଦାକିନୀ, ସରସ୍ୱତୀ, କ୍ଷୀରଗଙ୍ଗା ଓ ସ୍ୱର୍ଗଦ୍ୱାରୀ ଥିଲା । ଦେବ ଦର୍ଶନ ପୂର୍ବରୁ ଭକ୍ତଗଣ ଏହି ଘାଟରେ ସ୍ନାନ କରିସାରି ମନ୍ଦିର ପ୍ରବେଶ କରି ଦେବଦର୍ଶନ କରୁଥିଲେ ।

ଦେଶର କୋଣ ଅନୁକୋଣରୁ ଆସିଥିବା ଶ୍ରଦ୍ଧାଳୁମାନଙ୍କ ଉପରେ ନିର୍ଭର କରି ସ୍ଥାନୀୟ ଜନତା ଜୀବନ ଜୀବିକାର ମାନ ରକ୍ଷା କରୁଥିଲେ । କିନ୍ତୁ ଆଜି ସେମାନଙ୍କ ଜୀବନ ଜୀବିକା ଜଳସ୍ରୋତରେ କେଉଁଠି କେମିତି ହଜିଯାଇଛି !! କିଛି ବ୍ୟବସାୟୀ ସ୍ୱ ସ୍ୱ ଦୋକାନ ଭିତରେ ପୋତିହୋଇ ଶେଷନିଃଶ୍ୱାସ ତ୍ୟାଗ କରିଛନ୍ତି । ପଟୁମାଟି, କାଦୁଅ, ଆବର୍ଜନା ଇତ୍ୟାଦି ଏତେ ପରିମାଣରେ ଆସିଲା ଯେ, ବଡ଼ ବଡ଼ କୋଠାଗୁଡ଼ିକୁ ମଧ୍ୟ ପୋତି ପକାଇଥିଲା । ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷଦର୍ଶୀଙ୍କଠାରୁ ଶୁଣିବାକୁ ମିଳେ ଯେ, ଆବର୍ଜନା ଇତ୍ୟାଦି ଦଶ ବାର ଫୁଟ ଉଚ୍ଚରେ ଏବଂ ଅତି ଦ୍ରୁତଗତିରେ ମାଡ଼ିଆସିଥିଲା । ଫଳରେ ଜନତା ପୋତିହୋଇ ପ୍ରାଣତ୍ୟାଗ କରିବା କିଛି ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ କଥା ନୁହେଁ । ପୁନଶ୍ଚ ଭାଗ୍ୟବଳରୁ ରକ୍ଷା ପାଇଯାଇଥିବା କିଛି ଯାତ୍ରୀ ତଥା ପର୍ଯ୍ୟଟକ ଏକରକମ ଜଡ଼ ତଥା ମୂକ ପାଲଟି ଯାଇଥିଲେ । ହଜାର ହଜାର ଭକ୍ତ କେଦାରବାବାଙ୍କୁ ନିଜ ଦୁଃଖ ଜଣାଇ କିଛି ଆନନ୍ଦ ସାଉଁଟି ନେବାପାଇଁ ଆସିଥିଲେ; କିନ୍ତୁ ସେମାନେ ଧନଜନ ଗୋପଲକ୍ଷ୍ମୀ ହରାଇ ଶୋକାଭିଭୂତ ହୋଇଗଲେ । କେଦାରଘାଟିରେ ଭୂସ୍ଖଳନ, ରାସ୍ତା ଅବରୋଧ, ବର୍ଷାତାଣ୍ଡବ ହେତୁ ନଦୀ ଫୁଲିଉଠି ବନ୍ୟା ଆସିବା ଇତ୍ୟାଦି ସାମାନ୍ୟ ଘଟଣା । ଏହି ଘଟଣାକ୍ରମକୁ ଉତ୍ତରାଖଣ୍ଡ ନିବାସୀ କେବେ ମଧ୍ୟ ହିସାବକୁ ନିଅନ୍ତି ନାହିଁ । କିନ୍ତୁ ୨୦୧୩ ମସିହାର ଜଳତାଣ୍ଡବ ଏତେ ଭୟଙ୍କର ହେବ ବୋଲି କେହି କେବେ କଳ୍ପନା ମଧ୍ୟ କରି ନ ଥିଲେ ।

ପର୍ବତ ପାହାଡ଼ ଅଞ୍ଚଳରେ ବନ୍ୟା, ଭୂସ୍ଖଳନ, ରାସ୍ତା ଅବରୋଧ ଇତ୍ୟାଦି ସାଧାରଣ କଥା; କିନ୍ତୁ ୨୦୧୩ ମସିହାର କେଦାରକ୍ଷେତ୍ରରେ ଘଟିଥିବା ଜଳତାଣ୍ଡବର କ୍ଷତିପୂରଣ ଅସମ୍ଭବ ଏବଂ ଏହି ଘଟଣା ଅବିସ୍ମରଣୀୟ । ଏହି ଜଳ ପ୍ରଳୟର ମୁଖ୍ୟ ପ୍ରସଙ୍ଗ ହେଲା, କେହି ବଞ୍ଚିବାକୁ ଅଥବା କାହାକୁ ବଞ୍ଚାଇବାକୁ ସମୟ ପାଇ ନ ଥିଲେ । କାରଣ ଜଳସ୍ରୋତର ବେଗ ଏତେ ପ୍ରଖର ଥିଲା ଯେ, କେଦାର ଘାଟିର ବାସିନ୍ଦାମାନେ କଳ୍ପନା ମଧ୍ୟ କରି ନ ଥିଲେ । ଯଦି ସେମାନେ

ସାମାନ୍ୟତମ ସୂଚନା ମଧ୍ୟ ପାଇଥାଆନ୍ତେ, ତେବେ ଯାତ୍ରୀମାନଙ୍କୁ ନିଶ୍ଚୟ ସତର୍କ କରିପାରିଥାଆନ୍ତେ । ଫଳରେ କେଦାରଧାମ ପରି ଏକ ପବିତ୍ର ଧାମ କଦାପି ଶ୍ମଶାନରେ ପରିଣତ ହୋଇ ନ ଥାଆନ୍ତା ।

କେଦାରନାଥ ପୀଠରେ ଜଳପ୍ରଳୟ, ମେଘତାଣ୍ଡବ, ପ୍ରକୃତିର ବିନାଶଲୀଳା ଏବଂ କାଳର ସଂହାରଲୀଳା ସତ୍ତ୍ୱେ ମନ୍ଦିର, ଶିବଲିଙ୍ଗ ଏବଂ ପ୍ରାଙ୍ଗଣରେ ଥିବା ନନ୍ଦୀ ସୁରକ୍ଷିତ ରହିବା ସମସ୍ତଙ୍କୁ ଚକିତ କରିଛି । ଏକ ବୃହତ୍‌କାୟ ଶୀଳା ପର୍ବତରୁ ଖସିଆସି ଯତ୍ନ ସହିତ ମନ୍ଦିରର ପଶ୍ଚାତ୍‌ଭାଗରେ ମନ୍ଦିରର ରକ୍ଷାକବଚ ଭଳି ରହି ସୁରକ୍ଷା ପ୍ରଦାନ କରିଥିଲା । ମନ୍ଦାକିନୀ ନଦୀର ପ୍ରଖର ଜଳ ସ୍ରୋତକୁ ଦୁଇ ଭାଗରେ ବିଭକ୍ତ କରି ମନ୍ଦିରକୁ ସୁରକ୍ଷିତ ରଖିଲା । ଏଣୁ ମନ୍ଦିରର କୌଣସି କ୍ଷତି ହୋଇ ନ ଥିଲା । **ସମ୍ପ୍ରତି ଭକ୍ତଗଣ ଏହି ଶୀଳାକୁ ଭୀମଶୀଳା ନାମରେ ନାମିତ କରି ପୂଜାର୍ଚ୍ଚନା ମଧ୍ୟ କରୁଛନ୍ତି ।** କେଦାର ପୀଠାରେ କାର୍ଯ୍ୟରତ ଶହେ ଜଣ ପୂଜାରୀ ଏବଂ ପ୍ରଶାସନ କାର୍ଯ୍ୟାଳୟର କର୍ମଚାରୀଗଣ ନିଖୋଜ ହୋଇଗଲେ । ମନ୍ଦିର ପୀଠକୁ ଆସିଥିବା ସାତ ଶହ ଖଚର ଏବଂ ତାଙ୍କ ମାଲିକ ମଧ୍ୟ ନିଖୋଜ । ପୀଠରେ ଥିବା ସମସ୍ତ ଛୋଟବଡ଼ ଦୋକାନ ମଧ୍ୟ ନିଶ୍ଚିହ୍ନ । ମନ୍ଦିର ଗର୍ଭଗୃହରେ ଶହ ଶହ ଶବଙ୍କ ଗହଣରେ ଶିବଲିଙ୍ଗ ପୂର୍ବପରି ଦଣ୍ଡାୟମାନ ଅଛନ୍ତି, ସତେଯେମିତି କେଦାରବାବା ହିଁ ସ୍ୱୟଂ ଭୂତନାଥ । ଭକ୍ତଗଣ କହୁଥିଲେ, ବାବା କେଦାରନାଥ ନିଜ ଆସ୍ଥାନ ଏବଂ ସ୍ୱୟଂକୁ ସୁରକ୍ଷିତ କରିଲେ ଅଥଚ...

ମନ୍ଦିରର ଶୁଦ୍ଧୀକରଣ ନ ହେବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ କେଦାରନାଥଙ୍କ ଚଳନ୍ତି ପ୍ରତିମାକୁ ଗୁପ୍ତକାଶୀରେ ଥିବା ବାବା ବିଶ୍ୱନାଥ ମନ୍ଦିରରେ ପୂଜାର୍ଚ୍ଚନା କରାଯିବ । ସୌଭାଗ୍ୟକ୍ରମେ ମନ୍ଦିରର ମୁଖ୍ୟ ପୂଜାରୀ ଶ୍ରୀ ବାଗେଶ ଲିଙ୍ଗ, ଜଳପ୍ରଳୟ ପୂର୍ବରୁ ଚଳନ୍ତି ପ୍ରତିମାଙ୍କୁ ବାବା ବିଶ୍ୱନାଥ ମନ୍ଦିରକୁ ନେଇ ଆସିଥିଲେ ।

●

ବିପଦ ପରେ ବିପଦ

ଜଳ ପ୍ରଳୟ

ମୌସୁମୀ ବର୍ଷା ଉତ୍ତରାଖଣ୍ଡ ସମେତ ଉତ୍ତର ଭାରତରେ ଜଳପ୍ରଳୟ ସୃଷ୍ଟି କରିଛି । ଅତର୍କିତ ବନ୍ୟା, ବାଦଲଫଟା ବର୍ଷା ଏବଂ ଭୂସ୍ଖଳନ ହେତୁ ଉତ୍ତରାଖଣ୍ଡ, ହିମାଚଳ ପ୍ରଦେଶ ଏବଂ ଉତ୍ତର ପ୍ରଦେଶର ବହୁ ଲୋକ ମୃତାହତ ହୋଇଛନ୍ତି । ଏତଦ୍‌ବ୍ୟତୀତ ହିମାଳୟ ପାଦଦେଶରେ ବିଦ୍ୟମାନ ବିଭିନ୍ନ ପର୍ଯ୍ୟଟନ କେନ୍ଦ୍ରକୁ ପରିଦର୍ଶନରେ ଯାଇଥିବା ହଜାର ହଜାର ଯାତ୍ରୀ ଅନେକ ସ୍ଥାନରେ ଅଟକି ଯାଇଛନ୍ତି । ବିଭିନ୍ନ ସ୍ଥାନରେ ଭୂସ୍ଖଳନ ହେତୁ ପର୍ଯ୍ୟଟକ ତଥା ତୀର୍ଥଯାତ୍ରୀଗଣ ଅଟକି ରହି ଅକଥନୀୟ ଯନ୍ତ୍ରଣା ଭୋଗୁଛନ୍ତି । ବହୁ ନଦୀରେ ଜଳପତନ ବୃଦ୍ଧି ପାଇଥିବା ହେତୁ ହଜାର ହଜାର ଲୋକଙ୍କୁ ଉଦ୍ଧାର କରି ନିରାପଦ ସ୍ଥାନକୁ ସ୍ଥାନାନ୍ତର କରାଯାଇଛି ।

ରୁଦ୍ରପ୍ରୟାଗ ଜିଲ୍ଲାରେ ସର୍ବାଧିକ କ୍ଷୟକ୍ଷତି ଘଟିଛି ବୋଲି ସୂଚନା ମିଳିଛି । ଉଦ୍ଧାରକାରୀ ଦଳ ବହୁ ଅଞ୍ଚଳରେ ପହଞ୍ଚିପାରୁ ନ ଥିଲେ । ଅନେକ ଲୋକ ମାଟିକାଦୁଅ, ଛୋଟ ବଡ଼ ପଥର ଏବଂ ଆବର୍ଜନା ମଧ୍ୟରେ ପୋତି ହୋଇ ଥିବାର ଅନୁମାନ କରାଯାଇଛି । ବହୁ ତୀର୍ଥଯାତ୍ରୀ ଏବଂ ସ୍ଥାନୀୟ ବାସିନ୍ଦା ମୃତାହତ ହୋଇଥିବା ଜଣାପଡ଼ିଛି । ଏତଦ୍‌ବ୍ୟତୀତ ବହୁ ଯାତ୍ରୀନିବାସ, ବଡ଼ ବଡ଼ ହୋଟେଲ୍ ସମେତ ବହୁ ଅଟ୍ଟାଳିକା ଭାଙ୍ଗିଯାଇଥିଲା । ଅଳକାନନ୍ଦା ନଦୀ କୂଳରେ ଅବସ୍ଥିତ ଅଟ୍ଟାଳିକାଗୁଡ଼ିକ ତାସ୍ ଘର ପରି ଭାଙ୍ଗି ପ୍ରଚଣ୍ଡ ଜଳସ୍ରୋତରେ ଭାସିଯାଇଥିଲା । ଚାରିଧାମ ଯଥା – ଗାଙ୍ଗୋତ୍ରୀ, ଯମୁନୋତ୍ରୀ, ବଦ୍ରିନାଥ ଏବଂ କେଦାରନାଥଙ୍କ ଦର୍ଶନ ଉପଲକ୍ଷେ ଯାତ୍ରା କରିଥିବା ପ୍ରାୟ ୭୧,୪୪୦ ଜଣ ତୀର୍ଥଯାତ୍ରୀ ରୁଦ୍ରପ୍ରୟାଗ, ଚମୌଲି ଏବଂ ଉତ୍ତରକାଶୀଠାରେ ଅଟକି ରହିଥିବା ସୂଚନା ମିଳୁଥିଲା । ଉତ୍ତରାଖଣ୍ଡର ବିଭିନ୍ନ ସ୍ଥାନରେ ପାଞ୍ଚ

ଶହରୁ ଊର୍ଦ୍ଧ୍ୱ ଭୂସ୍ଖଳନ ଘଟି ରାସ୍ତାଘାଟ ଅବରୋଧ ହୋଇ ବହୁ ଯାତ୍ରୀ ଫସି ରହି ଅକଥନୀୟ ଅସୁବିଧା ଭୋଗୁଥିଲେ । ଚମୌଲିଠାରେ ପ୍ରାୟ ୨୭,୦୦୦ରୁ ଊର୍ଦ୍ଧ୍ୱ, ରୁଦ୍ରପ୍ରୟାଗରେ ପ୍ରାୟ ୨୫,୦୦୦ ଏବଂ ଉତ୍ତରକାଶୀଠାରେ ୯,୮୦୦ରୁ ଊର୍ଦ୍ଧ୍ୱ ଯାତ୍ରୀ ଫସି ରହିଥିବା ସୂଚନା ମିଳୁଥିଲା ।

ଉତ୍ତରାଖଣ୍ଡ ପ୍ରଦେଶର ୧୬ଟି ନଦୀ ଏବଂ ହିମାଚଳ ପ୍ରଦେଶର ପ୍ରାୟ ସବୁ ନଦୀରେ ଭୀଷଣ ବନ୍ୟା ଆସିବା ସହିତ ଭୂସ୍ଖଳନ ମଧ୍ୟ ଘଟିଛି । ଫଳରେ ରାସ୍ତାଘାଟ ଭାଙ୍ଗିଯିବା ସହିତ ବହୁ ପର୍ଯ୍ୟଟକ ତଥା ସ୍ଥାନୀୟ ବାସିନ୍ଦା ମୃତାହତ ହେବା ସହ ନିଖୋଜ ମଧ୍ୟ ହୋଇଛନ୍ତି । ହରିୟାଣା ପ୍ରଦେଶର ଯମୁନା ନଦୀରେ ବନ୍ୟା ପରିସ୍ଥିତି ଉଦ୍‌ବେଗଜନକ ସ୍ଥିତିରେ ପହଞ୍ଚିଛି । ଗତ ୪୮ ଘଣ୍ଟା ଧରି ବାଦଲଫଟା ବର୍ଷା ଯୋଗୁଁ ଉତ୍ତରାଖଣ୍ଡରେ ଭୟାବହ କ୍ଷତି ହୋଇଛି । ବହୁ ଅଟ୍ଟାଳିକା ଧ୍ୱଂସସ୍ତୂପରେ ପରିଣତ ହୋଇଛି । ଉତ୍ତରାଖଣ୍ଡର ଉପରମୁଣ୍ଡରେ ଭୀଷଣ ବର୍ଷା ଯୋଗୁଁ ଉତ୍ତର ପ୍ରଦେଶର ଶାହାରନ୍‌ପୁର ଜିଲ୍ଲାରେ ଅତର୍କିତ ବନ୍ୟା ଆସିବାରୁ ବହୁ ଲୋକ ମୃତାହତ ହୋଇଛନ୍ତି ଏବଂ ତନ୍ମଧ୍ୟରୁ କିଛି ଲୋକଙ୍କୁ ହେଲିକପ୍ଟରଦ୍ୱାରା ଉଦ୍ଧାର କରି ସୁରକ୍ଷିତ ସ୍ଥାନରେ ଥଇଥାନ କରାଯାଇଛି ।

ଉତ୍ତରାଖଣ୍ଡର ପାହାଡ଼ ପର୍ବତ ଉପରେ ସମ୍ପ୍ରତି 'ଶିବଙ୍କ ତାଣ୍ଡବ' ଦୃଷ୍ଟିଗୋଚର ହୋଇଛି । ସତେଯେମିତି ବାବା କେଦାରନାଥ ମାନବ ସମାଜ ଉପରେ ଅତ୍ୟଧିକ କ୍ରୋଧିତ ହୋଇ ସଂହାରଲୀଳା କରୁଛନ୍ତି । ଉତ୍ତରକାଶୀ, ଚମୌଲି, ରୁଦ୍ରପ୍ରୟାଗରେ ବନ୍ୟା କରାଳ ରୂପ ନେଇଛି । ଋଷିକେଶର ପରମାର୍ଥ ନିକେତନ ସମ୍ମୁଖରେ ମହାଦେବଙ୍କ ବିରାଟ ପ୍ରତିମୂର୍ତ୍ତି ମଧ୍ୟ ଗଙ୍ଗାଜଳରେ ଲୀନ ହୋଇଯାଇଛି । ମନ୍ଦାକିନୀ, ଅଳକାନନ୍ଦା ଏବଂ ଗଙ୍ଗାନଦୀ ଜଳ ବିପଦ ସଙ୍କେତରୁ ଊର୍ଦ୍ଧ୍ୱରେ ପ୍ରବାହିତ ହେଉଛି । ରୁଦ୍ରପ୍ରୟାଗ ଏବଂ ଗୌରୀକୁଣ୍ଡକୁ ସଂଯୋଗ କରୁଥିବା ପୋଲ ଭୀଷଣ ଭାବରେ କ୍ଷତିଗ୍ରସ୍ତ ହୋଇଛି । ଏଣୁ ପୋଲ ଉପରେ ଯାତାୟତକୁ ନିଷେଧ କରାଯାଇଛି । ଉତ୍ତରକାଶୀ ଏବଂ ଚାମୌଲିଠାରେ ପ୍ରାୟ ପଚିଶ ହଜାର ଯାତ୍ରୀ ତଥା ପର୍ଯ୍ୟଟକ ଅଟକି ରହିଛନ୍ତି ।

ହିମାଚଳ ତଥା ଉତ୍ତରାଖଣ୍ଡ ପ୍ରଦେଶରେ ପ୍ରବଳ ବର୍ଷା ସହିତ ଅଧିକ ମାତ୍ରାରେ ତୁଷାରପାତ ହେତୁ କୋଟି କୋଟି ଟଙ୍କାର ସମ୍ପତ୍ତି ନଷ୍ଟ ହୋଇଛି । ଏକ ବୃହତ୍କାୟ ଶିଳା ଏକ ଘର ଉପରେ ମାଡ଼ିବସିବା ହେତୁ ସେହି ପରିବାରର ୫ ଜଣ ସଦସ୍ୟ ଜୀବନ୍ତ ସମାଧି ନେଇଛନ୍ତି । ବହୁ ଅଞ୍ଚଳ ବାହ୍ୟଜଗତରୁ ବିଚ୍ଛିନ୍ନ ହୋଇଛି । ହିନ୍ଦୁସ୍ଥାନ-ତିବ୍ବତ ଜାତୀୟ ରାଜପଥ ମଧ୍ୟ ଭୂସ୍ଖଳନ ହେତୁ ବନ୍ଦ୍ ହୋଇଯାଇଛି ।

ଜୁନ୍ ୧୫ ତାରିଖରୁ ଜଳତାଣ୍ଡବ ଆରମ୍ଭ ହୋଇ ୧୮ ତାରିଖ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଅବିରତ ପ୍ରବଳ ଭାବେ ଚାଲିଥିଲା । କିନ୍ତୁ ଜୁନ୍ ୧୯ ଆଡ଼କୁ ବର୍ଷାଧାର ସାମାନ୍ୟ କମିଥିଲା । ତଥାପି ଆକାଶରେ ମେଘମାଳା ଘୂରି ବୁଲୁଥିଲେ ଏବଂ ପ୍ରତି ମୁହୂର୍ତ୍ତରେ ବର୍ଷାର ସମ୍ଭାବନା ଘନୀଭୂତ ହେଉଥିଲା । ଜନସମାଜ ଆତଙ୍କିତ ଅବସ୍ଥାରେ ଥିଲେ । ମୁଣ୍ଡ ଉପରେ ବିପଦର ଖଣ୍ଡା ପୂର୍ବପରି ଝୁଲି ରହିଥିଲା । ସୂର୍ଯ୍ୟ ନାରାୟଣଙ୍କ ଲୁଚକାଳି ଜନସମାଜରେ ସାମାନ୍ୟ ଆନନ୍ଦ ସୃଷ୍ଟି କରୁଥିଲା । ତାହା ପୁଣି କ୍ଷଣିକପାଇଁ । ବିପଦ ପରେ ବିପଦ ଆସୁଥିଲା ଏବଂ ଜନତା ତାକୁ ସହ୍ୟ କରିବାକୁ ବାଧ୍ୟ ହେଉଥିଲେ ।

ହେଲିକପ୍ଟରଦ୍ୱାରା ଉଦ୍ଧାର କାର୍ଯ୍ୟ

କେଦାରଧାମ ଭାରତର ଅନ୍ୟତମ ପ୍ରସିଦ୍ଧ ଧର୍ମକ୍ଷେତ୍ର ଭାବେ ପରିଚିତ । ଏଣୁ ଦେଶର କୋଣ ଅନୁକୋଣରୁ ଏହି ପବିତ୍ର କ୍ଷେତ୍ରକୁ ବହୁସଂଖ୍ୟକ ପର୍ଯ୍ୟଟକଙ୍କ ଆଗମନ ହୋଇଥାଏ । ଗତ ଜୁନ୍ ୧୬ ତାରିଖରେ ହଠାତ୍ ପ୍ରଚଣ୍ଡ ବର୍ଷା ହେବା ଯୋଗୁଁ କେଦାରଧାମରେ ପ୍ରଳୟ ଆସିଗଲା । ମନ୍ଦାକିନୀ ଏବଂ ଅଳକାନନ୍ଦା ନଦୀରେ ପ୍ରବଳ ବନ୍ୟାଜଳ ପ୍ରବେଶ କରି କୂଳ ଲଙ୍ଘନ କରି ଅନେକ ଧନଜୀବନ କ୍ଷୟକ୍ଷତି କଲା । ଏହି ଭୟଙ୍କର ଜଳପ୍ରଳୟକୁ 'ହିମାଳୟରେ ସୁନାମି' ନାମରେ ଅଭିହିତ କରାଗଲା । ଏହି ଅତର୍କିତ ବାଦଲଫଟା ବର୍ଷା, ବନ୍ୟା ଏବଂ ଭୂସ୍ଖଳନ ଯୋଗୁଁ ସତୁରି ହଜାର ଲୋକଙ୍କ ସମ୍ପର୍କରେ ସୂଚନା ମିଳୁ ନାହିଁ । କେଦାରଧାମ ସହିତ ସମ୍ପର୍କ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଛିନ୍ନ ହୋଇଯାଇଛି । କେବଳ ହେଲିକପ୍ଟରଦ୍ୱାରା ଫସିଥିବା ଲୋକଙ୍କୁ ଉଦ୍ଧାର କରିହେବ । ପୁନଶ୍ଚ ହେଲିକପ୍ଟର ଓହ୍ଲାଇବାପାଇଁ ହେଲିପ୍ୟାଡ଼୍ର

ଆବଶ୍ୟକତା ରହିଛି । ତେଣୁ ଉଦ୍ଧାର କାର୍ଯ୍ୟରେ ବାଧା ସୃଷ୍ଟି ହେଉଛି । ଗୁପ୍ତକାଶୀ ଏବଂ ଗୌରୀଗ୍ରାମ ମଧ୍ୟରେ ପାଞ୍ଚ ହଜାରରୁ ଊର୍ଦ୍ଧ୍ୱ ଯାତ୍ରୀ ଫସି ରହିଥିବା ସୂଚନା ମିଳୁଛି । ପୁନଶ୍ଚ ବୁଧବାର ରାତ୍ରରୁ ଅବିରତ ବର୍ଷା ଯୋଗୁଁ ପାଗ ଖରାପ ହେବା ହେତୁ ହେଲିକପ୍ଟରଦ୍ୱାରା ଉଦ୍ଧାର କାର୍ଯ୍ୟ ବାଧାପ୍ରାପ୍ତ ହୋଇଛି । ସେଥିପାଇଁ ଡେରାଡୁନ୍‌ର ଏୟାରଷ୍ଟ୍ରିପ୍‌ରୁ ହେଲିକପ୍ଟର ଉଡ଼ାଣ କରିପାରୁ ନାହିଁ । ଏହିଭଳି ପ୍ରତିକୂଳ ପରିବେଶରେ ଭାରତୀୟ ସେନାର ପ୍ରାୟ ଦଶ ହଜାର ଯବାନ, ସ୍ୱ ଜୀବନକୁ ବିପନ୍ନ କରି ଉଦ୍ଧାର କାର୍ଯ୍ୟରେ ଲାଗିଛନ୍ତି ।

ବିନାଶକାରୀ ବନ୍ୟା ଏବଂ ଭୂସ୍ଖଳନ ଯୋଗୁଁ ଅଟକି ରହିଥିବା ବାଷଠି ହଜାରରୁ ଊର୍ଦ୍ଧ୍ୱ ପର୍ଯ୍ୟଟକଙ୍କୁ ହେଲିକପ୍ଟରଦ୍ୱାରା ଉଦ୍ଧାର କରି ସୁରକ୍ଷିତ ସ୍ଥାନରେ ପହଞ୍ଚାଇବାକୁ କେନ୍ଦ୍ର ସରକାର ନିଷ୍ପତ୍ତି ନେଇଛନ୍ତି । ଏକ ତଥ୍ୟ ଅନୁଯାୟୀ ୨୨ଟି ହେଲିକପ୍ଟରଦ୍ୱାରା ଆଜି ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ପ୍ରାୟ ୨୨,୩୩୨ ଜଣ ପର୍ଯ୍ୟଟକଙ୍କୁ ଉଦ୍ଧାର କରାଯାଇଛି । ଏହି ଅଳ୍ପ ସଂଖ୍ୟକ ହେଲିକପ୍ଟର ଉଦ୍ଧାର କାର୍ଯ୍ୟପାଇଁ ପର୍ଯ୍ୟାପ୍ତ ହେଉ ନ ଥିବାରୁ ଅଧିକ ହେଲିକପ୍ଟର ଯୋଗାଇ ଦେବାପାଇଁ ସେନାମୁଖ୍ୟଙ୍କୁ ଅନୁରୋଧ କରାଯାଇଛି ।

ହିମାଳୟରେ ସୁନାମି ଆସିବା ପୂର୍ବରୁ କିଛି ମଜଦୁର ସଙ୍ଗଠନ କେଦାରନାଥ ହେଲିପ୍ୟାଡ୍‌ଠାରେ ସ୍ଥାନୀୟ ଶ୍ରମିକ, ଘୋଡ଼ା/ଖଚର ମାଲିକ, ପାଲିଙ୍କି ବାହକମାନଙ୍କୁ ଧରି ଗତ ୧୮ ଜୁନ୍‌ରୁ ହେଲିକପ୍ଟର କମ୍ପାନୀଙ୍କ ବିରୋଧରେ ଆନ୍ଦୋଳନ କରୁଥିଲେ । ସେମାନଙ୍କ ମୁଖ୍ୟ ଦାବୀ ହେଲା କେଦାରଧାମକୁ ହେଲିକପ୍ଟର ସେବା ବନ୍ଦ୍ ରଖାଯାଉ । କାରଣ ସେମାନଙ୍କ ଦୈନିକ ଆୟ କ୍ରମେ ବହୁ ପରିମାଣରେ ହ୍ରାସ ପାଉଥିଲା ଏବଂ ସେମାନଙ୍କ ପରିବାର ପରିପୋଷଣରେ ବହୁ ଅସୁବିଧା ହେଉଥିଲା ।

ହେଲିକପ୍ଟର ସେବା ଯୋଗାଇ ଦେବାପାଇଁ ଏକ ନୁହେଁ, ଅନେକ କମ୍ପାନୀ ପହଞ୍ଚି ଯାଇଥିଲେ । ଫଳରେ ସୀତାପୁର, ରାମପୁର, ଗୌରୀକୁଣ୍ଡ, ରାମବାଡ଼ା ସହିତ ସ୍ଥାନୀୟ ଶ୍ରମିକ, ପାଲିଙ୍କି ବାହକ, ଖଚର ମାଲିକମାନଙ୍କ ପ୍ରଭୂତ କ୍ଷତି ହେଉଥିଲା । ପୁନଶ୍ଚ ସେମାନେ ଦାବି କରିଥିଲେ ଯେ, ହେଲିକପ୍ଟର

ଶବ୍ଦରେ ଅଭୟାରଣ୍ୟର ପଶୁପକ୍ଷୀ ମଧ୍ୟ ବହୁ ମାତ୍ରାରେ ପ୍ରଭାବିତ ହେଉଥିଲେ । ତେଣୁ ପରିବେଶ ଉପରେ ମଧ୍ୟ ନକାରାତ୍ମକ ପ୍ରଭାବ ପଡୁଥିଲା ।

ଏହି ବିନାଶକାରୀ ବନ୍ୟା ସମୟରେ ଯେଉଁ ସ୍ଥାନୀୟ ଶ୍ରମିକ ତଥା ବ୍ୟବସାୟୀଗଣ ଅନଶନ, ଧର୍ମଘଟ ଇତ୍ୟାଦି କରୁଥିଲେ, ସେମାନେ ଭୈରବନାଥ ପର୍ବତ ଉପରକୁ ପ୍ରାଣ ବିକଳରେ ଦୌଡ଼ିଯାଇ ଜୀବନ ବଞ୍ଚାଇ ପାରିଥିଲେ । ଅନ୍ୟ କଥାରେ କହିଲେ, କେବଳ ଆନ୍ଦୋଳନ କରିଥିବା ହେତୁ ସେମାନେ ମୃତ୍ୟୁମୁଖରୁ ରକ୍ଷା ପାଇଯାଇଥିଲେ ।

ଗତ ଜୁନ୍ ମାସରେ କେଦାରଘାଟିରେ ହେଲିକପ୍ଟର ଯାତ୍ରା ନିମନ୍ତେ ପାଗ ଜମା ଅନୁକୂଳ ନ ଥିଲା । ତଥାପି ହେଲିକପ୍ଟର ପାଇଲଟ୍‌ମାନେ ସ୍ୱ ଜୀବନକୁ ବିପନ୍ନ କରି ପର୍ଯ୍ୟଟକ ତଥା ସ୍ଥାନୀୟ ଜନତାଙ୍କୁ ଉଦ୍ଧାର ପାଇଁ ଅକ୍ଳାନ୍ତ ଉଦ୍ୟମ କରୁଥିଲେ । ୨୦୧୩ ମସିହା ଜୁନ୍ ୧୭ ତାରିଖରେ ହରିକୃଷ୍ଣ କମ୍ପାନୀର ଏକ ହେଲିକପ୍ଟର ଅଳକାନନ୍ଦା ଜଳରେ ସମାଧି ନେଲା । ଏହି ଦୁର୍ଘଟଣା ଦିନ ପ୍ରଭାତୀ ଏଭିଏସନ୍ କମ୍ପାନୀର ଏକ ଏମ୍.ଆଇ.-୧୭ ହେଲିକପ୍ଟର

(ଜଣେ ପୀଡ଼ିତ ବୃଦ୍ଧାଙ୍କୁ ଏବଂ ଆଘାତପ୍ରାପ୍ତ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କୁ ହେଲିକପ୍ଟର ଯୋଗେ ଡେରାଡୁନ୍ ନିଆଯାଉଛି ।)

(ବିପଦଗ୍ରସ୍ତଙ୍କୁ ଦଉଡ଼ି ଏବଂ ବଲ୍‌ହା ସାହାଯ୍ୟରେ ଉଦ୍ଧାର କରୁଛନ୍ତି ସେନା ।)

ଜଙ୍ଗଲଚଟିରେ ଉଦ୍ଧାର କାର୍ଯ୍ୟ କରିବାବେଳେ ଦୁର୍ଘଟଣାଗ୍ରସ୍ତ ହୋଇଗଲା । ସେହିଦିନ ଏହି ହେଲିକପ୍ଟର ତିନି ଥର କେଦାରଧାମ ଏବଂ ଜଙ୍ଗଲଚଟିରେ ଉଦ୍ଧାର କାର୍ଯ୍ୟ କରିଥିଲା । କିନ୍ତୁ ଚତୁର୍ଥ ଥର ଅସ୍ଥାୟୀ ହେଲିପ୍ୟାଡ୍‌ରେ ଓହ୍ଲାଇବାବେଳେ ଦୁର୍ଘଟଣାଗ୍ରସ୍ତ ହୋଇଗଲା ଏବଂ ପାଇଲଟ୍ ଅବସରପ୍ରାପ୍ତ କର୍ଣ୍ଣେଲ୍ ସୁଦୀପ ବିଜୟ ହେଲିକପ୍ଟର ଭିତରେ ଆହତ ଅବସ୍ଥାରେ ଥିଲେ । ସେନାର ସୈନିକମାନେ ତାଙ୍କୁ ଉଦ୍ଧାର କରି ଚିକିତ୍ସାପାଇଁ ହସ୍ପିଟାଲ୍‌କୁ ନେଇଗଲେ । କର୍ଣ୍ଣେଲ ସୁଦୀପ ବିଜୟ ନିଜ ଜୀବନକୁ ବାଜି ଲଗାଇ ପ୍ରତିକୂଳ ପରିବେଶରେ ମଧ୍ୟ ଉଦ୍ଧାର କାର୍ଯ୍ୟରେ ଲାଗିଥିଲେ ।

ପୁନଶ୍ଚ ୨୮ ଜୁନ୍‌ରେ ଉତ୍ତରକାଶୀଠାରେ ପବନହଂସ କମ୍ପାନୀର ଏକ ହେଲିକପ୍ଟର ଓହ୍ଲାଇବାବେଳେ ଭାରସାମ୍ୟ ହରାଇ ହେଲିପ୍ୟାଡ୍‌ରେ ପଡ଼ି କ୍ଷତିଗ୍ରସ୍ତ ହେଲା । ଆଘାତପ୍ରାପ୍ତ ପାଇଲଟ୍ ଏବଂ ଜଣେ ଉଦ୍ଧାରକାରୀ ପୋଲିସ୍‌କୁ ସ୍ଥାନୀୟ ଲୋକେ ଉଦ୍ଧାର କରି ଚିକିତ୍ସାପାଇଁ ନିକଟସ୍ଥ ହସ୍ପିଟାଲ୍‌କୁ ପଠାଇଥିଲେ । ଟ୍ରାନ୍ସଭାରତ ଏଭିଏସନ୍‌ର ଏକ ହେଲିକପ୍ଟର ଗତବର୍ଷ ୨୮ ଜୁଲାଇରେ କେଦାରନାଥରୁ ଗରୁଡ଼ଚଟି ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ବାହାରିଥିଲା; କିନ୍ତୁ ରାସ୍ତାରେ ଦୁର୍ଘଟଣାଗ୍ରସ୍ତ

ହୋଇ ପାଇଲଟ୍ ତଥା ଜଣେ ଟେକ୍ନିସିଆନ୍‌ର ମଧ୍ୟ ମୃତ୍ୟୁ ହୋଇଥିଲା । ଏହିଭଳି ଅନେକ ଘଟଣା ଏବଂ ଦୁର୍ଘଟଣା ମଧ୍ୟରେ ଉଦ୍ଧାର କାର୍ଯ୍ୟ ଜାରି ରହିଲା । ସେନାବାହିନୀ ପ୍ରାଣପଣେ ଚେଷ୍ଟା କରୁଥିଲେ ପୀଡ଼ିତଙ୍କୁ ଉଦ୍ଧାର କରି ସୁରକ୍ଷିତ ସ୍ଥାନରେ ପହଞ୍ଚାଇବାକୁ ।

ମହାମାରୀ ଆଶଙ୍କା

ଜଳତାଣ୍ଡବ ପରେ କେଦାରକ୍ଷେତ୍ରରେ ହଜାର ହଜାର ସଂଖ୍ୟାରେ ଶବ ଅବହେଳିତ ଭାବେ ବିଛାଡ଼ି ହୋଇ ପଡ଼ିଥିଲା । ଅନେକ ଶବ ପଥର, ପଟୁମାଟି ତଥା ଆବର୍ଜନା ଭିତରେ ପୋତି ହୋଇ ପଡ଼ିଥିଲେ । ଅନେକ ସ୍ଥାନରେ ଶରୀର ଦେଖାଯାଉଥିଲେ ମଧ୍ୟ ଜୀବନ ନ ଥିଲା । ଏହି ଶବକୁ କୁଆଡ଼େ ନେବା, କେମିତି ଦାହ ସଂସ୍କାର କରିବା, ସେହି ଚିନ୍ତା ଲୋକଙ୍କୁ ଘାରୁଥିଲା । ବହୁସଂଖ୍ୟାରେ ଶବ ଅଲୋଡା, ଅନାଥ ଭଳି ବିକ୍ଷିପ୍ତ ହୋଇ ପଡ଼ି ରହିଥିଲେ ।

ଦେବଭୂମିରେ ମହାବିପତ୍ତି ପରେ ମହାମାରୀର ଆଶଙ୍କା କରାଯାଉଛି । ଅପରପକ୍ଷରେ ମହାମାରୀକୁ ରୋକିବାପାଇଁ ସରକାରଙ୍କ ପକ୍ଷରୁ ବ୍ୟାପକ ପଦକ୍ଷେପ ନିଆଗଲା । ଶବଗୁଡ଼ିକ ବିକ୍ଷିପ୍ତ ଭାବରେ ପଡ଼ିରହିଥିବା ହେତୁ ସେଗୁଡ଼ିକ ପଚିବା ଆରମ୍ଭ କରିଥିଲେ । ଫଳରେ ନିକଟସ୍ଥ ଜଳଉତ୍ସଗୁଡ଼ିକ ପ୍ରଦୂଷିତ ହେବାକୁ ଲାଗିଥିଲା । ଉତ୍ତରାଖଣ୍ଡର ଅନେକ ଗ୍ରାମର ଅଧିବାସୀ ଝରଣା ଜଳ ଉପରେ ହିଁ ନିର୍ଭର କରନ୍ତି ଏବଂ ସେହି ଜଳଉତ୍ସସବୁ ପଚା ଶବ ଯୋଗୁଁ ପ୍ରଦୂଷିତ ହେବାରେ ଲାଗିଥିଲା । ତୁରନ୍ତ ଶବଗୁଡ଼ିକୁ ଦାହ ସଂସ୍କାର କରା ନ ଗଲେ, ଦେବଭୂମିରେ ମହାମାରୀ ବ୍ୟାପିବ ଏବଂ ମୃତ୍ୟୁର ଅନ୍ୟ ଏକ ବିଭୀଷିକା ଆରମ୍ଭ ହୋଇଯିବ । ଜୁନ୍ ୧୬ ତାରିଖରୁ ଶବଗୁଡ଼ିକ ବିଭିନ୍ନ ସ୍ଥାନରେ ପଡ଼ିରହି, ପଚି ଦୁର୍ଗନ୍ଧ ହେଲାଣି । ପୁନଶ୍ଚ ଅନେକ ଶବ ଏଭଳି ନଷ୍ଟ ହୋଇଗଲାଣି ଯେ, ସେଗୁଡ଼ିକୁ ସ୍ଥାନାନ୍ତର କରିବା ସମ୍ଭବ ନୁହେଁ । ତଥାପି ଭାରତୀୟ ବିପର୍ଯ୍ୟୟ ପରିଚାଳନା ପ୍ରାଧିକରଣ (N.D.M.A.)ର ସହାୟତାରେ କେବଳ ୩୦୦ ଶବକୁ ଗଣଦାହ

ସଂସ୍କାର କରାଯାଇଛି । ବର୍ଷା ଲାଗି ରହିଥିବା ହେତୁ ଦାହ ସଂସ୍କାର କାର୍ଯ୍ୟରେ ବାଧା ସୃଷ୍ଟି ହୋଇଛି ।

କେଦାରଘାଟିରେ ବନ୍ୟା ପ୍ରଭାବିତ ଅଞ୍ଚଳରେ ମହାମାରୀ ବ୍ୟାପିବାର ଯେଉଁ ଆଶଙ୍କା କରାଯାଉଛି, ତାହା ଏକରକମ ସତ୍ୟରେ ପରିଣତ ହେବାକୁ ଯାଉଛି । କାରଣ ସ୍ଥାନୀୟ ଗ୍ରାମୀଣ ଅଞ୍ଚଳରେ ଶହ ଶହ ଲୋକ ଜ୍ୱର, ଝାଡ଼ାବାନ୍ତି ଇତ୍ୟାଦିରେ ପୀଡ଼ିତ ହୋଇଥିବା ସୂଚନା ମିଳିଥିଲା । କେଦାରନାଥ ଅଞ୍ଚଳର ଗୁପ୍ତକାଶୀ ନିକଟରେ ଏକ କ୍ଷୁଦ୍ର ଗ୍ରାମ ରାମନବରରେ ପ୍ରାୟ ୧୨୮ ଜଣ ଗ୍ରାମବାସୀ ଜ୍ୱର ତଥା ଝାଡ଼ାବାନ୍ତି ଭଳି ସଂକ୍ରାମକ ରୋଗରେ ଆକ୍ରାନ୍ତ ହୋଇଛନ୍ତି । ଏତଦ୍‌ବ୍ୟତୀତ ଉଦ୍ଧାର କାର୍ଯ୍ୟରେ ସମ୍ପୃକ୍ତ ତିନି ଜଣ ଆଇ.ଟି.ବି.ପି. ସୈନିକ ମଧ୍ୟ ରୋଗାକ୍ରାନ୍ତ ହୋଇଥିବା ସୂଚନା ମିଳିଥିଲା । କେଦାରଘାଟି ଉପତ୍ୟକାରେ ଶହ ଶହ ମୃତଦେହ ପଡ଼ିରହି ପଚିଯିବାରୁ ଜଳାଶୟଗୁଡ଼ିକ ଦୂଷିତ ହୋଇଛି । ତେଣୁ ସଂକ୍ରାମକ ରୋଗ ବ୍ୟାପିବାର ଆଶଙ୍କା ବୃଦ୍ଧି ପାଉଥିଲା ।

ଭାରତୀୟ ସେନାବାହିନୀ, ଆଇ.ଟି.ବି.ପି. ଏବଂ ଏନ୍.ଡି.ଆର୍.ଏଫ୍. ପକ୍ଷରୁ ଚିକିତ୍ସା ଶିବିର ପ୍ରତିଷ୍ଠା କରାଯାଇ ରୋଗାକ୍ରାନ୍ତ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କୁ ଔଷଧ ଦେଇ ଚିକିତ୍ସା କରାଯାଉଛି । କେଦାରଘାଟିର ଅଧିବାସୀଙ୍କ ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ ପରୀକ୍ଷା ନିମନ୍ତେ କେନ୍ଦ୍ର ସରକାରଙ୍କ ପକ୍ଷରୁ ବିଶେଷଜ୍ଞ ଡାକ୍ତରଙ୍କ ଏକ ଉଚ୍ଚସ୍ତରୀୟ ଦଳକୁ ନିଯୁକ୍ତ କରାଯାଇଛି । ଡାକ୍ତରୀ ଦଳ ଉକ୍ତ ସ୍ଥାନରେ ପହଞ୍ଚି ଚିକିତ୍ସା ଆରମ୍ଭ କରିସାରିଛନ୍ତି । ତେଣୁ କେତେକ ସ୍ଥାନରେ ଦେଖାଦେଇଥିବା ଝାଡ଼ାବାନ୍ତି ରୋଗକୁ ଶୀଘ୍ର ନିୟନ୍ତ୍ରଣ କରାଯିବ ବୋଲି ଆଶା କରାଯାଉଛି । ଏକ ବିସ୍ତୃତ ଅଞ୍ଚଳରେ କାମ କରିବା, ଏକ କ୍ଷୁଦ୍ର ଡାକ୍ତରୀ ଦଳ ପକ୍ଷେ ଠିକ୍ ସମୁଦ୍ରକୁ ଶଙ୍ଖେ ଜଳ ଭଳି ନୁହେଁ କି ? ସେହି ଡାକ୍ତରୀ ଦଳ କେତେ ରୋଗୀଙ୍କୁ ଏବଂ କେତେ ସ୍ଥାନରେ ସେବା ଯୋଗାଇ ପାରିବେ, ତାହା ଏକ ପ୍ରଶ୍ନବାଚୀ । ପୁନଶ୍ଚ ମହାମାରୀ ତୀବ୍ର ଗତିରେ ବ୍ୟାପେ । ଜନସାଧାରଣ ଏହି ଜଳ ସଂକ୍ରାମକ ରୋଗ ବିଷୟରେ ସଚେତନ ହେବା ଏକାନ୍ତ ଆବଶ୍ୟକ ।

କେଦାର ଘାଟି ଅଞ୍ଚଳରେ ରାସ୍ତାଘାଟ ବନ୍ୟା ହେତୁ ନଷ୍ଟ ହୋଇଯାଇଛି । ତେଣୁ ଯୋଗାଯୋଗ ଅବସ୍ଥା ସାଙ୍ଘାତିକ ଭାବେ ବ୍ୟାହତ ହୋଇଛି । ବିଜୁଳି

ତଥା ଟେଲିଫୋନ୍ ସଂଯୋଗ ମଧ୍ଯ ବାଧାପ୍ରାପ୍ତ ହୋଇଛି । ଟେଲିଫୋନ୍ ଟାୱାର ମଧ୍ଯ ଭାଙ୍ଗିପଡ଼ି ଅକାମି ହୋଇଛି । ତେଣୁ ଯୋଗାଯୋଗ ଏକରକମ ଅସମ୍ଭବ । ପୁନଶ୍ଚ ପ୍ରଦୂଷିତ ଜଳର ସ୍ରୋତ ନିମ୍ନ ଦେଶରେ ଥିବା ଗ୍ରାମବାସୀଙ୍କୁ ଯେ ସଂକ୍ରମିତ ନ କରିବ, ତାହା କିଏ କହିବ ? ଏଣୁ ସେହି କ୍ଷୁଦ୍ର ଡାକ୍ତରୀ ଦଳ କିଭଳି ସେବା ପ୍ରଦାନ କରିବ, ତାହା ସହଜରେ ଅନୁମେୟ ।

କେଦାରଘାଟି ଅଞ୍ଚଳରେ ଅଧିକାଂଶ ଗ୍ରାମବାସୀ ପାନୀୟ ଜଳପାଇଁ ପ୍ରାକୃତିକ ଜଳଉତ୍ସ ଝରଣା, ନାଳ ଇତ୍ୟାଦି ଉପରେ ନିର୍ଭର କରିଥାଆନ୍ତି । ତେଣୁ ପଚି ଯାଇଥିବା ଶବ ହେତୁ ସମସ୍ତ ଜଳଉତ୍ସ ପ୍ରଦୂଷିତ ହେବା ସ୍ୱାଭାବିକ । ଏଣୁ ଚିକିତ୍ସା ଯୋଗାଇ ଦେବା ସହିତ ଜନସାଧାରଣଙ୍କୁ ସଚେତନ କରିବା ମଧ୍ଯ ଏକାନ୍ତ ଆବଶ୍ୟକ ।

ସୈନିକଙ୍କୁ ସଲାମ

କେଦାରନାଥ ଧାମ ଭାରତର ଏକ ପ୍ରସିଦ୍ଧ ଧର୍ମକ୍ଷେତ୍ର ରୂପେ ପରିଗଣିତ । ତେଣୁ ଦେଶ ବିଦେଶରୁ ଏହି ପବିତ୍ର ସ୍ଥାନକୁ ପ୍ରତ୍ୟହ ବହୁ ସଂଖ୍ୟାରେ ତୀର୍ଥଯାତ୍ରୀ, ଶ୍ରଦ୍ଧାଳୁ ତଥା ପର୍ଯ୍ୟଟକଙ୍କର ଆଗମନ ହୋଇଥାଏ । ଗତ ଜୁନ୍ ୧୫ ତାରିଖ ଶନିବାର ଦିନ ରାତିସାରା ଅବିରତ ବର୍ଷା ଲାଗି ରହିଥିଲା । ପୁନଶ୍ଚ ଜୁନ୍ ୧୬ ତାରିଖରେ ହଠାତ୍ ବାଦଲଫଟା ବର୍ଷା ଆରମ୍ଭ ହେବା ହେତୁ କେଦାରଧାମରେ ଥିବା ୯୦ଟି ଧର୍ମଶାଳା, ଯାତ୍ରୀନିବାସ, ହୋଟେଲ୍‌ରେ ଆଶ୍ରୟ ନେଇଥିବା ହଜାର ହଜାର ତୀର୍ଥଯାତ୍ରୀ, ପର୍ଯ୍ୟଟକ ଏବଂ ଶ୍ରଦ୍ଧାଳୁମାନେ ପ୍ରମାଦ ଗଣୁଥିଲେ । କିଛି ଘଣ୍ଟା ମଧ୍ୟରେ ଅତ୍ୟଧିକ ବର୍ଷା ଏବଂ ବନ୍ୟା ଯୋଗୁଁ ଅଧିକାଂଶ ଧର୍ମଶାଳା, ଯାତ୍ରୀନିବାସ ଏବଂ ହୋଟେଲ୍ ରାତ୍ରିର ଅନ୍ଧକାର ଭିତରେ ନିଶ୍ଚିନ୍ନ ହୋଇଗଲା । ଧର୍ମଶାଳା ଇତ୍ୟାଦିରେ ଆଶ୍ରୟ ନେଇଥିବା ବ୍ୟକ୍ତିମାନଙ୍କ ସମ୍ପର୍କରେ କୌଣସି ତଥ୍ୟ ମିଳୁ ନ ଥିଲା । ଏତଦ୍‌ବ୍ୟତୀତ ଅନେକ ସେବାଶ୍ରମ, ଗେଷ୍ଟହାଉସ୍ ଇତ୍ୟାଦି ମଧ୍ଯ ମାଟିରେ ମିଶିଗଲା । ବାଦଲଫଟା ବର୍ଷା, ଅତର୍କିତ ବନ୍ୟା ଏବଂ ଭୂସ୍ଖଳନ ଯୋଗୁଁ ସତୁରି ହଜାରରୁ ଊର୍ଦ୍ଧ୍ୱ ଯାତ୍ରୀଙ୍କ ସମ୍ପର୍କରେ କୌଣସି ସୂଚନା ମିଳୁ ନାହିଁ ।

(ବାସଗୃହ ଆବର୍ଜନାରେ ପୋତି ହୋଇଥିବା କିଛି ଶବର ଅଂଶବିଶେଷ ।)

(ଯାତ୍ରୀନିବାସ ଭଙ୍ଗା ଅଂଶରେ ଓହଳିଥିବା ଶବର ଦୃଶ୍ୟ ।)

ଆଇ.ଟି.ବି.ପି. ଡାଇରେକ୍ଟର ଜେନେରାଲଙ୍କ ସୂଚନା ଅନୁଯାୟୀ କେଦାରନାଥ ଧାମ ସହିତ ସମସ୍ତ ସମ୍ପର୍କ ଛିନ୍ନ ହୋଇଛି । ଏଣୁ କେବଳ ହେଲିକପ୍ଟର ସାହାଯ୍ୟରେ ଉଦ୍ଧାର କାର୍ଯ୍ୟ କରିହେବ । ତେଣୁ ଉଦ୍ଧାର କାର୍ଯ୍ୟ ତ୍ୱରାନ୍ୱିତ ହୋଇପାରୁ ନାହିଁ । ଉତ୍ତରାଖଣ୍ଡ ରାଜ୍ୟର ମୁଖ୍ୟ ଶାସନ ସଚିବଙ୍କ ମତରେ ଗୁପ୍ତକାଶୀ ଏବଂ ଗୌରୀ ଗ୍ରାମ ମଧ୍ୟରେ ପାଞ୍ଚ ହଜାରରୁ ଊର୍ଦ୍ଧ୍ୱ ଯାତ୍ରୀ ଭୋକ ଉପବାସରେ ଅଟକି ରହିଛନ୍ତି । ସେମାନଙ୍କ ଅବସ୍ଥା ଅତୀବ ଯନ୍ତ୍ରଣାଦାୟକ ଏବଂ ଶୋଚନୀୟ ହୋଇପଡ଼ିଛି । କେଦାରନାଥ ଘାଟିରେ ପୁଣି ବୁଧବାର ରାତିରୁ ବର୍ଷା ଆରମ୍ଭ ହୋଇଛି ଏବଂ ପାଗ ଖରାପ ହେତୁ ଉଦ୍ଧାର କାର୍ଯ୍ୟ ବାଧାପ୍ରାପ୍ତ ହୋଇଛି । ଡେରାଡୁନ୍ ଅଥବା ନିକଟସ୍ଥ ହେଲିପ୍ୟାଡ଼ରୁ କୌଣସି ହେଲିକପ୍ଟର ଉଡ଼ାଣ କରିପାରୁ ନାହିଁ, ଯଦିଓ ପାଇଲଟ୍ ଏବଂ ସାହାଯ୍ୟକାରୀ ଦଳ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ପ୍ରସ୍ତୁତ ହୋଇ ଅପେକ୍ଷା କରିଛନ୍ତି ।

କେଦାରନାଥ ମନ୍ଦିର ନିକଟବର୍ତ୍ତୀ ପ୍ରାଙ୍ଗଣ, ମନ୍ଦିର ମୁଖ୍ୟଦ୍ୱାର ସମ୍ମୁଖରେ ଏବଂ ମନ୍ଦିର ଗର୍ଭଗୃହ ମଧ୍ୟରେ କୁଢ଼ କୁଢ଼ ଶବ ବିଛାଡ଼ି ହୋଇ ପଡ଼ି ରହିଛି ।

(ପିତାମାତାଙ୍କୁ ହରାଇଥିବା କିଛି ପିଲାଙ୍କୁ ଉଦ୍ଧାର କରୁଛନ୍ତି ଯବାନ ।)

ସ୍ଥାନୀୟ ଲୋକମାନେ ପ୍ରଥମେ ଜୀବିତ ଯାତ୍ରୀ ତଥା ମୂଳବାସିନ୍ଦାମାନଙ୍କୁ ଉଦ୍ଧାର କରିବାକୁ ଦାବି କରିଛନ୍ତି ଏବଂ ତାହା ଯଥାର୍ଥ ମଧ୍ୟ । ବର୍ତ୍ତମାନ ପ୍ରଶ୍ନ ଉଠୁଛି ଯେ, ମାଟି, କାଦୁଅ ଏବଂ ପଥର ଗଦା ମଧ୍ୟରେ ପୋତି ହୋଇଥିବା ଶବଗୁଡ଼ିକୁ କେମିତି ଉଦ୍ଧାର କରାଯିବ । ଠାଏ ଠାଏ ଦଶ ଫୁଟରୁ ଊର୍ଦ୍ଧ୍ୱ ପଟୁମାଟି, ଆବର୍ଜନା, ବୋଲ୍‌ଡର୍ ଇତ୍ୟାଦି ଜମା ହୋଇଛି । ଏହି ମାଟି ଆବର୍ଜନା ଗଦା ମଧ୍ୟରେ ଶବ ପୋତି ହୋଇଯିବା ଆଦୌ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ଘଟଣା ନୁହେଁ । ପୁନଶ୍ଚ ଯଦି ଶବଗୁଡ଼ିକ ଉଦ୍ଧାର କରାଯିବ, ତେବେ ସେଗୁଡ଼ିକୁ ଚିହ୍ନଟ କରାଯିବ କିପରି ? ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷଦର୍ଶୀ କହନ୍ତି ଯେ, ଜଳତାଣ୍ଡବ ସମୟରେ କେବଳ କେଦାରଧାମରେ ପ୍ରାୟ ତିରିଶ ହଜାରରୁ ଊର୍ଦ୍ଧ୍ୱ ପର୍ଯ୍ୟଟକ, ତୀର୍ଥଯାତ୍ରୀ ଏବଂ ଅନେକ ମୂଳବାସିନ୍ଦା ଉପସ୍ଥିତ ଥିଲେ । ମୂଳ ଅଧିବାସୀ ଆଶଙ୍କା କରନ୍ତି ଯେ, ଏହି ବିପର୍ଯ୍ୟୟରେ ପ୍ରାୟ କୋଡ଼ିଏ ହଜାରରୁ ଊର୍ଦ୍ଧ୍ୱ ଯାତ୍ରୀଙ୍କ ମୃତ୍ୟୁ ଘଟିଛି ।

ଉତ୍ତରାଖଣ୍ଡର ଜଳତାଣ୍ଡବ ପରେ ଉଦ୍ଧାର କାର୍ଯ୍ୟ ନିରବଚ୍ଛିନ୍ନ ଭାବରେ ଲାଗି ରହିଛି । ସେନାବାହିନୀର ପ୍ରାୟ ଦଶ ହଜାର ସୈନିକ ଉଦ୍ଧାର

(ଆଘାତପ୍ରାପ୍ତ ବୃଦ୍ଧାଙ୍କୁ ଡେରାଡୁନ୍ ହସ୍ପିଟାଲ୍‌ରେ ଭର୍ତ୍ତି କରୁଛନ୍ତି ସ୍ୱେଚ୍ଛାସେବୀ ।)

କାର୍ଯ୍ୟରେ ନିଃସ୍ୱାର୍ଥ ଭାବରେ ଲାଗି ରହିଛନ୍ତି । ଉତ୍ତରାଖଣ୍ଡ ଏବଂ ହିମାଚଳ ପ୍ରଦେଶରେ ୧୨ରୁ ଊର୍ଦ୍ଧ୍ୱ ହେଲିକପ୍ଟର ଉଦ୍ଧାର କାର୍ଯ୍ୟରେ ନିୟୋଜିତ କରାଯାଇଛି । ଫସି ରହିଥିବା ଯାତ୍ରୀଙ୍କୁ ହେଲିକପ୍ଟର ଜରିଆରେ ଉଦ୍ଧାର କରିବାକୁ ଚେଷ୍ଟା ଚାଲିଛି । ଉତ୍ତରାଖଣ୍ଡ ଏବଂ ହିମାଚଳ ପ୍ରଦେଶର ଅଗମ୍ୟ ଅଞ୍ଚଳରେ ହେଲିକପ୍ଟରଦ୍ୱାରା ବିପନ୍ନଙ୍କ ପାଇଁ ଖାଦ୍ୟ, ଔଷଧ, କମ୍ବଳ, ପାଣିବୋତଲ ଇତ୍ୟାଦି ଯୋଗାଇ ଦିଆଯାଉଛି । ବିଭିନ୍ନ ଜଙ୍ଗଲରେ ଫସି ରହିଥିବା ଯାତ୍ରୀମାନଙ୍କୁ ଆକାଶମାର୍ଗରୁ ଖୋଜିବା ଚେଷ୍ଟା ଚାଲିଛି । ସମସ୍ତ ଯାତ୍ରୀଙ୍କୁ ଉଦ୍ଧାର କରାଯିବ ବୋଲି ପ୍ରଶାସନ ଆଶ୍ୱାସନା ଦେଇଛନ୍ତି । ବିଭିନ୍ନ ଅଗମ୍ୟ ସ୍ଥାନରେ ଫସି ରହିଥିବା ଯାତ୍ରୀଙ୍କୁ ଠାବ କରିବାକୁ National Disaster Response Force (N.D.R.F.) ମାନବ ବିହୀନ ବିମାନ ସାହାଯ୍ୟରେ ଅନୁଧ୍ୟାନ ଜାରି ରହିଛି । ଏନ୍.ଡି.ଆର୍.ଏଫ୍.ର ଉଦ୍ଧାରକାରୀ ଦଳ Angels in Disaster ବୋଲି ଜନମୁଖରେ ପରିଚିତ ।

(ବୃଦ୍ଧମାନଙ୍କୁ ହେଲିକପ୍ଟରରେ କେଦାରନାଥରୁ ଉଦ୍ଧାର କରି
ନିରାପଦ ସ୍ଥାନରେ ଛାଡୁଛନ୍ତି ଜଣେ ଶିଖ୍ ଯବାନ ।)

(ହେଲିକପ୍ଟର ଉଦ୍ଧାରକାରୀ ଦଳ ଏବଂ ପୀଡ଼ିତଙ୍କ ବ୍ୟଗ୍ରତା ।)

କେଦାରଖଣ୍ଡରେ ଉଦ୍ଧାର କାର୍ଯ୍ୟପାଇଁ ସ୍ଥଳସେନା, ବାୟୁସେନା, ଏନ୍.ଡି.ଆର୍.ଏଫ୍., ଆଇ.ଟି.ବି.ପି., ଏସ୍.ଏସ୍.ବି., ପାରାମେଡିକାଲ୍ ଷ୍ଟାଫ୍ ଇତ୍ୟାଦିଙ୍କ ସହିତ ରାଜ୍ୟ ପୋଲିସ୍ ବାହିନୀ ମଧ୍ୟ ସହଯୋଗ କରିଥିଲେ । ବିପର୍ଯ୍ୟୟ ଦୀର୍ଘ ପାଞ୍ଚଦିନ ପରେ ସେନା ବାହିନୀକୁ ମୁଖ୍ୟରୂପରେ ନିୟୋଜିତ କରାଗଲା । ପ୍ରଥମରୁ ସେନାବାହିନୀକୁ ଉଦ୍ଧାର କାର୍ଯ୍ୟ ସମର୍ପି ଦେଇଥିଲେ ହୁଏତ ବହୁତ ଯାତ୍ରୀଙ୍କ ଜୀବନ ରକ୍ଷା ପାଇ ଯାଇଥାଆନ୍ତା । ଉଦ୍ଧାରକାରୀ ସେନା ପ୍ରଥମେ ମହିଳା, ଶିଶୁ, ବୃଦ୍ଧବୃଦ୍ଧାଙ୍କୁ ଏବଂ ଆଘାତପ୍ରାପ୍ତ ବ୍ୟକ୍ତିମାନଙ୍କୁ ଉଦ୍ଧାର କରି ସୁରକ୍ଷିତ ସ୍ଥାନରେ ପହଞ୍ଚାଇ ଦେବାକୁ ଯୋଜନା କଲେ । କିନ୍ତୁ ହେଲିପ୍ୟାଡ୍ ନିକଟରେ ଠେଲାପେଲା, ଟଣାଓଟରା ଲାଗିଥିଲା । ସମସ୍ତେ ଯିବା ଲାଗି ବ୍ୟଗ୍ର । କିନ୍ତୁ ସେନାବାହିନୀ ନିଜ ଯୋଜନା ଅନୁଯାୟୀ କାର୍ଯ୍ୟ କଲେ ଏବଂ କିଛି ପୀଡ଼ିତଙ୍କୁ ସୁରକ୍ଷିତ ସ୍ଥାନରେ ପହଞ୍ଚାଇ ଦେଲେ ।

ତୀର୍ଥଯାତ୍ରୀ ତଥା ପର୍ଯ୍ୟଟକ ଏଭଳି ସ୍ଥାନରେ ଫସି ରହିଥିଲେ ଯେ, ଯଦି ସେନାଙ୍କ ଦୃଷ୍ଟି ପଡ଼ି ନ ଥାଆନ୍ତା, ତେବେ ସେମାନେ ନିଶ୍ଚିତ ମୃତ୍ୟୁ

(ନଦୀରେ ଗଛର ଗଣ୍ଡି ପକାଇ ପୋଲ ନିର୍ମାଣ କରି ବୃଦ୍ଧବୃଦ୍ଧାଙ୍କୁ ଉଦ୍ଧାର କରୁଛନ୍ତି ସେନା ।)

ମୁଖରେ ପଡ଼ି ଥାଆନ୍ତେ । ଗଭୀର ଗର୍ତ୍ତ ଏବଂ ବିପଦପୂର୍ଣ୍ଣ ଘାଟିମାନଙ୍କରୁ ନିଜ ଜୀବନକୁ ବିପନ୍ନ କରି, ସୈନିକଗଣ ଦଉଡ଼ି ସାହାଯ୍ୟରେ, କାନ୍ଧରେ ତଥା ଷ୍ଟ୍ରେଚର ମାଧମରେ ପୀଡ଼ିତଙ୍କୁ ସୁରକ୍ଷିତ ଭାବରେ ଉଦ୍ଧାର କଲେ । ଇତିମଧ୍ୟରେ ବିଭିନ୍ନ ସ୍ଥାନରୁ ହେଲିକପ୍ଟର ଉଡ଼ାଣ କରିବା ଆରମ୍ଭ କଲା । କାରଣ ପାଗରେ ସାମାନ୍ୟ ଉନ୍ନତି ପରିଲକ୍ଷିତ ହେଉଥିଲା । ହେଲିକପ୍ଟରକୁ ଦେଖି ଯାତ୍ରୀ ତଥା ପର୍ଯ୍ୟଟକମାନେ ହେଲିପ୍ୟାଡ୍‌ରେ ଭିଡ଼ ଜମେଇଲେ । ହେଲିକପ୍ଟର ଚଢ଼ିବାକୁ ଯାତ୍ରୀମାନଙ୍କ ଭିଡ଼ାଓଟରା, ଧସ୍ତାଧସ୍ତି ଏବଂ ପାଟିତୁଣ୍ଡ ଯୋଗୁଁ ଅବସ୍ଥା ଅସମ୍ଭାଳ ହୋଇଗଲା । ତଥାପି ସେନା ପ୍ରାଥମିକତାକୁ ଦୃଷ୍ଟି ଦେଇ ଉଦ୍ଧାର କାର୍ଯ୍ୟ କଲେ । ଯାତ୍ରୀଗଣଙ୍କ ଅବସ୍ଥା ଏବଂ ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟକୁ ଦୃଷ୍ଟିରେ ରଖି ବିଭିନ୍ନ ହେଲିପ୍ୟାଡ୍‌ରେ ଓହ୍ଲାଇ ଦିଆଗଲା, ଯାହା ସେମାନଙ୍କୁ ହସ୍ପିଟାଲ୍‌କୁ ଯିବାକୁ ସୁବିଧା ହେବ ଅଥବା ଫେରନ୍ତା ଯାତ୍ରାକୁ ସୁଗମ କରିବ । ସେନାବାହିନୀ ଉଦ୍ଧାର କାର୍ଯ୍ୟ କରିବା

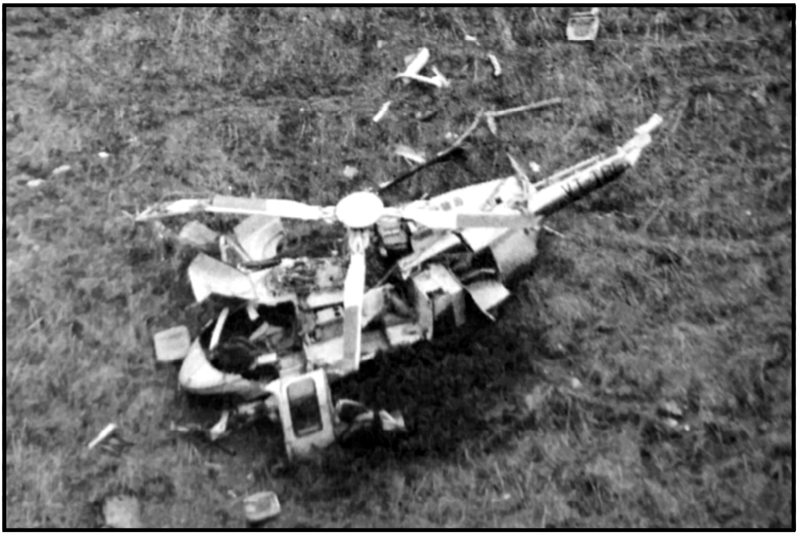

(ଉଦ୍ଧାର କାର୍ଯ୍ୟରେ ଲାଗିଥିବା ପ୍ରଭାତମ ଏଭିଏସନ୍‌ର ଏକ ହେଲିକପ୍ଟର ଜଙ୍ଗଲ ଚଟିରେ ଦୁର୍ଘଟଣାଗ୍ରସ୍ତ ।)

ସହିତ, ଯାତ୍ରୀଙ୍କୁ ଖାଦ୍ୟପୁଡ଼ିଆ, ଗ୍ଲୁକୋଜ୍, କମ୍ବଳ, ପାଣିବୋତଲ, ଟେଣ୍ଟ୍ ଇତ୍ୟାଦି ମଧ୍ୟ ବାଣ୍ଟିଥିଲେ ।

ଏକ ହେଲିକପ୍ଟର ୨୦୧୩ ମସିହା ଜୁନ୍ ୨୫ ତାରିଖ ଦିନ ଦାହ ସଂସ୍କାର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ କାଠ ଏବଂ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ସାମଗ୍ରୀ ନେଇ ଉଡ଼ାଣ କରିଥିଲା । ସକାଳୁ ଦୁଇ ଥର ଉକ୍ତ କାମ କରି ତୃତୀୟ ଯାତ୍ରା କରିବା ସମୟରେ ପାଞ୍ଚରୁ ଆଠ ମିନିଟ୍ ଉଡ଼ିବା ପରେ ଜଙ୍ଗଲଚଟି ଅଞ୍ଚଳରେ ଡୋସି ଗ୍ରାମ ନିକଟରେ ଦୁର୍ଘଟଣାଗ୍ରସ୍ତ ହୋଇଗଲା । ଏହି ହେଲିକପ୍ଟରରେ ସେନା, ବାୟୁସେନା ତଥା ପୋଲିସ୍ ବାହିନୀର ଅନେକ ଅଫିସର୍ ଥିଲେ ଏବଂ ପରିତାପର ବିଷୟ, ସମସ୍ତେ ମୃତ୍ୟୁମୁଖରେ ପଡ଼ିଲେ । ସେନା ବାହିନୀର ଅନେକ ଅଫିସର ନିଜ ଜୀବନକୁ ବିପନ୍ନ କରି ଉଦ୍ଧାର କାର୍ଯ୍ୟ କଲାବେଳେ ପ୍ରାଣବଳୀ ଦେଇଛନ୍ତି । ଏଣୁ ସେମାନଙ୍କୁ ଭାରତବାସୀ କେବଳ ଅଶ୍ରୁଳ ଶ୍ରଦ୍ଧାଞ୍ଜଳି ଦେବା ଛଡ଼ା ଆଉ ଅଧିକା କ'ଣ ବା କରିପାରିବେ ?

ବିଦେଶରୁ ଅନେକ ପର୍ଯ୍ୟଟକ ଉତ୍ତରାଖଣ୍ଡର ଦର୍ଶନୀୟ ସ୍ଥାନ ଦର୍ଶନ କରିବାକୁ ଆସନ୍ତି । ଜୁନ୍ ୨୦୧୩ ମସିହାରେ ରୁଷ୍‌ର ଏକ ପର୍ଯ୍ୟଟନ ଦଳ ଉତ୍ତରାଖଣ୍ଡ ପରିଦର୍ଶନପାଇଁ ଆସିଥିଲେ । ସେହି ପର୍ଯ୍ୟଟକ ଦଳରେ ଜଣେ ରୁଷୀୟ କନ୍ୟା ମଧ୍ୟ ଥିଲେ । ସେହି କନ୍ୟାଙ୍କ ନାମ ଥିଲା **ଓମ୍‌ପ୍ରିୟା** । ଭାରତୀୟ ଦର୍ଶନ ଶାସ୍ତ୍ର ଅନୁଧ୍ୟାନ କରି ଅତ୍ୟଧିକ ପ୍ରଭାବିତ ହୋଇଥିଲେ ଓମ୍‌ପ୍ରିୟା । ସେ ଗୀତା, ଯୋଗବାଶିଷ୍ଠ ଇତ୍ୟାଦି ଅନେକ ଧାର୍ମିକ ଗ୍ରନ୍ଥ ପାଠ କରି ଜ୍ଞାନ ଅର୍ଜନ କରିଥିଲେ । ଭାରତୀୟ ଦର୍ଶନ ଏବଂ ଅନେକ ସନାତନୀ ଗ୍ରନ୍ଥ ପାଠ କରି ଚାରିଧାମ ଯାତ୍ରା କରିବାକୁ ଅନୁପ୍ରାଣିତ ହୋଇଥିଲେ । ଓମ୍‌ପ୍ରିୟା କହନ୍ତି, ୨୦୧୩ ମସିହା ଜୁନ୍ ୧୫ ଓ ୧୬ ତାରିଖ ରାତ୍ରରେ ମାନେରି ଆଶ୍ରମରେ ରାତ୍ରିଯାପନ କରୁଥିଲେ । ମାନେରି ଆଶ୍ରମରେ ସେ ଶୋଇଥିବାବେଳେ ମଧ୍ୟରାତ୍ରିରେ ହଠାତ୍ ଏକ ପ୍ରଚଣ୍ଡ ଶବ୍ଦ ଶୁଭିବା ସହିତ ଅନେକ ମହିଳା, ଶିଶୁଙ୍କ ସମବେତ ଚିତ୍କାର ମଧ୍ୟ ଶୁଣିବାକୁ ପାଇଲେ ଏବଂ ଭୟଭୀତ ହୋଇ ଜୀବନ ବଞ୍ଚାଇବାକୁ ଏଣେତେଣେ ଦୌଡ଼ିବାକୁ ଲାଗିଲେ । ସେ ସମୟରେ ବହୁ ଲୋକ ପ୍ରାଣ ବିକଳରେ ଦୌଡ଼ାଦୌଡ଼ି କରୁଥିଲେ ।

ଓମ୍‌ପ୍ରିୟା ଭାରତୀୟ ସୈନକଙ୍କ ସାହସିକତା, କଷ୍ଟସାଧ୍ୟ ଏବଂ ବୀରୋଚିତ କର୍ମଦ୍ୱାରା ଅତ୍ୟନ୍ତ ପ୍ରଭାବିତ ହୋଇଥିଲେ । ଭାରତୀୟ ସୈନିକଗଣ ନିଜ ଜୀବନକୁ ବିପନ୍ନ କରି ପ୍ରତିକୂଳ ପରିସ୍ଥିତିରେ ଯେଉଁ ପ୍ରକାର ପୀଡ଼ିତଙ୍କୁ ଉଦ୍ଧାର କଲେ, ତାହା ଦେଖି ଓମ୍‌ପ୍ରିୟା ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ହୋଇଗଲେ । ସେ କହନ୍ତି, ତାଙ୍କ ଦୃଷ୍ଟି ସମ୍ମୁଖରେ ଅନେକ ବଡ଼ ବଡ଼ ପ୍ରାସାଦ ତାସ୍ ଘର ପରି ଭାଙ୍ଗି ଭାସିଯିବା ଦେଖି ସେ ମର୍ମାହତ ହେଲେ । ପୀଡ଼ିତ ଜନସାଧାରଣ ପ୍ରାଣ ବିକଳରେ ଦୌଡ଼ାଦୌଡ଼ି କରୁଥିଲେ । ବନ୍ୟାଜଳ ପ୍ରବଳ ବେଗରେ ବୋହି ପ୍ରାସାଦ ଇତ୍ୟାଦିର ଭଗ୍ନାବଶେଷ, ପଥରଖଣ୍ଡ ଏବଂ ବୃହତ୍‌କାୟ ବୃକ୍ଷକୁ ଭସାଇ ଆଣୁଥିଲା । ସେହି ପ୍ରତିକୂଳ ପରିସ୍ଥିତିରେ ଭାରତୀୟ ସୈନିକଙ୍କ ଦକ୍ଷତା, ସାହସିକତା ଏବଂ କଷ୍ଟସାଧ୍ୟ ପଦକ୍ଷେପ ଅନେକ ପୀଡ଼ିତଙ୍କୁ ଉଦ୍ଧାର କରିବାକୁ ସାହାଯ୍ୟ କରିଥିଲା । ଭାରତୀୟ ସୈନିକଙ୍କ ସେହି ବୀରୋଚିତ କର୍ମକୁ ଅନୁଧ୍ୟାନ

ତଥା ଅନୁଭବ କରି ଓମ୍‌ପ୍ରିୟା ଶତମୁଖରେ ସେମାନଙ୍କ ପ୍ରଶଂସା କରିଥିଲେ । ତାଙ୍କ ଭାଷାରେ, **"I salute and also greatful to Indian army."**

କିନ୍ତୁ ଅନ୍ୟ ଏକ ସ୍ଥାନରେ ଅତୀବ ହୃଦୟ ବିଦାରକ ଘଟଣା ଘଟିଲା । ଭାରତୀୟ ସେନା ଏବଂ ଆଇ.ଟି.ବି.ପି.ର କୋଡ଼ିଏ ଜଣ ସୈନିକଙ୍କ ଅମୂଲ୍ୟ ଜୀବନ ଏକ ହେଲିକପ୍ଟର ଦୁର୍ଘଟଣାରେ କେଦାରନାଥଠାରେ ପୀଡ଼ିତଙ୍କୁ ଉଦ୍ଧାର କରୁଥିବାବେଳେ ଚାଲିଗଲା । ସେହି ହେଲିକପ୍ଟର ଆଇ.ଟି.ବି.ପି.ର ୧୫ ଜଣ ବୀର ଥିବାବେଳେ ଭାରତୀୟ ସେନାର ପାଞ୍ଚ ଜଣ ଥିଲେ ।

କେଦାରଘାଟିରେ ବିପଦ କବଳିତ ଅଞ୍ଚଳର ବିପନ୍ନମାନଙ୍କୁ ଉଦ୍ଧାର କରିବାକୁ ଯାଇ ଭାରତମାତାର ଅନେକ ଯୋଗ୍ୟ ବୀର ସନ୍ତାନ ଯେଉଁଭଳି ପ୍ରାଣବଳି ଦେଇଥିଲେ, ତାହାଠାରୁ ବଳି ମର୍ମନ୍ତୁଦ ଘଟଣା ଆଉ କ'ଣ ହୋଇପାରେ ? ସେହି ସମସ୍ତ ଅମର ଆତ୍ମା ପ୍ରତି ଭାରତବାସୀଙ୍କର କୋଟି କୋଟି ପ୍ରଣାମ ।

●

ଅନ୍ତହୀନ ଯନ୍ତ୍ରଣା

ଜୀବନ ଏବଂ ଜୀବିକା ଧ୍ୱଂସ

ବାଦଲଫଟା ବର୍ଷା, ଭୂସ୍ଖଳନ ଏବଂ ବିଭିନ୍ନ ନଦୀରେ ଅତର୍କିତ ବନ୍ୟା ବିପ୍ଲାତ ଯୋଗୁଁ କେଦାରଘାଟିରେ ଶହ ଶହ ଗ୍ରାମ ଧରାଶାୟୀ ହୋଇ ଯାଇଥିଲା । ଗ୍ରାମବାସୀଙ୍କ ଘରଦ୍ୱାର, ବିଲବାଡ଼ି, ଖଳା, ବଗିଚା, ଗୁହାଳ ଇତ୍ୟାଦି ବନ୍ୟା ଜଳରେ ଭାସିଗଲା । କେଇ ଘଣ୍ଟା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରତ୍ୟେକ ଗ୍ରାମବାସୀ ଏକରକମ ଦାଣ୍ଡର ଭିକାରି ପାଲଟିଗଲେ । ସେମାନଙ୍କ ପାଖରେ ମୁଣ୍ଡ ଗୁଞ୍ଜିବାକୁ ଛାତ ଖଣ୍ଡେ ମଧ୍ୟ ନ ଥିଲା । ଖୋଲା ଆକାଶ ତଳେ ଜୀବନ ଅସହାୟ ଭାବେ ଯନ୍ତ୍ରଣା ଜର୍ଜରିତ ହେଉଥିଲା । ସମସ୍ତ ସମ୍ପତ୍ତି ଯଥା – ଧାନ, ଚାଉଳ, ଟଙ୍କାପଇସା, ଲୁଗାପଟା, ବହିପତ୍ର ଇତ୍ୟାଦି ଜଳପ୍ରଳୟରେ ସମାଧି ନେଇଗଲା । କିଛି ଲୋକ ସ୍କୁଲ୍ ଘରେ, ଯାତ୍ରୀନିବାସ ଅଥବା କୌଣସି ସମ୍ପର୍କୀୟଙ୍କ ପକ୍କାଘରେ ମୁଣ୍ଡ ଗୁଞ୍ଜି ରହିଲେ । କିନ୍ତୁ କେତେ ଦିନ ? ସ୍ୱଳ୍ପ ଦିନ ମଧ୍ୟରେ ଅନ୍ନ ସମସ୍ୟା ସେମାନଙ୍କ ସମ୍ମୁଖରେ ବିକଟ ରୂପରେ ଉପସ୍ଥିତ ହେଲା । ସେମାନଙ୍କ ପାଖରେ ନା ଥିଲା ଚାଉଳ, ନା ଥିଲା ଜାଳେଣି ।

ଦେଶ ବିଦେଶରୁ ଆସିଥିବା ଯାତ୍ରୀ ତଥା ପର୍ଯ୍ୟଟକଙ୍କୁ ପ୍ରାଥମିକତା ଭିତ୍ତିରେ ଉଦ୍ଧାର କରିବାକୁ ଅଣ୍ଟା ଭିଡ଼ିଥିଲେ । ପ୍ରାୟ ସମସ୍ତ ଯାତ୍ରୀଙ୍କୁ ଉଦ୍ଧାର କରିବାକୁ ସେନାବାହିନୀକୁ ଦଶ ଦିନ ଖଣ୍ଡେ ଲାଗିଥିଲା । କିନ୍ତୁ ଏହି ମହାବିପତ୍ତି ସମୟରେ ସମଦଶା ସମ୍ପନ୍ନ ଗ୍ରାମବାସୀଙ୍କୁ ସରକାର ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଭୁଲିଗଲେ କେମିତି ? ପୂର୍ବରୁ ମଧ୍ୟ ଉତ୍ତରାଖଣ୍ଡରେ ଅନେକ ବନ୍ୟା, ଭୂସ୍ଖଳନ, ବାଦଲଫଟା ବର୍ଷା ଯେ ନ ହୋଇଛି, ଏମିତି ନୁହେଁ, ସେ ସମୟରେ ମଧ୍ୟ ସରକାର ଏହି ହତଭାଗ୍ୟ ଗ୍ରାମବାସୀଙ୍କ କଥା ବୁଝି ନ ଥିଲେ ଏବଂ ଆଜି ମଧ୍ୟ ନୁହେଁ ।

କେଦାରଘାଟିର ଅଧିକାଂଶ ଗ୍ରାମବାସୀଙ୍କ ଜୀବିକା ତୀର୍ଥଯାତ୍ରୀ ତଥା ପର୍ଯ୍ୟଟକଙ୍କ ଆଗମନ ଉପରେ ନିର୍ଭର କରିଥାଏ । ସେମାନେ ଯାତ୍ରୀମାନଙ୍କ ସୁବିଧାପାଇଁ ହୋଟେଲ୍, ଭୋଜନାଳୟ, ଜଳଖିଆ ଦୋକାନ, ଯାତ୍ରୀନିବାସ, ଫଳଦୋକାନ, ରେଷ୍ଟୁରାଣ୍ଟ, ମୋଟର ଗାଡ଼ି ମରାମତି ଗ୍ୟାରେଜ୍, ଟେଲିଫୋନ୍ ବୁଥ୍ ଇତ୍ୟାଦି ଖୋଲି ନିଜର ଆୟ ଯୋଗାଣର ପ୍ରୟାସ କରନ୍ତି । ଉପରୋକ୍ତ ଅନୁଷ୍ଠାନରେ କିଛି ଲୋକ ମଧ୍ୟ କାର୍ଯ୍ୟ କରିବାର ସୁଯୋଗ ପାଆନ୍ତି । ଫଳରେ ସେମାନଙ୍କ ଛଅ ମାସ ଚଳିବା ଲାଗି ଆୟ ଯୋଗାଡ଼ ହୋଇଯାଏ । ଖଚର, ଘୋଡ଼ା ଚାଳକବୃନ୍ଦ ତଥା ପାଲିଙ୍କିବାଲା ମଧ୍ୟ ସେହି ଛଅ ମାସର ଆୟ ଯୋଗାଡ଼ କରି ନିଅନ୍ତି । ପୁନଶ୍ଚ ଅନ୍ୟ ଛଅମାସ ସେମାନେ କୃଷିକାର୍ଯ୍ୟ କରି ସେମାନଙ୍କ ପରିବାର ଭରଣ ପୋଷଣ କରନ୍ତି ।

ଉତ୍ତରାଖଣ୍ଡର ଜମି ଖୁବ୍ ଉର୍ବର ଏବଂ ଜଳର ମଧ୍ୟ ଅଭାବ ନାହିଁ । ଏଣୁ କୃଷିକାର୍ଯ୍ୟ ଏଠାରେ ଉନ୍ନତମାନର ହୁଏ । ରାଜ୍ୟର ମହିଳାମାନେ ହିଁ ବିଶେଷ କରି କୃଷିକାର୍ଯ୍ୟରେ ବ୍ୟସ୍ତ ଥାଆନ୍ତି । କାରଣ ପୁରୁଷମାନେ ଯାତ୍ରୀଙ୍କ କାମରେ ଲାଗିଥାଆନ୍ତି । ଦୀପାବଳି ଅମାବାସ୍ୟା ପରଦିନ ମନ୍ଦିର ଦ୍ୱାର ବନ୍ଦ୍ ହୋଇଯାଏ । କାରଣ ରାସ୍ତାଘାଟ, ଯାତ୍ରୀନିବାସ, ମନ୍ଦିର ଇତ୍ୟାଦି ବରଫରେ ପୋତି ହୋଇଯାଏ । ଏଣୁ କେଦାରନାଥ, ବଦ୍ରିନାଥ, ଗଙ୍ଗୋତ୍ରୀ, ଯମୁନେତ୍ରୀ, ଭୈରବନାଥ ଇତ୍ୟାଦି ମନ୍ଦିରର ଦ୍ୱାର ବନ୍ଦ୍ ହୋଇଯାଏ । ତା'ପରେ ପୁରୁଷମାନେ କୃଷିକାର୍ଯ୍ୟରେ ଲାଗିପଡ଼ନ୍ତି ।

ଉତ୍ତରାଖଣ୍ଡ ରାଜ୍ୟରେ ଧାନ, ଗହମ, ଡାଲି ଇତ୍ୟାଦି ସହିତ କିଛି ସ୍ଥାନୀୟ ଫସଲ ମଧ୍ୟ ଆଦାୟ ହୁଏ । ଏଠାରେ ଋତୁକାଳୀନ ପରିବାପତ୍ର ସହିତ ଫଳଚାଷ ମଧ୍ୟ କରାଯାଏ । ଗ୍ରାମବାସୀ ଭରଣ ପୋଷଣପାଇଁ ଏହି ଚାଷକାର୍ଯ୍ୟରେ ନିୟୋଜିତ ହୁଅନ୍ତି । କୃଷିକାର୍ଯ୍ୟରୁ ଘର ପରିବାରପାଇଁ ବର୍ଷକର ଖାଦ୍ୟଶସ୍ୟ ଯୋଗାଡ଼ ହୋଇଯାଏ ।

ଜଳତାଣ୍ଡବ ପୂର୍ବରୁ ଜମିରେ ସୁନାର ଫସଲ ହସୁଥିଲା ଏବଂ ସେହି ଫସଲ ଦେଖି ଚାଷୀ ମଧ୍ୟ ପୁଲକିତ ହେଉଥିଲା । ବାଡ଼ିବଗିଚାରେ ଫଳ, ପନିପରିବା ମଧ୍ୟ ପବନରେ ଦୋଳି ଖେଳୁଥିଲା । କିନ୍ତୁ ବାଦଲଫଟା ବର୍ଷା,

ବନ୍ୟା, ଭୂସ୍ଖଳନ ଫଳରେ ଅନେକ ଚାଷଜମି ମଧ୍ୟ ନିଶ୍ଚିହ୍ନ ହୋଇଗଲା । ଆଉ ଫସଲ କଥା କ'ଣ କହିବା ? ଏହି ମହାବିପତ୍ତି ପରେ ବ୍ୟବସାୟ, କୃଷି କାର୍ଯ୍ୟ ଇତ୍ୟାଦି ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଭାବରେ ନଷ୍ଟଭ୍ରଷ୍ଟ ହୋଇଗଲା । ଏହି ଗ୍ରାମବାସୀଙ୍କ ନା ଥିଲା ମୁଣ୍ଡ ଗୁଞ୍ଜିବାକୁ ଆଶ୍ରୟ ନା ଥିଲା ପ୍ରାଣ ବଞ୍ଚାଇବାକୁ ଅନ୍ନ ।

ଏହି ସରଳ ପରିଶ୍ରମୀ ଏବଂ ସଚ୍ଚୋଟ ଗ୍ରାମବାସୀ କ'ଣ ଏମିତି ପାପ କରିଥିଲେ ଯେ, କେଦାରନାଥ ତାଙ୍କୁ ଏତେ ବଡ଼ ଦଣ୍ଡ ଦେଲେ । ପେଟକୁ ଦାନା ନ ଥିଲା କି ପିନ୍ଧିବାକୁ କନା । ସର୍ବସ୍ୱ ହରାଇ ସେମାନେ ଦାଣ୍ଡର ଭିକାରି ପାଲଟିଗଲେ । ଜୀବନ ଏବଂ ଜୀବିକା ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ନଷ୍ଟ ହୋଇଥିଲା । ଜନତା ପ୍ରାଣକୁ ଆଦରି ରାସ୍ତାକଡ଼ରେ ପଡ଼ିଥିଲେ । ପୁନଶ୍ଚ ମହାମାରୀର ଭୟ ସେମାନଙ୍କୁ ପାଗଳ କରୁଥିଲା । ସେମାନଙ୍କ ପାଖରେ ନା ଥିଲା ଔଷଧପତ୍ର ନା ଥିଲା କିଣିବାକୁ ପଇସା । ଏଣୁ ସେମାନଙ୍କ ହୃଦୟ କାନ୍ଦୁଥିଲା, ଅଥଚ ଚକ୍ଷୁରେ ନ ଥିଲା ବିନ୍ଦୁଏ ଲୁହ ।

ଭିଟାମାଟିର ମୋହ

ଭିଟାମାଟି ବା ପୂର୍ବପୁରୁଷଙ୍କ ଜନ୍ମସ୍ଥାନ ଛାଡ଼ି ଅନ୍ୟ ଏକ ସ୍ଥାନକୁ ଗତିକରି ସେଠାରେ ବସ୍ତି ସ୍ଥାପନ କରିବା ଯେ କେତେ କଷ୍ଟସାଧ୍ୟ, ତାହା କେବଳ ଅନୁଭବୀ ହିଁ ଜାଣେ । କୌଣସି ପ୍ରାକୃତିକ ଦୁର୍ବିପାକକୁ ଆଶଙ୍କା କରି ଅଥବା ପରେ ପ୍ରଶାସନ ଗ୍ରାମବାସୀଙ୍କୁ ସ୍ଥାନାନ୍ତର କରିବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କିମ୍ବା ପ୍ରବର୍ତ୍ତାଇଲେ ମଧ୍ୟ ସେମାନେ ଭିଟାମାଟି ଛାଡ଼ି ଯିବାକୁ ରାଜି ହୁଅନ୍ତି ନାହିଁ । କାରଣ ସେଠି ହିଁ ଅଛି ସେମାନଙ୍କ ସ୍ନେହ-ପ୍ରେମ-ମମତାର ସମାଧି ଅବା ସ୍ମୃତିରାଜିର ଏଭରେଷ୍ଟ ।

ପ୍ରତ୍ୟେକ ଗ୍ରାମରେ ଦୁଇ ପ୍ରକାର ମତ ଶୁଣିବାକୁ ମିଳେ, ଯଥା - ବୃଦ୍ଧମାନଙ୍କ ମତାମତ ଏବଂ ଯୁବ ସମାଜର ଅପ୍ରମାଣିତ ବିଶ୍ୱାସ ଅବା ଧାରଣା । ବରିଷ୍ଠ ବ୍ୟକ୍ତିବୃନ୍ଦ ସ୍ଥାନାନ୍ତରକୁ ଜମା ପସନ୍ଦ କରନ୍ତି ନାହିଁ । କିନ୍ତୁ ଅନ୍ୟପକ୍ଷରେ ଯୁବସମାଜ ଜୀବନର ଉତ୍ତରୋତ୍ତର ଉନ୍ନତିପାଇଁ ଅବା ଏକ ସହରୀ ସଭ୍ୟତାର ମରୀଚିକାଦ୍ୱାରା ଆକର୍ଷିତ ହୋଇ ଅଥବା ଅଧିକ ସୁଖସୁବିଧା ଭୋଗକରିବା ଆଶାରେ ସ୍ଥାନାନ୍ତରକୁ ସ୍ୱାଗତ କରିଥା'ନ୍ତି ।

ଜଣେ ବରିଷ୍ଠ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କ ମତରେ, "ତ୍ରେତୟା ଯୁଗରେ ରାବଣକୁ ବଧ କରି ଲଙ୍କାକୁ ଜୟ କରିବା ପରେ ଶ୍ରୀରାମଙ୍କ ଆଦେଶରେ ବିଭୀଷଣଙ୍କ ରାଜ୍ୟାଭିଷେକ ହେବା ପରେ ଅନୁଜ ଲକ୍ଷ୍ମଣ ଜ୍ୟେଷ୍ଠଭ୍ରାତା ଶ୍ରୀରାମଙ୍କୁ କହିଲେ, 'ଭ୍ରାତାଶ୍ରୀ, ଲଙ୍କାର ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟ ମନଲୋଭା ତଥା ଆକର୍ଷଣୀୟ । ଲଙ୍କାନଗରୀ ସ୍ୱର୍ଗଠାରୁ କୌଣସି ଗୁଣରେ କମ୍ ନୁହେଁ । ଏଣୁ ଆପଣ ଆଜ୍ଞା ଦେଲେ ମୁଁ ଏଠାରେ ନିବାସ କରନ୍ତି ।' ଅନୁଜ ଲକ୍ଷ୍ମଣଙ୍କ କଥା ଶୁଣି **ଶ୍ରୀରାମ କହିଲେ, 'ଲଙ୍କାର ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟ ନିଃସନ୍ଦେହରେ ଅନୁପମ । ହୁଏତ ଲଙ୍କା ସ୍ୱର୍ଗ ସଙ୍ଗେ ସମାନ ହୋଇପାରେ । ମାନୁଛି ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟ, ସମୃଦ୍ଧି ଏବଂ ବୈଭବରେ ପରିପୂର୍ଣ୍ଣ, ତଥାପି ଲଙ୍କା କଦାପି ଅଯୋଧ୍ୟା ସହ ସମକକ୍ଷ ହେବ ନାହିଁ । କାରଣ ସେହି ପବିତ୍ର ଭୂମି ତୁମର, ମୋର ଏବଂ ଆମ ସମସ୍ତଙ୍କ ଜନ୍ମଭୂମି । ପୁନଶ୍ଚ ସେହି ମାଟି ଆମ ସୂର୍ଯ୍ୟବଂଶର ଭିଟାମାଟି । ସ୍ୱ ଜନ୍ମମାଟିର ଆନନ୍ଦ କୌଣସି ଭୂମି ଦେଇପାରିବ ନାହିଁ । ତେଣୁ ଆମ ଜନ୍ମମାଟି ଅଯୋଧ୍ୟା ତିନିଲୋକଠାରୁ ଅଧିକ ପ୍ରିୟ ।'** ଶ୍ରୀରାମଙ୍କ ଗଭୀର ତତ୍ତ୍ୱଭିତ୍ତିକ ଅଭିବ୍ୟକ୍ତି ଶୁଣିବା ପରେ ଲକ୍ଷ୍ମଣଙ୍କ ଚକ୍ଷୁରୁ ଲଙ୍କାର ମାୟାଜାଲ ଅପସରିଗଲା । ମାୟାଜାଲରେ ଆବଦ୍ଧ ହୋଇ ମାତୃଭୂମିକୁ ହତାଦର କରିଥିବା ହେତୁ ଶ୍ରୀରାମଙ୍କଠାରେ କ୍ଷମା ପ୍ରାର୍ଥନା କଲେ ଲକ୍ଷ୍ମଣ ।" ପୌରାଣିକ ତଥ୍ୟକୁ ଉପସ୍ଥାପନ କରି ବୃଦ୍ଧ ସାମ୍ପ୍ରତିକ ଯୁବପିଢ଼ିର ବଦଳୁଥିବା ଚିନ୍ତାକୁ ଲକ୍ଷ୍ୟକରି ଦୁଃଖ ପ୍ରକାଶକଲେ ।

ଉତ୍ତରାଖଣ୍ଡ ରାଜ୍ୟ ସଦାସର୍ବଦା ପରିବେଶ ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ ବିପଦରେ ଘେରି ରହିଥାଏ । ତଥାପି ଗ୍ରାମବାସୀମାନେ ପ୍ରବାସନ (ସ୍ଥାନାନ୍ତର) କଥା ଚିନ୍ତା କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଅନ୍ୟ ପକ୍ଷରେ ସେମାନେ ସାହସର ସହିତ ସମସ୍ତ ପାରିପାର୍ଶ୍ୱିକ ବିପଦର ସମ୍ମୁଖୀନ ହୋଇଥାଆନ୍ତି । ଏକ ତଥ୍ୟ ଅନୁଯାୟୀ ବିରାହି ହ୍ରଦର ପ୍ରଚଣ୍ଡ କୋପ, ଭାରତ-ପାକିସ୍ତାନ ଯୁଦ୍ଧ (୧୯୭୧), ଗୋନା ହ୍ରଦର ଅସ୍ଥିରତା (୧୯୭୦), ବାଦଲଫଟା ବର୍ଷା ଯୋଗୁଁ ଭୁସ୍ଖଳନ (୧୯୮୪) ଇତ୍ୟାଦି । ପୁନଶ୍ଚ ବିରାହି ନଦୀର ପ୍ରଚଣ୍ଡ ବନ୍ୟା ଏବଂ ଉତ୍ତରକାଶୀର ବାଦଲଫଟା ବର୍ଷା ତଥା ଭୂମିକମ୍ପ, ବାରୁଣାବର୍ତ୍ତ ବିପତ୍ତି ମଧ୍ୟ ସେମାନଙ୍କୁ ବିଚଳିତ କରିପାରି ନ ଥିଲା । କିନ୍ତୁ ୨୦୧୩ ମସିହାର ବାଦଲଫଟା ବର୍ଷା ତଥା ଉତ୍ତରାଖଣ୍ଡ ନଦୀସମୂହର ପ୍ରଚଣ୍ଡ କୋପ ସେମାନଙ୍କୁ କେବଳ କପର୍ଦ୍ଦକ ଶୂନ୍ୟ କରି ନ

ଥିଲା; ବରଂ ଗୃହହୀନ ତଥା ପରିବାରହୀନ ମଧ୍ୟ କରିଥିଲା । ଏଣୁ ଯୁବପିଢ଼ିର ମତ ପରିବର୍ତ୍ତନ ହେବା ସ୍ୱାଭାବିକ ।

ଶ୍ରୀ ଜଗତ ସିଂ ଚୌଧୁରୀ, ଏକ ଗ୍ରାମ ମୁଖିଆଙ୍କ ମତରେ, "ଗ୍ରାମରେ ବାସ କରୁଥିବା ଯୁବପିଢ଼ିଙ୍କ ଚିନ୍ତାଧାରାରେ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ପରିବର୍ତ୍ତନ ଘଟିଛି । ସେମାନେ ସବୁବେଳେ ବିପଦ କଥା ଚିନ୍ତା କରି କରି ବଞ୍ଚିବାକୁ ପସନ୍ଦ କରୁ ନାହାନ୍ତି । ବରଂ ସେମାନେ ସହରୀ ସଭ୍ୟତା ପ୍ରତି ଆଗ୍ରହ ପ୍ରକାଶ କରୁଛନ୍ତି । ସହରରେ ଉଚ୍ଚ ଚାକିରିର ସୁବିଧା, ଉନ୍ନତମାନର ଶିକ୍ଷା, ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟସେବା, ରାସ୍ତାଘାଟ, ଗମନାଗମନ ସୁବିଧା, ପାନୀୟ ଜଳ ବ୍ୟବସ୍ଥା, ବୈଦ୍ୟୁତିକ ଆଲୋକର ବ୍ୟବସ୍ଥା, ଇଣ୍ଟରନେଟ୍, ମୋବାଇଲ୍, ଟି.ଭି. ଇତ୍ୟାଦିର ସୁବିଧା ତଥା ଉତ୍ତମ ପରିବେଶ ସେମାନଙ୍କୁ ପାଗଳ କରିଛି । ଅନ୍ୟପକ୍ଷରେ ଉପରୋକ୍ତ ସୁବିଧା ସୁଯୋଗ ଆମ ରାଜ୍ୟରେ ସ୍ୱପ୍ନ ସଦୃଶ । ତଥାପି ଆଜି ସୁଦ୍ଧା ବୃହତ୍ ଧରଣର ପ୍ରବାସନ ଘଟି ନାହିଁ ।

ପୁନଶ୍ଚ ସୀମାନ୍ତରେ ଥିବା ଅତ୍ୟନ୍ତ ସମ୍ବେଦନଶୀଳ ୪୦୦ ଗ୍ରାମ ଦେଶର ସୁରକ୍ଷା ଦୃଷ୍ଟିକୋଣରୁ ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ । ପଡ଼ୋଶୀ ଦେଶର ଆକ୍ରମଣର ବିପଦ ସେମାନଙ୍କ ମୁଣ୍ଡ ଉପରେ ସର୍ବଦା ଖୋଲା ଖଣ୍ଡା ଭଳି ଝୁଲି ରହିଛି । ପ୍ରାକୃତିକ ବିପଦ ତଥା ପଡ଼ୋଶୀ ଦେଶର ଆକ୍ରମଣ ଭୟ ପ୍ରତି ମୁହୂର୍ତ୍ତରେ ଥିବା ସତ୍ତ୍ୱେ ସେମାନେ ସୀମାନ୍ତ ଗ୍ରାମକୁ ତ୍ୟାଗ କରି ନାହାନ୍ତି । ବରଂ ସେମାନେ ସେନା ସହିତ ସହଯୋଗ କରି ଗ୍ରାମଗୁଡ଼ିକୁ ସୁରକ୍ଷା କରିବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ମେଳା ମଉଛବ ଇତ୍ୟାଦି ମଧ୍ୟ କରନ୍ତି । ଫଳରେ ପଡ଼ୋଶୀ ଦେଶକୁ ସୂଚନା ମିଳେ ଯେ, ଗ୍ରାମଗୁଡ଼ିକ ଜନମାନବଶୂନ୍ୟ ନୁହନ୍ତି ।

ସନ୍ତାନଙ୍କ ଭବିଷ୍ୟତ ଚିନ୍ତା

ମହାକାଳର ଚକ୍ର ସର୍ବଦା ଘୂରୁଥାଏ । ସୁଖ ପରେ ଦୁଃଖ ଏବଂ ଦୁଃଖ ପରେ ସୁଖ ମଧ୍ୟ ଆସିଥାଏ । କେଦାରଘାଟିରେ ମହାବିପତ୍ତି ପରେ ଯନ୍ତ୍ରଣା ଜର୍ଜରିତ ଜୀବନ ଧୀରେ ଧୀରେ ପୂର୍ବାବସ୍ଥାକୁ ଫେରିଆସିବ । ଏଥିରେ ସନ୍ଦେହ ନାହିଁ । ସେଥିପାଇଁ ସମୟ ଆବଶ୍ୟକ । ଗଭୀର କ୍ଷତ ଶୁଖିବାକୁ ସମୟ ନିଏ – ନୁହେଁ କି ? ସମୟ ବଡ଼ ବଳବାନ । ଦୁଃଖର କଳାମେଘ ହଟିବ

ଏବଂ ଆନ୍ଦର ସୂର୍ଯ୍ୟାଲୋକ ଆସିବ । ପୁନଶ୍ଚ ପ୍ରତି ଗୃହରେ ଆନନ୍ଦର ଲହରୀ ଖେଳିବ । କ୍ରମେ ଲୋକେ ମୁଣ୍ଡ ଗୁଞ୍ଜିବାକୁ ଆଶ୍ରୟଟେ କରିଦେବେ ଏବଂ ଆସବାବ ପତ୍ର ମଧ୍ୟ ଯୋଗାଡ଼ କରିନେବେ । ଏହାହିଁ ତ ଜୀବନ ।

ଲୋକଙ୍କ ନିଜ ଘରଦ୍ୱାର, ଜମିବାଡ଼ି ଅଥବା ଦାନାକନା ପାଇଁ ଯେତିକି ଚିନ୍ତା ନାହିଁ, ତାହାଠାରୁ ଯଥେଷ୍ଟ ଅଧିକ ଚିନ୍ତା ସନ୍ତାନଙ୍କ ଶିକ୍ଷାଦୀକ୍ଷା ଏବଂ ଭବିଷ୍ୟତପାଇଁ । ସ୍କୁଲ୍ ଏବଂ କଲେଜ ଭବନ ଧ୍ୱଂସସ୍ତୂପରେ ପରିଣତ ହୋଇଛି । ଏହି ପରିସ୍ଥିତିରେ ସନ୍ତାନଙ୍କ ଶିକ୍ଷାପ୍ରାପ୍ତି କିପରି ହେବ ? ଏହି ପ୍ରଶ୍ନ ସେମାନଙ୍କ କଳ୍ପନାର ବାହାରେ ।

ଛାତ୍ରଛାତ୍ରୀଙ୍କ ପାଖରେ ନା ଅଛି ବହିପତ୍ର, ନା ଅଛି କାଗଜ କଲମ ଇତ୍ୟାଦି । ସବୁ ବହିପତ୍ର ଏବଂ ଆନୁଷଙ୍ଗିକ ଜିନିଷ ବନ୍ୟାଜଳରେ ଭାସିଯାଇଛି । ବର୍ତ୍ତମାନର ପରିସ୍ଥିତି ଯାହା, ସ୍କୁଲ୍, କଲେଜରେ ପାଠ୍ୟକ୍ରମ ଆରମ୍ଭ ହେବାକୁ ବହୁ ବିଳମ୍ବ ଘଟିବ । ପ୍ରାୟ ଅଧିକାଂଶ ସ୍କୁଲ୍ କଲେଜ ଭାଙ୍ଗିରୁଜି ଯାଇଛି । ପୁନଶ୍ଚ ଶିକ୍ଷକ ଶିକ୍ଷୟିତ୍ରୀମାନଙ୍କ କୌଣସି ଖୋଜ ଖବର ନାହିଁ । ଶିକ୍ଷା ଅଧିକାରୀ କାର୍ଯ୍ୟାଳୟରେ ଯୋଗ ନ ଦେଲେ ଆନୁଷଙ୍ଗିକ କାର୍ଯ୍ୟକୁ ତଦାରଖ କିଏ କରିବ ? ସେହି ଶିକ୍ଷା ଅଧିକାରୀଙ୍କ ଭିତରୁ କେତେ ଜଣ ନିଖୋଜ ନ ଥିବେ ବୋଲି କିଏ କହିବ ? ଏଣୁ ପିଲାଙ୍କ ଶିକ୍ଷା କେମିତି ହେବ, ତାହାହିଁ ଗଭୀର ଚିନ୍ତାର ବିଷୟ । ଛାତ୍ରଛାତ୍ରୀଙ୍କ ଏକ ଶିକ୍ଷାବର୍ଷ ନଷ୍ଟ ହୋଇଯିବନି ତ ?

ଉଚ୍ଚଶିକ୍ଷାରେ ଯୋଗ ଦେଇଥିବା ଛାତ୍ରମାନଙ୍କ ବିଷୟରେ ଏହିଭଳି ଚିନ୍ତା ଉଦ୍ରେକ ହୁଏ । କିଛି ବ୍ୟକ୍ତି ଉଚ୍ଚଶିକ୍ଷାପାଇଁ ନିଜ ସନ୍ତାନଙ୍କୁ ଶ୍ରୀନଗର, ଋଷିକେଶ, ଡେରାଡୁନ୍ ଇତ୍ୟାଦି ସହରକୁ ଛାଡ଼ିଥିଲେ । ସେମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ କିଛି ହଷ୍ଟେଲ୍‌ରେ, କିଛି ଭଡ଼ାଘରେ, କେହି କେହି ସମ୍ପର୍କୀୟଙ୍କ ଘରେ ରହି ଶିକ୍ଷାଗ୍ରହଣ କରୁଥିଲେ । ବହୁ ଛାତ୍ର ସ୍ନାତକ, ସ୍ନାତକୋତ୍ତର, ମେଡିକାଲ୍, ଇଞ୍ଜିନିୟରିଂ, ଆଇ.ଟି.ଆଇ., ପଲିଟେକ୍‌ନିକ୍ ଇତ୍ୟାଦି ଅନୁଷ୍ଠାନରେ ଶିକ୍ଷାଗ୍ରହଣ କରୁଥିଲେ ।

ମହାବିପତ୍ତି ପରେ ଆୟର ପନ୍ଥା ନାହିଁ । ଦୋକାନ ବଜାର, ହୋଟେଲ୍, ରେଷ୍ଟୁରାଣ୍ଟ୍ ଇତ୍ୟାଦି ବନ୍ଦ୍ । ପୁନଶ୍ଚ ତୀର୍ଥଯାତ୍ରୀ ଏବଂ ପର୍ଯ୍ୟଟକଙ୍କ ଯାତାୟତ

ମଧ୍ୟ ବନ୍ଦ୍ । କିଏ ଜାଣେ, କେବେ ସବୁ ପୁଣି ବ୍ୟବସ୍ଥିତ ହେବ ? ଏହି ପରିସ୍ଥିତିରେ ବାହାରେ ଶିକ୍ଷାଗ୍ରହଣ କରୁଥିବା ଛାତ୍ରମାନଙ୍କ ପାଖକୁ କେମିତି ମୋଟା ଅଙ୍କର ଟଙ୍କା ପଠାଇବେ ? ହୁଏତ ଏକ ବର୍ଷ ପରେ ପୁଣି ପୂଜାର୍ଚ୍ଚନା ଆରମ୍ଭ ହୋଇଯିବ, କିନ୍ତୁ ଏହି ପବିତ୍ର ସ୍ଥାନକୁ ଆସିବାକୁ କିଏ ବା ରାଜି ହେବ ? ସମସ୍ତଙ୍କ ପ୍ରାଣରେ ଭୟ ରହିଛି । ଏଣୁ ସମସ୍ତେ ଡରିବେ ନିଶ୍ଚୟ । ଏଣୁ ଛାତ୍ରମାନଙ୍କ କଲେଜ ଫିଜ୍ କେମିତି ଦିଆଯିବ ? ପୁଣି ସେମାନଙ୍କ ମାସିକ ଚଳିବା ଖର୍ଚ୍ଚ କେମିତି ଯୋଗାଡ଼ ହେବ ? ଏହି ଆର୍ଥିକ ଚିନ୍ତା ସେମାନଙ୍କ ମୁଣ୍ଡରେ ବସା ବାନ୍ଧିଥିଲା ।

ପୁନଶ୍ଚ ଚାଷକାର୍ଯ୍ୟ ମଧ୍ୟ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ରୂପେ ବ୍ୟାହତ ହୋଇଛି । ବନ୍ୟା ଜଳରେ ଜମିର ଉର୍ବର ମାଟି ଧୋଇ ଯାଇଛି । ତେଣୁ ଜମିକୁ ସଜାଡ଼ି ଚାଷ ଉପଯୋଗୀ କରିବାକୁ ଅଧିକ ସମୟ ଲାଗିବ । ଏହି ପରିସ୍ଥିତିରେ ସେମାନେ ଖାଇବେ କ'ଣ, ବଞ୍ଚିବେ କେମିତି ? ସେମାନଙ୍କୁ ବଞ୍ଚିବାକୁ ହେବ କେବଳ ସନ୍ତାନଙ୍କପାଇଁ । ଏହି ଭିଟାମାଟିରେ ପୂର୍ବପୁରୁଷମାନେ ଦୁଃଖକଷ୍ଟ ସହି ବଞ୍ଚିଥିଲେ ଏବଂ ସେମାନଙ୍କୁ ମଧ୍ୟ ବଞ୍ଚିବାକୁ ପଡ଼ିବ । ଅନ୍ୟ ଗତି ନାହିଁ ସେମାନଙ୍କର । କେଦାରବାବା ସେମାନଙ୍କୁ ସହାୟ ହୋଇ ଦୁଃଖକଷ୍ଟ ହରଣ କରିବେ ନିଶ୍ଚୟ । ଅବଶ୍ୟ କିଛି ସମୟ ଆବଶ୍ୟକ ।

ଗୃହପାଳିତ ପଶୁଙ୍କ ମୋହ

କେଦାରଘାଟିରେ ଘଟିଥିବା ମହାବିପତ୍ତି ଯୋଗୁଁ ଅନେକ ଗ୍ରାମ ନଷ୍ଟଭ୍ରଷ୍ଟ ହୋଇଗଲା । ଲୋକଙ୍କ ଘରଦ୍ୱାର, ବାଡ଼ିବଗିଚା, ଖଳା, ଗୁହାଳ ଇତ୍ୟାଦି ବନ୍ୟାଜଳରେ ସମାଧି ନେଇଗଲା । ଭାଗ୍ୟବଶତଃ ଯେଉଁ ଗ୍ରାମ ରକ୍ଷା ପାଇଗଲା, ସେହି ଗ୍ରାମରେ ଲୋକଙ୍କୁ ମହାମାରୀର ଭୟ ଘାରୁଥିଲା । ଏତଦ୍ବ୍ୟତୀତ ସେମାନଙ୍କୁ ଖାଦ୍ୟଶସ୍ୟ ଅଭାବ, ଜାଳେଣୀ, ପାନୀୟଜଳ ତଥା ଔଷଧପତ୍ରର ଅଭାବ ପାଗଳ କରୁଥିଲା ।

ସୀତାପୁରଠାରୁ ଗୌରୀକୁଣ୍ଡ ପ୍ରାୟ ସାତ କିଲୋମିଟର । ଗୌରୁକୁଣ୍ଡାଠାରୁ ଦେଢ଼ କିଲୋମିଟର ଉପର ଆଡ଼କୁ ଗତିକଲେ ଗୌରୀଗ୍ରାମ ପଡ଼େ । ଏହି

ଗ୍ରାମଟି ଅପେକ୍ଷାକୃତ ଉଚ୍ଚସ୍ଥାନରେ ଏବଂ ନଦୀ ସ୍ରୋତର ଦୂରରେ ଥିବା ହେତୁ ବିଶେଷ କ୍ଷତି ଘଟି ନ ଥିଲା । ବିପଦ ଦିନଗୁଡ଼ିକରେ ଏହି ଗ୍ରାମର ବାସିନ୍ଦାମାନେ ତୀର୍ଥଯାତ୍ରୀମାନଙ୍କୁ ଚାରିଦିନ ଧରି ଖାଦ୍ୟପେୟର ବ୍ୟବସ୍ଥା କରିବା ସହିତ ସେମାନଙ୍କ ରହିବାପାଇଁ ମଧ୍ୟ ବନ୍ଦୋବସ୍ତ କରିଥିଲେ । ଗୌରୀଗ୍ରାମର ବାସିନ୍ଦାମାନେ ତିନି ହଜାରରୁ ଅଧିକ ତୀର୍ଥଯାତ୍ରୀଙ୍କୁ ଚାରିଦିନ ପାଇଁ ଶରଣ ଦେଇଥିଲେ । ଗୌରୀକୁଣ୍ଡ ଏବଂ ଜଙ୍ଗଲଚଟି ମଝିରେ ଏହି ଗ୍ରାମ ଅବସ୍ଥିତ ।

ମହାବିପତ୍ତି ଦିନ ଗୌରୀକୁଣ୍ଡ ଏବଂ ଆଖପାଖ ଅଞ୍ଚଳରେ ଫସିଥିବା ଯାତ୍ରୀ ପ୍ରାଣ ବିକଳରେ ଉପର ଦିଗକୁ ଦୌଡ଼ିଲେ । ଅନେକ ଯାତ୍ରୀ ଗୌରୀଗ୍ରାମରେ ପହଞ୍ଚିଗଲେ । କିଛି ଲୋକ ମୂଷଳଧାର ବର୍ଷା, ଭୂସ୍ଖଳନ ଏବଂ ବଡ଼ ବଡ଼ ପଥର ଗଡ଼ିବା ହେତୁ ରାସ୍ତାରେ କିମ୍ବା ଜଙ୍ଗଲ ମଧ୍ୟରେ ମୃତ୍ୟୁବରଣ କଲେ । ଜଙ୍ଗଲଚଟି ଏବଂ ଗୌରୀଗ୍ରାମ ମଧ୍ୟରେ ଶହ ଶହ ଶବ ପଡ଼ିରହିଥିଲା । ଯାତ୍ରୀଙ୍କ ଉଦ୍ଧାର କାର୍ଯ୍ୟ ଚାଲିଥିବାବେଳେ ଶବ ସଂସ୍କାର କରାଯାଇ ପାରିଲାନି । ପୁନଶ୍ଚ ଗ୍ରାମବାସୀଙ୍କ ନିକଟରେ ଏତେ ସମ୍ବଳ ନ ଥିଲା ଯେ, ସେମାନେ ଶହ ଶହ ଯାତ୍ରୀଙ୍କୁ ସମୂହ ଶବସସ୍କାର କରିପାରିବେ । ଏଣୁ ଶବଗୁଡ଼ିକ ପଚିଶଢ଼ି ଦୁର୍ଗନ୍ଧ ହେବା ଆରମ୍ଭ ହୋଇଥିଲା ।

ବିଛାଡ଼ି ହୋଇ ପଡ଼ିଥିବା ପଚାଶଢ଼ା ଅଗଣିତ ଶବ ଯୋଗୁଁ ମହାମାରୀ ବ୍ୟାପିବାର ଆଶଙ୍କା କରାଯାଇଥିଲା । ଏଣୁ ପ୍ରଶାସନ, ଗ୍ରାମବାସୀଙ୍କୁ ଗ୍ରାମ ଛାଡ଼ି ଅନ୍ୟତ୍ର ଚାଲିଯିବାକୁ ନୋଟିସ୍ ଜାରି କଲେ । କିନ୍ତୁ ଗ୍ରାମବାସୀମାନେ ନିଜର ଗୃହପାଳିତ ପଶୁଜନ୍ତୁ ଇତ୍ୟାଦିଙ୍କ ପାଇଁ ଗ୍ରାମ ଛାଡ଼ିବାକୁ ଆଦୌ ରାଜି ନୁହନ୍ତି । ଏହି ଗ୍ରାମରେ ସେମାନଙ୍କ ପୂର୍ବଜଙ୍କ ସ୍ମୃତିସମାଧି ଅଛି । ସ୍ନେହ-ପ୍ରେମ-ମମତାର ବନ୍ଧନ ଅଛି ଏବଂ ଅଛି ପୂର୍ବଜଙ୍କ ଭିଟାମାଟି । ଯେଉଁ ଖଚର, ଘୋଡ଼ା, ଗାଈ ସେମାନଙ୍କୁ ବଞ୍ଚିବାରେ ସାହାଯ୍ୟ କରିଛନ୍ତି, ତାଙ୍କୁ ଏହି ଘଡ଼ିସନ୍ଧି ମୁହୂର୍ତ୍ତରେ ଛାଡ଼ିଦେବେ । କେମିତି ଛାଡ଼ିଦେବେ । ସେହି ପଶୁସବୁ ସେମାନଙ୍କ ବଞ୍ଚିବାର ଉପାୟ, ଆୟର ପନ୍ଥା । ପୁନଶ୍ଚ ଏହି ଗ୍ରାମ ହିଁ ତ ସେମାନଙ୍କ ସଂସାର, ଦୁନିଆ ଏବଂ ପୃଥିବୀ ।

ଗୌରୀଗ୍ରାମର ଅଧିକାଂଶ ଲୋକ ଖଚର ପାଳିଥାଆନ୍ତି ଏବଂ କେଦାରନାଥ ଯାତ୍ରାବେଳେ ଖଚରଙ୍କଦ୍ୱାରା ଯାତ୍ରୀ ପରିବହନ କରନ୍ତି । ସେଥିରୁ ଯେଉଁ ଆୟ ହୁଏ, ତଦ୍ୱାରା ସେମାନଙ୍କ ଭରଣ ପୋଷଣ ଚଳିଥାଏ । କେଦାରନାଥ ଯାତ୍ରା ହେତୁ ହିଁ ସେମାନେ ପେଟ ପୋଷନ୍ତି ଏବଂ ଖଚରମାନଙ୍କୁ ପାଳନ୍ତି । ଏହି ଛଅ ମାସର ଯାତ୍ରା ସମୟରେ ଘୋଡ଼ା, ଖଚର, ପାଲିଙ୍କିଦ୍ୱାରା ଯାତ୍ରୀ ପରିବହନ କରନ୍ତି ।ଏତଦ୍‌ବ୍ୟତୀତ ମୂଲିଆ କାର୍ଯ୍ୟ ମଧ୍ୟ ବେଳେ ବେଳେ ମିଳିଯାଏ । ଏଣୁ ଏହି ଗୃହପାଳିତ ପଶୁମାନଙ୍କ ପ୍ରତି ସେମାନଙ୍କର ରହିଛି ଅନେକ ଦୟା, ମୋହ ଏବଂ ଆକର୍ଷଣ । ଗୃହପାଳିତ ପଶୁଙ୍କୁ ସେମାନେ ନିଜ ପରିବାରର ସଦସ୍ୟ ଭାବେ ଗ୍ରହଣ କରିଛନ୍ତି । ତେଣୁ ଗୃହପାଳିତ ପଶୁଗୁଡ଼ିକୁ ଛାଡ଼ିଯିବାକୁ ଚାହାନ୍ତି ନାହିଁ । କାରଣ ସେହି ପଶୁଙ୍କ ଯୋଗୁଁ ହିଁ ପରିବାରର ଭରଣ ପୋଷଣ ହୋଇଥାଏ । ତେଣୁ ସେଗୁଡ଼ିକୁ ଅସହାୟ ଭାବେ କେମିତି ଛାଡ଼ିଦେବେ ?

ଗ୍ରାମର କିଛି ଲୋକ ପରିବାରର ମହିଳା ଏବଂ ଶିଶୁମାନଙ୍କୁ ସମ୍ପର୍କୀୟ ଘରେ ଅଥବା ସୁରକ୍ଷିତ ସ୍ଥାନରେ ଛାଡ଼ିଦେଲେ; କିନ୍ତୁ ପୁରୁଷମାନେ ଗ୍ରାମ ଛାଡ଼ିଯିବାକୁ ପ୍ରସ୍ତୁତ ନ ଥିଲେ । ଏହାହିଁ ଭିଟାମାଟିର ମୋହ, ଆକର୍ଷଣ ।

●

ଚତୁର୍ଦ୍ଧାମରେ ମହାବିପତ୍ତି

କେଦାରନାଥ ଧାମ

ମହାପ୍ରଭୁ ଶ୍ରୀଶ୍ରୀକେଦାରନାଥଙ୍କ ଭବ୍ୟମନ୍ଦିର ସମୁଦ୍ର ପତନଠାରୁ ୩,୫୮୩ ମିଟର ଉଚ୍ଚ ଏକ ସମତଳ ସ୍ଥାନରେ ଅବସ୍ଥିତ । କେଦାରଖଣ୍ଡର ଉତ୍ତର ଦିଗରେ ଏହି ଭବ୍ୟମନ୍ଦିର ଅବସ୍ଥିତ । ଏହି ସ୍ଥାନର ଶାନ୍ତ ତଥା ସୌମ୍ୟ ପରିବେଶ, ପ୍ରକୃତିର ଅନିନ୍ଦ୍ୟ ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟ, ଏକ ସ୍ୱର୍ଗର ଭ୍ରମ ସୃଷ୍ଟି କରୁଥିଲା । ଉପର ମୁଣ୍ଡରୁ ମନ୍ଦାକିନୀ ନଦୀ ଦୁଇ ଭାଗରେ ବିଭକ୍ତ ହୋଇ ପ୍ରବାହିତ । ଏହାର ମୁଖ୍ୟ ଧାର ମନ୍ଦିରଠାରୁ ଅଳ୍ପ ଦୂରରେ ଏବଂ ଉପନଦୀ ବହୁ ଦୂରରେ ପ୍ରବାହିତ । ମନ୍ଦାକିନୀ ନଦୀର କୁଳୁ କୁଳୁ ନାଦ ସଙ୍ଗୀତର ଭ୍ରମ ସୃଷ୍ଟି କରୁଥିଲା । ଭକ୍ତଗଣ ଏହିପରି ଏକ ଶାନ୍ତ, ସୁନ୍ଦର ଏବଂ ମନୋରମ ପରିବେଶରେ ପହଞ୍ଚି ଆହ୍ଲାଦିତ, ଆମୋଦିତ ତଥା ବିମୋହିତ ହେଉଥିଲେ ।

ଶ୍ରୀଶ୍ରୀକେଦାରବାବାଙ୍କ ଦର୍ଶନପାଇଁ ଆବାଳବୃଦ୍ଧବନିତା, ଦେଶ ବିଦେଶର ଶ୍ରଦ୍ଧାଳୁମାନେ ଭିଡ଼ ଜମାଇଥାଆନ୍ତି । ଭକ୍ତଗଣ ବାବାଙ୍କ ଦିବ୍ୟ ଦର୍ଶନରେ ମତୁଆଲା ହୋଇ ଆନନ୍ଦ ବିଭୋର ହୋଇଥାଆନ୍ତି । ହଠାତ୍ ଝିପି ଝିପି ବର୍ଷା ହେଲା ଏବଂ ପରେ ପରେ ସେହି ବର୍ଷା ବାଦଲଫଟା ବର୍ଷାରେ ପରିଣତ ହେଲା । ମନ୍ଦାକିନୀ ନଦୀ ଫୁଲିଉଠିଲା । ସେଦିନ ଥିଲା ୨୦୧୩ ମସିହା ଜୁନ୍ ୧୫ ତାରିଖ । ସେହିଦିନ ମଧ୍ୟରାତ୍ରିରେ ହଠାତ୍ ଏକ ବିଶାଳ ପର୍ବତ ଯେମିତି ଫାଟିଗଲା ପରି ଶବ୍ଦ ସୃଷ୍ଟି ହେଲା । ମୂଷଳଧାରା ବର୍ଷା ସାଙ୍ଗକୁ ମନ୍ଦାକିନୀ ନଦୀ ଏବଂ ଉପନଦୀର ପ୍ରବଳ ସ୍ରୋତ ଏକ ଭୟଙ୍କର ଦୃଶ୍ୟ ସୃଷ୍ଟି କରୁଥିଲା । ଜନତାଙ୍କ ଚିତ୍କାର, କାନ୍ଦବୋବାଳି, ଧାଁଦୌଡ଼, ବହୁତ ଅଟ୍ଟାଳିକା ଭାଙ୍ଗିପଡ଼ିବା ଶବ୍ଦ ଇତ୍ୟାଦି ପରିବେଶକୁ ଅଧିକ ଭୟଙ୍କର କରୁଥିଲା । ସେଠାରେ ଥିବା ଦୋକାନ, ବଜାର, ହୋଟେଲ୍, ଧର୍ମଶାଳା, ଗେଷ୍ଟହାଉସ୍

(କେଦାରଧାମରେ ଛୋଟବଡ଼ ଶୀଳାର ଆବର୍ଜନା)

(ବିପଦର ବାଦଲ ଚାଲିଗଲା ପରେ ୧୭ ଜୁନ ୨୦୧୩ ତାରିଖର
କେଦାରଧାମର ଏକ ଦୃଶ୍ୟ ।)

(କେଦାରନାଥ ଅଞ୍ଚଳ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଧ୍ୱସ୍ତବିଧ୍ୱସ୍ତ ।
ଲକ୍ଷ୍ୟ କରନ୍ତୁ ମନ୍ଦିରର ପଛପାଖରେ ସ୍ଥାନିତ ଭୀମଶିଳାକୁ ।)

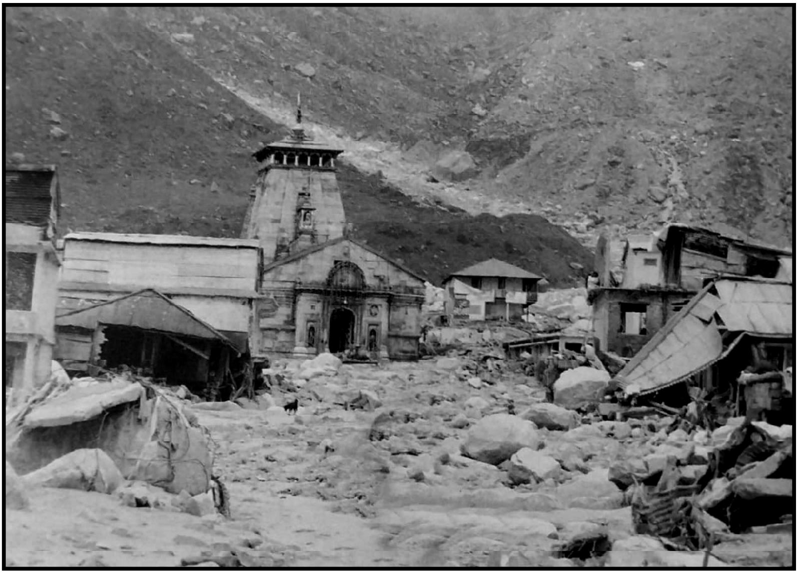

(ଧ୍ୱସ୍ତବିଧ୍ୱସ୍ତ କେଦାରଧାମ ଏବଂ ଆଖପାଖ ଅଞ୍ଚଳ ।)

ଇତ୍ୟାଦି ନିମିଷକ ମଧ୍ୟରେ ଧରାଶାୟୀ ହୋଇଗଲେ । କେଦାରଧାମରେ ଥିବା ୧୧୩ଟି ଯାତ୍ରୀନିବାସ, ହୋଟେଲ୍ ଏବଂ ଦୋକାନ ଇତ୍ୟାଦି ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଧ୍ୱଂସ ହୋଇଗଲା । ସେହିଦିନ ମନ୍ଦାକିନୀ ନଦୀ ଭସାଇ ଆଣିଥିବା ପଟୁମାଟି, କାଦୁଅ, ବଡ଼ ବଡ଼ ପଥରଖଣ୍ଡ ଇତ୍ୟାଦି ପ୍ରାୟ ୧୫ ମିଟର ଉଚ୍ଚରେ ଜମା ହୋଇଥିଲା । ଫଳରେ ଅନେକ ଶ୍ରଦ୍ଧାଳୁ, ପର୍ଯ୍ୟଟକ ସେହି ପଟୁମାଟିରେ ପୋତି ହୋଇ ଯାଇଥିଲେ । ଏହି ଖଣ୍ଡପ୍ରଳୟ କେଦାରଘାଟି ଉପତ୍ୟକାର ଭୌଗୋଳିକ, ଅର୍ଥନୈତିକ ଏବଂ ଅଞ୍ଚଳବାସୀଙ୍କ ମାନସିକ ସ୍ତରକୁ ଦୋହଲାଇ ଦେଲା ।

ମୂଷଳଧାରା ବର୍ଷା ଏବଂ ବନ୍ୟାଜଳ ଛାଡ଼ିଯିବା ପରେ ଦିବ୍ୟଭୂମିରେ ଅକଥନୀୟ, ଅବର୍ଣ୍ଣନୀୟ ଏବଂ ଅବିଶ୍ୱସନୀୟ ଦୃଶ୍ୟ ଦେଖିବାକୁ ମିଳିଲା । ମନ୍ଦିର ପରିସରରେ କେବଳ ଶବ ହିଁ ଶବ ଦୃଷ୍ଟିଗୋଚର ହେଲା । ପଟୁମାଟିରେ ମହିଳା, ପୁରୁଷ ଏବଂ ପିଲାଙ୍କ ଅଧାପୋତା ଶବ ଦୃଷ୍ଟିରେ ପଡୁଥିଲା । ତଥାପି ଅନେକ ଶବ କାଦୁଅ ଭିତରେ ପୋତି ହୋଇଥିବା ସନ୍ଦେହ କରାଯାଉଛି । କେଦାରନାଥରେ ଥିବା ଦୋକାନ ବଜାର ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଧ୍ୱଂସ ହୋଇ ଯାଇଥିଲା । କେଦାରଧାମରେ ଶ୍ମଶାନର ନିରବତା ଛାଇ ଯାଇଥିଲା ।

ମନ୍ଦିର ଅନତି ଦୂରରେ ସ୍ନାନ କରିବାପାଇଁ ଏକ ଘାଟ ଥିଲା, ଯାହା ବର୍ତ୍ତମାନ ଏକ ବୃହତ୍ ଗର୍ତ୍ତରେ ପରିଣତ ହୋଇଛି । ଉକ୍ତ ସ୍ଥାନରେ ପାଞ୍ଚଗୋଟି ନଦୀ ଯଥା - ମଧୁଗଙ୍ଗା, ମନ୍ଦାକିନୀ, ସରସ୍ୱତୀ, ଧୀରଗଙ୍ଗା ତଥା ଶରଣବାରିର ସଙ୍ଗମସ୍ଥଳ ଥିଲା । ଦେବ ଦର୍ଶନ ପୂର୍ବରୁ ଶ୍ରଦ୍ଧାଳୁମାନେ ଏଠାରେ ସ୍ନାନ କରି ମନ୍ଦିର ପ୍ରବେଶ କରନ୍ତି ।

କେଦାରଘାଟିରେ ଜୁନ୍ ୨୦୧୩ ମସିହାରେ ହାରାହାରି ବର୍ଷାଠାରୁ ପ୍ରାୟ ଶତକଡ଼ା ୩୭୫ ଭାଗ ଅଧିକ ବର୍ଷା ହୋଇଥିଲା । ଫଳରେ ଜଳତାଣ୍ଡବ ଘଟିଥିଲା । କିନ୍ତୁ ବଡ଼ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟର ବିଷୟ, ଏହି ଜଳ ପ୍ରଳୟରେ ମଧ୍ୟ କେଦାରନାଥ ମନ୍ଦିରର ସାମାନ୍ୟ କ୍ଷତି ହୋଇ ନ ଥିଲା । ଏହି ପ୍ରଳୟ ସମୟରେ ଏକ ପ୍ରକାଣ୍ଡ ଶିଳା ମନ୍ଦିରର ପ୍ରାୟ ପଚାଶ ଫୁଟ ଦୂରରେ ଠିକ୍ ପଶ୍ଚାତ୍ ଭାଗରେ କେହି ଖଞ୍ଜିଲା ପରି ରହିଗଲା । ଫଳରେ ପ୍ରବଳ ଜଳ ସ୍ରୋତ ଦୁଇ ଧାର ହୋଇ ବୋହିଗଲା । ଏଣୁ ମନ୍ଦିରର କୌଣସି କ୍ଷତି ହେଲା ନାହିଁ ବୋଲି କିଛି ଗବେଷକ ମତବ୍ୟକ୍ତ

କରନ୍ତି । କିନ୍ତୁ କିଛି ଭକ୍ତ ମତ ଦିଅନ୍ତି ଯେ, ବାବାକେଦାର ସ୍ୱ ଧାମକୁ ସ୍ୱୟଂ ଶିଳା ସ୍ଥାପନ କରି ରକ୍ଷା କରିଛନ୍ତି । ଅଧୁନା ଏହି ଶିଳାକୁ ଭୀମଶିଳା ଏକ ବୃହତ୍ ନାମରେ ନାମିତ କରି ପୂଜାର୍ଚ୍ଚନା କରାଯାଉଛି ।

ଭାରତବର୍ଷରେ ପ୍ରାୟ ସବୁ ଦେବଦେବୀ ମନ୍ଦିର ପୂର୍ବମୁଖା ହୋଇଥିବାବେଳେ କେଦାରନାଥ ମନ୍ଦିର ଏକ ବ୍ୟତିକ୍ରମ ସାଜି ଦକ୍ଷିଣମୁଖା ହୋଇ ନିର୍ମିତ ହୋଇଛି । କିଛି ଗବେଷକଙ୍କ ମତରେ ବୋଧହୁଏ ସେଥିନିମିତ୍ତ ମନ୍ଦିରର କୌଣସି କ୍ଷତି ହୋଇ ନାହିଁ । ସତେ ଯେପରି କେଦାର ଗୋସାଇଁ ୩,୫୮୩ ମିଟର ଉଚ୍ଚରେ

(କେଦାରବାବାଙ୍କ ମନ୍ଦିର ପଶ୍ଚାତ୍ ଭାଗରେ ସ୍ୱୟଂ ସ୍ଥାପିତ ଭୀମଶୀଳା, ଯାହା ମନ୍ଦିରର ଏକ ରକ୍ଷାକାରୀ ଭାବେ ସାବ୍ୟସ୍ତ ।)

ଅବସ୍ଥାନ କରି ଦକ୍ଷିଣ ମୁଖା ହୋଇ ଭାରତୀୟଙ୍କ ଉପରେ ଆଶୀର୍ବାଦ ବର୍ଷା କରୁଛନ୍ତି ।

ପୁନଶ୍ଚ Archeological Society of India (ASI) ମତରେ ମନ୍ଦିର ପ୍ରାୟ ଶତକଡ଼ା ୯୯ ଭାଗରୁ ଅଧିକ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ନିରାପଦ ତଥା ଦୃଢ଼ ଅଛି । ତାମିଲ୍‌ନାଡୁର Indian Institution of Technology ମତରେ ମନ୍ଦିରଟି ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ସୁରକ୍ଷିତ ଏବଂ ଦୃଢ଼ ଅଛି ।

ବଦ୍ରିନାଥ ଧାମ

ବଦ୍ରିନାଥ ଏବଂ କେଦାରଧାମକୁ ହରିଦ୍ୱାରଠାରୁ ଯାତ୍ରା ଆରମ୍ଭ କରାଯାଏ । ବଦ୍ରିଧାମକୁ ପଞ୍ଚପ୍ରୟାଗକୁ ପାରି କରି ଯିବାକୁ ହୁଏ, ଯଥା (୧) ଦେବ ପ୍ରୟାଗ, (୨) ରୁଦ୍ର ପ୍ରୟାଗ, (୩) କର୍ଣ୍ଣ ପ୍ରୟାଗ, (୪) ନନ୍ଦ ପ୍ରୟାଗ ଏବଂ (୫) ବିଷ୍ଣୁ ପ୍ରୟାଗ । ରୁଦ୍ର ପ୍ରୟାଗଠାରୁ ରାସ୍ତା ଦୁଇ ଭାଗରେ ବିଭକ୍ତ ହୋଇ ଦୁଇ ଦିଗକୁ ଅର୍ଥାତ୍ ଏକ ରାସ୍ତା କେଦାରଧାମ ଦିଗରେ ଏବଂ ଅନ୍ୟଟି ବଦ୍ରିଧାମକୁ ଗତି କରିଛି । ରୁଦ୍ର ପ୍ରୟାଗ ସମୁଦ୍ର ପତନଠାରୁ ପ୍ରାୟ ୬୧୦ ମିଟର ଉଚ୍ଚରେ ଅବସ୍ଥିତ ଏବଂ ହରିଦ୍ୱାରଠାରୁ ଦୂରତ୍ୱ ପ୍ରାୟ ୧୬୩ କିଲୋମିଟର ଅଟେ । ଏହି ପବିତ୍ର ସ୍ଥାନ ମନ୍ଦାକିନୀ (କେଦାରଧାମ ଦିଗରୁ ପ୍ରବାହିତ) ଏବଂ ଅଳକାନନ୍ଦା (ବଦ୍ରିନାଥଙ୍କ ଦିଗରୁ ପ୍ରବାହିତ) ନଦୀଦ୍ୱୟର ସଙ୍ଗମ ସ୍ଥଳରେ ଅବସ୍ଥିତ ।

ଶ୍ରୀବଦ୍ରିନାଥଙ୍କ ମନ୍ଦିର ଅଳକାନନ୍ଦା ନଦୀ ତଟରେ ସମୁଦ୍ର ପତନଠାରୁ ପ୍ରାୟ ୩,୧୧୦ ମିଟର ଉଚ୍ଚରେ ବିଦ୍ୟମାନ । ପ୍ରବଳ ବନ୍ୟା ବିଭୀଷିକା ଏବଂ ପ୍ରଚଣ୍ଡ ଭୂସ୍ଖଳନ ହେତୁ ବଦ୍ରିନାଥ ମନ୍ଦିର ଚତୁଃପାର୍ଶ୍ୱରେ ମୃତ୍ୟୁର ସଂହାର ଲୀଳା ଘଟିଥିବାବେଳେ ଦୈବୀକୃପାରୁ ଅଷ୍ଟମ ଶତାବ୍ଦୀରେ ନିର୍ମିତ ଏହି ମନ୍ଦିର ଅତୁଟ ରହିଛି । ଏହି ଘଟଣା ଭକ୍ତଙ୍କ ମାନସପଟରେ ବଦ୍ରିବିଶାଳଙ୍କ ମହିମାକୁ ଜାଗରୁକ କରୁଛି । ପ୍ରଚଣ୍ଡ ଜଳତାଣ୍ଡବ ପରେ ମଧ୍ୟ ଚତୁର୍ଦ୍ଧା ମୂର୍ତ୍ତି ଯଥାରୀତି ଧ୍ୟାନମଗ୍ନ ଭଙ୍ଗୀରେ ବସିଛନ୍ତି । ଅନ୍ୟପକ୍ଷରେ ସର୍ବଦା ଚଳଚଞ୍ଚଳ ଥିବା ମନ୍ଦିର ପରିସର ଶ୍ମଶାନର ନିରବତା ଛାଇ ରହିଛି ।

ବଦ୍ରିଧାମରେ ଦୁଇଟି ପର୍ବତ ପାଖାପାଖି ଅଛି, ଯଥା – ନର ପର୍ବତ ଏବଂ ନାରାୟଣ ପର୍ବତ । ମଝିରେ ପ୍ରବାହିତ ଅଳକାନନ୍ଦା ନଦୀ । ନର ପର୍ବତ ଏକ ଜନବସତି ଥିବାବେଳେ ନାରାୟଣ ପର୍ବତରେ ଶ୍ରୀମନାରାୟଣ ବଦ୍ରିନାଥଙ୍କ ଏକ ପ୍ରାଚୀନ ତଥା ଦିବ୍ୟ ମନ୍ଦିର ଅଛି । ନର ପର୍ବତରେ ଥିବା ଛୋଟ ବଡ଼ ଅନେକ ମଠ, ଧର୍ମଶାଳା, ଯାତ୍ରୀନିବାସ ଏବଂ ଦୋକାନ ବଜାର ପ୍ରଖର ଜଳସ୍ରୋତରେ ଭାଙ୍ଗି ଚୁର୍‌ମାର ହୋଇଯାଇଛି ଅଥବା ବାଲିକାଦୁଅରେ ପୋତି ହୋଇଯାଇଛି । ପ୍ରଳୟର ଏକ ସପ୍ତାହ ଅର୍ଥାତ୍ ୨୦୧୩ ମସିହା ଜୁନ୍ ୨୩ ତାରିଖ ସୁଦ୍ଧା ମଧ୍ୟ ଉଦ୍ଧାର କାର୍ଯ୍ୟ ଜାରି ରହିଛି । ରବିବାର ଦିନ ବଦ୍ରିନାଥର ବିଭିନ୍ନ ଅଞ୍ଚଳରେ ଫସି ରହିଥିବା ପ୍ରାୟ ୨,୫୦୦ ତୀର୍ଥଯାତ୍ରୀଙ୍କୁ ଉଦ୍ଧାର କରାଯାଇଛି ବୋଲି ଇଣ୍ଡୋ-ତିବ୍ବତ ସୀମା ପୋଲିସ୍ (ଆଇ.ଟି.ବି.ପି.) ପକ୍ଷରୁ କୁହାଯାଇଛି । ଉଦ୍ଧାର କରାଯାଇଥିବା ସମସ୍ତ ତୀର୍ଥଯାତ୍ରୀଙ୍କୁ ଯୋଶୀମଠଠାରେ ଥଇଥାନ କରାଯାଇଛି ବୋଲି ଆଇ.ଟି.ବି.ପି. ପ୍ରବକ୍ତା ଦୀପକ କୁମାର ପାଣ୍ଡେ ପ୍ରକାଶ କରିଛନ୍ତି । ଚାଟି ଜଙ୍ଗଲ ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରାୟ ୫୦୦ ତୀର୍ଥଯାତ୍ରୀ ଫସି ରହିଥିବା ସୂଚନା ମିଳିଛି । ସେମାନଙ୍କୁ ଉଦ୍ଧାର କରିବାପାଇଁ ଆକାଶ ମାର୍ଗରୁ ସର୍ଭେ କରାଯାଇଥିଲା । ପ୍ରାୟ ୨୨,୦୦୦ ତୀର୍ଥଯାତ୍ରୀଙ୍କୁ ଉଦ୍ଧାର କରିଥିଲେ ଆଇ.ଟି.ବି.ପି. ପୋଲିସ ବାହିନୀ । ଅନ୍ୟ ସମସ୍ତ ଫସି ରହିଥିବା ତୀର୍ଥଯାତ୍ରୀଙ୍କୁ ଉଦ୍ଧାର କରିବାପାଇଁ ଅନେକ ଚେଷ୍ଟା କରାଯାଇଥିଲା । ତଥାପି ବିଭିନ୍ନ ସ୍ଥାନ ଅର୍ଥାତ୍ ପର୍ବତ ଏବଂ ଜଙ୍ଗଲ ମଧ୍ୟରେ କୋଡ଼ିଏ ହଜାରରୁ ଉର୍ଦ୍ଧ୍ୱ ତୀର୍ଥଯାତ୍ରୀ ଫସି ରହିଥିବା ବିଭିନ୍ନ ସୂତ୍ରରୁ ଖବର ମିଳୁଛି । କେବଳ ବଦ୍ରିନାଥରେ ଆଠ ହଜାର ତୀର୍ଥଯାତ୍ରୀ ଫସି ଥିବା ମଧ୍ୟ ସୂଚନା ମିଳୁଛି । ବିଭିନ୍ନ ଅଗମ୍ୟ ସ୍ଥାନରେ ଫସି ରହିଥିବା ଯାତ୍ରୀଙ୍କୁ ଠାବ କରିବାକୁ ଏନ୍.ଡି.ଆର୍.ଏଫ୍. ତରଫରୁ ମାନବ ବିହୀନ ବିମାନ ସାହାଯ୍ୟରେ ଅନୁଧାନ ମଧ୍ୟ କରିଥିଲେ । ଉଦ୍ଧାରକାରୀ ଦଳର ନେତୃତ୍ୱ ନେଇଥିବା ସେନାବାହିନୀ ସେଣ୍ଟ୍ରାଲ୍ କମାଣ୍ଡର୍ ମୁଖ୍ୟ ଲେଫ୍ଟନାଣ୍ଟ ଜେନେରାଲ୍ ଅନୀଲ ଚେଡ୍‌ଙ୍କ ମତରେ ଏହା ଏକ ଜାତୀୟ ବିପର୍ଯ୍ୟୟ । ସେ କହନ୍ତି, ପାର୍ବତ୍ୟ ଡିଭିଜନ୍‌ର ପ୍ରାୟ ୮,୫୦୦ ସୈନ୍ୟ ଉଦ୍ଧାର କାର୍ଯ୍ୟରେ ନିୟୋଜିତ ଥିଲେ ।

ଭାରତବର୍ଷରେ ପ୍ରାୟ ସବୁ ଦେବଦେବୀ ମନ୍ଦିର ମୁଖ ପୂର୍ବଦିଗକୁ ହୋଇଥାଏ । କାରଣ ପ୍ରାଚୀନ କାଳରେ ବିଜୁଳି ଆଲୋକ ନ ଥିଲା । ଏଣୁ

ଉତ୍ତମ ଦେବଦର୍ଶନ ପାଇଁ ସୂର୍ଯ୍ୟାଲୋକ ଏକାନ୍ତ ଆବଶ୍ୟକ । ପ୍ରଭାତରେ ସୂର୍ଯ୍ୟାଲୋକ ମନ୍ଦିରକୁ ପ୍ରବେଶ କରୁଥିଲା । ସନାତନୀଙ୍କ ବିଶ୍ୱାସ ଥିଲା ଯେ, ପୂର୍ବଦିଗରୁ ସକାରାତ୍ମକ ଶକ୍ତି (Positive Energy) ଆସେ । ପୁନଶ୍ଚ ବୈଜ୍ଞାନିକଙ୍କ ମତରେ ପ୍ରଭାତ ସୂର୍ଯ୍ୟାଲୋକ ମାନବ ଜୀବନ ପାଇଁ ହିତକାରୀ । ତେଣୁ ଭାରତୀୟ ମନ୍ଦିର ପୂର୍ବାଭିମୁଖୀ ହୋଇଥାଏ । କିନ୍ତୁ ବଦ୍ରିନାଥ ମନ୍ଦିର ପୂର୍ବମୁଖୀ ନ ହୋଇ ଦକ୍ଷିଣମୁଖୀ ହୋଇଛି । ତେଣୁ ବୋଧହୁଏ ମନ୍ଦିରର ବିଶେଷ କିଛି କ୍ଷତି ହୋଇ ନାହିଁ ବୋଲି କିଛି ଗବେଷକ ମତବ୍ୟକ୍ତ କରନ୍ତି । ସତେ ଯେମିତି ବଦ୍ରିବିଶାଳ, ଶ୍ରୀମନାରାୟଣ ଅତ୍ୟୁଚ୍ଚ ସ୍ଥାନରେ ଅଧିଷ୍ଠିତ ହୋଇ ଭାରତୀୟଙ୍କୁ ଆଶୀର୍ବାଦ କରିବା ସହିତ ସମସ୍ତଙ୍କ ପ୍ରତି ସତର୍କ ଦୃଷ୍ଟି ରଖିଛନ୍ତି ।

ଗଙ୍ଗୋତ୍ରୀ ଓ ଯମୁନେତ୍ରୀ ଧାମ

ମହାରାଜା ଭଗୀରଥ ପ୍ରଭୁ ଶଙ୍କରଙ୍କୁ କଠିନ ତପସ୍ୟାଦ୍ୱାରା ପ୍ରସନ୍ନ କରି ଗଙ୍ଗାକୁ ଧରିତ୍ରୀକୁ ଆଣିଥିଲେ । ଗଙ୍ଗାଙ୍କ ମୁଖ୍ୟ ଉଦ୍‌ଗମ ସ୍ଥଳ ହେଲା ଗୋମୁଖ । ଗଙ୍ଗୋତ୍ରୀରେ ସମୁଦ୍ର ପତନଠାରୁ ୩୧୪ ମିଟର ଉଚ୍ଚରେ ଗଙ୍ଗାଙ୍କ ଏକ ବିଶାଳ ପ୍ରାଚୀନ ଭବ୍ୟ ମନ୍ଦିର ଅଛି । ମନ୍ଦିରରେ ଗଙ୍ଗା, ଯମୁନା, ସରସ୍ୱତୀ, ଲକ୍ଷ୍ମୀ, ପାର୍ବତୀ ଏବଂ ଅନ୍ନପୂର୍ଣ୍ଣାଙ୍କ ପ୍ରତୀକ ମୂର୍ତ୍ତି ପୂଜା ପାଉଛନ୍ତି । ପୁନଶ୍ଚ ମହାରାଜା ଭଗୀରଥଙ୍କ ମାତାମାନଙ୍କ ସମ୍ମୁଖରେ ଯୋଡ଼ହସ୍ତ ମୂର୍ତ୍ତି ମଧ୍ୟ ଶୋଭାପାଉଛି । ଗଙ୍ଗୋତ୍ରୀ ମନ୍ଦିରର ଅନତି ଦୂରରେ ଅତ୍ୟଧିକ ଉଚ୍ଚରୁ ଗଙ୍ଗାଙ୍କ ପ୍ରଖ୍ୟାତ ତଥା ପ୍ରାଚୀନ ଶିବଲିଙ୍ଗରେ ଜଳାଭିଷେକ ଦୃଶ୍ୟ ଅତ୍ୟନ୍ତ ମନୋରମ । ଗୋମୁଖରେ ସ୍ନାନ, ଜଳପାନ ଅଥବା ଆଚମନ କରିବା ବିଧି ଅଛି ।

ହିମାଳୟସ୍ଥ ଶୃଙ୍ଗରାଜି ସର୍ବଦା ବରଫାବୃତ୍ତ ଥାଆନ୍ତି । ଗୋମୁଖରୁ ପବିତ୍ର ଗଙ୍ଗାନଦୀ ବୃହତ୍‌କାୟ ବରଫ ଖଣ୍ଡମାନ ତରଳିବା ହେତୁ ପ୍ରବାହିତ ହୁଅନ୍ତି । **କୃତ୍ରିମ ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟ କ୍ଷଣିକ ହୋଇଥାଏ, ପ୍ରାକୃତିକ ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟ ଚିରନ୍ତନ ।** ଗଙ୍ଗୋତ୍ରୀର ପ୍ରାକୃତିକ ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟ ଅନୁପମ ତଥା ରମଣୀୟ, ଏଣୁ ଆକର୍ଷଣୀୟ ।

ଗଙ୍ଗୋତ୍ରୀଠାରେ ଅନେକ ଯାତ୍ରୀନିବାସ, ଧର୍ମଶାଳା ତଥା ଆଶ୍ରମ ମଧ୍ୟ ଅଛି । ଦେଶବିଦେଶରୁ ଅନେକ ତୀର୍ଥଯାତ୍ରୀ ତଥା ପର୍ଯ୍ୟଟକ ଆସନ୍ତି ଭକ୍ତିଭାବ,

ଭାରତୀୟ ଦର୍ଶନ ଏବଂ ସଂସ୍କୃତିଦ୍ୱାରା ଆକର୍ଷିତ ହୋଇ । ସୁଦୂର ରୁଷ୍‌ରୁ ଏକ ପନ୍ଦର ଜଣିଆ ପର୍ଯ୍ୟଟକ ଦଳ ମଧ୍ୟ ଗଙ୍ଗୋତ୍ରୀରେ ପହଞ୍ଚିଥିଲେ । ସେହି ଦଳରେ ଓମ୍‌ପ୍ରିୟା ନାମ୍ନୀ ଜଣେ ମହିଳା ଭାରତୀୟ ଦର୍ଶନ ତଥା ସଂସ୍କୃତିରେ ଅନୁପ୍ରାଣିତ ହୋଇ ଚାରିଧାମ ଯାତ୍ରାପାଇଁ ଆସିଥିଲେ । ଓମ୍‌ପ୍ରିୟା ଏବଂ ତାଙ୍କ ରୁଷ୍ ବନ୍ଧୁଗଣ ମାନେରୀ ଆଶ୍ରମରେ ରାତ୍ରିଯାପନ କରୁଥିଲେ । ଘଟଣାଦିନ ଅର୍ଥାତ୍ ଜୁନ୍ ୨୦୧୩ ମସିହା ୧୫ ଏବଂ ୧୬ ତାରିଖରେ ଘୋର ବିପତ୍ତି ଉପସ୍ଥିତ ହେଲା । ହଠାତ୍ ଏକ ପ୍ରଚଣ୍ଡ ଶବ୍ଦ ହେଲା । ସତେ ଯେମିତି ଏକ ବୃହତ୍ ଶୃଙ୍ଗ ଦୁଇ ଫାଳ ହୋଇ ଫାଟିଗଲା । ଅଦୂରରେ ଥିବା ଚୌରାବାଡ଼ି ହ୍ରଦ ଉଚ୍ଛୁଳିଲା ଏବଂ ବନ୍ଧ ଭାଙ୍ଗି ସୁନାମି ଭଳି ଜଳ ପ୍ରବାହିତ ହେବାକୁ ଲାଗିଲା । ଗଙ୍ଗୋତ୍ରୀ ଧାମରେ ଥିବା ଧର୍ମଶାଳା, ଯାତ୍ରୀନିବାସ ଇତ୍ୟାଦି ନିମିଷକରେ ତାସ୍ ଘର ପରି ଭାଙ୍ଗିଗଲା ।

ଯମୁନେତ୍ରୀ ମନ୍ଦିର ଯମୁନା ନଦୀର ବାମକଡ଼ରେ ତଥା କାଳିନ୍ଦୀ ପର୍ବତରେ ସମୁଦ୍ର ପତନଠାରୁ ୪,୪୨୧ ମିଟର ଉଚ୍ଚରେ ଅବସ୍ଥିତ । ଏହି ସ୍ଥାନରେ ଏକାଧିକ ତପ୍ତକୁଣ୍ଡ ଅବସ୍ଥିତ । ତନ୍ମଧ୍ୟରୁ ସୂର୍ଯ୍ୟକୁଣ୍ଡ ଅନ୍ୟତମ ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ କୁଣ୍ଡ । ସୂର୍ଯ୍ୟକୁଣ୍ଡ ନିକଟରେ ଦିବ୍ୟ ଶିଳାଙ୍କ ମଧ୍ୟ ପୂଜାର୍ଚ୍ଚନା କରାଯାଏ । ଯମୁନେତ୍ରୀ ମନ୍ଦିର ପୂଜାର୍ଚ୍ଚନା ତଥା ଦର୍ଶନ ନିମନ୍ତେ ପ୍ରତିବର୍ଷ ଅକ୍ଷୟ ତୃତୀୟାଠାରୁ ଦୀପାବଳି ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଖୋଲା ରହେ ।

ବାଦଲଫଟା ବର୍ଷା ହେତୁ ଏହି ଅଞ୍ଚଳରେ ଶତାଧିକ ଗ୍ରାମର ସହସ୍ର ଘର ଧ୍ୱସ୍ତବିଧ୍ୱସ୍ତ ହୋଇଗଲା । ଗଙ୍ଗୋତ୍ରୀ ଏବଂ ଯମୁନେତ୍ରୀ ଧାମରେ ହଜାର ହଜାର ଯାତ୍ରୀ ଫସି ରହିଥିଲେ । ଦୁଇ ତିନି ଦିନ ପରେ ଏହି ସ୍ଥାନରେ ପ୍ରବଳ ଖାଦ୍ୟ ସଙ୍କଟ ଦେଖାଦେଲା । ଦୋକାନମାନଙ୍କରେ ଗଚ୍ଛିତ ଫଳ, ପନିପରିବା ତଥା ରାସନ ସମାପ୍ତ ହୋଇଗଲା । ତୀର୍ଥଯାତ୍ରୀ ତଥା ପର୍ଯ୍ୟଟକଗଣ ହନ୍ତସନ୍ତ ହୋଇ ପରିସ୍ଥିତିର ମୁକାବିଲା କରୁଥିଲେ ।

ସ୍ଥାନେ ସ୍ଥାନେ ଭୂସ୍ଖଳନ ଯୋଗୁଁ ମାର୍ଗ ଧ୍ୱଂସ ହେବା ସହିତ ପଦଚଲା ବାଟ ମଧ୍ୟ ନଷ୍ଟଭ୍ରଷ୍ଟ ହୋଇଥିଲା । ଅନେକ ପୋଲ ଧ୍ୱଂସ ପାଇଥିବା ଯୋଗୁଁ ସଂଯୋଗ ବିଚ୍ଛିନ୍ନ ଘଟିଛି । ବହୁ ଘୋଡ଼ା, ଖଚର ମାଲିକ ମଧ୍ୟ ତାଙ୍କ ପଶୁମାନଙ୍କ

ସହିତ ଫସି ରହିଥିଲେ । ଉଦ୍ଧାରକାରୀ ଦଳ ପ୍ରଥମେ କେଦାରଘାଟିରେ ଅଟକି ଥିବା ତୀର୍ଥଯାତ୍ରୀ ତଥା ପର୍ଯ୍ୟଟକଙ୍କୁ ଉଦ୍ଧାର କରିବାରେ ଲାଗିଥିଲେ । ଯଦିଓ ବହୁ ସ୍ଥାନରେ ଉଦ୍ଧାର କାର୍ଯ୍ୟ ଚାଲିଥିଲା । ତଥାପି କେଦାରଧାମକୁ ଅଧିକ ଗୁରୁତ୍ୱ ଦିଆଗଲା । କାରଣ ଏଠାରେ ବହୁସଂଖ୍ୟକ ଯାତ୍ରୀ ଫସି ରହିଥିଲେ ।

ପ୍ରକୃତରେ କହିବାକୁ ଗଲେ, ଆକଳନ କରି ହେଉ ନ ଥିଲା ଯେ, ଚାରିଧାମରେ ଭିନ୍ନ ଭିନ୍ନ ସ୍ଥାନରେ କେତେ ଯାତ୍ରୀ ଫସି ରହିଛନ୍ତି । କିନ୍ତୁ ଆନୁମାନିକ ପ୍ରାୟ ଲକ୍ଷାଧିକ ଯାତ୍ରୀ ଫସି ଥାଇପାରନ୍ତି । ପାଗ ଖରାପ ହେତୁ ଗଙ୍ଗୋତ୍ରୀ ଏବଂ ଯମୁନେତ୍ରୀରେ ଫସି ଥିବା ତୀର୍ଥଯାତ୍ରୀଙ୍କ ଖୋଜଖବର ନେବାକୁ ପ୍ରଶାସନ ପକ୍ଷରୁ କାହାର ମଧ୍ୟ ଦେଖାଦର୍ଶନ ନ ଥିଲା । ୨୦୧୩ ମସିହା ଜୁନ୍ ୨୦ ତାରିଖରେ ପାଗ ଅନୁକୂଳ ହେବା ହେତୁ ହେଲିକପ୍ଟରଦ୍ୱାରା ଉଦ୍ଧାର କାର୍ଯ୍ୟ ଆରମ୍ଭ ହେଲା । ତୀର୍ଥଯାତ୍ରୀ ତଥା ପର୍ଯ୍ୟଟକଙ୍କ ଦୁଃଖ ଦୁର୍ଦ୍ଦଶା ଅନୁଭବୀ ହିଁ କହିପାରିବ ।

ଗଙ୍ଗୋତ୍ରୀ ଏବଂ ଯମୁନେତ୍ରୀରେ ବିଜୁଳି କଟିଥିବା ହେତୁ ସମଗ୍ର ଅଞ୍ଚଳରେ ଅନ୍ଧାର ରାଜତ୍ୱ କରୁଥିଲା । କେବଳ ସେତିକି ନୁହେଁ, ଖାଦ୍ୟସାମଗ୍ରୀର ଅଭାବ ହେତୁ ଜନତାଙ୍କୁ ଉପବାସ ରହିବାକୁ ପଡୁଥିଲା । ଅବଶ୍ୟ ଗ୍ରାମବାସୀମାନେ ତୀର୍ଥଯାତ୍ରୀଙ୍କୁ ସାହାଯ୍ୟ କରୁଥିଲେ । ବଜାରରେ ମଧ୍ୟ ଖାଦ୍ୟସାମଗ୍ରୀର ଅଭାବ ଘଟିଥିଲା । ପୁନଶ୍ଚ ଏହି ଅଞ୍ଚଳରେ ବ୍ୟବସାୟୀଗଣ ଦୋକାନ ବନ୍ଦ୍ କରି ପଦଚଲା ପଥ ଦେଇ ସ୍ୱ ସ୍ୱ ଘରକୁ ଫେରିଗଲେ । ତେଣୁ ଖାଦ୍ୟ ସାମଗ୍ରୀ ମିଳିବ କେମିତି ?

ଯମୁନେତ୍ରୀର ଅବସ୍ଥା ମଧ୍ୟ ତଦ୍ରୂପ ଥିଲା । ସେଠାରେ ଦୋକାନ ବଜାର ମଧ୍ୟ ବନ୍ଦ୍ ଥିଲା । ବ୍ୟବସାୟୀଗଣ ପ୍ରାଣ ବିକଳରେ ଘରକୁ ଫେରି ଯାଇଥିଲେ । ଏପରିକି ସେଠାରେ ଗୋଟାଏ ମହମବତି ମଧ୍ୟ ମିଳୁ ନ ଥିଲା । ସବୁ ଜିନିଷପତ୍ର ଅନେକ ଚଢ଼ାଦରରେ ବିକ୍ରି ହେଉଥିଲା । ବିଜୁଳି କଟିଥିବା ହେତୁ ଲୋକେ ରାତ୍ରି ଅନ୍ଧାରରେ କାଟୁଥିଲେ ।

ଦୀର୍ଘ ଚାରିଦିନ ପରେ ମଧ୍ୟ ପ୍ରଶାସନର ଦେଖାଦର୍ଶନ ନ ଥିଲା । ଯୋଗାଯୋଗର କୌଣସି ସୁବିଧା ନ ଥିଲା । ଜିଲ୍ଲାପାଳଙ୍କ ପାଖକୁ ମଧ୍ୟ

ଖବର ପଠାଇ ହେଉ ନ ଥିଲା । ଦେଶ ବିଦେଶରୁ ଅନେକ ପର୍ଯ୍ୟଟକ ଜମା ହୋଇଥିଲେ ଏବଂ କେବଳ କେଦାରବାବାଙ୍କୁ ସ୍ମରଣ କରି ସାହାଯ୍ୟ ଆଶାରେ ବଞ୍ଚି ରହିଥିଲେ । କିଛି ତୀର୍ଥଯାତ୍ରୀ ଦଳବାନ୍ଧି ସାହସ କରି ପଦଚଲା ପଥରେ ଯିବାପାଇଁ ଆପ୍ରାଣ ଚେଷ୍ଟା କରୁଥିଲେ । ପ୍ରାଣ ଲୋଭ କାହାକୁ ନାହିଁ ଯେ !!

ପଞ୍ଚମ ଦିନ ଗୁଜରାଟରୁ ବହୁ ପରିମାଣରେ ରିଲିଫ୍ ସାମଗ୍ରୀ ହେଲିକପ୍ଟର ସାହାଯ୍ୟରେ ପହଞ୍ଚାଇ ଦିଆଗଲା । ଖାଦ୍ୟ ପଦାର୍ଥର ପ୍ୟାକେଟ ସହିତ ମହମବତୀ, ଦିଆସିଲି, ପାଣି ବୋତଲ ଏବଂ ଅନ୍ୟ ଆବଶ୍ୟକ ବସ୍ତୁ ମଧ୍ୟ ପୀଡ଼ିତଙ୍କୁ ଯୋଗାଇ ଦିଆଗଲା । ରିଲିଫ୍ ଯୋଗାଇଥିବା ହେଲିକପ୍ଟର ସାହାଯ୍ୟରେ ପ୍ରାଥମିକତା ଭିତ୍ତିରେ ଆହତ, ରୋଗୀ, ମହିଳା ଏବଂ ଶିଶୁମାନଙ୍କୁ ଉଦ୍ଧାର କରି ସୁରକ୍ଷିତ ସ୍ଥାନରେ ପହଞ୍ଚାଇ ଦିଆଗଲା ।

ସୀମାନ୍ତ ମାଣାଗ୍ରାମ

ଶ୍ରୀଶ୍ରୀବଦ୍ରିନାଥ ଧାମଠାରୁ ମାଣାଗ୍ରାମ ପ୍ରାୟ ଚାରି କିଲୋମିଟର ଦୂର ଅଳକାନନ୍ଦା ନଦୀର ବାମକୂଳରେ ଅବସ୍ଥିତ । ଅଦୂରରେ କେଶବପ୍ରୟାଗ ନାମରେ ଅଳକାନନ୍ଦା ତଥା ସରସ୍ୱତୀ ନଦୀର ସଙ୍ଗମ ସ୍ଥଳ ଅଛି । ଏହି ଗ୍ରାମ ଚୀନ୍ ଦେଶ ସୀମାନ୍ତଠାରୁ ପ୍ରାୟ ୨୫ କିଲୋମିଟର ଦୂରରେ ଅବସ୍ଥିତ । ଚମୌଲି ଜିଲ୍ଲାର ଏହି ଗ୍ରାମ ସମୁଦ୍ର ପତନଠାରୁ ୩,୨୦୦ ମିଟର ଉଚ୍ଚରେ ଅବସ୍ଥିତ । ଏହି ଗ୍ରାମ ମଣିଭଦ୍ରପୁର ନାମରେ ମଧ୍ୟ ପରିଚିତ । ଏହିଠାରେ ଅନେକ ଗୁମ୍ଫା ମଧ୍ୟ ରହିଛି, ଯଥା - ବ୍ୟାସ ଗୁମ୍ଫା, ଗଣେଶ ଗୁମ୍ଫା ଏବଂ ରାଜା ମୁଚକୁନ୍ଦ ଗୁମ୍ଫା ମଧ୍ୟ ଅଛି । ସରସ୍ୱତୀ ନଦୀ ତଟରେ ଥିବା ବ୍ୟାସଗୁମ୍ଫାରେ ବ୍ୟାସଦେବ ଶ୍ରୀମଦ୍ଭାଗବତ ଏବଂ ଅଷ୍ଟାଦଶ ପୁରାଣ ରଚନା କରିଥିଲେ ବୋଲି କିମ୍ବଦନ୍ତୀ ଅଛି ।

ମାଣାଗ୍ରାମ ମହାଭାରତ କାଳର କିଛି ସ୍ମୃତି ସହିତ ଜଡ଼ିତ ଥିବା ପ୍ରବାଦ ଅଛି । କିମ୍ବଦନ୍ତୀ ଅଛି ଯେ, ପଞ୍ଚପାଣ୍ଡବ ଦ୍ରୌପଦୀଙ୍କ ସହିତ ସ୍ୱର୍ଗକୁ ମାଣାଗ୍ରାମ ଦେଇ ଯାଇଥିଲେ । ପଞ୍ଚପାଣ୍ଡବ ଅନାୟସରେ ସରସ୍ୱତୀ ନଦୀ ପାର ହୋଇଗଲେ;

କିନ୍ତୁ ଦ୍ରୌପଦୀ ଯାଇପାରିଲେ ନାହିଁ । ତେଣୁ ଭୀମ ଏକ ବୃହତ୍‌କାୟ ଶୀଳାକୁ ସରସ୍ୱତୀ ନଦୀ ଉପରେ ସ୍ଥାପନ କରିବା ଫଳରେ ଦ୍ରୌପଦୀ ସହଜରେ ପାରି ହୋଇଥିଲେ । ଆଜି ମଧ୍ୟ ସେହି ପୋଲକୁ ଦେଖିବାକୁ ମିଳେ । ଏହି ପୋଲ ଆଜି ମଧ୍ୟ ଭୀମ ପୋଲ ନାମରେ ପରିଚିତ ।

ଭୋଟିଆ ଏକ ଜନଜାତି ପ୍ରଜାତି । ମାଣା ଗ୍ରାମରେ ଭୋଟିଆ ସମ୍ପ୍ରଦାୟର ପ୍ରାୟ ତିନି ଶହ ପରିବାର ବାସ କରନ୍ତି । ବଦ୍ରିନାଥଧାମ ସହିତ ଏହି ସମ୍ପ୍ରଦାୟର ଏକ ପରମ୍ପରାଗତ ସମ୍ପର୍କ ରହିଛି । ଦୀପାବଳି ପରେ ବଦ୍ରିନାଥ ଧାମର ଦ୍ୱାର ବନ୍ଦ୍ ହେବା ପୂର୍ବରୁ, ଏହି ପ୍ରଜାତି ଦ୍ୱାରା ବୁଣାଯାଇଥିବା କମ୍ବଳ ଘିଅରେ ବୁଡ଼ାଇ ବଦ୍ରିନାଥଙ୍କୁ ଘୋଡ଼ାଇ ଦିଆଯାଇଥାଏ ଏବଂ ତା'ପରେ ମନ୍ଦିର ଦ୍ୱାର ବନ୍ଦ କରାଯାଏ । ମାଣାଗ୍ରାମର ଭୋଟିଆ ପ୍ରଜାତି ହିଁ ଏହି ଘୃତକମ୍ବଳ ବୁଣିବାର ଅଧିକାର ମନ୍ଦିର କର୍ତ୍ତୃପକ୍ଷଙ୍କଠାରୁ ପ୍ରାପ୍ତ ହୋଇଛନ୍ତି । ଏହି ସମ୍ପ୍ରଦାୟର ମହିଳାମାନେ ଦଶ ପ୍ରକାର ଶୀତବସ୍ତ୍ର ବୁଣନ୍ତି । ଯଥା - ଗୁଡ଼ମା, ଝୁଲମା, ପକିଂ ସାଲ, ପାଟ୍ଟୁ, କାରପେଟ, ଆସନ, ପାଖି କମ୍ବଳ ଇତ୍ୟାଦି । ଭୋଟିଆ ପ୍ରଜାତି ଏହି ଶୀତବସ୍ତ୍ରକୁ ତୀର୍ଥଯାତ୍ରୀ ତଥା ପର୍ଯ୍ୟଟକଙ୍କୁ ବିକ୍ରି କରି ପରିବାର ଭରଣ ପୋଷଣ କରନ୍ତି । ଏତଦ୍‌ବ୍ୟତୀତ ସେମାନେ ଆଳୁ, ରାଜମା, ଫୁଲକୋବି, ବନ୍ଧାକୋବି ଇତ୍ୟାଦି ଅମଳ କରି ନର ପର୍ବତରେ ଥିବା ହୋଟେଲ୍, ଗେଷ୍ଟହାଉସ୍‌ଗୁଡ଼ିକୁ ବିକ୍ରି କରନ୍ତି ।

ମାଣାଗ୍ରାମ ତଥା ଅନ୍ୟ ଗ୍ରାମର ଅଧିବାସୀମାନେ ଗ୍ରୀଷ୍ମଋତୁରେ ଜଙ୍ଗଲରୁ ବିଭିନ୍ନ ଜଡ଼ିବୁଟି ସଂଗ୍ରହ କରି ବିକ୍ରି କରନ୍ତି । ସେମାନେ ୟାର୍‌ସ୍ତା ଗୁନ୍‌ବୁ (Yersta Gunbu), ଲାଲବୁରାଙ୍ଗ ଇତ୍ୟାଦି ଜଡ଼ିବୁଟି ମଧ୍ୟ ସଂଗ୍ରହ କରନ୍ତି । ଏହି ଜଡ଼ିବୁଟି ବହୁଳ ଭାବରେ ବିଦେଶକୁ ରପ୍ତାନୀ ହୁଏ । ପୁନଶ୍ଚ ଭୋଜ ବୃକ୍ଷର ଜଙ୍ଗଲ ହିମାଳୟ ପର୍ବତମାଳାର ବହୁ ଅଞ୍ଚଳରେ ଦୃଶ୍ୟମାନ ହୁଏ । ଏହି ବୃକ୍ଷର ପତ୍ର ବାହାଘର, ବ୍ରତଘର ସମୟରେ ଅତିଥିଙ୍କୁ ଭୋଜନ ପରଷିବା କାର୍ଯ୍ୟରେ ଲାଗେ । ଭୋଜନାଳୟମାନଙ୍କରେ ମଧ୍ୟ ଏହି ପତ୍ରରେ ଭୋଜନ ପରଷା ଯାଇଥାଏ । ଏହି ଅଞ୍ଚଳର ଅଧିମାସୀମାନେ ଏହି ପତ୍ର ସଂଗ୍ରହ କରି ମଧ୍ୟ ରୋଜଗାର କରନ୍ତି ।

ବଦ୍ରିନାଥଙ୍କୁ ଦର୍ଶନ ପାଇଁ ଆସିଥିବା ଯାତ୍ରୀଗଣ ଜଳତାଣ୍ଡବ ଦିନ ଅର୍ଥାତ୍ ଜୁନ ୧୫ ଏବଂ ୧୭ ତାରିଖ ଦିନ ପ୍ରାଣ ବିକଳରେ ଦୌଡ଼ା ଦୌଡ଼ି କରି ପଦଚଲା ପଥ ଦେଇ ମାଣାଗ୍ରାମରେ ପହଞ୍ଚିଥିଲେ । ମାଣା ଗ୍ରାମବାସୀମାନେ ମାନବ ଧର୍ମକୁ ରକ୍ଷା କରି 'ଅତିଥି ଦେବୋ ଭବଃ' ନୀତିରେ ପୀଡ଼ିତଙ୍କୁ ବିନା ମୁଦ୍ରା ବିନିମୟରେ ଖାଦ୍ୟପେୟର ବନ୍ଦୋବସ୍ତ କରିଥିଲେ । ଏହି ଅନ୍ନଦାନ ତିନି ଚାରି ଦିନ ଚାଲିଲା । ଫଳରେ ସେମାନେ ଖାଦ୍ୟ ସଙ୍କଟରେ ପଡ଼ିଗଲେ । ମାଣାଗ୍ରାମରେ କୌଣସି ରିଲିଫ୍ ସାମଗ୍ରୀ ନ ପହଞ୍ଚିବା ହେତୁ ଅଧିବାସୀମାନେ ଅସୁବିଧାରେ ପଡ଼ିଲେ । ରାସ୍ତାଘାଟର ସଂଯୋଗ ଅଭାବରୁ ସେମାନେ ଖଚର ଅବା ଘୋଡ଼ୀ ପିଠିରେ ବୋହୁଥିବା ଖାଦ୍ୟପଦାର୍ଥ ମଧ୍ୟ ଆସିପାରୁ ନ ଥିଲା । ପ୍ରଶାସନ ଯାତ୍ରୀମାନଙ୍କୁ ଉଦ୍ଧାର କରିବାରେ ବ୍ୟସ୍ତ ଥିଲେ । ଏଣୁ ମାଣା ଗ୍ରାମବାସୀଙ୍କ ଭଲମନ୍ଦ କଥା କିଏ ବିଚାର କରିବ ?

●

କେଦାରଘାଟିରେ ଉଦ୍ଧାର କାର୍ଯ୍ୟ

ସାହାଯ୍ୟର ଅସଂଖ୍ୟ ହାତ

ରବିବାରର ବର୍ଷା ତାଣ୍ଡବ ଯୋଗୁଁ ଦେବଭୂମି ଉତ୍ତରାଖଣ୍ଡର ବିଭିନ୍ନ ସ୍ଥାନରେ ଫସିଥିବା ଅଗଣିତ ପର୍ଯ୍ୟଟକ ତଥା ତୀର୍ଥଯାତ୍ରୀଙ୍କୁ ଉଦ୍ଧାର କରିବାରେ ସେନାକୁ ବହୁ କଷ୍ଟ ସ୍ୱୀକାର କରିବାକୁ ପଡ଼ିଛି । ଯୋଶୀମଠ, ରୁଦ୍ରପ୍ରୟାଗ, ଚମୌଲି ଏବଂ ଉତ୍ତରକାଶୀରେ ପ୍ରବଳ ବର୍ଷା ଯୋଗୁଁ ଭୂସ୍ଖଳନ ହେବାରୁ ଉଦ୍ଧାର କାର୍ଯ୍ୟ ବାଧାପ୍ରାପ୍ତ ହୋଇଛି । ଡେରାଡୁନ ଆକାଶରେ ବାଦଲ ଢାଙ୍କି ରହିଥିବା ହେତୁ ହେଲିକପ୍ଟର ଉଡ଼ାଣ କରିପାରୁ ନାହିଁ । କିନ୍ତୁ ଅପରାହ୍ଣରେ ପାଗରେ ସାମାନ୍ୟ ଉନ୍ନତି ଘଟିବାରୁ ଚାରୋଟି ଛୋଟ ହେଲିକପ୍ଟର ବଦ୍ରିନାଥ ଯାଇ ମାତ୍ର ୫୦ ଜଣ ଯାତ୍ରୀଙ୍କୁ ଉଦ୍ଧାର କରିଥିଲା । ସେହିଦିନ ସୁଦ୍ଧା ଆଠ ହଜାରରୁ ଉର୍ଦ୍ଧ୍ୱ ପର୍ଯ୍ୟଟକ ବିଭିନ୍ନ ସ୍ଥାନରେ ଫସି ରହିଥିଲେ । ମଙ୍ଗଳବାର ସୁଦ୍ଧା ୯୦ ହଜାର ତୀର୍ଥଯାତ୍ରୀ ତଥା ସ୍ଥାନୀୟ ଜନତାଙ୍କୁ ସେନା ବାହିନୀ ମୃତ୍ୟୁମୁଖରୁ ରକ୍ଷା କରିଛି ।

ଉକ୍ତ ବିପର୍ଯ୍ୟୟ ସମୟରେ କେବଳ ଦେଶ କାହିଁକି ବିଦେଶରୁ ମଧ୍ୟ ଅନେକ ସାହାଯ୍ୟର ହାତ ଲମ୍ବି ଆସିଥିଲା । ଦେଶରେ କାର୍ଯ୍ୟରତ ବିଭିନ୍ନ ସାମାଜିକ ସଙ୍ଗଠନ ତଥା ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଟ୍ରଷ୍ଟମାନେ ମଧ୍ୟ ମନଖୋଲି ସାହାଯ୍ୟ କଲେ । ଅନେକ ସଙ୍ଗଠନ ପକ୍ଷରୁ ବିପଦସ୍ଥଳୀକୁ ବିଭିନ୍ନ ସାହାଯ୍ୟ ପଠାଗଲା । ଶାନ୍ତିକୁଞ୍ଜ ପକ୍ଷରୁ ସର୍ବପ୍ରଥମେ ଖାଦ୍ୟ ପ୍ୟାକେଟ ପୀଡ଼ିତଙ୍କ ପାଇଁ ପଠାଗଲା । ଅନେକ ସ୍ୱୟଂସେବକ ବିପର୍ଯ୍ୟୟ ସ୍ଥଳୀରେ ସାହାଯ୍ୟ କରିବାକୁ ଲାଗିଲେ । ପତଞ୍ଜଳି ଯୋଗ କେନ୍ଦ୍ରଦ୍ୱାରା ବିପର୍ଯ୍ୟୟ ସ୍ଥାନକୁ ରିଲିଫ୍ ସାମଗ୍ରୀ ପଠାଗଲା । ଅନେକ ସଂସ୍ଥା ଆପଦଗ୍ରସ୍ତ ଶିଶୁମାନଙ୍କ ପାଇଁ ଶିକ୍ଷାବ୍ୟବସ୍ଥା କରିବାକୁ ଆଗଭର ହେଲେ ।

(ଗଡ଼ବାଲ ପାର୍ବତ୍ୟ ଅଞ୍ଚଳରୁ ପୀଡ଼ିତଙ୍କୁ ଉଦ୍ଧାର କରୁଛନ୍ତି ଯବାନଗଣ ।)

କାଲୀମଠ, ବଜାର ତଥା ନିକଟସ୍ଥ ଗ୍ରାମକୁ ବି.ଏସ୍.ଏଫ୍. ସେନା ପୋଷ୍ୟ ଗ୍ରାମ ଭାବେ ଗ୍ରହଣ କଲେ ଏବଂ ଶୀଘ୍ର ଏହି ସ୍ଥାନର ରାସ୍ତାଘାଟ, ବିଦ୍ୟାଳୟ, ଚିକିତ୍ସାଳୟ, ପୋଲ ଏବଂ ଅନ୍ୟ ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ କୋଠାଗୁଡ଼ିକର ପୁନଃନିର୍ମାଣ ଆରମ୍ଭ ହେଲା । ବି.ଏସ୍.ଏଫ୍. ସେନାର ଏହି କାର୍ଯ୍ୟ ଯୋଗୁଁ ସ୍ଥାନୀୟ ଅଧିକାରୀମାନଙ୍କୁ ଅନେକ ସାହାଯ୍ୟ ମିଳିଲା ଏବଂ ପୀଡ଼ିତମାନଙ୍କ ମନରେ ଆତ୍ମବିଶ୍ୱାସ ଜାଗ୍ରତ ହେଲା । ଅଧିବାସୀମାନେ ମଧ୍ୟ ନିର୍ମାଣ କ୍ଷେତ୍ରରେ ପାରୁପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସାହାଯ୍ୟ ସହଯୋଗ କଲେ । ରେଡ୍‌କ୍ରସ ଅନୁଷ୍ଠାନ ମଧ୍ୟ ପୀଡ଼ିତଙ୍କପାଇଁ ଅନେକ ସାହାଯ୍ୟ ଯଥା - ଔଷଧ, ଚିକିତ୍ସା ବ୍ୟବସ୍ଥା ଇତ୍ୟାଦି କରିଥିଲେ । ପୁନଶ୍ଚ ଦେଶର କୋଣ ଅନୁକୋଣରୁ ହଜାର ହଜାର ଟ୍ରକ୍ ଲୁଗାପଟା, ବାସନକୁସନ, ଜୋତାଚପଲ ଇତ୍ୟାଦି ଗୋଦାମରେ ଜମା କରି ସୁବିଧା କରି ପୀଡ଼ିତଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ବଣ୍ଟା ଯାଇଥିଲା । ରିଲିଫ୍ ସାମଗ୍ରୀକୁ ବିଭନ୍ନ ସ୍ଥାନରେ ଗୋଦାମରେ ସୁରକ୍ଷିତ ରଖି ପୀଡ଼ିତଙ୍କୁ ବିତରଣ କରାଗଲା ।

ବିପଦଗ୍ରସ୍ତ ସ୍ଥାନରେ ସ୍ଥାନୀୟ ଅଧିବାସୀଗଣ ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ ବା ପରୋକ୍ଷ ଭାବେ କ୍ଷତିଗ୍ରସ୍ତ ହୋଇଥିଲେ ମଧ୍ୟ ତୀର୍ଥଯାତ୍ରୀମାନଙ୍କୁ ନିଜ ସ୍ୱଳ୍ପ କ୍ଷତିଗ୍ରସ୍ତ ବାସଗୃହରେ ଶରଣ ଦେଇ ଭୋଜନ ବ୍ୟବସ୍ଥା କରିଥିଲେ । ଅନେକ

(ଧ୍ୱସ୍ତବିଧ୍ୱସ୍ତ ବାସଗୃହର ଏକ ଦୃଶ୍ୟ ।)

(ଚନ୍ଦ୍ରପୁରୀରେ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଧ୍ୱଂସପ୍ରାପ୍ତ ବାସଗୃହକୁ କାତର ଦୃଷ୍ଟିରେ ଚାହିଁଛି ବୃଦ୍ଧା ।)

ପରିବାର ନିଶ୍ଚିହ୍ନ ହେବା ସହିତ କେତେକ ବାସିନ୍ଦାଙ୍କ ବାସଗୃହ ମଧ୍ୟ ଧ୍ୱସ୍ତବିଧ୍ୱସ୍ତ ହୋଇଥିଲା । ତଥାପି ଗ୍ରାମବାସୀଗଣ ତୀର୍ଥଯାତ୍ରୀଙ୍କ ଦାୟିତ୍ୱ ତୁଲାଇ ମାନବିକତାର ପରିଚୟ ଦେଇଥିଲେ ।

ତ୍ରିଯୁଗି ନାରାୟଣ ଗ୍ରାମର ପ୍ରାୟ କୋଡ଼ିଏ ଜଣ ଯୁବକ ଏହି ବିପତ୍ତିରେ ବଳି ପଡ଼ିଥିଲେ । ତଥାପି ଗ୍ରାମବାସୀ ହୃଦୟର କୋହକୁ ଚାପିରଖି ତୀର୍ଥଯାତ୍ରୀଙ୍କୁ ସାହାଯ୍ୟ ସହଯୋଗ କରିଥିଲେ । ତୀର୍ଥଯାତ୍ରୀଙ୍କ ଯନ୍ତ୍ରଣା ଦେଖି ନିଜର ଦୁଃଖଯନ୍ତ୍ରଣା ଭୁଲିଗଲେ ଯେମିତି !! ପ୍ରାୟ ପାଞ୍ଚ ହଜାର ଯାତ୍ରୀଙ୍କୁ ନିଜ ଗ୍ରାମରେ ଶରଣ ଦାନ କରି ସମସ୍ତଙ୍କ ଭୋଜନ ବ୍ୟବସ୍ଥା ମଧ୍ୟ କରିଥିଲେ । ନିଜ ଜୀବନକୁ ବିପନ୍ନ କରି ଅନେକ ଯାତ୍ରୀଙ୍କୁ ନଦୀ ପାର କରାଇ ଆଶ୍ରୟ ଦେଇଥିଲେ ।

ଦେବଭୂମି ଉତ୍ତରାଖଣ୍ଡର ଖଣ୍ଡପ୍ରଳୟବେଳେ ରାଷ୍ଟ୍ରୀୟ ସ୍ୱୟଂ ସେବକ ସଂଘ (ଆର୍.ଏସ୍.ଏସ୍.)ର ସ୍ୱେଚ୍ଛାସେବୀଗଣ ସାହସ ତଥା ଧୈର୍ଯ୍ୟର ସହିତ ସାହାଯ୍ୟ କାର୍ଯ୍ୟରେ ଲାଗି ପଡ଼ିଥିଲେ । ସଂଘର ସମସ୍ତ କର୍ମବୀର ଯୁଦ୍ଧକାଳୀନ ଭିତ୍ତିରେ ତୀର୍ଥଯାତ୍ରୀଙ୍କ ଉଦ୍ଧାର କାର୍ଯ୍ୟ କରୁଥିଲେ । ରାଷ୍ଟ୍ରୀୟ ସ୍ୱୟଂ ସେବକ ସଂଘ ସର୍ବଦା ନୀତିନିୟମର ପରିଧି ଭିତରେ ରହି ଶାନ୍ତିଶୃଙ୍ଖଳାର ସହିତ କାର୍ଯ୍ୟ କରିବାକୁ ବଦ୍ଧପରିକର । ଏଣୁ ସଂଘ ପ୍ରାୟ ୨୦ଟି ଗ୍ରାମରେ ଏକ ସର୍ଭେ କାର୍ଯ୍ୟ କଲେ । ସ୍ୱୟଂ ସେବକମାନେ ଆଂଶିକ ଏବଂ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ କ୍ଷତିଗ୍ରସ୍ତ ବାସଗୃହ ତଥା ଦୋକାନ ଗୃହର ସଂଖ୍ୟା, ମୃତବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କ ସଂଖ୍ୟା, ଆହତ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କ ସଂଖ୍ୟା, ଅନାଥଙ୍କ ସଂଖ୍ୟା, ରୋଜଗାର ବିହୀନ ପରିବାର ସଂଖ୍ୟା ଇତ୍ୟାଦି ବିଷୟରେ ତୃଣମୂଳ ସ୍ତରରୁ ତଥ୍ୟ ସଂଗ୍ରହ କରି ଏକ ଯୋଜନା ପ୍ରସ୍ତୁତ କଲେ । ତତ୍ପରେ ସଂଘ ବିଭିନ୍ନ ଆନୁଷଙ୍ଗିକ ଅନୁଷ୍ଠାନ ସହ ଆଲୋଚନା ତଥା ପର୍ଯ୍ୟାଲୋଚନା କରି ସାହାଯ୍ୟ କରିବାପାଇଁ ଏକ ସୁବିଧା ଉପାୟ ଖୋଜି ବାହାର କଲେ । ସ୍ୱୟଂ ସେବକମାନେ ଚିନ୍ତା କଲେ ଯେ, କିଭଳି କାର୍ଯ୍ୟ କଲେ ସେମାନେ ଅଧିକ ସଫଳ ହେବେ । ଆଲୋଚନା ପରେ ସ୍ୱୟଂ ସେବକଗଣ ବିଭିନ୍ନ ଗାଡ଼ିରେ ଖାଦ୍ୟସାମଗ୍ରୀ, ମହମବତି, ଦିଆସିଲି, ଶୀତବସ୍ତ୍ର, ଜୀବନ ରକ୍ଷାକାରୀ ଔଷଧ, ପାଣିବୋତଲ ଇତ୍ୟାଦିକୁ ପୀଡ଼ିତ ଗ୍ରାମମାନଙ୍କରେ ଶାନ୍ତିଶୃଙ୍ଖଳା

ସହିତ ବିତରଣ କରିଥିଲେ । ସେମାନଙ୍କ କାର୍ଯ୍ୟ କରିବା ଶୈଳୀ ଥିଲା ଅଧିକ ଶୃଙ୍ଖଳିତ ଏବଂ ବୈଜ୍ଞାନିକ ପ୍ରଣାଳୀଦ୍ୱାରା ଅନୁସୃତ ।

ଭାରତୀୟ ଜନତା ପାର୍ଟିର ରାଷ୍ଟ୍ରୀୟ ସଭାପତି ଶ୍ରୀ ରାଜନାଥ ସିଂହ ୨୦୧୩ ମସିହା ଜୁନ୍ ୨୦ ତାରିଖ ଦିନ ହେଲିକପ୍ଟରଦ୍ୱାରା ବୁଲି ଦେଖିଥିଲେ ଏବଂ ସେ ଏହି ମହାବିପତ୍ତିକୁ 'ଜାତୀୟ ବିପତ୍ତି' ବୋଲି ଘୋଷଣା କରିବାକୁ ଦାବି କଲେ । ପୁନଶ୍ଚ ସେ କେନ୍ଦ୍ର ସରକାରଙ୍କୁ ଏକ ହଜାର କୋଟି ଟଙ୍କାର ସାହାଯ୍ୟ ପାଇଁ ନିବେଦନ କଲେ ।

ଗୁଜରାଟର ତତ୍କାଳୀନ ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ନରେନ୍ଦ୍ର ମୋଦି ତଥ୍ୟ ସଂଗ୍ରହ କରିବାପାଇଁ ଏକ ଅଫିସର ଦଳକୁ ରିଲିଫ୍ ଦ୍ରବ୍ୟ ସହ ପଠାଇଥିଲେ । ପୁନଶ୍ଚ ୨୦୧୩ ମସିହା ଜୁନ୍ ୨୨ ତାରିଖରେ ସ୍ୱୟଂ ନରେନ୍ଦ୍ର ମୋଦି ପୀଡ଼ିତଙ୍କ ଦୁଃଖସୁଖ ବୁଝିବାପାଇଁ ବିପଦଗ୍ରସ୍ତ ସ୍ଥାନରେ ପହଞ୍ଚି ପୀଡ଼ିତଙ୍କ ସହିତ ଆଲୋଚନା ମଧ୍ୟ କରିଥିଲେ ।

ଯବାନଙ୍କ କର୍ମକୁଶଳତା

ଭାରତୀୟ ସୈନିକଗଣ ପ୍ରାଣାନ୍ତକ ଚେଷ୍ଟା କରି ଉଦ୍ଧାର କାର୍ଯ୍ୟରେ ସାହାଯ୍ୟ କରିଥିଲେ । ତଥାପି ଏହି ପ୍ରାକୃତିକ ବିପର୍ଯ୍ୟୟକୁ ସମ୍ମୁଖୀନ ହେବାକୁ ନା ସେମାନେ ପ୍ରଶିକ୍ଷଣ ପାଇଥିଲେ ନା ସେମାନେ ପରିସ୍ଥିତି ସହ ପରିଚିତ ଥିଲେ । ସରକାର ଯେତେବେଳେ ଦେଖିଲେ ପରିସ୍ଥିତି ଅଣାୟତ୍ତ, ଅଗତ୍ୟା ଆର୍ମିକୁ ଆଦେଶ ଦେଲେ । ସେହି ଉଦ୍ଧାର କାର୍ଯ୍ୟ କରିବାପାଇଁ ସ୍ଥଳସେନା, ବାୟୁସେନା, ଏନ୍.ଡି.ଆର୍.ଏଫ୍, ଆଇ.ଟି.ବି.ପି., ବି.ଏସ୍.ଏଫ୍., ଏସ୍.ଏସ୍.ବି.ଙ୍କ ସହିତ ରାଜ୍ୟ ପୋଲିସ୍ ବାହିନୀକୁ ମଧ୍ୟ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ଦିଆଗଲା । ଏହିଭଳି ଅଭୂତପୂର୍ବ ପ୍ରାକୃତିକ ବିପଦକୁ ସମ୍ମୁଖୀନ ହେବାପାଇଁ ସେନାବାହିନୀ ମଧ୍ୟ ପ୍ରସ୍ତୁତ ନ ଥିଲେ । ଏଣୁ ଅନେକ ଯବାନ ନିଜ ଜୀବନକୁ ବିପନ୍ନ କରି ଉଦ୍ଧାର କାର୍ଯ୍ୟରେ ସହଯୋଗ କରିଥିଲେ । ତଥାପି ସେମାନଙ୍କ କର୍ମକୁଶଳତା ଯଥେଷ୍ଟ ପ୍ରଶଂସନୀୟ ଥିଲା । ସେମାନେ ଯଦି ପୂର୍ବରୁ ପ୍ରଶିକ୍ଷିତ ହୋଇଥାଆନ୍ତେ, ଅଧିକ ଉତ୍ତମ ରୂପେ ଉଦ୍ଧାର କାର୍ଯ୍ୟ ସମ୍ପାଦନ କରିଥାଆନ୍ତେ ।

(ଗଛର ଗଣ୍ଡି ଏବଂ ବଲ୍‌ହା ସାହାଯ୍ୟରେ ଅସ୍ଥାୟୀ ପୋଲ ନିର୍ମାଣ କରି ପୀଡ଼ିତଙ୍କୁ ନଦୀ ପାର କରୁଥିଲେ ପୋଲିସ୍ ଏବଂ ସେନା ।)

(ପୋଲସବୁ ଧୋଇଯିବା ହେତୁ ଗଛଗଣ୍ଡିକୁ ବ୍ୟବହାର କରି ଅନେକ ଅସ୍ଥାୟୀ ପୋଲ ନିର୍ମାଣ କରିଥିଲେ ପୋଲିସ ଏବଂ ସେନା)

(ନଦୀରେ ଭାସିଆସିଥିବା ଗଛଗଣ୍ଡିକୁ ଉଦ୍ଧାର କରି ପୋଲ ନିର୍ମାଣରେ ବ୍ୟସ୍ତ ଯବାନଗଣ ।)

ଦୈବ ଦୁର୍ବିପାକବେଳେ ଉପଯୁକ୍ତ ସାହାଯ୍ୟ କରିବାକୁ ଯବାନଙ୍କ ବ୍ୟତୀତ ଆମ ପାଖରେ ଅନ୍ୟ ସାହାଯ୍ୟକାରୀ ଦଳ ନାହାନ୍ତି । ଆମ ସେନାର ଯବାନଗଣ ବହୁ କଷ୍ଟ ସ୍ୱୀକାର କରି ଉପନଦୀ ତଥା ନାଳମାନଙ୍କରେ କାଠପୋଲ ନିର୍ମାଣ କରି ପର୍ଯ୍ୟଟକମାନଙ୍କୁ ଉଦ୍ଧାର କରିଛନ୍ତି ।

ଅଜୟ ଅରୋରା (ଏ.ଡି.ଏମ୍.) ଅପରାହ୍ଣ ତିନିଟାବେଳେ ଅନ୍ୟ ଅଧିକାରୀଙ୍କ ଗହଣରେ କେଦାରନାଥ ଅଞ୍ଚଳରେ ନିରୀକ୍ଷଣ କାର୍ଯ୍ୟ ତଦାରଖ କରି ଗରୁଡ଼ଚଟି ଫେରୁଥିଲେ । ଅନ୍ୟ ଅଧିକାରୀଗଣ କାଠ ପୋଲ ଅତିକ୍ରମ କରିଗଲେ; କିନ୍ତୁ ଦୁର୍ଭାଗ୍ୟବଶତଃ ଅଜୟ ଅରୋରାଙ୍କ ପାଦ ଖସିଯିବାରୁ ସେ ମନ୍ଦାକିନୀ ନଦୀରେ ଖସିପଡ଼ିଲେ । ସ୍ରୋତ ଏତେ ପ୍ରଖର ଥିଲା ଯେ, ସେ ନିମିଷକ ମଧ୍ୟରେ ଜଳରେ ଅଦୃଶ୍ୟ ହୋଇଗଲେ । ଅଫିସର ଦଳ କିଂକର୍ତ୍ତବ୍ୟବିମୂଢ଼ ହୋଇଥିଲେ । ଜିଲ୍ଲାପାଳଙ୍କ କହିବା ଅନୁଯାୟୀ ଆଇ.ଟି.ବି.ପି.ର ଯବାନ, ଗୌରୀକୁଣ୍ଡଠାରେ ଜାଲ ପକାଇଥିଲେ ଶବ ଉଦ୍ଧାରପାଇଁ; କିନ୍ତୁ ସେମାନେ ସଫଳ ହୋଇ ନ ଥିଲେ । ହେଲିକପ୍ଟରଦ୍ୱାରା ମଧ୍ୟ ଆଇ.ଟି.ବି.ପି. ଯବାନ ପ୍ରାଣପଣେ ଚେଷ୍ଟା

କଲେ; କିନ୍ତୁ ସବୁ ବୃଥା । ଶବ ମିଳିଲା ନାହିଁ । ଅଜୟ ଅରୋରାଙ୍କ ଆକସ୍ମିକ ମୃତ୍ୟୁ ପ୍ରଶାସନ ଅଧିକାରୀଙ୍କ ମନରେ ଭରିଦେଲା ଅନେକ ଶୋକ ଏବଂ ଆତଙ୍କ ।

ଜୁନ୍ ୨୫ ତାରିଖ ମଙ୍ଗଳବାର ସୁଦ୍ଧା ପ୍ରାୟ ନବେ ହଜାର ପର୍ଯ୍ୟଟକ ଏବଂ ସ୍ଥାନୀୟ ଜନତାଙ୍କୁ ସେନା ପ୍ରାଣାନ୍ତକ ଚେଷ୍ଟା କରି ଉଦ୍ଧାର କରିଛନ୍ତି । ତଥାପି ଦଶ ହଜାରରୁ ଊର୍ଦ୍ଧ୍ୱ ତୀର୍ଥଯାତ୍ରୀ ବିଭିନ୍ନ ସ୍ଥାନରେ ଫସି ରହିଥିବା ସୂଚନା ମିଳୁଛି । ସେନା, ଆଇ.ଟି.ବି.ପି., ଏନ୍.ଡି.ଆର୍.ଏଫ୍.ର ଯବାନ ଆପ୍ରାଣ ଉଦ୍ୟମ କରି ତୀର୍ଥଯାତ୍ରୀ, ପର୍ଯ୍ୟଟକ ତଥା ଗ୍ରାମବାସୀମାନଙ୍କୁ ବଞ୍ଚାଇବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରିଛନ୍ତି; କିନ୍ତୁ ଏହି ପରିସ୍ଥିତିର ସମ୍ମୁଖୀନ ହେବାପାଇଁ ସେମାନେ ପ୍ରଶିକ୍ଷିତ ହୋଇ ନ ଥିଲେ; ତଥାପି ସାହାଯ୍ୟ ମନୋବୃତ୍ତି ନେଇ କାମରେ ଲାଗିଥିଲେ ।

ମନରେ ପ୍ରଶ୍ନ ଉଠେ, ପୂର୍ବରୁ ଯଦି ସେନାକୁ ଏହି ପ୍ରତିକୂଳ ପରିସ୍ଥିତିର ସମ୍ମୁଖୀନ ହେବାକୁ ପ୍ରଶିକ୍ଷଣ ଦିଆଯାଇଥାଆନ୍ତା, ତେବେ ଅନେକ ସୁବିଧା ହୋଇଥାଆନ୍ତା । ଏଣୁ ଏଠାରେ ସ୍ୱତଃ ମନକୁ ଆସେ, Nehru Institute of Mountaining - NIM ଅନୁଷ୍ଠାନ କଥା । ଦେବଭୂମି ଉତ୍ତରାଖଣ୍ଡର ଏହି ଅନୁଷ୍ଠାନରେ ସ୍ୱେଚ୍ଛାସେବୀଙ୍କୁ ପର୍ବତ ଆରୋହଣ ତଥା ଦୁର୍ଗମ ଅଞ୍ଚଳକୁ କିପରି ଯାଇହେବ, ସେ ବିଷୟରେ ପ୍ରଶିକ୍ଷଣ ଦିଆଯାଇଥାଏ । ଏଣୁ ପ୍ରଶାସନ ଏହି ସ୍ୱେଚ୍ଛାସେବୀଙ୍କୁ ଉଦ୍ଧାର କାର୍ଯ୍ୟରେ ଲଗାଇବାକୁ ଯୋଜନା କଲେ । ଏନ୍.ଆଇ.ଏମ୍.ର ସାହାଯ୍ୟରେ କୋଡ଼ିଏ ଜଣ ଲେଖାଏଁ ସ୍ୱେଚ୍ଛାସେବୀଙ୍କୁ ନେଇ ପାଞ୍ଚଟି ଦଳ ଗଠନ କରାଗଲା ରିଲିଫ୍ କାର୍ଯ୍ୟକୁ ତ୍ୱରାନ୍ୱିତ କରିବାକୁ । ଏହି ପାଞ୍ଚଟି ଦଳକୁ କେଦାରନାଥ, ବଦ୍ରିନାଥ, ଉତ୍ତରକାଶୀ, ହରସିଲ୍ ଇତ୍ୟାଦି ସ୍ଥାନକୁ ପଠାଇବାକୁ ନିଷ୍ପତ୍ତି ନିଆଗଲା । ପ୍ରତ୍ୟେକ କୋଡ଼ିଏ ଜଣିଆ ସ୍ୱେଚ୍ଛାସେବୀ ଦଳ ଏନ୍.ଆଇ.ଏମ୍. ନେତାଙ୍କ ଅଧୀନରେ କାମ କରିବେ ପାର୍ବତ୍ୟ ଅଞ୍ଚଳର ସୁବିଧା ମାର୍ଗର ନକ୍ସା ଧରି । ସେହି କୋଡ଼ିଏ ଜଣିଆ ଦଳରେ ଅଧିକ ସଂଖ୍ୟକ ଯୁବକଙ୍କୁହିଁ ମନୋନୀତ କରାଯାଇଥିଲା ।

ପ୍ରାୟ ଏକ ସପ୍ତାହ ମଧ୍ୟରେ ଏନ୍.ଆଇ.ଏମ୍.ର ସ୍ୱେଚ୍ଛାସେବୀ, ଗ୍ରାମବାସୀଙ୍କ ସାହାଯ୍ୟରେ ତିନି ହଜାର ତୀର୍ଥଯାତ୍ରୀଙ୍କୁ ଉଦ୍ଧାର କରିବାରେ ସଫଳ ହେଲେ ।

ସେମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ୪୬ ଜଣ ବିଦେଶୀ ପର୍ଯ୍ୟଟକ ଥିଲେ । ତନ୍ମଧ୍ୟରେ ୨୮ ଜଣ ବିଦେଶୀ ମହିଳା ମଧ୍ୟ ଥିଲେ । ଏନ୍.ଆଇ.ଏମ୍.ର ଲୋକ ସମ୍ପର୍କ ଭଲଥିବା ହେତୁ ଏହି କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ଅଧିକ ସଫଳ ହେଲା ।

ସେନାବାହିନୀ, ଆଇ.ଟି.ବି.ପି., ଏନ୍.ଡି.ଆର୍.ଏଫ୍., ବି.ଏସ୍.ଏଫ୍. ଏବଂ ଏନ୍.ଆଇ.ଏମ୍.ର ସହଯୋଗରେ କେଦାରନାଥଙ୍କଠାରେ ଫସି ରହିଥିବା ସମସ୍ତ ପର୍ଯ୍ୟଟକ ତଥା ତୀର୍ଥଯାତ୍ରୀଙ୍କୁ ଉଦ୍ଧାର କରିବା ପରେ ଅନ୍ୟ ସ୍ଥାନମାନଙ୍କରେ ଫସି ଥିବା ଯାତ୍ରୀମାନଙ୍କୁ ଉଦ୍ଧାର କରାଗଲା । ପ୍ରାଥମିକ ଭିତ୍ତିରେ ମହିଳା, ଶିଶୁ ଏବଂ ଆହତମାନଙ୍କୁ ମଧ୍ୟ ଉଦ୍ଧାର କରାଯାଇ ସୁରକ୍ଷିତ ସ୍ଥାନକୁ ପଠାଗଲା ।

ପ୍ରାଣଭୟରେ ଅଧିକାଂଶ ପର୍ଯ୍ୟଟକ ପାହାଡ଼ ପର୍ବତ ଏବଂ ଜଙ୍ଗଲରେ ଶରଣ ନେଇଥିଲେ । ସେହି ଯାତ୍ରୀମାନଙ୍କୁ ରକ୍ଷା କରିବା ସେନାଙ୍କପାଇଁ ଏକ ପ୍ରଶ୍ନବାଚୀ ସୃଷ୍ଟି କରିଥିଲା । ସେମାନଙ୍କ ପାଖରେ ଖାଦ୍ୟସାମଗ୍ରୀ ନ ଥିଲା,

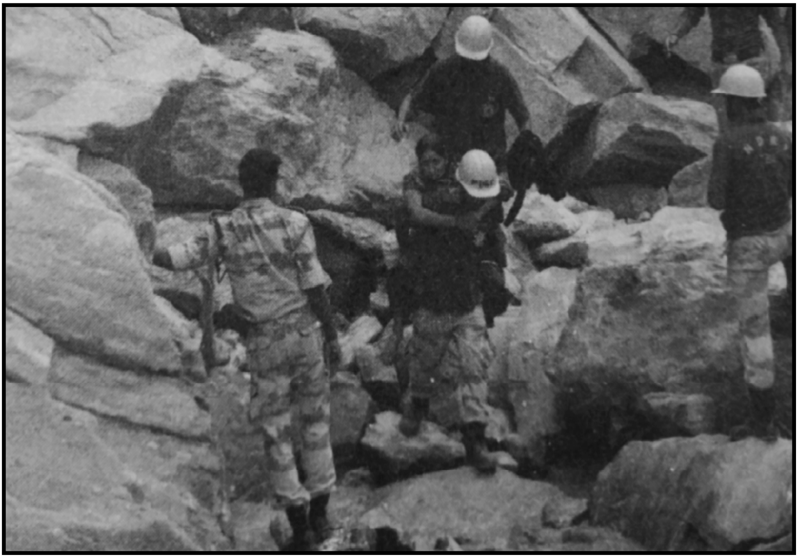

**(ପୀଡ଼ିତଙ୍କୁ ଖୋଜି ବାହାର କରୁଛନ୍ତି
ଏନ୍.ଡି.ଆର୍. ଏବଂ ଆଇ.ଟି.ବି.ପି. ଯବାନମାନେ ।)**

(ପୀଡ଼ିତଙ୍କପାଇଁ ସ୍ଥାନେ ସ୍ଥାନେ ଖୋଲାଯାଇଥିଲା ଅନ୍ନଛତ୍ର ।)

(ବିଲ, ଖଳା, ବାସଗୃହ, ଦୋକାନ ଇତ୍ୟାଦି ହରାଇବା ପରେ ପୀଡ଼ିତ
ସରକାରୀ ସାହାଯ୍ୟ ଆଶାରେ ।)

ନ ଥିଲା କିଛି ଲୁଗାପଟା । ବର୍ଷାରେ ଭିଜି ଭିଜି ଯାତ୍ରୀମାନେ ଥରୁଥିଲେ । ଏକ ଛାତର ଆଶ୍ରୟ ସେମାନଙ୍କପାଇଁ ସ୍ୱପ୍ନ ଥିଲା । ଅନେକ ଯାତ୍ରୀ ଖାଦ୍ୟପାନୀୟ ନ ପାଇ ଭୋକ ଉପବାସରେ ପ୍ରାଣ ହରାଇଥିଲେ ।

ସ୍ଥାନୀୟ ଯୁବକଙ୍କ ଯୋଗଦାନ

ଦେବଭୂମି ଉତ୍ତରାଖଣ୍ଡର ଅଗଣିତ ଗ୍ରାମ ବନ୍ୟା ପ୍ରକୋପରେ କବଳିତ ହୋଇଥିଲେ ମଧ୍ୟ କିଛି ଗ୍ରାମର ସାମାନ୍ୟ କ୍ଷତି ହୋଇ ରକ୍ଷା ପାଇଯାଇଥିଲା । ସେହି ସମସ୍ତ ଗ୍ରାମର ଗ୍ରାମବାସୀମାନେ ତୀର୍ଥଯାତ୍ରୀ, ପର୍ଯ୍ୟଟକ ତଥା ଅନ୍ୟ ଗ୍ରାମର ପୀଡ଼ିତମାନଙ୍କପାଇଁ ଖାଦ୍ୟପେୟର ବନ୍ଦୋବସ୍ତ କରିବା ସହିତ ତମ୍ବୁ ଟାଣି ସେମାନଙ୍କ ରହିବା ବ୍ୟବସ୍ଥା ମଧ୍ୟ କରିଥିଲେ । ଗ୍ରାମବାସୀମାନେ ରାସନ ସାମଗ୍ରୀ, ପରିବାପତ୍ର, ଖାଇବା ତେଲ ଇତ୍ୟାଦି ପୀଡ଼ିତମାନଙ୍କୁ ନିଃସ୍ୱାର୍ଥପର ଭାବରେ ଦାନ କରି ସମୂହ ରନ୍ଧନର ବ୍ୟବସ୍ଥା ମଧ୍ୟ କରିଥିଲେ । ଏତଦ୍‌ବ୍ୟତୀତ ଉତ୍ତରାଖଣ୍ଡର କିଛି ବେସରକାରୀ ସଂସ୍ଥା ବହୁ ପରିମାଣରେ ନୂଆ ଲୁଗା, ଛାତ୍ରଛାତ୍ରୀଙ୍କ ଆବଶ୍ୟକ ବସ୍ତୁ, ହାଲୁକା ଖାଦ୍ୟ, ପାଣିବୋତଲ, ଚାଉଳ, ଅଟା, ଡାଲି, ବିସ୍କୁଟ୍, କମ୍ବଳ ଇତ୍ୟାଦି ସହିତ କିଛି ନଗଦ ଟଙ୍କା ମଧ୍ୟ ପ୍ରଭାବିତ ଗ୍ରାମମାନଙ୍କରେ ବାଣ୍ଟିଥିଲେ ।

ଭାଙ୍କୋଲି ଗ୍ରାମର ମମତା ରାଉତ ନାମ୍ନୀ ମହିଳା ପୀଡ଼ିତଙ୍କୁ ପୁରି ଏବଂ ତରକାରୀ ଦେଇ ସେମାନଙ୍କ କ୍ଷୁଧା ନିବାରଣ କରିଥିଲେ । ମମତାଙ୍କ ସ୍ୱ ବାସଗୃହ ବନ୍ୟା ଜଳରେ ଭାସିଯାଇଥିଲା ଏବଂ ସେ ଏକ ତମ୍ବୁରେ ସପରିବାର ରହୁଥିଲେ । ତଥାପି ସେ ପୀଡ଼ିତମାନଙ୍କୁ ସାହାଯ୍ୟ କରିବାରେ ପଛଘୁଞ୍ଚା ଦେଇ ନ ଥିଲେ । ଏହି କାର୍ଯ୍ୟରୁ ତାଙ୍କ ହୃଦୟର ବିଶାଳତା ଅନୁମାନ କରିହୁଏ । ସେ କହିଲେ ଯେ, ଭାଙ୍କୋଲିର ଜଣେ ୨୧ ବର୍ଷୀୟା ଗର୍ଭବତୀ ମହିଳାଙ୍କ ଜରୁରୀ ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟସେବା ଅଭାବରୁ ମୃତ୍ୟୁ ହୋଇଥିଲା । ସେହି ଗ୍ରାମରେ ଡାକ୍ତର, ନର୍ସ, ଧାଈ, କମ୍ପାଉଣ୍ଡର୍ ପ୍ରମୁଖ ତଥା କୌଣସି ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ ସୁବିଧା ନ ଥିଲା । ତେଣୁ ଗର୍ଭବତୀ ମହିଳାଙ୍କ ନିମନ୍ତେ ଏହି ଜଳତାଣ୍ଡବ ବିଶେଷ ଅସୁବିଧା ସୃଷ୍ଟି କରିଥିଲା । ଗ୍ରାମବାସୀମାନେ ସେହି

ମହିଳାଙ୍କ ଯତ୍ନ ନେବାକୁ ଯଥେଷ୍ଟ ଉଦ୍‌ଯୋଗ କରିଥିଲେ; କିନ୍ତୁ ସବୁ ନିଷ୍ଫଳ । ରାସ୍ତାଘାଟ ଅବରୋଧ ହେତୁ ଆବଶ୍ୟକ ବସ୍ତୁ ପହଞ୍ଚିବାରେ ସମସ୍ୟା ସୃଷ୍ଟି କରୁଥିଲା ।

ଗ୍ରାମ୍ୟ ଯୁବ ସଙ୍ଗଠନ ଏବଂ ଛାତ୍ରସଂଘଗୁଡ଼ିକ ମଧ୍ୟ ବିଭିନ୍ନ ସ୍ଥାନରେ ପୀଡ଼ିତଙ୍କୁ ବହୁ ସାହାଯ୍ୟ ସହଯୋଗ କରିଥିଲେ । ସେମାନେ ପଲିଥିନ୍ ତମ୍ବୁ ଟାଣି ପୀଡ଼ିତଙ୍କୁ ଅନେକ ସ୍ଥାନରେ ଆଶ୍ରୟ ଦାନ କରିଥିଲେ । ସେମାନେ ପୀଡ଼ିତମାନଙ୍କୁ ରନ୍ଧାଖାଦ୍ୟ, ପାଣିବୋତଲ, ଆବଶ୍ୟକ ଔଷଧ ଇତ୍ୟାଦି ଦେଇ ସାହାଯ୍ୟ କରିଥିଲେ । ଅନେକ ତୀର୍ଥଯାତ୍ରୀ ତଥା ପର୍ଯ୍ୟଟକଙ୍କ ନିକଟରେ ବସ୍ତ୍ର ଅଥବା ଶୀତବସ୍ତ୍ର ନ ଥିଲା । ଏଣୁ ଛାତ୍ର ତଥା ଯୁବଗୋଷ୍ଠୀ ଦୂରଗ୍ରାମରୁ ଅବା ନିଜ ଗ୍ରାମରୁ ସଂଗ୍ରହ କରିଥିବା ବସ୍ତ୍ର ଇତ୍ୟାଦି ଦାନ କରୁଥିଲେ ।

ପ୍ରାୟ ସବୁ ରକ୍ଷା ପାଇଯାଇଥିବା ଗ୍ରାମରେ ଏକା ଭଳି ଦୃଶ୍ୟ ଦୃଷ୍ଟିଗୋଚର ହେଉଥିଲା । ସମସ୍ତ ରକ୍ଷା ପାଇଯାଇଥିବା ଅଧିବାସୀ ଉଣା ଅଧିକେ ତୀର୍ଥଯାତ୍ରୀ ତଥା ପର୍ଯ୍ୟଟକମାନଙ୍କୁ 'ଅତିଥି ଦେବୋ ଭବଃ' ନୀତିରେ ସାହାଯ୍ୟ କରିଥିଲେ । ଅନ୍ୟ ସ୍ଥାନରେ ପହଞ୍ଚିଥିବା ରିଲିଫ୍ ସାମଗ୍ରୀକୁ ସଂଗ୍ରହ କରି ପୀଡ଼ିତଙ୍କୁ ଅନାୟାସରେ ବାଣ୍ଟିଥିଲେ । ଅନେକ ସମୟରେ ସେମାନେ ଦଶ ପନ୍ଦର କିଲୋମିଟର ରାସ୍ତା ଏବଂ ପ୍ରାୟ ପନ୍ଦର କୋଡ଼ିଏ କିଲୋଗ୍ରାମ୍ ଓଜନର ରିଲିଫ୍ ସାମଗ୍ରୀ ବୋହି, ଚାଲି ଚାଲି ଯାଇ ପୀଡ଼ିତଙ୍କ ପାଖରେ ପହଞ୍ଚି ବାଣ୍ଟୁଥିଲେ । ଏହି ନିଃସ୍ୱାର୍ଥପର ସେବାପାଇଁ ଉତ୍ତରାଖଣ୍ଡର ସରଳ, ସଚ୍ଚୋଟ ଏବଂ କଷ୍ଟସହିଷ୍ଣୁ ଅଧିବାସୀ ବହୁ ପ୍ରଶଂସାଯୋଗ୍ୟ ଏବଂ ଧନ୍ୟବାଦଯୋଗ୍ୟ ମଧ୍ୟ ।

ଛାତ୍ର ତଥା ଯୁବଗୋଷ୍ଠୀ ନିଜ ଦୁଃଖ ଭୁଲି ପୀଡ଼ିତଙ୍କ ଦୁଃଖରେ ସମଦୁଃଖୀ ହୋଇ ସାହାଯ୍ୟ କରୁଥିଲେ । ଏହି ସାହାଯ୍ୟ କାର୍ଯ୍ୟ ପ୍ରମାଣ କରୁଥିଲା ଯେ, ଉତ୍ତରାଖଣ୍ଡ ପ୍ରଦେଶର ଗ୍ରାମବାସୀ କେତେ ସାହାଯ୍ୟକାରୀ ଏବଂ କେତେ ସହାନୁଭୂତିଶୀଳ । ମଣିଷ ହିଁ ମଣିଷକୁ ସାହାଯ୍ୟ କରେ । ତେଣୁ କଥାରେ ଅଛି, 'ମାନବ ସେବା ହିଁ ମାଧବ ସେବା' ।

ସେବାସଂସ୍ଥାଙ୍କ ସାହାଯ୍ୟ

ଭାରତରେ କାର୍ଯ୍ୟରତ ବିଭିନ୍ନ ସେବାସଂସ୍ଥା (ଏନ୍.ଜି.ଓ.) ସାହାଯ୍ୟ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ଉତ୍ତରାଖଣ୍ଡର ବିଭିନ୍ନ ବନ୍ୟା ପ୍ରପୀଡ଼ିତ ଅଞ୍ଚଳରେ ପହଞ୍ଚିଲେ । ସମସ୍ତଙ୍କ ଲକ୍ଷ୍ୟ ଥିଲା, କିପରି ପୀଡ଼ିତଙ୍କୁ ଉତ୍କୃଷ୍ଟ ସେବା ଯୋଗାଇ ଦିଆଯାଇପାରିବ । ବିଦେଶରୁ ମଧ୍ୟ ଅନେକ ରିଲିଫ୍ ସାମଗ୍ରୀ ଆସି ପହଞ୍ଚିବାରେ ଲାଗିଥାଏ । ସମସ୍ତ ରିଲିଫ୍ ସାମଗ୍ରୀକୁ ପୀଡ଼ିତଙ୍କୁ ବଣ୍ଟନ କରିବା, ଏକ ସମସ୍ୟା ରୂପେ ଦେଖାଦେଲା । ତେଣୁ ସେବା ସଂସ୍ଥାଙ୍କ ଆବଶ୍ୟକ ପଡ଼ିଲା । କାରଣ ଲୋକଶକ୍ତିଦ୍ୱାରା ସବୁ କାର୍ଯ୍ୟ ସୁଚାରୁରୂପେ ସମ୍ପାଦିତ ହୁଏ ।

ପତଞ୍ଜଳି ଯୋଗ କେନ୍ଦ୍ର ପକ୍ଷରୁ ବନ୍ୟା ପ୍ରଭାବିତ ଅଞ୍ଚଳକୁ ଅନେକ ରିଲିଫ୍ ସାମଗ୍ରୀ ଆସି ପହଞ୍ଚିଲା । ପୁନଶ୍ଚ ପତଞ୍ଜଳି ଯୋଗକେନ୍ଦ୍ର ନଷ୍ଟ ହୋଇଥିବା ବିଦ୍ୟାଳୟଗୁଡ଼ିକୁ ପୋଷ୍ୟ ବିଦ୍ୟାଳୟ ରୂପେ ଗ୍ରହଣ କରିବାକୁ ପ୍ରତିଶ୍ରୁତି ମଧ୍ୟ ଦେଲେ । ଶାନ୍ତିକୁଞ୍ଜଦ୍ୱାରା ସର୍ବପ୍ରଥମେ ରନ୍ଧାଖାଦ୍ୟ ପ୍ୟାକେଟ୍ ପୀଡ଼ିତଙ୍କୁ ବଣ୍ଟନ କରାଗଲା । ଶହ ଶହ ସ୍ୱୟଂସେବକ ବହୁ ଦିନ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ପୀଡ଼ିତ ଜନସାଧାରଣଙ୍କୁ ସାହାଯ୍ୟ କରିବାରେ ଲାଗିପଡ଼ିଥିଲେ ।

ଗୁଜରାଟ ସରକାରଙ୍କଦ୍ୱାରା ନିତ୍ୟ ବ୍ୟବହାରଯୋଗ୍ୟ ସାମଗ୍ରୀ ଯଥା – ଚା', ଚିନି, ମସଲା, ଘିଅ, ତେଲ, ଡାଲି, ଷ୍ଟୋଭ୍, ଦିଆସିଲି, କିରୋସିନି, ମହମବତି ଇତ୍ୟାଦି ପ୍ୟାକେଟ୍ କରି ରିଲିଫ୍ ଆକାରରେ ଉତ୍ତରାଖଣ୍ଡ ପଠାଯାଇଥିଲା । ଏହି ବସ୍ତୁଗୁଡ଼ିକ ଏକ ଲକ୍ଷ୍ୟ ପ୍ୟାକେଟ୍ ସ୍ପେସାଲ୍ ଟ୍ରେନ୍ ଦ୍ୱାରା ଡେରାଡୁନ୍‌ରେ ପହଞ୍ଚାଇ ଦିଆଗଲା । ଏତଦ୍‌ବ୍ୟତୀତ ରେଡ୍‌କ୍ରସ୍ ସଂସ୍ଥା ମଧ୍ୟ ପୀଡ଼ିତଙ୍କ ନିମନ୍ତେ ଲୁଗା, ଶୀତବସ୍ତ୍ର, ବାସନକୁସନ, ଜୋତାଚପଲ ଇତ୍ୟାଦି ମଧ୍ୟ ରିଲିଫ୍ ସାମଗ୍ରୀ ଭାବରେ ପ୍ରଭାବିତ ଅଞ୍ଚଳକୁ ପଠାଇଥିଲେ । ଦେଶର କୋଣ ଅନୁକୋଣରୁ ହଜାର ହଜାର ଟ୍ରକ୍ ରିଲିଫ୍ ସାମଗ୍ରୀ ଡେରାଡୁନ୍ ସହରରେ ପହଞ୍ଚିବାକୁ ଲାଗିଲା । ସମସ୍ତ ରିଲିଫ୍ ସାମଗ୍ରୀକୁ ଭିନ୍ନ ଭିନ୍ନ ସ୍ଥାନରେ ଗୋଦାମରେ ଯତ୍ନର ସହିତ ରଖାଗଲା; କିନ୍ତୁ ସୁଚାରୁରୂପେ ତଥା ଠିକ୍ ସମୟରେ ବଣ୍ଟନ ନ ହୋଇପାରିବାରୁ ଅନେକ ସାମଗ୍ରୀ ନଷ୍ଟ ମଧ୍ୟ ହେଲା ବୋଲି ସୂଚନା ମିଳିଲା ।

(ଗୁପ୍ତକାଶୀରେ ରିଲିଫ୍ ସାମଗ୍ରୀ ନେବାପାଇଁ ପୀଡ଼ିତଙ୍କ ଭିଡ଼ ।)

ଜଳତାଣ୍ଡବ ସମୟରେ କେଦାରଘାଟିରେ ବାସ କରୁଥିବା ପ୍ରତ୍ୟେକ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କ କେହି ନା କେହି ମୃତ୍ୟୁମୁଖରେ ପଡ଼ିଥିଲେ । ତଥାପି ସ୍ଥାନୀୟ ଲୋକେ ତୀର୍ଥଯାତ୍ରୀମାନଙ୍କୁ ଶରଣ ଦେଇ ଭୋଜନ ଇତ୍ୟାଦିର ବ୍ୟବସ୍ଥା କରିଥିଲେ । ପ୍ରତ୍ୟେକ ଘରୁ ଡାଲି, ଚାଉଳ, ପରିବାପତ୍ର ଇତ୍ୟାଦି ଚାନ୍ଦା କରି ଯାତ୍ରୀଙ୍କପାଇଁ ଭୋଜନ ବ୍ୟବସ୍ଥା କରିଥିଲେ । ସେମାନଙ୍କ ପ୍ରାୟ ସବୁ କିଛି ନଷ୍ଟ ହୋଇଥିଲେ ମଧ୍ୟ 'ମୋ ଜୀବନ ପଛେ ନର୍କେ ପଡ଼ିଥାଉ, ଜଗତ ଉଦ୍ଧାର ହେଉ' ନୀତିରେ ପୀଡ଼ିତଙ୍କୁ ସାହାଯ୍ୟ କରିବାକୁ ଆଗେଇ ଆସିଥିଲେ ।

ବି.ଏସ୍.ଏଫ୍.ର ଯବାନଗଣ ରାସ୍ତାଘାଟରେ ପୁନଃ ନିର୍ମାଣ କରିବାରେ ଲାଗିଥିଲେ । ବନ୍ୟାର ପ୍ରଖର ସ୍ରୋତରେ ଧୋଇ ଯାଇଥିବା ରାସ୍ତାଗୁଡ଼ିକୁ ସର୍ବପ୍ରଥମେ ମରାମତି କରାଗଲା । କ୍ଷୁଦ୍ର କ୍ଷୁଦ୍ର ପୋଲଗୁଡ଼ିକୁ ମଧ୍ୟ ମରାମତି କରାଗଲା । ବି.ଏସ୍.ଏଫ୍.ର ଏହି କାର୍ଯ୍ୟରେ ସ୍ଥାନୀୟ ଜନସାଧାରଣ ମଧ୍ୟ ଅକୁଣ୍ଠିତ ଚିତ୍ତରେ ସାହାଯ୍ୟ ସହଯୋଗ କରିଥିଲେ । ଫଳରେ ଖୁବ୍ ଅଳ୍ପଦିନରେ ରାସ୍ତାଘାଟ ନିର୍ମିତ ହୋଇଗଲା ଏବଂ ଗମନାଗମନର ସୁବିଧା ହେଲା । ପୁନଶ୍ଚ ରିଲିଫ୍ ସାମଗ୍ରୀ ବିନା ବାଧାରେ ବିଭିନ୍ନ ସ୍ଥାନରେ ପହଞ୍ଚି ପାରିଲା ।

ରାଷ୍ଟ୍ରୀୟ ସ୍ୱୟଂ ସେବକ ସଂଘର କର୍ମବୀରଙ୍କ ସାହାଯ୍ୟ ସହଯୋଗ ଅତୁଳନୀୟ । ସଂଘର କର୍ମକର୍ତ୍ତାବୃନ୍ଦ ଯୁଦ୍ଧକାଳୀନ ଭିତ୍ତିରେ ତଥା ବିଧିବଦ୍ଧ ଯୋଜନା କରି ଏବଂ ଦୃଢ଼ ସଙ୍କଳ୍ପ ନେଇ ପୀଡ଼ିତଙ୍କୁ ସାହାଯ୍ୟ କରୁଥିଲେ । ସ୍ୱୟଂ ସେବକବୃନ୍ଦ ଗଙ୍ଗୋତ୍ରୀଠାରୁ କେଦାରନାଥ ଏବଂ ଶ୍ରୀନଗରଠାରୁ ଯୋଶୀମଠ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଅଞ୍ଚଳରେ ସେବାକାର୍ଯ୍ୟ ଜାରି ରଖିଥିଲେ । ତ୍ୱରିତ ସେବା ଦେବାପାଇଁ ଅନେକ ଗାଡ଼ି ମାଧ୍ୟମରେ ରିଲିଫ୍ ସାମଗ୍ରୀ ପ୍ରପୀଡ଼ିତ ଅଞ୍ଚଳକୁ ପଠାଯାଇ ପୀଡ଼ିତଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ସୁଚାରୁରୂପେ ବଣ୍ଟନ କରାଗଲା । ସଂଘର ଏହି କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମରେ ଉତ୍ତରାଖଣ୍ଡର ଜନସାଧାରଣ, ବିଶେଷକରି ଯୁବଗୋଷ୍ଠୀ ନିଃସ୍ୱାର୍ଥପର ଭାବେ ସହଯୋଗ କରିଥିଲେ ।

●

ଦେବଭୂମିରେ ଦେବଦୂତ ଏବଂ ଦାନବ

ଦେବଦୂତଙ୍କ ବଳିଦାନ

ଦେବଭୂମିରେ ମହାପ୍ରଳୟରେ ଦେବଦୂତ ସାଜି ଯବାନଗଣ ଉଦ୍ଧାର କାର୍ଯ୍ୟରେ ଲିପ୍ତ ଥିବାବେଳେ ନିଜ ଜୀବନକୁ ବିପନ୍ନ କରିବା ସହିତ ବଳିଦାନ ମଧ୍ୟ କରିଛନ୍ତି । ଅଗଣିତ ସୈନିକ ସ୍ୱ ସ୍ୱ ଜୀବନକୁ ତୁଚ୍ଛ କରି ଉଦ୍ଧାର କାର୍ଯ୍ୟରେ ଯୋଗ ଦେଇଥିଲେ ଏବଂ ତନ୍ମଧ୍ୟରୁ କିଛି ପ୍ରାଣବଳି ମଧ୍ୟ ଦେଇଥିଲେ । ସେନାର ସୈନିକଗଣ ଯେଉଁଭଳି ଜୀବନକୁ ବାଜି ଲଗାଇ ଉଦ୍ଧାର କାର୍ଯ୍ୟ କଲେ, ତା'ର ପରିଣାମ ସଦୃଶ ହଜାର ହଜାର ପୀଡ଼ିତ ଆଜି ଆତ୍ମୀୟସ୍ୱଜନଙ୍କ ପାଖକୁ ଫେରିବାକୁ ସକ୍ଷମ ହୋଇଛନ୍ତି । ସୈନିକଙ୍କ ଉତ୍ସର୍ଗୀକୃତ କାର୍ଯ୍ୟରେ ଗତ ୨୦୧୩ ମସିହା ଜୁନ୍ ୨୫ ତାରିଖ ମଙ୍ଗଳବାର ଦିନ ଏକ ବଡ଼ ଦୁର୍ଘଟଣା ଘଟିଛି । ପୀଡ଼ିତଙ୍କୁ ଉଦ୍ଧାର କରିବା ସମୟରେ ୧୯ ଜଣ ସୈନିକ ପ୍ରାଣ ହରାଇଛନ୍ତି । ଏହି ଦୁର୍ଘଟଣା କୋଟି କୋଟି ଭାରତୀୟଙ୍କୁ ଶୋକସାଗରରେ ବୁଡ଼ାଇ ଦେଇଛି ।

ଉଦ୍ଧାର କାର୍ଯ୍ୟରେ ଲାଗିଥିବା ବାୟୁସେନାର ଏମ୍.ଆଇ.-୧୭ଭି-୫ ହେଲିକପ୍ଟରଟି ୨୫ ତାରିଖ ମଙ୍ଗଳବାର ସନ୍ଧ୍ୟାରେ ଦୁର୍ଘଟଣାଗ୍ରସ୍ତ ହେଲା । ଫଳରେ ଆଇ.ଟି.ବି.ପି.ର ୬ ଜଣ ଯବାନ, ଏନ୍.ଡି.ଆର୍.ଏଫ୍.ର ୯ ଜଣ ଯବାନ, ବାୟୁସେନାର ଦୁଇ ଜଣ ପାଇଲଟ୍ ଏବଂ ଦୁଇ ଜଣ ସହାୟକ କର୍ମୀଙ୍କ ସହିତ ୧୯ ଜଣଙ୍କ ମୃତ୍ୟୁ ଘଟିଛି । ହେଲିକପ୍ଟର କେଦାରଧାମରୁ ଫେରିବାବେଳେ ଗୌରୀକୁଣ୍ଡ ନିକଟରେ ଦୁର୍ଘଟଣାର ସମ୍ମୁଖୀନ ହୋଇଥିଲା । ଏମ୍.ଆଇ.-୧୭ ହେଲିକପ୍ଟର ଦୁର୍ଗଟଣା ଘଟିବାର ଠିକ୍ ଚାରିଦିନ ପୂର୍ବରୁ ଅର୍ଥାତ୍ ଜୁନ୍ ୨୧ରେ 'ପ୍ରଭାତୀ ଏଭିଏସନ୍'ର ହେଲିକପ୍ଟର ଜଙ୍ଗଲଚଟିରେ

ଉଦ୍ଧାର କାର୍ଯ୍ୟ କରିବାବେଳେ ଦୁର୍ଘଟଣାଗ୍ରସ୍ତ ହୋଇଗଲା । ଏହି ହେଲିକପ୍ଟର କେଦାରନାଥ ଏବଂ ଜଙ୍ଗଲଚଟିରେ ଅଟକି ଥିବା ଯାତ୍ରୀ ତଥା ପର୍ଯ୍ୟଟକ ଉଦ୍ଧାର କାର୍ଯ୍ୟରେ ଲିପ୍ତ ଥିଲା । ଏହି ହେଲିକପ୍ଟର ସେହିଦିନ ତିନି ଚାରି ଥର ଫସିଥିବା ଯାତ୍ରୀଙ୍କୁ ଗୁପ୍ତକାଶୀରେ ଛାଡ଼ିଥିଲା; କିନ୍ତୁ ଚତୁର୍ଥ ଥର ଉଡ଼ାଣ ସମୟରେ ଲ୍ୟାଣ୍ଡିଂ କରିବାବେଳେ ଜଙ୍ଗଲଚଟିରେ ନିର୍ମିତ ଅସ୍ଥାୟୀ ହେଲିପ୍ୟାଡ୍‌ରେ ଓଲଟିଗଲା । ହେଲିକପ୍ଟରରେ ପାଇଲଟ୍ ଥିବା ଅବସରପ୍ରାପ୍ତ କର୍ଣ୍ଣେଲ୍ ସୁଦୀପ ବିଜୟ ହେଲିକପ୍ଟର ଭିତରେ ଆଘାତପ୍ରାପ୍ତ ହୋଇଥିଲେ । ଏଣୁ ତାଙ୍କୁ ଉଦ୍ଧାର କରି ଚିକିତ୍ସା କରାଗଲା । ପାଇଲଟ୍ ସୁଦୀପ ବିଜୟ ନିଜ ଜୀବନକୁ ସଙ୍କଟାପନ୍ନ କରି ଯାତ୍ରୀ ତଥା ପର୍ଯ୍ୟଟକଙ୍କ ଉଦ୍ଧାର କାର୍ଯ୍ୟରେ ଲାଗିଥିଲେ ।

ଏତଦ୍‌ବ୍ୟତୀତ ଗତ ଜୁନ୍ ୨୮ ତାରିଖରେ ଉତ୍ତରକାଶୀ ନିକଟସ୍ଥ ହର୍‌ସିଲ୍‌ରେ, ପବନହଂସ କମ୍ପାନୀର ଏକ ହେଲିକପ୍ଟର ନିୟନ୍ତ୍ରଣ ହରାଇ ଡେପିଡଙ୍ଗ ହେଲିପ୍ୟାଡ୍‌ରେ ଲ୍ୟାଣ୍ଡ କରିବାବେଳେ ଦୁର୍ଘଟଣାର ସମ୍ମୁଖୀନ ହୋଇ କ୍ଷତିଗ୍ରସ୍ତ ହୋଇଗଲା । ପାଇଲଟ୍, ସହଯୋଗୀ ପାଇଲଟ୍ ଏବଂ ଜଣେ ପୋଲିସ୍ କର୍ମଚାରୀଙ୍କୁ ଲୋକେ ବହୁ କଷ୍ଟ ସ୍ୱୀକାର କରି ଉଦ୍ଧାର କଲେ ଏବଂ ସେନାର ହେଲିକପ୍ଟର ସାହାଯ୍ୟରେ ଚିକିତ୍ସାପାଇଁ ପଠାଗଲା ।

ପୁନଶ୍ଚ ଜୁଲାଇ ୨୪ ତାରିଖ ଦିନ ଗରୁଡ଼ଚଟିରେ ଅନ୍ୟ ଏକ ହେଲିକପ୍ଟର ଉଦ୍ଧାର କାର୍ଯ୍ୟରେ ଲିପ୍ତ ଥିବାବେଳେ ଦୁର୍ଘଟଣାଗ୍ରସ୍ତ ହୋଇଗଲା । ଫଳରେ ଜଣେ ପାଇଲଟ୍ ଏବଂ ଜଣେ ଟେକ୍ନିସିଆନ୍‌ଙ୍କର ମୃତ୍ୟୁ ହେଲା । ଟ୍ରାନ୍‌ସ ଭାରତ ଏଭିଏସନ୍‌ର ଏହି ହେଲିକପ୍ଟର ଦିନ ୩ଟାବେଳକୁ କେଦାରନାଥରୁ ଗରୁଡ଼ଚଟି ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ଉଡ଼ାଣ କରିଥିଲା । ଗରୁଡ଼ଚଟିରେ ଠିକ୍ ସମୟରେ ନ ପହଞ୍ଚିବାରୁ ତାକୁ ଖୋଜିବାପାଇଁ ଅନ୍ୟ ଏକ ହେଲିକପ୍ଟର ଗଲା ଏବଂ ଦୁର୍ଘଟଣାଗ୍ରସ୍ତ ପ୍ରଥମ ହେଲିକପ୍ଟରର ଭଙ୍ଗାଅଂଶ ଦୃଶ୍ୟ ହେଲା । ଏହି ଦୁର୍ଘଟଣାରେ ପାଇଲଟ୍ ଜଗଜୀତ୍ ସିଂହ (୪୯) ଏବଂ ଟେକ୍ନିସିଆନ୍ ଅଜୟ ରଞ୍ଜନଙ୍କ ମୃତ୍ୟୁ ହୋଇଥିଲା । କୁହୁଡ଼ି ଦୃଷ୍ଟିବାଧକ ହେବା ହେତୁ ଦୁର୍ଘଟଣାଗ୍ରସ୍ତ ହେଲା ବୋଲି ସୂଚନା ମିଳିଲା ।

କେଦାରନାଥ ଧାମରେ ରିଲିଫ୍ ସାମଗ୍ରୀ ପହଞ୍ଚାଇ ଫେରୁଥିବାବେଳେ ଗୌରୀକୁଣ୍ଡ ନିକଟରେ ଦୁର୍ଘଟଣାଗ୍ରସ୍ତ ହୋଇଥିଲା । ରିଲିଫ୍ ସାମଗ୍ରୀରେ ମୁଖ୍ୟତଃ ଗଣଦାହ କ୍ରିୟାକର୍ମ ଲାଗି ଉଦ୍ଦିଷ୍ଟ ସାମଗ୍ରୀ ଯଥା କାଷ୍ଠ, ଘିଅ ଏବଂ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ସାମଗ୍ରୀ ଥିଲା । ଶବଗୁଡ଼ିକ ପଚିବା ଆରମ୍ଭ କରିଥିବାରୁ ଯଥାଶୀଘ୍ର ଗଣଦାହର ଆବଶ୍ୟକ ଥିଲା । ତେଣୁ ବର୍ଷା ସତ୍ତ୍ୱେ ଗଣଦାହ କାର୍ଯ୍ୟରେ ଲାଗୁଥିବା ସାମଗ୍ରୀ ନେଇ ହେଲିକପ୍ଟରଟି କେଦାରଧାମ ଯାଇଥିଲା । ସୂଚନାଯୋଗ୍ୟ, ଉଦ୍ଧାର କାର୍ଯ୍ୟରେ ୬୦ରୁ ଊର୍ଦ୍ଧ୍ୱ ହେଲିକପ୍ଟର ଯୋଗ ଦେଇଥିଲେ ।

ମୁସଲମାନ ଦେବଦୂତ

ଦେବଭୂମି ଉତ୍ତରାଖଣ୍ଡର ମହାପ୍ରଳୟବେଳେ ଭାରତୀୟ ଯବାନଗଣ ଦେବଦୂତ ଭଳି ବିପନ୍ନଙ୍କ ପାଖରେ ପହଞ୍ଚିଛନ୍ତି । ଭାରତୀୟ ଯବାନମାନେ ଯେଉଁଭଳି ଜୀବନକୁ ବିପନ୍ନ କରି ପୀଡ଼ିତଙ୍କୁ ଉଦ୍ଧାର କରିଥିଲେ, ତାହା ଜାଣିଲେ ଯେକେହି ଗର୍ବ କରିବ ।

ଉତ୍ତରାଖଣ୍ଡ ନଦୀସମୂହରେ ବନ୍ୟା ବିପ୍ଲାତ ପରେ ବଦ୍ରିନାଥ, କେଦାରନାଥ, ଗଙ୍ଗୋତ୍ରୀ, ଯମୁନେତ୍ରୀ ଇତ୍ୟାଦି ତୀର୍ଥସ୍ଥାନରେ ହଜାର ହଜାର ତୀର୍ଥଯାତ୍ରୀ ତଥା ପର୍ଯ୍ୟଟକ ଫସି ଯାଇଥିଲେ । ତନ୍ମଧ୍ୟରେ ଅନେକ ବିଦେଶୀ ପର୍ଯ୍ୟଟକ ମଧ୍ୟ ଥିଲେ । ସେଠାରେ ଫସିଥିବା ଯାତ୍ରୀଙ୍କୁ ଉଦ୍ଧାର କାର୍ଯ୍ୟ କେବଳ ବିପଜ୍ଜନକ ନ ଥିଲା, ତା' ସହିତ ଆବଶ୍ୟକ ଥିଲା ଦୃଢ଼ ମନୋବଳ ଏବଂ ସାହସ। କେଦାରନାଥ ଧାମର ଶ୍ମଶାନପ୍ରାୟ ସ୍ଥାନକୁ ଭାରତୀୟ ବାୟୁସେନାର ପ୍ରଥମ ହେଲିକପ୍ଟର ଉଡ଼ାଣ କରିଥିଲେ ୱିଙ୍ଗ୍ କମାଣ୍ଡର ଏସ୍.ଏମ୍. ୟୁନିସ୍ । ସନାତନଙ୍କ ଧର୍ମପୀଠରେ ଜଣେ ମୁସଲମାନ ବ୍ୟକ୍ତି ଦେବଦୂତ ସାଜି ପ୍ରଥମେ ପହଞ୍ଚିଥିଲେ । ସରସୁଆ ବାୟୁସେନା ଘାଟିରେ ୧୫୨ ହେଲିକପ୍ଟର ୟୁନିଟ୍‌ର କମାଣ୍ଡିଂ ଅଫିସର ୟୁନିସ୍ ଜୁନ୍ ୧୬ରେ ଘଟିଥିବା ଦେବଭୂମି ମହାପ୍ରଳୟ ସମ୍ପର୍କରେ ସୂଚନା ପାଇ ଜୁନ୍ ୧୭ ତାରିଖରେ ହିଁ

ଡେରାଡୁନ୍‌ସ୍ଥ ଜେଲିଗ୍ରାଣ୍ଟ ହେଲିପ୍ୟାଡ୍‌ରେ ପହଞ୍ଚିଥିଲେ । ତତ୍‌ପରଦିନ ସକାଳ ୯ଟାବେଳେ ପ୍ରତିକୂଳ ପାଗ ସତ୍ତ୍ୱେ ଅତ୍ୟାଧୁନିକ ଏମ୍.ଆଇ.-୧୭ଭି-୫ ହେଲିକପ୍ଟରକୁ ଉଡ଼ାଇ ୟୁନିସ୍ କେଦାରଧାମକୁ ଯାତ୍ରା କରିଥିଲେ । ବିପନ୍ନଙ୍କପାଇଁ ସଙ୍ଗରେ ନେଇଥିଲେ ପ୍ରାୟ ୩ ଟନ୍ ଶୁଖିଲା ଖାଦ୍ୟ । ୟୁନିସ୍ ଆକାଶ ମାର୍ଗରୁ ଖାଦ୍ୟପୁଡ଼ିଆ ପକାଇବା ପରେ, ଫେରିବା ପଥରେ ଗୁପ୍ତକାଶୀରୁ ପ୍ରଥମ କରି ୨୦ ଜଣ ତୀର୍ଥଯାତ୍ରୀ ତଥା ପର୍ଯ୍ୟଟକଙ୍କୁ ଉଦ୍ଧାର କରି ଡେରାଡୁନ୍‌କୁ ନେଇ ଆସିଥିଲେ । ଏହାଥିଲା ହେଲିକପ୍ଟରଦ୍ୱାରା ପ୍ରଥମ ଉଦ୍ଧାର କାର୍ଯ୍ୟ ।

ପୁନଶ୍ଚ ଜୁନ୍ ୧୮ ଓ ୧୯ ତାରିଖରେ ସେ ଯୋଶୀମଠ ଏବଂ ପରେ ହର୍‌ସିଲ୍ ଭଳି ବିପଜ୍ଜନକ ସ୍ଥାନରୁ ପ୍ରାୟ ପାଞ୍ଚ ଶହରୁ ଊର୍ଦ୍ଧ୍ୱ ଯାତ୍ରୀଙ୍କୁ ଉଦ୍ଧାର କରିଥିଲେ । ବର୍ଷା ଏବଂ ପ୍ରତିକୂଳ ପାଗ ହେତୁ ହେଲିକପ୍ଟର ଚଳାଇବା କଷ୍ଟକର ହେଉଥିଲେ ସୁଦ୍ଧା ଜୀବନକୁ ଭୂକ୍ଷେପ ନ କରି ନିରବଚ୍ଛିନ୍ନ ଉଦ୍ଧାର କାର୍ଯ୍ୟ ଜାରି ରଖିଥିଲେ ସେ । ପୁନଶ୍ଚ ୟୁନିସ୍ କେଦାରନାଥ (୯,୬୦୦ ଫୁଟ)ରେ ହେଲିକପ୍ଟର ଅବତରଣ କରିବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରିଥିଲେ; କିନ୍ତୁ ହେଲିପ୍ୟାଡ୍ ଧୋଇଯାଇଥିବା ହେତୁ ତାହା ସମ୍ଭବ ହୋଇ ନ ଥିଲା । ଜୁନ୍ ୨୦ରୁ ୨୩ ତାରିଖ ମଧ୍ୟରେ ସେ ବଦ୍ରିନାଥରୁ ୨୫୦ରୁ ଊର୍ଦ୍ଧ୍ୱ ଯାତ୍ରୀ ତଥା ପର୍ଯ୍ୟଟକଙ୍କୁ ଯୋଶୀମଠଠାରେ ପହଞ୍ଚାଇଥିଲେ । ପୁନଶ୍ଚ ଜୁନ୍ ୨୪ ତାରିଖରେ ପ୍ରବଳ ବର୍ଷା ସତ୍ତ୍ୱେ ହେଲିକପ୍ଟର ଚଳାଇ ବଦ୍ରିନାଥ ଯାଇଥିଲେ; କିନ୍ତୁ ଯାତ୍ରୀଙ୍କୁ ଉଦ୍ଧାର କରିବାକୁ ସକ୍ଷମ ହୋଇ ନ ଥିଲେ ।

ବିହାର ପ୍ରଦେଶର ଭାଗଲପୁର ବାସିନ୍ଦା ୟୁନିସ୍ (୩୮) ୧୯୯୫ ମସିହାରେ ଜଣେ ପାଇଲଟ୍ ଅଫିସର ଭାବେ ବାୟୁସେନାରେ ଯୋଗ ଦେଇଥିଲେ । ଜଣେ ମୁସଲମାନ ଭାବେ ସନାତନୀ ତୀର୍ଥଯାତ୍ରୀଙ୍କୁ ପ୍ରଥମ କରି ଉଦ୍ଧାର କରିବାକୁ ଆସିବା ସମ୍ପର୍କରେ ପ୍ରଶ୍ନ କରାଯିବାରୁ, ସେ ମୁରୁକି ହସି କହିଥିଲେ, "ଭାରତୀୟ ବାୟୁସେନାରେ ଆମକୁ

କେବଳ ଗୋଟିଏ ଧର୍ମ ବିଷୟରେ ଶିକ୍ଷା ଦିଆଯାଏ, ଏବଂ ତାହା ହେଉଛି 'ଭାରତୀୟତା' । ତାହାଛଡ଼ା ଆଉ କିଛି ନୁହେଁ ।" ସନାତନୀଙ୍କ ପବିତ୍ରପୀଠରୁ ବିପନ୍ନଙ୍କୁ ଉଦ୍ଧାର କରି ପରମ ସନ୍ତୋଷ ଲାଭ କରିଥିବା କଥା ମଧ୍ୟ ସେ କହିଛନ୍ତି ।

ଦାନବଙ୍କ ଉତ୍ପାତ

ସାମାନ୍ୟ ଆଶ୍ୱସ୍ତି ପରେ ମଣିଷର ଇତର ପ୍ରବୃତ୍ତି କିପରି ପ୍ରକଟିତ ହୁଏ, ତାହାର ଏକ ଜ୍ୱଳନ୍ତ ପ୍ରମାଣ ଦେଇଛି ଉତ୍ତରାଖଣ୍ଡ ଜଳତାଣ୍ଡବ । ଅନ୍ୟପକ୍ଷରେ ଏହି ବିନାଶଲୀଳା ପ୍ରମାଣ କରିଛି, ଆଜି ମଧ୍ୟ ମାନବତ୍ୱ ବଞ୍ଚିଛି । ଏହି ମାନବତ୍ୱକୁ ପ୍ରମାଣ କରିଛନ୍ତି ଦେବଦୂତ ଭଳି ଉଭା ହୋଇଥିବା ଆମ ବୀର ସୈନିକଗଣ । ହଜାର ହଜାର ପ୍ରାଣ ବଞ୍ଚାଇଛନ୍ତି ଆମ ବୀର ସୈନିକଗଣ । ସ୍ୱ ଜୀବନକୁ ବିପଦ ମୁହଁରେ ପକାଇ ଅନେକ ଭାରତୀୟ ତଥା ବିଦେଶୀ ତୀର୍ଥଯାତ୍ରୀ ତଥା ପର୍ଯ୍ୟଟକମାନଙ୍କୁ ଉଦ୍ଧାର କରି ପ୍ରାଣ ରକ୍ଷା କରିଛନ୍ତି । କେବଳ ସେତିକି ନୁହେଁ, ସି.ଆର.ପି.ଏଫ୍. ଏବଂ ସି.ଆଇ.ଏସ୍.ଏଫ୍. ଯବାନମାନେ ଦିନକର ଦରମା ତ୍ୟାଗ କରି ସଂଗୃହୀତ ୨୮ କୋଟି ଟଙ୍କା ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ରିଲିଫ୍ ପାଣ୍ଠିକୁ ଦାନ କରିଛନ୍ତି ।

ଦେବଭୂମିର ବିନାଶ ଲୀଳା କ୍ଷେତ୍ରରେ ମାନବର ଦୁଇଟି ଚିତ୍ର ଦେଖିବାକୁ ମିଳିଛି, ଯଥା – ପୁଣ୍ୟଶକ୍ତିରେ ଭରପୂର ମଣିଷ ଏବଂ ପାପଶକ୍ତିରେ ଜର୍ଜରିତ ମଣିଷ । କେଦାରଧାମରେ ଜଳତାଣ୍ଡବରେ ଚାରି ଦିନ ପରେ ଅର୍ଥାତ୍ ଜୁନ୍ ୧୯ ତାରିଖ ଦିନ ଜଣେ ବ୍ୟକ୍ତି ଉଦ୍ଧାରକାରୀ ହେଲିକପ୍ଟରରେ ଉଠି ଖସିଯିବାକୁ ଉଦ୍ୟମ କରୁଥିବାବେଳେ ତା'ର ଗତିବିଧି ଲୋକଙ୍କ ମନରେ ସନ୍ଦେହ ସୃଷ୍ଟି କରିଥିଲା । ତେଣୁ ସେମାନେ ତାକୁ ପୋଲିସ୍ ଜିମା ଦେଇଥିଲେ । ପୋଲିସ୍ ତା'ଠାରୁ ୮୩ ଲକ୍ଷ ଟଙ୍କା ଜବତ କରିଥିଲା । ବିନାଶ ଲୀଳାବେଳେ ଲୋକଟି ପାଖରେ ଏତେ ଟଙ୍କା କେଉଁଠୁ ଆସିଲା ?

କେଦାରନାଥ ମନ୍ଦିର ପରିସରରେ ଏକ ଷ୍ଟେଟ୍ ବ୍ୟାଙ୍କ୍ ଶାଖା ଥିଲା । ପ୍ରଖର ଜଳସ୍ରୋତରେ ବ୍ୟାଙ୍କ୍ କୋଠାଟି ଧୂଳିସାତ ହୋଇଗଲା । ଏହି ବ୍ୟାଙ୍କ ପୂଜାରୀ ନିବାସ ନିକଟରେ ଅବସ୍ଥିତ ଥିଲା । କେଦାରନାଥ ମନ୍ଦିର କମିଟିର ଜଣେ ପ୍ରଶାସନିକ ଅଧିକାରୀ ରାଜକୁମାର କହନ୍ତି, 'ପ୍ରଖର ଜଳସ୍ରୋତରେ ବ୍ୟାଙ୍କ୍ ସହିତ ଅନ୍ୟ କୋଠାବାଡ଼ି ଧୋଇ ଯାଇଥିଲା, ସେ ଏବଂ ପ୍ରାୟ ତିନି ଶହ ଯାତ୍ରୀ ମନ୍ଦିର ଭିତରେ ଆଶ୍ରୟ ନେଇଥିଲେ । ଜଳସ୍ତର କମିଗଲା ପରେ ବ୍ୟାଙ୍କ୍‌ର ଟଙ୍କାଭର୍ତ୍ତି ଆଲମାରୀ ମନ୍ଦିରଠାରୁ କିଛି ଦୂରରେ ପଡ଼ିଥିବା ଦେଖାଗଲା । ବିଡ଼ା ବିଡ଼ା ନୋଟ୍ ମଧ୍ୟ ଚତୁର୍ଦ୍ଦିଗରେ ବିଛାଡ଼ି ହୋଇ ପଡ଼ିଥିଲା ଏବଂ କେଦାରଧାମ ଅଞ୍ଚଳରେ କିଛି ଲୋକ ଏବଂ ରକ୍ଷା ପାଇଯାଇଥିବା କିଛି ଯାତ୍ରୀ ମଧ୍ୟ ଟଙ୍କା ସଂଗ୍ରହରେ ଲାଗିପଡ଼ିଥିଲେ । ଟଙ୍କା ସଂଗ୍ରହ କରି କିଏ ବ୍ୟାଗ୍‌ରେ ଭର୍ତ୍ତି କରୁଥିଲା ତ କିଏ ପକେଟ୍‌ରେ । ନିମିଷକ ମଧ୍ୟରେ ଟଙ୍କା ସଂଗ୍ରହ କରି ସେମାନେ ପବନରେ ମିଳେଇ ଯାଇଥିଲେ । ସେମାନେ କେମିତି ଭୁଲିଗଲେ ଯେ, କିଛି ଘଣ୍ଟା ପୂର୍ବରୁ ଯମଙ୍କୁ ସାକ୍ଷାତ୍‌ରେ ଭେଟିଥିଲେ ବୋଲି ।

ପ୍ରାଥମିକ ତଦନ୍ତରୁ ଜଣାଗଲା ଯେ, ଭାରତୀୟ ଷ୍ଟେଟ୍ ବ୍ୟାଙ୍କ୍ ଶାଖାରୁ ପାଞ୍ଚ କୋଟି ଟଙ୍କା ମିଳୁ ନାହିଁ ଏବଂ ଉପର ଲିଖିତ ଯାତ୍ରୀଙ୍କଠାରୁ ଜବତ ହୋଇଥିବା ୮୩ ଲକ୍ଷ ଟଙ୍କା, ବ୍ୟାଙ୍କର ପାଞ୍ଚ କୋଟି ଟଙ୍କାର ଅଂଶବିଶେଷ । ବ୍ୟାଙ୍କ୍ କର୍ତ୍ତୃପକ୍ଷ ଟଙ୍କାର ସିରିଏଲ୍ ନମ୍ବରକୁ ଯାଞ୍ଚ୍ କରିବା ପରେ ତାହା ଜଣାପଡ଼ିଲା । ତେବେ ଅବଶିଷ୍ଟ ଟଙ୍କାର ଖୋଜଖବର ପୋଲିସ୍ ପାଉନି । ସୂଚନାଯୋଗ୍ୟ ଯେ, କେଦାରନାଥ ମନ୍ଦିର ହୁଣ୍ଡିରୁ ଦୈନିକ ପ୍ରାୟ ଏକ ଲକ୍ଷ ଟଙ୍କା ଆୟ ହୋଇଥାଏ ଏବଂ ଲବ୍ଧ ଟଙ୍କାକୁ ଷ୍ଟେଟ୍ ବ୍ୟାଙ୍କ୍ ଶାଖାରେ ଜମା କରାଯାଏ । କେଦାରନାଥ ଷ୍ଟେଟ୍ ବ୍ୟାଙ୍କ୍ ଶାଖାରେ ଅତି ବେଶିରେ ଅଢ଼େଇ କୋଟି ଟଙ୍କା ଜମା ରଖିବା କ୍ଷମତା ଅଛି । ତେବେ ପ୍ରଶ୍ନ ଉଠୁଛି ଯେ, ସେହିଦିନ କାହିଁକି ପାଞ୍ଚ କୋଟି

ଟଙ୍କା କର୍ତ୍ତୃପକ୍ଷ ଜମା ରଖିଥିଲେ ? ସମସ୍ତ ଟଙ୍କା ଉଦ୍ଧାର ହେବା ଆଶା କ୍ଷୀଣ ବୋଲି କୁହାଯାଉଛି ।

କିଛି ଛଦ୍ମବେଶୀ ସାଧୁ କେଦାରନାଥ ମନ୍ଦିରର ପବିତ୍ର ହୁଣ୍ଡିରୁ ପ୍ରାୟ ପଚିଶ ଲକ୍ଷ ଟଙ୍କା ଲୁଟି ନେଇଥିଲେ । କିନ୍ତୁ ଆନନ୍ଦର ବିଷୟ, ଆଇ.ଟି.ବି.ପି.ର ବୀର ଯବାନଗଣ ଏହି ଟଙ୍କାକୁ ଜବତ କରିବାକୁ ସକ୍ଷମ ହୋଇଛନ୍ତି । ଏତଦ୍‌ବ୍ୟତୀତ କିଛି ଅପରାଧୀ ମହିଳାଙ୍କଠାରୁ ଅଳଙ୍କାର, ଅସହାୟ ଯାତ୍ରୀଙ୍କଠାରୁ ଟଙ୍କା ତଥା ଅନ୍ୟ ଦାମିକା ଜିନିଷ ଲୁଟି ନେଇଛନ୍ତି । ପୁନଶ୍ଚ କିଛି ନେପାଳୀ ଅପରାଧୀ ଯୁବତୀ ତଥା ମହିଳାଙ୍କୁ ଜଙ୍ଗଲ ମଧ୍ୟକୁ ଟେକିନେଇ ଅସଦାଚରଣ କରି ଜଘନ୍ୟ ଅପରାଧ ମଧ୍ୟ କରିଛନ୍ତି ।

ପାପଶକ୍ତିରେ ଜର୍ଜରିତ କିଛି ଚଣ୍ଡାଳ ଦେବଭୂମିରେ ମଧ୍ୟ ଭୟାବହ ଅନୈତିକ କାର୍ଯ୍ୟରେ ଲିପ୍ତ ହେବାପାଇଁ ପଛଘୁଞ୍ଚା ଦିଅନ୍ତି ନାହିଁ । ଏହିଭଳି ମରଣାନ୍ତକ ପ୍ରାକୃତିକ ବିପର୍ଯ୍ୟୟବେଳେ ମଧ୍ୟ ସେମାନଙ୍କ ଦୁର୍ଦ୍ଦାନ୍ତ ମୁଣ୍ଡରେ କୁବୁଦ୍ଧିର ଜୁଆର ଉଠୁଥାଏ । ସେହିଭଳି କିଛି ଦାନବ ବିଛାଡ଼ି ହୋଇ ପଡ଼ିଥିବା ଶବମାନଙ୍କରେ ଲାଗିଥିବା ମୁଦି, କାନଫୁଲ, ନାକଫୁଲ, ଚୂଡ଼ି, ହାର ଇତ୍ୟାଦି ନେବାପାଇଁ ସ୍ଥଳବିଶେଷରେ ସେମାନେ ହାତ, ଆଙ୍ଗୁଠି, ନାକ ଏବଂ କାନକୁ କାଟିନେବାକୁ ମଧ୍ୟ ପଛଘୁଞ୍ଚା ଦେଇ ନାହାନ୍ତି । କିନ୍ତୁ ଟେଲିଭିଜନ ଚ୍ୟାନେଲ୍ ଏବଂ ଖବରକାଗଜରେ ଅତି ଜଘନ୍ୟ ଭାବେ କଟାଯାଇଥିବା ଅଙ୍ଗପ୍ରତ୍ୟଙ୍ଗର ଫଟୋଚିତ୍ର ମଧ୍ୟ ଦେଖିବାକୁ ମିଳିଥିଲା । ଏହିଭଳି ଜଘନ୍ୟ ତଥା ଲଜ୍ଜାଜନକ କାର୍ଯ୍ୟ କରିବାକୁ କେତେକ ନୀଚ ମନୋବୃତ୍ତିର ଲୋକ ସୁଯୋଗକୁ ଟାକି ବସିଥାଆନ୍ତି ଏବଂ ସୁଯୋଗ ପାଇଲେ ଏହି ଅଭାବନୀୟ କାର୍ଯ୍ୟ କରନ୍ତି । ଏହି ଲଜ୍ଜାଜନକ, ଜଘନ୍ୟ, ନୀଚ କର୍ମ ଦେବଭୂମିର ସରଳ, ଭଗବତ୍ ବିଶ୍ୱାସୀ ଏବଂ କର୍ମଠ ଲୋକଙ୍କଠାରୁ କଦାପି ଆଶା କରାଯାଇ ନ ପାରେ । ଏହି ଜଘନ୍ୟ ଘଟଣା ସେହି ସରଳ ଅଧିବାସୀଙ୍କୁ ବଦ୍‌ନାମ କରିବ ନାହିଁ ତ ?

ଦାନବଙ୍କ କଳାବଜାରୀ

ପ୍ରକୃତିର ପ୍ରଳୟଙ୍କରୀ ବନ୍ୟା ବିପ୍ଳାତ ତୀର୍ଥଯାତ୍ରୀ, ପର୍ଯ୍ୟଟକ ଏବଂ ସ୍ଥାନୀୟ ଲୋକଙ୍କୁ ଦୁଃଖ ସାଗରରେ ଭସାଇବା ସହିତ ମୁହଁରୁ ଆହାର ମଧ୍ୟ ଛଡ଼ାଇ ନେଇଛି । ଏହି ବିପର୍ଯ୍ୟୟ ସମୟରେ ମଧ୍ୟ ମଣିଷ କିପରି ନିଷ୍ଠୁର ତଥା ଲୋଭୀ ସାଜେ, ତା'ର ଏକ ନଗ୍ନ ଚିତ୍ର ଦେଖିବାକୁ ମିଳିଛି । ଏହି ଭୟଙ୍କର ପରିସ୍ଥିତିର ଫାଇଦା ଉଠାଇଛନ୍ତି କିଛି ମୁନାଫାଖୋର ବ୍ୟବସାୟୀ । ରାସ୍ତାଘାଟ, ପୋଲ ଠିକ୍ ନ ଥିବା ହେତୁ ସବୁ ସ୍ଥାନକୁ ରିଲିଫ୍ ସାମଗ୍ରୀ ପହଞ୍ଚି ନ ଥିବାରୁ ଜନତା ଭୋକଶୋଷରେ ଛଟପଟ ହେଉଥିବାବେଳେ କିଛି ମୁନାଫାଖୋର ବ୍ୟବସାୟୀ ପାଣି ବୋତଲକୁ ଶହେ ଟଙ୍କା ଏବଂ ପାଞ୍ଚଟଙ୍କାର ବିସ୍କୁଟ୍ ପ୍ୟାକେଟ୍‌କୁ ଦୁଇ ଶହ ଟଙ୍କାରେ ବିକ୍ରି କରିଛନ୍ତି । ପ୍ରାଣ ବିକଳରେ ଲୋକେ ମଧ୍ୟ ସମସ୍ତ ଜିନିଷ କିଣିଛନ୍ତି ।

ଧ୍ୱସ୍ତବିଧ୍ୱସ୍ତ ହୋଇ ପଡ଼ିଥିବା କେଦାରନାଥ, ବଦ୍ରିନାଥ, ଗଙ୍ଗୋତ୍ରୀ, ଯମୁନେତ୍ରୀ ଏପରିକି ସୁରକ୍ଷିତ ଡେରାଡୁନ୍‌ର କେତେକ ସ୍ଥାନରେ ମଧ୍ୟ ଦରଦାମ୍ ଆକାଶଛୁଆଁ ହୋଇଥିଲା । ପର୍ଯ୍ୟଟକଗଣ ପରଟା ଖଣ୍ଡକୁ ଅଢ଼େଇଶହ ଟଙ୍କା ଏବଂ ପାଣି ବୋତଲକୁ ଶହେ ଟଙ୍କାରେ କିଣିବାକୁ ବାଧ୍ୟ ହୋଇଛନ୍ତି । ବିଭିନ୍ନ ସ୍ଥାନରେ ଫସିଥିବା ଯାତ୍ରୀଙ୍କୁ ଛୋଟ ଏକ ଚିପ୍ସ ପ୍ୟାକେଟ୍ ପାଇଁ ବେଳେ ବେଳେ ଶହେ ଟଙ୍କା ମଧ୍ୟ ଦେବାକୁ ପଡ଼ିଛି । ଡେରାଡୁନ୍‌ର ଜଣେ ବ୍ୟକ୍ତି ମନୋହରଲାଲ ମୌର୍ଯ୍ୟ ଭଳି ଏକାଧିକ ଯାତ୍ରୀ ଅଭିଯୋଗ କରିଛନ୍ତି ଯେ, ଅନେକ ସ୍ଥାନରେ ଖାଦ୍ୟ ମିଳୁ ନ ଥିବାରୁ ବନ୍ୟାରୁ ବର୍ତ୍ତି ଯାଇଥିବା ଏକ ପରିବାରକୁ ଛୋଟ ଗିନାଏ ଭାତ ପାଇଁ ଚାଳିଶ ଟଙ୍କା ଲେଖାଏଁ ଦେବାକୁ ପଡ଼ିଥିଲା । ଉତ୍ତର ପ୍ରଦେଶ ବରେଲୀର ନୂତନ ଶୁକ୍ଳା କହନ୍ତି ଯେ, ପାଞ୍ଚ ଜଣଙ୍କ ଲାଗି ଥରୁଟିଏ ଭୋଜନ ପାଇଁ ତାଙ୍କୁ ପାଞ୍ଚ ହଜାର ଟଙ୍କା ଦେବାକୁ ପଡ଼ିଥିଲା ।

ଉତ୍ତରାଖଣ୍ଡର ଖଣ୍ଡପ୍ରଳୟବେଳେ ଅନେକ ସରକାରୀ ତଥା ବେସରକାରୀ ସଂସ୍ଥା ରିଲିଫ୍ ସାମଗ୍ରୀ ପଠାଇଥିଲେ ମଧ୍ୟ ପୀଡ଼ିତଙ୍କୁ ଠିକ୍ ଭାବରେ ବଣ୍ଟା

ଯାଇପାରୁ ନ ଥିଲା । କାରଣ ରାସ୍ତାଘାଟ, ଯୋଗାଯୋଗ ଅଭାବ ଏବଂ ଲୋକଶକ୍ତିର ପ୍ରବଳ ଅଭାବ । ଉତ୍ତରପ୍ରଦେଶ, ବାଗ୍‌ପତ୍‌ର ବାସିନ୍ଦା ଅମିତ୍ ଗୁପ୍ତା କହନ୍ତି, ଦୁଇ ବୋତଲ ପାଣି ଏବଂ ଦୁଇଟି ଛୋଟ ପ୍ୟାକେଟ୍ ଚିପ୍ସପାଇଁ ତାଙ୍କୁ ଛଅ ଶହ ଟଙ୍କା ଦେବାକୁ ପଡ଼ିଥିଲା । ଏହି ମହାବିପତ୍ତି ସମୟରେ ଟ୍ୟାକ୍ସି ଚାଳକମାନେ ମଧ୍ୟ ମନଇଚ୍ଛା ଦର ବୃଦ୍ଧି କରିଥିଲେ । ଯେଉଁ ସ୍ଥାନକୁ ଟ୍ୟାକ୍ସି ଭଡ଼ା ଏକ ହଜାର ଟଙ୍କା ପଡୁଥିଲା, ସେହି ସ୍ଥାନକୁ ଯିବାକୁ ଚାଳକମାନେ ତିନିରୁ ଚାରି ହଜାର ଟଙ୍କା ଦାବୀ କରୁଥିଲେ । ଏହି ପ୍ରକାରେ ଯାତ୍ରୀଙ୍କଠାରୁ ସମସ୍ତ ଅର୍ଥ ଭିନ୍ନ ଭିନ୍ନ ଉପାୟରେ ହରିଲୁଟ୍ ହୋଇଥିଲା । ମହାବିପତ୍ତିର ଏହି ଭୟଙ୍କର ବେଳରେ ମାନବିକତା ଦୃଷ୍ଟିରୁ ସହାୟତା ପରିବର୍ତ୍ତେ ମୁନାଫା କମାଇବାକୁ ବ୍ୟବସାୟୀଙ୍କ ଅତ୍ୟନ୍ତ ଲଜ୍ଜାକର ଉଦ୍ୟମ ଜାରି ରହିଥିଲା । କଥାରେ ଅଛି, 'କାହାର ସର୍ବନାଶ ତ ଆଉ କାହାର ପୁଷମାସ ।'

●

ଓଡ଼ିଆ ତୀର୍ଥଯାତ୍ରୀ

ଗଞ୍ଜାମ ଏବଂ ଗଜପତି ତୀର୍ଥଯାତ୍ରୀ

ଭଗବତ୍‌ବିଶ୍ୱାସୀ, ସରଳ ତଥା କର୍ମଠ ଓଡ଼ିଆଙ୍କ ହୃଦୟରେ ତୀର୍ଥଯାତ୍ରା ପାଇଁ ସର୍ବଦା ଏକ ଅହେତୁକ ଆଗ୍ରହ ଥାଏ । ତେଣୁ ସେମାନେ ସାଇତା ଧନକୁ ନେଇ ତୀର୍ଥଯାତ୍ରା କରି କିଛି ପୁଣ୍ୟ ସାଉଁଟିବାକୁ ସର୍ବଦା ଆଗ୍ରହୀ ଥାଆନ୍ତି । ଏଣୁ ପିତୃପିତାଙ୍କ ଶ୍ରାଦ୍ଧ, ଅସ୍ଥି ବିସର୍ଜନ, କୁମ୍ଭମେଳା, ଦେବଦର୍ଶନର ବାହାନା ନେଇ ସେମାନେ ତୀର୍ଥଯାତ୍ରାରେ ବାହାରି ପଡ଼ନ୍ତି । ପୁନଶ୍ଚ ଗୟା, ବ୍ରହ୍ମକପାଳି, ପୁଷ୍କର ଇତ୍ୟାଦି ପବିତ୍ର ସ୍ଥାନରେ ପିଣ୍ଡଦାନର ମହତ୍ତ୍ୱ ବିଭିନ୍ନ ପୁରାଣରେ ଉଲ୍ଲେଖ ଅଛି । ଶାସ୍ତ୍ରରେ ଉଲ୍ଲେଖ ଅଛି, ବ୍ରହ୍ମକପାଳିରେ ଥରେ ପିଣ୍ଡଦାନ କଲେ ପିତୃପୁରୁଷଙ୍କ ମୋକ୍ଷପ୍ରାପ୍ତି ହୁଏ । ଏଣୁ ଅନ୍ୟ ସ୍ଥାନରେ ପୁବର୍ନାର ଶ୍ରାଦ୍ଧ କରିବା ଆବଶ୍ୟକ ନାହିଁ । ଅବଶ୍ୟ ବ୍ରାହ୍ମଣ ଭୋଜନ ଦେବାପାଇଁ ବାରଣ ନାହିଁ । ଉପରୋକ୍ତ ବିଷୟବସ୍ତୁକୁ ଧ୍ୟାନରେ ରଖି ଗତ ୨୦୧୩ ମସିହା ଜୁନ୍ ମାସରେ ଓଡ଼ିଶାର ଅଗଣିତ ଭଗବତ୍‌ପ୍ରେମୀ ଦେବଭୂମିରେ ଦେବଦର୍ଶନ କରି ପୁଣ୍ୟ ଅର୍ଜନ କରିବାକୁ ଯାଇଥିଲେ ଓ ଡ଼ିଶାର କେଉଁ ଜିଲ୍ଲାରୁ କେତେ ଜଣ ତୀର୍ଥଯାତ୍ରୀ ଯାଇଥିଲେ, ତାହା ଏକ ପ୍ରଶ୍ନବାଚୀ । କିଏ ଜାଣିଥିଲା ଦେବଭୂମିରେ ଏମିତି ଜଳତାଣ୍ଡବ ଘଟିବ ବୋଲି ।

କେଦାରଧାମ ଏବଂ ବଦ୍ରିଧାମରେ ଗତ ୨୦୧୩ ମସିହା ଜୁନ୍ ୧୫ ଓ ୧୬ ତାରିଖରେ ଘଟିଥିବା ଜଳତାଣ୍ଡବ ଯାତ୍ରାରେ ଥିବା ତୀର୍ଥଯାତ୍ରୀ ତଥା ପର୍ଯ୍ୟଟକଙ୍କ ପରିବାରବର୍ଗଙ୍କ ମନକୁ ଦୋହଲାଇ ଦେଇଛି । ହଜାର ହଜାର ତୀର୍ଥଯାତ୍ରୀ ତଥା ପର୍ଯ୍ୟଟକଙ୍କ ମୃତ୍ୟୁ ଜନମାନସକୁ ବ୍ୟତିବ୍ୟସ୍ତ କରିଛି । ଏହି ତୀର୍ଥଯାତ୍ରାରେ ପାଞ୍ଚ ଶହରୁ ଊର୍ଦ୍ଧ୍ୱ ଓଡ଼ିଆ ଯାତ୍ରୀ ସାମିଲ୍ ଥିଲେ ବୋଲି ସୂଚନା ମିଳୁଛି । ତୀର୍ଥଯାତ୍ରୀଙ୍କ ପ୍ରତି ଓଡ଼ିଶା ସରକାରଙ୍କ ସାହାଯ୍ୟ, ସହଯୋଗ

ସମୟୋଚିତ ପଦକ୍ଷେପ ଥିଲା ଅତ୍ୟନ୍ତ ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ । ତଥାପି ଆହୁରି ଅନେକ ତୀର୍ଥଯାତ୍ରୀ ବିଭିନ୍ନ ସ୍ଥାନରେ ଫସି ରହିଛନ୍ତି ଅବା ନିଖୋଜ ଅଛନ୍ତି ।

ଗଞ୍ଜାମ ଏବଂ ଗଜପତି ଜିଲ୍ଲାର ନବେରୁ ଊର୍ଦ୍ଧ୍ୱ ତୀର୍ଥଯାତ୍ରୀ କେଦାରନାଥ ଏବଂ ବଦ୍ରିନାଥ ଧାମ ଯାତ୍ରାରେ ଯାଇଥିଲେ । ଦିଗପହଣ୍ଡି ଅଞ୍ଚଳରୁ ପଚାଶରୁ ଊର୍ଦ୍ଧ୍ୱ ତୀର୍ଥଯାତ୍ରୀ ଗତ ୨୦୧୩ ମସିହା ଜୁନ୍ ୧୫ ଏବଂ ୧୬ ତାରିଖ ଦିନ ଉତ୍ତରାଖଣ୍ଡରେ ସୃଷ୍ଟି ହୋଇଥିବା ପ୍ରଳୟଙ୍କରୀ ଜଳତାଣ୍ଡବରେ ଫସି ଯାଇଥିଲେ । ଏହି ଯାତ୍ରୀଦଳ ତିନି ଦିନ ଜଳବନ୍ଦୀ ଅବସ୍ଥାରେ ରହିବା ପରେ ଦୈବୀକୃପାରୁ ସେହି ନାଗଫାଶରୁ ମୁକୁଳିଥିଲେ । ତଥାପି ସେମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ ପାଞ୍ଚ ଜଣଙ୍କ ପତ୍ତା ମିଳି ନାହିଁ । ଦିଗପହଣ୍ଡି ନିକଟସ୍ଥ ସିଦ୍ଧେଶ୍ୱର ଗ୍ରାମର ତିନି ଜଣ ଏବଂ ସାନଖେମୁଣ୍ଡି ନିକଟସ୍ଥ ଆଡ଼ପଡ଼ା ଗ୍ରାମର ଦୁଇ ଜଣ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କ କୌଣସି ଖୋଜଖବର ନାହିଁ । ଏଣୁ ସେମାନଙ୍କ ପରିବାରବର୍ଗ ବ୍ୟତିବ୍ୟସ୍ତ ହେଉଥିଲେ ।

ଗତ ୨୦୧୩ ଜୁନ୍ ୯ ତାରିଖରେ ଦିଗପହଣ୍ଡି ସହରର ୪୫ ଜଣ ତୀର୍ଥଯାତ୍ରୀ ତଥା ସିଦ୍ଧେଶ୍ୱର ଗ୍ରାମର ଦ୍ୱାରିକାନାଥ ପଣ୍ଡା, ପତ୍ନୀ ସ୍ନେହଲତା ପଣ୍ଡା, ପୁତ୍ର ହନୁମାନ ପଣ୍ଡା ଏବଂ ଆଡ଼ପଡ଼ା ଗ୍ରାମର ଅଶ୍ୱିନୀ ପାଢ଼ୀ ଓ ପୁତ୍ର ବୈଜୟନ୍ତ ପାଢ଼ୀ ତୀର୍ଥାଟନ ଉପଲକ୍ଷେ ଉତ୍ତରାଖଣ୍ଡ ଅଭିମୁଖେ ଯାତ୍ରା କରିଥିଲେ । ଉପରୋକ୍ତ ପାଞ୍ଚ ଜଣ ତୀର୍ଥଯାତ୍ରୀଙ୍କ ଖବର ଗତ ୧୬ ତାରିଖ ଅପରାହ୍ଣଠାରୁ ମିଳୁ ନ ଥିବା ଦ୍ୱାରିକାନାଥ ପଣ୍ଡାଙ୍କ ଭାଇ କୈଳାସ ପଣ୍ଡା ଜଣାଇଛନ୍ତି । ଦିଗପହଣ୍ଡି ଅଞ୍ଚଳର ୪୫ ଜଣ ଯାତ୍ରୀ ଜଳବନ୍ଦୀ ଅବସ୍ଥାରେ କେଦାରନାଥ ଧାମ ପୂର୍ବରୁ ଦୁଇ ଶହ କିଲୋମିଟର ଦୂରରେ ଫସି ରହିଥିଲେ । ଦୈବୀକୃପାରୁ ସେମାନେ ତିନି ଦିନ ପରେ ଉଦ୍ଧାର ପାଇ ବୃନ୍ଦାବନ ଏବଂ ମଥୁରା ଦେଇ ସେ ଦିଲ୍ଲୀରେ ପହଞ୍ଚିଥିଲେ ।

ଗଜପତି ଜିଲ୍ଲାର ପ୍ରାୟ ୪୦ରୁ ଊର୍ଦ୍ଧ୍ୱ ତୀର୍ଥଯାତ୍ରୀ ଚତୁର୍ଧାମ ଭ୍ରମଣରେ ଯାଇ ଉତ୍ତରାଖଣ୍ଡରେ ୨୦୧୩ ମସିହା ଜୁନ୍ ୧୫ ଓ ୧୬ ତାରିଖରେ ଜଳତାଣ୍ଡବ ଯୋଗୁଁ ଫସି ରହିଛନ୍ତି । ପୁନଶ୍ଚ ବ୍ରହ୍ମପୁର ଅଞ୍ଚଳର ଦୁଇଟି ପରିବାରର ଏଗାର ଜଣ ଯାତ୍ରୀ ପ୍ରଥମେ ଯମୁନେତ୍ରୀ ଏବଂ ଗଙ୍ଗୋତ୍ରୀ ଦର୍ଶନ କରିବା ପରେ

ଶେଷରେ କେଦାରନାଥଙ୍କୁ ଦର୍ଶନ କରି ଘରକୁ ଫେରିବାର ଯୋଜନା କରିଥିଲେ । ତୀର୍ଥଯାତ୍ରୀଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ସାତ ଜଣ ମହିଳା ତଥା ଚାରି ଜଣ ପୁରୁଷ ଯାତ୍ରୀ ଥିଲେ । ସେମାନେ ହେଲେ କରୁଣାକର ସାହୁ, ଦିଲୀପ କୁମାର ସାହୁ, ଅନସୂୟା ସାହୁ, ସ୍ନେହଲତା ସାହୁ, ଆପେଲି, ସୁବାସ ଜେନା, ପ୍ରେମାଞ୍ଜଳି ଜେନା, ରାମଚନ୍ଦ୍ର ପାଢ଼ୀ, ଭାଗ୍ୟବତୀ ପାଢ଼ୀ, କମଳା ସାହୁ ଏବଂ ସୁଶୀଳା ସାହୁ । ଜଗନ୍ନାଥଙ୍କ ଅପାର କରୁଣା ହେତୁ ସମସ୍ତେ ସୁରକ୍ଷିତ ଅବସ୍ଥାରେ ଫେରି ଆସିଥିଲେ । ତେଣୁ ସମସ୍ତେ କେଦାରନାଥ ଏବଂ ବଦ୍ରିନାଥଙ୍କୁ କୋଟି କୋଟି ପ୍ରଣାମ ଜଣାଇଥିଲେ ।

ସମ୍ବଲପୁରରେ ଶୋକର ଛାୟା

କେଦାରକ୍ଷେତ୍ରରେ ଜଳତାଣ୍ଡବରେ ନିଖୋଜ ଥିବା ସମ୍ବଲପୁର, କ୍ଷେତ୍ରରାଜପୁରର ରାଠି ପରିବାରର ସୂରଜ ରତନ ରାଠି ଏବଂ ବିନୋଦ ମନ୍ତ୍ରୀ ଘରକୁ ଫେରିଛନ୍ତି । ସୂରଜ ଏକାକୀ କ୍ଷେତ୍ରରାଜପୁର ଫେରିଥିବାବେଳେ ତାଙ୍କ ଭିଣୋଇ ବିନୋଦ ସ୍ୱ ବାସଗୃହ ଝାଡ଼ଖଣ୍ଡର ଗୁମଲାକୁ ଫେରିଯାଇଛନ୍ତି ।

ତୀର୍ଥଯାତ୍ରାରେ କେଦାରଖଣ୍ଡ ଯାଇଥିବା ରାଠି ପରିବାରର ୧୯ ଜଣଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ ସୂରଜଙ୍କ ପିତାମାତା ସମେତ ୧୭ ଜଣ ଆତ୍ମୀୟ ସ୍ୱଜନ ବାଦଲଫଟା ବର୍ଷା ପରେ ହୋଇଥିବା ପ୍ରବଳ ବନ୍ୟାରେ ଭାସିଯାଇଥିବା ସୂଚନା ମିଳୁଛି । ସୌଭାଗ୍ୟବଶତଃ ଅଳ୍ପକେ ବର୍ତ୍ତିଯାଇଥିଲେ ସୂରଜ ରତନ ରାଠି ଏବଂ ବିନୋଦ ମନ୍ତ୍ରୀ । ଗତ ଜୁନ୍ ୮ ତାରିଖ ଦିନ ସୂରଜ ଭାଇ ଭଉଣୀଙ୍କ ପରିବାରର ସଦସ୍ୟ ସହିତ ତୀର୍ଥଯାତ୍ରାପାଇଁ ମୋଟ ୧୯ ଜଣ କ୍ଷେତ୍ରରାଜପୁରରୁ ବାହାରିଥିଲେ । ସୂରଜ ରତନ ରାଠି (୬୯)ଙ୍କ ଆଖି ସାମନାରେ ତାଙ୍କ ସ୍ତ୍ରୀ ପୁଷ୍ପା ରାଠି (୬୩), ଭାଇ ଲଳିତ ରାଠି (୫୩) ଏବଂ ପତ୍ନୀ ଅଳକା ରାଠି (୪୬), ସାନଭାଇଙ୍କ ପତ୍ନୀ ସୋନାଲି ରାଠି (୪୪), ବଡ଼ଭାଇ ଓମ୍‌ପ୍ରକାଶଙ୍କ ପତ୍ନୀ କାନ୍ତା ରାଠି, ବଡ଼ଭାଇଙ୍କ ପୁତ୍ର ଦେବ ରାଠି (୪୬) ଏବଂ ବୋହୂ ମିନୁ ରାଠି (୪୨), ପୁତ୍ର ଶୁଭମ୍ ରାଠି (୧୪), ଭାଇ ସୁଶୀଳଙ୍କ କନ୍ୟା ଜ୍ୟୋତି ଲାଧା ଏବଂ ତାଙ୍କ ସ୍ୱାମୀ ହେମନ୍ତ ଲାଧା (୩୮), ପୁତ୍ର କୀର୍ତ୍ତି ଲାଧା (୫), କନ୍ୟା

ଭବ୍ୟା ଲାଧା (୪), ତିନି ଭଉଣୀ ପ୍ରେମ ନେଓ୍ୱର (୬୦) ଏବଂ ତାଙ୍କ ପତି ଗିରୀଶ ନେଓ୍ୱର (୬୯), ବେଳା ମନ୍ତ୍ରୀ (୫୪) ଏବଂ ତାଙ୍କ ପତି ଦିଲୀପ ମନ୍ତ୍ରୀ (୫୭), ଭଉଣୀ କୁସୁମ ମନ୍ତ୍ରୀ (୫୬) ପ୍ରମୁଖ ପ୍ରବଳ ସ୍ରୋତରେ ସୂରଜ ରାଠିଙ୍କ ଦୃଷ୍ଟି ସାମନାରେ ଭାସି ଯାଇଥିଲେ ମଧ୍ୟ ସେ କିଂକର୍ତ୍ତବ୍ୟବିମୂଢ଼ ଭାବେ ଛିଡ଼ା ହୋଇଥିଲେ । ପରିବାରର ଅନ୍ୟ ସଦସ୍ୟବୃନ୍ଦ ଶୋକ ସାଗରରୁ ନିଜକୁ ମୁକ୍ତ କରିପାରୁ ନ ଥିବାବେଳେ ଦୃଷ୍ଟି ସମ୍ମୁଖରେ ପରିବାରର ସଦସ୍ୟଙ୍କୁ ଅସହାୟ ଭାବେ ଭାସିଯିବାର ଦୃଶ୍ୟକୁ ସୂରଜ ଆଦୌ ଭୁଲିପାରୁ ନାହାନ୍ତି ।

ଜଳପ୍ରଳୟରୁ ଘରବାହୁଡ଼ା

ଜଳପ୍ରଳୟ ବଳୟରୁ ସୁରକ୍ଷିତ ଫେରିଥିବା ଓଡ଼ିଶାର ବିଭିନ୍ନ ଜିଲ୍ଲାର ଏଗାର ଜଣ ତୀର୍ଥଯାତ୍ରୀ କୋହଭରା କଣ୍ଠରେ ପ୍ରକାଶ କରୁଥିଲେ ଲୋମଟାଙ୍କୁରା କାହାଣୀ ନିଜ ପରିବାରବର୍ଗଙ୍କୁ ବିଜୁ ପଟ୍ଟନାୟକ ବିମାନ ବନ୍ଦର ଭୁବନେଶ୍ୱରରେ । ତୀର୍ଥଯାତ୍ରୀ ବୃନ୍ଦ ଏକ ପକ୍ଷରେ ପରିବାରବର୍ଗଙ୍କୁ ସମ୍ମୁଖରେ ଦେଖି ଖୁସିରେ ଅଧିର ହେଉଥିବାବେଳେ, ଅନ୍ୟପକ୍ଷରେ ଯାତ୍ରାବେଳର ଦୁଃଖ ଦୁର୍ଦ୍ଦଶା, ପ୍ରତିବନ୍ଧକ ତଥା ସର୍ବୋପରି ମୃତ୍ୟୁର ବିଭୀଷିକା ସମ୍ପର୍କରେ ବର୍ଣ୍ଣନା କରୁଥିଲେ ।

ଜୁନ ୧୬ ତାରିଖ ପ୍ରାୟ ସକାଳ ୮ଟାବେଳକୁ କେଦାରଧାମରେ ପହଞ୍ଚିବାକୁ ଆଉ ମାତ୍ର ତିନି କିଲୋମିଟର ରାସ୍ତା ବାକି ଥିଲା । ପ୍ରାୟ ଅଧଘଣ୍ଟା ପରେ ବାବା କେଦାରନାଥଙ୍କୁ ଦର୍ଶନ କରିବାର ସୌଭାଗ୍ୟ ପ୍ରାପ୍ତି ହୋଇଥାଆନ୍ତା । କିନ୍ତୁ ବିଧିର ବିଧାନ ଥିଲା ବିଚିତ୍ର । ଆକାଶ ଥିଲା ମେଘାଚ୍ଛନ୍ନ । ତୁହାକୁ ତୁହା ବର୍ଷା ସାଙ୍ଗକୁ ରାସ୍ତା ଜାମ୍ ହୋଇଯାଇଥିଲା । ପ୍ରାକୃତିକ ପରିବେଶରୁ ପ୍ରଳୟ ମାଡ଼ିଆସୁଥିବା ସୂଚନା ମିଳୁଥିଲା । ହଠାତ୍ ଆରମ୍ଭ ହୋଇଯାଇଥିଲା ବାଦଲଫଟା ବର୍ଷା ଏବଂ କ୍ରମେ ପ୍ରଳୟର ରୂପ ନେଇଥିଲା । ତୀର୍ଥଯାତ୍ରୀଗଣ ହରଡ଼ଘଣାରେ ପଡ଼ିଥିଲେ । ନା ଆଗକୁ ଯାଇ ପାରୁଥିଲେ ନା ପଛକୁ ଫେରିପାରୁଥିଲେ । ହଜାର ହଜାର ତୀର୍ଥଯାତ୍ରୀ ରାସ୍ତାରେ ଫସି ରହି ଦେଖିଥିଲେ ପ୍ରକୃତିର କରାଳ ଦୃଶ୍ୟକୁ । ତୀର୍ଥଯାତ୍ରୀଗଣ ଆତ୍ମୀୟ ସ୍ୱଜନଙ୍କ ଦୃଷ୍ଟି ସମ୍ମୁଖରେ

ଭାସିଯାଇ ଅତଳ ଜଳ ଗର୍ଭରେ ଲୀନ ହୋଇଯାଉଥିଲେ । ସେହି ଦୃଶ୍ୟକୁ ଅବଲୋକନ କରି ଯାତ୍ରୀଗଣଙ୍କ ହୃଦୟ ବିଦାରକ ଚିତ୍କାର ଏବଂ କ୍ରନ୍ଦନ ଗଗନ ପବନକୁ ସ୍ତମ୍ଭୀଭୂତ କରୁଥିଲା । ଏହି ବିକଟାଳ ଦୃଶ୍ୟ ଦେଖି କାହାର ବା ଧୈର୍ଯ୍ୟ ରହିବ । ଅନ୍ୟ ଉପାୟ ନ ଦେଖି ନିଜ ମନକୁ ଦୃଢ଼ କରି ଜଗତର ନାଥ ଶ୍ରୀଜଗନ୍ନାଥଙ୍କୁ ଚିନ୍ତନ, ସ୍ମରଣ ତଥା ଜପ କରି ଗାଡ଼ି ଭିତରେ ବସି ରହିଥିଲେ କିଛି ଯାତ୍ରୀ । ସତେ ଯେମିତି ସେମାନେ ଯମଦ୍ୱାରରେ ସ୍ୱୟଂ ଯମଦେବଙ୍କୁ ଅପେକ୍ଷା କରିଛନ୍ତି । କିଏ ଜାଣେ, ତାଙ୍କ ପାଳି କେତେବେଳେ ଆସିବ । ସ୍ୱଚିନ୍ତା ବେଳକୁ ବେଳ ବଳି ପଡୁଥିଲା । 'ନିଜ ରକ୍ଷଣ ଅସମ୍ଭବ, ସେ କାହୁଁ ପରକୁ ରଖିବ' ନୀତିରେ ଇଚ୍ଛା ଥାଇ ମଧ୍ୟ କାହାକୁ ସାହାଯ୍ୟ କରିହେଉ ନ ଥିଲା । ଗାଡ଼ି ଭିତରେ ବସି ରହି ପରିବାରବର୍ଗଙ୍କୁ ମନେ ପକାଇ ବାବା କେଦାରନାଥଙ୍କୁ ସ୍ମରଣ କରୁଥିଲେ କିଛି ଯାତ୍ରୀ । କ୍ରମେ ସେମାନଙ୍କ ଗୃହକୁ ପ୍ରତ୍ୟାବର୍ତ୍ତନ କରିବା ସ୍ୱପ୍ନ ମଧ୍ୟ ମଉଳି ଯାଉଥିଲା । ଉପରୋକ୍ତ ବିଷୟ ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷଦର୍ଶୀ କରୁଣାକର ସାହୁ ପ୍ରକାଶ କରିଛନ୍ତି ।

କିଛି କ୍ଷଣ ପରେ ସ୍ଥାନୀୟ ପୋଲିସ ସମସ୍ତ ତୀର୍ଥଯାତ୍ରୀଙ୍କୁ ନିମ୍ନ ଦେଶକୁ ଫେରିଯିବାକୁ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ଦେଲେ । ଫେରନ୍ତା ପଥରେ ଯାତ୍ରୀଙ୍କୁ ଭୋଗ କରିବାକୁ ପଡ଼ିଥିଲା ଅନେକ ଯନ୍ତ୍ରଣା । ବିପଦସଙ୍କୁଳ ପଥ ଯନ୍ତ୍ରଣା ସହିତ ବାବା କେଦାରନାଥଙ୍କ ଦର୍ଶନ ନ ପାଇବା କଷ୍ଟ ଯାତ୍ରୀଙ୍କ ଦେହମନକୁ ଆହତ କରୁଥିଲା । ପୁନଶ୍ଚ ତୀର୍ଥଯାତ୍ରୀଙ୍କ ପାଖରେ କିଛି ଚୂଡ଼ା ଏବଂ କିଛି ଲଘୁ ଆହାର (Snacks) ଛଡ଼ା ଆଉ କିଛି ନ ଥିଲା । ସେହି ଅଳ୍ପ ଚୂଡ଼ାକୁ ଏଗାର ଜଣଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ବାଣ୍ଟି ଖାଇବାକୁ ବାଧ୍ୟ ହୋଇଥିଲେ ସେମାନେ । ଫସିଥିବା ସ୍ଥାନରୁ ହରିଦ୍ୱାର ଅଭିମୁଖେ ଫେରନ୍ତି ପଥ ଥିଲା ଅତ୍ୟନ୍ତ ସଂକୀର୍ଣ୍ଣ, ଦୁର୍ଗମ ଏବଂ ଭୟଙ୍କର । କୌଣସି ମୁହୂର୍ତ୍ତରେ ଦୁର୍ବୃତ୍ତ ତଥା ଅପରାଧୀଙ୍କ ହାବୁଡ଼ରେ ପଡ଼ି ନିଜର ସର୍ବସ୍ୱ ହରାଇବା ସମ୍ଭାବନା ମଧ୍ୟ ଥିଲା । କାରଣ ନେପାଳୀ ଅପରାଧୀ ତଥା ଡକାୟତମାନଙ୍କଦ୍ୱାରା ଯୁବତୀ ତୀର୍ଥଯାତ୍ରୀଗଣଙ୍କୁ ଅଭଦ୍ର ଆଚରଣ କରିଥିବା ସୂଚନା ମଧ୍ୟ ମିଳୁଥିଲା । ପ୍ରାକୃତିକ ବିପର୍ଯ୍ୟୟର ଭୟ ତଥା ଆପରାଧିକ ଆକ୍ରମଣର ଆଶଙ୍କା ତୀର୍ଥଯାତ୍ରୀଙ୍କ ହୃଦୟତନ୍ତ୍ରୀକୁ କମ୍ପମାନ କରୁଥିଲା ଯେମିତି !!

ବାବା କେଦାରନାଥଙ୍କ ମହିମା ଅପାର । ବୋଧହୁଏ ବାବା ଭକ୍ତମାନଙ୍କୁ ଆଉ କଷ୍ଟ ଦେବାକୁ ଚାହୁଁ ନ ଥିଲେ । ତେଣୁ ଯାତ୍ରୀଗଣ ବର୍ଷାରେ ଭିଜି ଭିଜି ଦୀର୍ଘ ୨୮୦ କିଲୋମିଟର ରାସ୍ତାକୁ ୩୮ ଘଣ୍ଟା ଧରି ପଦଚାଳନା କରି ଶେଷରେ ଜୁନ୍ ୧୯ ତାରିଖ ଦିନ ହରିଦ୍ୱାରରେ ପହଞ୍ଚିଥିଲେ । ହଠାତ୍ ଅନୁଭବ ହେଲା, ସତେଯେମିତି ଏକସଙ୍ଗରେ ସମସ୍ତ ଦୁଃଖର ଅବସାନ ଘଟିଲା । ସମସ୍ତେ ଅନୁଭବ କଲେ, ଯମଦ୍ୱାରରୁ ଫେରି ଆସିଛନ୍ତି ଯେମିତି !!

ତତ୍‌ପରେ ହରିଦ୍ୱାରରୁ ଏକ ବସ୍ ଯୋଗେ ସମସ୍ତେ ଦିଲ୍ଲୀରେ ପହଞ୍ଚିଲେ । ସେଠାରୁ ବିମାନଦ୍ୱାରା ଅପରାହ୍ଣ ଗୋଟାଏ ୧୫ ମିନିଟ୍‌ରେ ଭୁବନେଶ୍ୱର ବିମାନ ବନ୍ଦରରେ ପହଞ୍ଚିଥିଲେ ବୋଲି କୋହଭରା କଣ୍ଠରେ ପ୍ରକାଶ କରୁଥିଲେ ଅନ୍ୟ ଜଣେ ଯାତ୍ରୀ ସୁବାସ ଜେନା ।

ଉତ୍ତରାଖଣ୍ଡରେ ଘଟିଥିବା ପ୍ରଳୟଙ୍କରୀ ବନ୍ୟାରେ ଓଡ଼ିଶାର କେତେ ଯାତ୍ରୀ କେଉଁଠି ଫସିଛନ୍ତି ଏବଂ ସେମାନଙ୍କ ଅବସ୍ଥା ସମ୍ପର୍କରେ କୌଣସି ତଥ୍ୟ ଗଣମାଧ୍ୟମ ନିକଟରେ ନ ଥିଲା । ତେବେ ଯାତ୍ରୀଙ୍କ ସମ୍ପର୍କରେ ତଥ୍ୟ ସଂଗ୍ରହ କରିବାକୁ ରାଜ୍ୟ ସରକାର ଦିଲ୍ଲୀରେ ଥିବା ରାଜ୍ୟ ଆବାସିକ କମିଶନରଙ୍କୁ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ଦେଇଥିଲେ । ଆବାସିକ କମିଶନର୍ ଉତ୍ତରାଖଣ୍ଡ ସହ ନିୟମିତ ସମ୍ପର୍କ ସ୍ଥାପନ କରି ତୀର୍ଥଯାତ୍ରୀଙ୍କ ବିଷୟରେ ତଥ୍ୟ ସଂଗ୍ରହ କରିଥିଲେ ।

●

କାହିଁକି ଏହି ବିନାଶଲୀଳା ?

ପ୍ରାକୃତିକ ବିପର୍ଯ୍ୟୟର ଇତିହାସ

ଦେବଭୂମି ଉତ୍ତରାଖଣ୍ଡ ଏକ ପ୍ରାକୃତିକ ବିପର୍ଯ୍ୟୟ ପ୍ରବଣ ଅଞ୍ଚଳ । ପ୍ରତ୍ୟେକ ବର୍ଷାଋତୁରେ ଏହି ଅଞ୍ଚଳରେ ଭୂସ୍ଖଳନ, ବନ୍ୟା ଏବଂ ବାଦଲଫଟା ବର୍ଷା ହେବା ଏକ ସାଧାରଣ ଘଟଣା । ଫଳରେ ଅନେକ ସମୟରେ ଗ୍ରାମ, ବସ୍ତି, ଯାତ୍ରୀନିବାସ, ହୋଟେଲ୍ ତଥା ନଦୀ ଏବଂ ଉପନଦୀ ପୋଲ ଇତ୍ୟାଦି ଭାଙ୍ଗିରୁଜି ଯାଏ ଅଥବା ଭାସିଯାଏ । ଜନତା ହନ୍ତସନ୍ତ ହୁଅନ୍ତି, ମୃତାହତ ମଧ୍ୟ ହୁଅନ୍ତି ତଥା ମହାମାରୀରେ ମଧ୍ୟ ପୀଡ଼ିତ ହୁଅନ୍ତି । ତେଣୁ ବର୍ଷାଦିନେ ଗ୍ରାମବାସୀମାନେ ପ୍ରାୟ ଆତଙ୍କିତ ଅବସ୍ଥାରେ ବାସ କରୁଥାଆନ୍ତି । କାରଣ କିଏ ଜାଣେ, କେଉଁ ମୁହୂର୍ତ୍ତରେ ପର୍ବତରେ ଭୂସ୍ଖଳନ ଘଟି ଗ୍ରାମକୁ ପୋତିଦେବ । ଏହି ଚିନ୍ତାଧାରାକୁ ଲକ୍ଷ୍ୟକରି ଆମେ କହିପାରିବା ଯେ, ପ୍ରାକୃତିକ ବିପର୍ଯ୍ୟୟ ଉତ୍ତରାଖଣ୍ଡ ବାସିନ୍ଦାଙ୍କ ସଖା ଏବଂ ସହୋଦର ।

ଉତ୍ତରାଖଣ୍ଡ ପ୍ରଦେଶର ପ୍ରାକୃତିକ ବିପର୍ଯ୍ୟୟ ବିଷୟରେଐତିହାସିକ ଶେଖର ପାଠକ ମତବ୍ୟକ୍ତ କରନ୍ତି, "ଅତ୍ୟଧିକ ପୂର୍ବ ବିଷୟବସ୍ତୁକୁ ଆଲୋଚନା ନ କରି ଚମୌଲି ଜିଲ୍ଲାର 'ରୂପକୁଣ୍ଡ' ଦୁର୍ଘଟଣାକୁ ଚର୍ଚ୍ଚା କରିବା । ଏହି ଦୁର୍ଘଟଣା ପ୍ରାୟ ୧୨୦୦ ବର୍ଷ ତଳେ ଘଟିଥିବା ଅନୁମାନ କରାଯାଏ । କିମ୍ବଦନ୍ତୀ ଅନୁଯାୟୀ ଏହି ରୂପକୁଣ୍ଡ ଦୁର୍ଘଟଣାରେ ଶହ ଶହ ଲୋକ ମୃତାହତ ହୋଇଥିଲେ । ଆଜି ସୁଦ୍ଧା ସେହି ଅଞ୍ଚଳରୁ ହାଡ଼, ନରକଙ୍କାଳ, ଅଳଙ୍କାର ଏବଂ ବିଭିନ୍ନ ପ୍ରକାର ଧାତବ ବସ୍ତୁ ମଧ୍ୟ ମାଟିତଳୁ ମିଳୁଥିବା ସୂଚନା ମିଳୁଛି । କାରଣ ସେହି ସ୍ଥାନରେ ନନ୍ଦାଦେବୀ 'ଭାଟଜାଟ' ଯାତ୍ରା ଅନୁଷ୍ଠିତ ହୁଏ । ଗତ ଦୁର୍ଘଟଣାରେ ମୃତାହତଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ରାଜ ପରିବାରବର୍ଗ ତଥା ରାଜକର୍ମଚାରୀ, ରାଜାଙ୍କ ସମ୍ପର୍କୀୟମାନଙ୍କ ସହିତ ସାଧାରଣ ଜନତା ମଧ୍ୟ

ପୋତି ହୋଇଯାଇଥିଲେ । ଏଣୁ 'ରୂପକୁଣ୍ଡ' ପ୍ରାକୃତିକ ବିପର୍ଯ୍ୟୟ ଉତ୍ତରାଖଣ୍ଡ ଇତିହାସରେ ଏକ ସ୍ପଷ୍ଟ ପଦଚିହ୍ନ ଛାଡ଼ିଯାଇଛି କହିଲେ ଅତ୍ୟୁକ୍ତି ହେବ ନାହିଁ ।" ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ପାଠକଙ୍କ ମତରେ ବହୁଳ ଭାବରେ ତୁଷାରପାତ ତଥା କୁଆପଥର ମାଡ଼ ହେତୁ ହୁଏତ ଏକ ବୃହତ୍ ପର୍ବତ ସ୍ଥିତି ପରିବର୍ତ୍ତନ କରି ହ୍ରଦକୁ ପୋତି ପକାଇଛି । ସେହି ହ୍ରଦ ବର୍ଷସାରା ବରଫ ଜମାଟ ବାନ୍ଧି ଥାଏ । ଏଣୁ ବେଳେ ବେଳେ ବରଫ ତରଳିଲେ ସେହି ହ୍ରଦରେ ୧୨୦୦ ବର୍ଷ ତଳର ପ୍ରାକୃତିକ ବିପର୍ଯ୍ୟୟରେ ମୃତାହତ ହୋଇଥିବା ଅଧିବାସୀଙ୍କ ଅସ୍ଥିକଙ୍କାଳ ଇତ୍ୟାଦି ମିଳିଥାଏ ।

ହଜାର ହଜାର ବର୍ଷ ଧରି ଉତ୍ତରାଖଣ୍ଡରେ ପ୍ରାକୃତିକ ବିପର୍ଯ୍ୟୟ ଘଟିଆସୁଛି । କିନ୍ତୁ ଏହାର ପ୍ରାମାଣିକ ତଥ୍ୟ କେବଳ ଊନବିଂଶ ଶତାବ୍ଦୀ ଆରମ୍ଭରୁ ମିଳେ । ତନ୍ମଧ୍ୟରୁ କିଛି ବିପର୍ଯ୍ୟୟ କଥା ନିମ୍ନରେ ଉଲ୍ଲେଖ କରାଗଲା ।

ଭୂମିକମ୍ପ (୧୮୦୩) :

ଏହି ଭୂମିକମ୍ପ ଗଡ଼ୱାଲ୍‌ରେ କେନ୍ଦ୍ରୀଭୂତ ହୋଇ ସମଗ୍ର ଅଞ୍ଚଳକୁ ବ୍ୟାପି ଯାଇଥିଲା । ଫଳରେ ରାଜଧାନୀ ଶ୍ରୀନଗର ସହର ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଧ୍ୱସ୍ତବିଧ୍ୱସ୍ତ ହୋଇ ଯାଇଥିଲା । ଏହି ଭୂମିକମ୍ପ ରିକ୍ଟର ସ୍କେଲ୍‌ରେ ୮ ଅଙ୍କ ପାଖାପାଖି ଥିଲା ଏବଂ ଅଗଣିତ ଗ୍ରାମକୁ ଧ୍ୱସ୍ତବିଧ୍ୱସ୍ତ କରି ମାଟିରେ ମିଶାଇ ଦେଇଥିଲା । ବହୁ ସଂଖ୍ୟାରେ ମାନବ ତଥା ଗୃହପାଳିତ ପ୍ରାଣୀମାନଙ୍କ ପ୍ରାଣନାଶ ମଧ୍ୟ ଘଟିଥିଲା ।

ଭୂସ୍ଖଳନ (୧୮୯୩) :

ଏକ ବୃହତ୍ ଧରଣର ଭୂସ୍ଖଳନଦ୍ୱାରା ଯୋଶୀମଠଠାରେ ବିହରି ନଦୀ ସ୍ରୋତ ବାଧାପ୍ରାପ୍ତ ହେଲା । ଫଳରେ ସେଠାରେ ଏକ ବୃହତ୍ ହ୍ରଦ ସୃଷ୍ଟି ହେଲା । ଏହି ହ୍ରଦ ବିହରି ବା ଗୌନା ହ୍ରଦ ନାମରେ ପରିଚିତ ହେଲା । ଏହି ବୃହତ୍‌କାୟ ଗୌନା ହ୍ରଦର ଲମ୍ବ ପ୍ରାୟ ଚାରି କିଲୋମିଟର ଏବଂ ଗଭୀର ପ୍ରାୟ ସାତ ଶହ ମିଟର ହେବ । ଚଣ୍ଡୀପ୍ରସାଦ ଭଟ୍ଟଙ୍କ ମତରେ ଏହି ବିଶାଳକାୟ ହ୍ରଦର ଘନତ୍ୱ ପ୍ରାୟ ୧୫,୦୦,୦୦,୦୦୦ ଘନ ମିଟର ହେବ । ଏହି

ମହାବିପତ୍ତିର ଗୁରୁତ୍ୱ ଅନୁଭବ କରି ୧୮୯୩ ମସିହାରେ ହିଁ ବିହରିଠାରୁ ହରିଦ୍ୱାର ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଟେଲିଫୋନ୍ ସଂଯୋଗ କରାଯାଇଥିଲା । ପ୍ରକାଶଥାଉକି, ଭାରତରେ ୧୮୮୩ ମସିହାରେ ନୂତନ କରି ଟେଲିଫୋନ୍ ସଂଯୋଗ କରାଯାଇଥିଲା । ପୁନଶ୍ଚ ୧୮୯୪ ମସିହାରେ ଗୌନା ହ୍ରଦ କୂଳ ଲଙ୍ଘି ପ୍ରବଳ ବନ୍ୟା ହେଲା; କିନ୍ତୁ ଟେଲିଫୋନ୍ ସଂଯୋଗ ଥିବାହେତୁ 'ସାଇରନ୍' ମଧ୍ୟମରେ ଜନସାଧାରଣଙ୍କୁ ସତର୍କ କରାଗଲା । ଫଳରେ ଯଦିଓ ବନ୍ୟା ହେଲା, ତଥାପି କୌଣସି ଜୀବନ ହାନି ଘଟିଲା ନାହିଁ ।

ଉତ୍ତରାଖଣ୍ଡରେ ୧୯୭୦ ମସିହାଠାରୁ ୧୯୯୦ ମସିହା ଭିତରେ ଅନେକ ଭୂମିକମ୍ପ, ବନ୍ୟା ଏବଂ ଭୂସ୍ଖଳନ ଘଟିଛି । ଭାଗୀରଥି ନଦୀ ୧୯୭୮ ମସିହାରେ ପ୍ରଚଣ୍ଡ ବନ୍ୟାରେ ବହୁତ ପଟୁମାଟି ବୋହିଆଣି କାନଉରିଆ ନଦୀରେ ପକାଇବା ଫଳରେ ଏକ ହ୍ରଦ ସୃଷ୍ଟି ହେଲା । ପୁନଶ୍ଚ ୧୯୭୯ରେ ମନ୍ଦାକିନୀ ନଦୀର ପ୍ରବଳ ବନ୍ୟାରେ ରୁଦ୍ରପ୍ରୟାଗଠାରେ ବିନାଶଲୀଳା ସୃଷ୍ଟି ହେଲା । ତେଣୁ କୁନ୍ଥାଗ୍ରାମ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଭାସିଗଲା । ଏହାର ତିନି ବର୍ଷ ପରେ ଅର୍ଥାତ୍ ୧୯୮୨ ମସିହାରେ ବାଦଲଫଟା ବର୍ଷା ଯୋଗୁଁ ବାଗେଶ୍ୱର ଜିଲ୍ଲାରେ ପ୍ରାୟ ୩୦ ଜଣ ଗ୍ରାମବାସୀଙ୍କ ଜୀବନ ହାନି ଘଟିଥିଲା ।

ଭୂମିକମ୍ପ (୧୯୯୧) :

ଉତ୍ତରକାଶୀଠାରେ ଏକ ପ୍ରଚଣ୍ଡ ଭୂମିକମ୍ପ ୧୯୯୧ ମସିହା ଅକ୍ଟୋବର ୨୧ ତାରିଖରେ ଘଟିଥିଲା । ଏହି ଭୂମିକମ୍ପ ରିକ୍ଟର ସ୍କେଲ୍‌ରେ *୬.୬* ମାପ ଥିଲା । ତେଣୁ ପ୍ରାୟ ଆଠ ଶହ ଅଧିବାସୀଙ୍କ ଜୀବନ ହାନି ଘଟିଥିଲା । ଡକ୍ଟର ପାଠକ କହନ୍ତି, ଏହି ପ୍ରାକୃତିକ ବିପର୍ଯ୍ୟୟ ଘଟିବା ପରେ ଲୋକ ଅନୁଭବ କଲେ ଯେ, ଏହି ସ୍ଥାନରେ ସିମେଣ୍ଟ ନିର୍ମିତ ଗୃହରେ ବସବାସ କରିବା ଜମା ବିପଦମୁକ୍ତ ନୁହେଁ । ଏହି ଭୂମିକମ୍ପରେ 'ଜାମକ' ଗ୍ରାମରେ ପ୍ରାୟ *୭୬* ଜଣ ଲୋକଙ୍କ ଜୀବନ ହାନି ଘଟିଥିଲା । ପୁନଃ ୧୯୯୮ ମସିହାରେ ଉଖିମଠଠାରେ ଏକ ପ୍ରଚଣ୍ଡ ଭୂସ୍ଖଳନ ଘଟିଲା । ତତ୍‌ପରେ ଏହି ଅଞ୍ଚଳକୁ ଏକ ଭୂମିକମ୍ପପ୍ରବଣ ସ୍ଥାନ ବୋଲି ଘୋଷଣା କରାଗଲା । ଏହି ମହାବିପତ୍ତିରେ ଶହେ ଜଣ ଲୋକଙ୍କ ଜୀବନ ହାନି ଘଟିଥିଲା ।

ଦେବଭୂମିରେ କ୍ରମାଗତ ପ୍ରାକୃତିକ ବିପର୍ଯ୍ୟୟ ଘଟୁଥିଲେ ମଧ୍ୟ ପୂର୍ବ ପୁରୁଷଙ୍କ ଭିଟାମାଟିପାଇଁ ସେମାନଙ୍କ ଥିଲା ଅନେକ ମୋହମାୟା ଏବଂ ଆକର୍ଷଣ । ସେମାନେ କୌଣସି ସମତଳ ଅଞ୍ଚଳରେ ଥିବା ସହରକୁ ଗମନକରି ବସବାସ କରିବାକୁ ଆଗ୍ରହ ପ୍ରକାଶ କରୁ ନ ଥିଲେ । ଯଦିଓ ସେମାନଙ୍କ ଘରଦ୍ୱାର ବାରମ୍ବାର ବନ୍ୟାରେ ଭାସିଯାଉଥିଲା ଅଥବା ଭୂମିକମ୍ପରେ ଧରାଶାୟୀ ହେଉଥିଲା, ତଥାପି ସେମାନେ ପୂର୍ବ ପୁରୁଷଙ୍କ ଗ୍ରାମକୁ ତ୍ୟାଗ କରିବାକୁ ଆଗ୍ରହୀ ନ ଥିଲେ । ଉତ୍ତରକାଶୀରେ ପ୍ରଚଣ୍ଡ ଭୂମିକମ୍ପ, ବିହରି ହ୍ରଦର ପ୍ରବଳ ବନ୍ୟା ଏବଂ ବାରୁଣାବର୍ତ୍ତର ବିନାଶଲୀଳା ମଧ୍ୟ ସେମାନଙ୍କୁ ଧୈର୍ଯ୍ୟଚ୍ୟୁତ କରିପାରି ନ ଥିଲା; କିନ୍ତୁ ଜୁନ୍ ୨୦୧୩ ମସିହାର କେଦାରଘାଟିର ଘଟଣା ଗଡ଼ୱାଲ୍ ଅଧିବାସୀଙ୍କ ହୃଦୟକୁ କମ୍ପମାନ କରିଦେଲା । ପୂର୍ବରୁ ସମସ୍ତ ମହାବିପତ୍ତିକୁ ସମ୍ମୁଖୀନ ହେବାକୁ ହୁଏତ ବାବା କେଦାରନାଥ ସେମାନଙ୍କୁ ଶକ୍ତି, ସାହସ ଏବଂ ଧୈର୍ଯ୍ୟ ଯୋଗାଇ ଦେଇଥିଲେ । କିନ୍ତୁ ତତ୍‌ପରେ....

ଉତ୍ତରକାଶୀ ସନ୍ନିକଟ ଯୋଶିଦା ଗ୍ରାମର ୨୦୧୩ ମସିହା ବନ୍ୟାରେ ପ୍ରବଳ କ୍ଷୟକ୍ଷତି ଘଟିଥିଲା । ଯୋଶିଦା ଗ୍ରାମ ଏକ ବୃହତ୍ ସୁଡ଼ଙ୍ଗ ଉପରେ ଅବସ୍ଥିତ । ଭାଗୀରଥି ନଦୀର ଗତିପଥକୁ ବଦଳାଇବାକୁ ଏହି ସୁଡ଼ଙ୍ଗ ଯୋଶିଦା ଗ୍ରାମ ତଳେ ନିର୍ମାଣ କରାଯାଇଥିଲା । ଏହି ଗ୍ରାମର ଅବସ୍ଥିତି ଯେ ଏକ ବିପଦପୂର୍ଣ୍ଣ ସ୍ଥାନରେ ଅଛି, ତାହା ସହଜରେ ଅନୁମେୟ ।

ଗତ ୨୦୧୩ ମସିହା ଜୁନ୍‌ରେ ଜଳତାଣ୍ଡବ ଗ୍ରାମବାସୀଙ୍କ ହୃଦୟ ଏବଂ ମନ ଉଭୟକୁ ପ୍ରଚଣ୍ଡ ଆଘାତ କରିଥିଲା । ଏଣୁ ଚମୌଲି, ରୁଦ୍ରପ୍ରୟାଗ, ଉତ୍ତରକାଶୀ, ଗୌରଗ୍ରାମ, ସେମି, ବିଜୟ ନଗର, ସୁମାରୀ ବଜାର, ଚାକା, ସିଲି ଇତ୍ୟାଦି ଗ୍ରାମର ଅଧିବାସୀଗଣ ଅନ୍ୟ ସମତଳ ଅଞ୍ଚଳକୁ ଆକର୍ଷଣୀୟ କର୍ମସଂସ୍ଥାନ, ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟସେବା, ଉଚ୍ଚଶିକ୍ଷା ସୁବିଧା, ରାସ୍ତାଘାଟ ତଥା ଯାନବାହନର ସୁବିଧା, ବିଦ୍ୟୁତ୍ ସେବା ପ୍ରଭୃତି ପାଇଁ କିଛି ଗ୍ରାମବାସୀ ପୂର୍ବ ପୁରୁଷଙ୍କ ଭିଟାମାଟି ଛାଡ଼ିବାକୁ ପ୍ରସ୍ତୁତ ହେଉଥିଲେ ।

ପ୍ରାକୃତିକ କାର୍ଯ୍ୟରେ ହସ୍ତକ୍ଷେପ

ସଂସାରରେ ଜୀବଜଗତ ବଞ୍ଚି ରହିବାକୁ ହେଲେ ଉତ୍ତମ ପରିବେଶର ଏକାନ୍ତ ଆବଶ୍ୟକ । ମାନବ, ପଶୁପକ୍ଷୀ, ଜୀବଜନ୍ତୁ, କୀଟପତଙ୍ଗ ସମସ୍ତଙ୍କ ଜୀବନ ରକ୍ଷାପାଇଁ ଅନୁକୂଳ ପରିବେଶ ନିହାତି ଆବଶ୍ୟକ । ପରିବେଶ ଧ୍ୱଂସରେ ଜୀବନଜଗତ ଧ୍ୱଂସ ଅନିବାର୍ଯ୍ୟ । କିନ୍ତୁ ସ୍ୱାର୍ଥପର ମାନବ କିଛି ସୁଖସୁବିଧା ପାଇଁ ପ୍ରକୃତି ଉପରେ ଅମାନୁଷିକ ଅତ୍ୟାଚାର କରେ ଏବଂ ବିପଦକୁ ନିମନ୍ତ୍ରଣ ଜଣାଏ । ଉତ୍ତରାଖଣ୍ଡରେ ମଧ୍ୟ ପ୍ରକୃତିକୁ ଅମାନୁଷିକ ଅତ୍ୟାଚାର, ଶୋଷଣ କରିବା ହେତୁ ମାତ୍ରାଧିକ ଯନ୍ତ୍ରଣାକୁ ଆହ୍ୱାନ କଲା ମାନବ ।

ବୈଜ୍ଞାନିକ, ଭୂତତ୍ତ୍ୱବିତ୍ ଏବଂ ପରିବେଶବିତ୍‌ଙ୍କ ମତରେ ଅଧିକାଂଶ ପ୍ରାକୃତିକ ବିପର୍ଯ୍ୟୟ ଘଟୁଛି, କାରଣ ପ୍ରଶାସନର ଚିନ୍ତାଶୂନ୍ୟ ଯୋଜନା ହେତୁ ।ଦେବଭୂମିର ପାର୍ବତ୍ୟ ଅଞ୍ଚଳରେ ଜନତା ବାଧହୋଇ ଦୟନୀୟ ଅବସ୍ଥାରେ ବସବାସ କରନ୍ତି । ପ୍ରାକୃତିକ ବିପର୍ଯ୍ୟୟ ପରେ ପରିବେଶର ଅନେକ ଧ୍ୱଂସସାଧନ ହୁଏ ଏବଂ ପ୍ରଶାସନ କିଛି କାନ୍ତିବର୍ଦ୍ଧକ କାର୍ଯ୍ୟ କରି ଚୁପ୍ ରହେ । ସମୟକ୍ରମେ ଜନତା ସମସ୍ତ ଦୁଃଖକଷ୍ଟ, କ୍ଷୟକ୍ଷତିକୁ ଭୁଲି ନିରବ ରୁହନ୍ତି । ଭୀଷଣ ପ୍ରାକୃତିକ ବିପର୍ଯ୍ୟୟ ଘଟିଲେ ମଧ୍ୟ ପରିବେଶ ସୁରକ୍ଷାପାଇଁ ପ୍ରଶାସନ କୌଣସି ସ୍ଥାୟୀ ପ୍ରତିକାର କରେ ନାହିଁ । ଯୋଜନା ପ୍ରଣୟନକାରୀ ତଥା ପ୍ରଶାସନ ପ୍ରକୃତ ତଥ୍ୟ ସଂଗ୍ରହ ନ କରି ଅନ୍ଧ ଭାବରେ କାର୍ଯ୍ୟ କରନ୍ତି । ଯୋଜନା କାର୍ଯ୍ୟ ସମାପ୍ତ ହେବା ପରେ ଗଣମାଧ୍ୟମ ଖୁଣ୍ ବାହାର କରି ଚିତ୍କାର କରନ୍ତି । ସେତେବେଳକୁ ଲେଡ଼ିଗୁଡ଼ କହୁଣୀକୁ ବୋହିଯାଇଥାଏ । ପୁନଶ୍ଚ ରାଜନେତାବୃନ୍ଦ ନିଜ ସ୍ୱାର୍ଥସାଧନପାଇଁ ପ୍ରକାଶ୍ୟରେ କିମ୍ବା ଗୋପନରେ ଜମି କିଣି ଅଥବା ସରକାରୀ ଜମିକୁ ଜବରଦଖଲ କରି ଆଇନବିରୁଦ୍ଧ ଭାବରେ ଅତିଥି ଭବନ, ହୋଟେଲ୍ ଇତ୍ୟାଦି ନିର୍ମାଣ କରନ୍ତି । ଏହି ଅବୈଧ କାର୍ଯ୍ୟପନ୍ଥାକୁ ପ୍ରଶାସନ କେବେ ମଧ୍ୟ ପ୍ରତିବାଦ କରେ ନାହିଁ । ତାହାର କାରଣ ସର୍ବଜନବିଦିତ । ପୁନଶ୍ଚ ଅନେକ ଅବୈଧ ନିର୍ମାଣ କ୍ରମେ ରାଜନେତାଙ୍କ ପ୍ରଭାବରେ ବୈଧ ହୋଇଥାଏ । ଏହି ଅର୍ଥସର୍ବସ୍ୱ ସଂସାରରେ

ବୈଜ୍ଞାନିକ, ଭୂତତ୍ତ୍ୱବିତ୍ ଏବଂ ପରିବେଶବିତ୍ଙ୍କ ଚେତାବନୀ ଅଥବା ଉପଦେଶର କୌଣସି ମୂଲ୍ୟ ନ ଥାଏ ।

ହିମାଳୟ ଉପତ୍ୟକାର ପ୍ରତ୍ୟେକ ସ୍ପର୍ଶକାତର ଅଞ୍ଚଳକୁ ନେଇ ଗଭୀର ରୂପେ ଗବେଷଣା କରିଥିବା ଡକ୍ଟର ଖାଡ଼କ ସିଂ ଭାଲଡିୟଙ୍କ ମତାମତ/ ଚେତାବନୀକୁ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ରୂପେ ଅବହେଳା କରାଯାଇଛି । ଡକ୍ଟର ଭାଲଡିୟ ତାଙ୍କ ମୂଲ୍ୟବାନ ଗ୍ରନ୍ଥ 'High Dams on the Himalayas'ରେ ଆଇନବିରୁଦ୍ଧ ନିର୍ମାଣକୁ ବିରୋଧ କରିବା ସହିତ ତାଙ୍କ ଚେତାବନୀକୁ ଉପେକ୍ଷା ନ କରିବାକୁ ଅନୁରୋଧ ମଧ୍ୟ କରିଛନ୍ତି । ତଥାପି ଅନେକ ଡ୍ୟାମ୍ MCT (Main Central Trust) ରେଖା ନିକଟରେ ଅବୈଧ ଭାବରେ ନିର୍ମାଣ କରାଯାଇଛି, ଯଦିଓ ଭୂତତ୍ତ୍ୱବିତ୍ମାନେ ପୂର୍ବରୁ ସୂଚିତ କରିଥିଲେ ଯେ, ତାହା ଏକ ଭୂକମ୍ପପ୍ରବଣ ଅଞ୍ଚଳ ବୋଲି । ଡକ୍ଟର ଭାଲଡିୟ ବିଶେଷକରି ଟେହରୀ ଡ୍ୟାମ୍ ନ କରିବାକୁ ଚେତାବନୀ ଦେଇଥିଲେ । କାରଣ ତାହା ଏକ ଭୂମିକମ୍ପପ୍ରବଣ ଅଞ୍ଚଳ ଏବଂ MCT ରେଖାର ଖୁବ୍ ନିକଟରେ ଅବସ୍ଥିତ । ତଥାପି ପ୍ରଶାସନ ଡକ୍ଟର ଭାଲଡିୟଙ୍କ ଚେତାବନୀକୁ ଉପେକ୍ଷା କରିଥିଲେ । ସମ୍ପ୍ରତି ଆହୁରି ଅଧିକ ଡ୍ୟାମ୍ ସେହି ବିପଦସଙ୍କୁଳ ଅଞ୍ଚଳରେ ନିର୍ମାଣ କରିବାର ପ୍ରସ୍ତାବ ଅଛି ।

ପ୍ରଶାସନ ଅଥବା ତଥାକଥିତ ଜ୍ଞାନୀ ରାଜନେତାବୃନ୍ଦ ଉତ୍ତରକାଶୀଠାରେ ୧୯୯୧ ମସିହା ଅକ୍ଟୋବର ୨୧ ତାରିଖରେ ଘଟିଥିବା ପ୍ରଚଣ୍ଡ ଭୂମିକମ୍ପରୁ ମଧ୍ୟ କୌଣସି ଶିକ୍ଷା ପାଇ ନ ଥିଲେ । ଏଣୁ ଛତୁ ଫୁଟିଲା ପରି ବାସଗୃହ, ଅତିଥି ଭବନ, ହୋଟେଲ୍ ଇତ୍ୟାଦି ଭାଗୀରଥି ନଦୀର ଦୁଇ ତଟରେ ଗଢ଼ି ଉଠୁଥିଲା । ପ୍ରଶାସନ କେବଳ ନିରବଦ୍ରଷ୍ଟା ସାଜିଥିଲା । ଉତ୍ତରକାଶୀ ସର୍ବଦା ପ୍ରକୃତିର ତାଡ଼ନାରେ ସନ୍ତୁଳିତ ହୋଇଛି । ଏହି ଅଞ୍ଚଳ ମାତ୍ରାଧିକ ବନ୍ୟା, ଭୂସ୍ଖଳନ ଏବଂ ଭୂମିକମ୍ପ ଅନୁଭବ କରିଛି । ଦେବଭୂମିରେ ଜଳପ୍ରଳୟ ଘଟିବା ପ୍ରାୟ ବର୍ଷକ ତଳେ ଅର୍ଥାତ୍ ୨୦୧୨ ମସିହାରେ ଅଶୀଗଙ୍ଗା କୂଳ ଲଙ୍ଘି ପ୍ରବଳ ବନ୍ୟା ସୃଷ୍ଟି କରି ସହରକୁ ଧ୍ୱଂସସ୍ତୂପରେ ପରିଣତ କରିଥିଲା । ଫଳରେ ଅଶୀଗଙ୍ଗାଠାରେ ନିର୍ମାଣାଧୀନ ଅନେକ ଜଳବିଦ୍ୟୁତ୍ ପ୍ରକଳ୍ପ ମଧ୍ୟ ଧ୍ୱଂସପ୍ରାପ୍ତ ଘଟିଥିଲା । ତଥାପି ପ୍ରଶାସନ ଅଚେତ ।

ସମ୍ପ୍ରତି ଗଡ଼ୱାଲ୍ ଅଞ୍ଚଳରେ କିଛି ପ୍ରକଳ୍ପ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ଷମ, କିଛି ନିର୍ମାଣାଧୀନ ଏବଂ କିଛି ପ୍ରସ୍ତାବିତ, ଏହିପରି ତିନି ଶହଟି ପ୍ରକଳ୍ପପାଇଁ ଯୋଜନା ଅଛି । କଥିତ ପ୍ରକଳ୍ପ ସବୁ ଭାଗୀରଥି, ଅଳକାନନ୍ଦା, ମନ୍ଦାକିନୀ ଏବଂ ଶାରଦା ଉପତ୍ୟକାରେ ନିର୍ମାଣ କରାଯିବାକୁ ପ୍ରସ୍ତାବ ଅଛି । ଅଳକାନନ୍ଦା ଏବଂ ମନ୍ଦାକିନୀ ନଦୀରେ ଏକ ଶତ ପ୍ରକଳ୍ପ ଥିଲେ ମଧ୍ୟ ତନ୍ମଧ୍ୟରୁ କେବଳ ୨୫ଗୋଟି କାର୍ଯ୍ୟକ୍ଷମ ଅଛି । ଏହି ବିଦ୍ୟୁତ୍ ପ୍ରକଳ୍ପମାନଙ୍କରୁ ପ୍ରାୟ ୩,୬୦୦ ମେଗାୱାଟ ବିଦ୍ୟୁତ୍ ମିଳୁଛି । କିନ୍ତୁ ସମସ୍ତ ପ୍ରସ୍ତାବିତ ତଥା ନିର୍ମାଣାଧୀନ ପ୍ରକଳ୍ପର ଉତ୍ପାଦନକୁ ହିସାବକୁ ନିଆଯାଏ, ତେବେ ସମୁଦାୟ ୨୭,୦୦୦ ମେଗାୱାଟ୍ ବିଦ୍ୟୁତ୍ ମିଳିବ ବୋଲି ଆକଳନ କରାଯାଇଛି । ବହୁସଂଖ୍ୟକ ବିଦ୍ୟୁତ୍ ପ୍ରକଳ୍ପ ସ୍ଥାପନ, ନଦୀଗୁଡ଼ିକୁ ନିର୍ଦ୍ଦୟ ଭାବେ ଶୋଷଣ କରିବାଦ୍ୱାରା କ'ଣ ମାନବ ସମାଜର ଧନଜୀବନ ସୁରକ୍ଷିତ ରହିପାରିବ ?

ଗତ କିଛି ବର୍ଷ ଧରି ଉତ୍ତରାଖଣ୍ଡରେ ଡ୍ୟାମ୍ ସମସ୍ୟା ବିଷୟରେ ଅନେକ ଆଲୋଚନାଚକ୍ର ଅନୁଷ୍ଠିତ ହୋଇଛି । ତଥାପି ସାରା ପ୍ରଦେଶରେ ଡ୍ୟାମ୍ ନିର୍ମାଣ ଉପରେ କୌଣସି ପ୍ରଭାବ ପଡ଼ି ନାହିଁ । ଏତଦ୍‌ବ୍ୟତୀତ Centre for Science and Environment (C.S.E.)ଦ୍ୱାରା ଅନେକ ପ୍ରବନ୍ଧ ପ୍ରକାଶ କରାଯାଇ ଆଉ ଅଧିକ ଜଳବିଦ୍ୟୁତ୍ ପ୍ରକଳ୍ପ ନ କରିବାକୁ ପରାମର୍ଶ ଦିଆଯାଇଛି । ତଥାପି କମ୍ପାନୀ କର୍ତ୍ତୃପକ୍ଷ ଅର୍ଥଲୋଭରେ ନଦୀମାନଙ୍କରେ ଡ୍ୟାମ୍ ନିର୍ମାଣ କରି ନଦୀଗୁଡ଼ିକୁ ଏକରକମ ଶୋଷଣ କରୁଛନ୍ତି । ଏହି ପରିପ୍ରେକ୍ଷୀରେ ପ୍ରଶ୍ନ ଉଠେ ଯେ, ଜଳବିଦ୍ୟୁତ୍ କମ୍ପାନୀମାନଙ୍କ ଦାୟିତ୍ୱହୀନ ଏବଂ ଅନୈତିକ କାର୍ଯ୍ୟପାଇଁ କିଏ ଦାୟୀ ?

ବାଦଲଫଟା ବର୍ଷାର କାରଣ କ'ଣ ?

ବୈଜ୍ଞାନିକ ଭାଷାରେ ହଠାତ୍ ଆସୁଥିବା ବଡ଼ ବଡ଼ ଜଳକଣା ଥିବା ବର୍ଷାର ନାମ 'Wal of Water' । ଭାରତରେ ଏହା ବାଦଲଫଟା ବର୍ଷା ନାମରେ ପରିଚିତ । ଏହି ବର୍ଷା ସାଧାରଣ ବର୍ଷାଠାରୁ ମାରାତ୍ମକ ଏବଂ କ୍ଷତିକାରକ । ଏଣୁ କେତେକ ଦେଶରେ ଏହି ବର୍ଷାକୁ 'ଅପରାଧୀ ବର୍ଷା' ବୋଲି ନାମିତ କରାଯାଇଛି ।

ଏଠାରେ ପ୍ରଶ୍ନ ଉଠେ ଯେ, ବାଦଲଫଟା ବର୍ଷାର କାରଣ କ'ଣ ? ବୈଜ୍ଞାନିକଙ୍କ ମତରେ ବର୍ଷାପାଇଁ ଦାୟୀ ହେଉଛି ଏକ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ଧରଣର ଉର୍ଦ୍ଧ୍ୱମୁଖୀ ବାୟୁପ୍ରବାହ । ସାଧାରଣତଃ ପାହାଡ଼ିଆ ଅଞ୍ଚଳରେ ବିଶେଷକରି ବିଷୁବରେଖା ନିକଟବର୍ତ୍ତୀ ସ୍ଥାନରେ ବେଶି ହୋଇଥାଏ । ଭୂପୃଷ୍ଠରୁ ଏକ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ଉର୍ଦ୍ଧ୍ୱମୁଖୀ ବାୟୁପ୍ରବାହ ଯୋଗୁଁ ସ୍ତରୀଭୂତ ମେଘମାଳା ହଠାତ୍ ଉପରକୁ ଉଠି, ପରସ୍ତ ପରସ୍ତ ଜମି ବାଦଲରେ ପରିଣତ ହୁଅନ୍ତି । ଉଷ୍ମ ଏବଂ ଉର୍ଦ୍ଧ୍ୱମୁଖୀ ବାୟୁପ୍ରବାହରେ ମେଘଖଣ୍ଡରେ ଥିବା ଜଳକଣା ପରସ୍ପର ମଧ୍ୟ ଧକ୍କାଖାଇ ଦୂରେଇ ନ ଯାଇ ବରଂ ଏକାଠି ହୋଇ ବଡ଼ ବଡ଼ ଜଳକଣାରେ ପରିଣତ ହୁଏ । କ୍ରମେ ଅଧିକ ଜଳକଣା ଜମାହୋଇ ଓଜନ ବୃଦ୍ଧି ହୁଏ ଏବଂ ମାଧ୍ୟାକର୍ଷଣ ଶକ୍ତିର ପ୍ରଭାବ ଯୋଗୁଁ ଅଧିକ ଜଳକୁ ଏକ ସମୟରେ ଅଜାଡ଼ି ଦିଏ । ଫଳରେ ସେହି ବର୍ଷା ବାଦଲଫଟା ବର୍ଷାର ରୂପ ନେଇ ଅନେକ କ୍ଷତି ଘଟାଏ ।

ସାଧାରଣ ବର୍ଷା ସମୟରେ ଜଳବିନ୍ଦୁର ବେଗ ଘଣ୍ଟାପ୍ରତି ୧୨ କିଲୋମିଟର ଥିବାବେଳେ ବାଦଲଫଟା ବର୍ଷାବେଳେ ଜଳବିନ୍ଦୁର ବେଗ ଘଣ୍ଟାପ୍ରତି ୮୦ କିଲୋମିଟର ହୋଇଥାଏ । ଏତଦ୍‌ବ୍ୟତୀତ ପ୍ରତି ବର୍ଗମିଟର ସ୍ଥାନରେ ପ୍ରାୟ ୧,୨୨୦ଟି ବଡ଼ ବଡ଼ ଜଳବିନ୍ଦୁ ଭୂପୃଷ୍ଠରେ ପଡ଼େ । ଅଧିକ ବେଗରେ ବର୍ଷା ଅଜାଡ଼ି ହେବା ଫଳରେ ମାଟିକୁ ଧୋଇଆଣି ପ୍ରବଳ ବେଗରେ ନିମ୍ନଗାମୀ ହୋଇ ପ୍ରଳୟକାଣ୍ଡ ଘଟାଏ । ବର୍ଷା ସହିତ ପ୍ରବଳ ଜଳସ୍ରୋତ ହଠାତ୍ ମାଡ଼ିଆସି ମାଟି ଅତଡ଼ା ଧସେ, ବଡ଼ ବଡ଼ ବୃକ୍ଷ ଉପୁଡ଼ିଯାଏ ଏବଂ ଘରଦ୍ୱାର ଭାଙ୍ଗିଯାଏ ତଥା ରାସ୍ତାଘାଟ ଧୋଇଯିବା ଭଳି ଘଟଣା ଆଖିପିଛୁଳାକେ ଘଟିଯାଏ ।

ବୈଜ୍ଞାନିକମାନଙ୍କ ମତରେ ତେହେରି ହ୍ରଦରୁ ବାହାରୁଥିବା ମିଥେନ ଗ୍ୟାସ୍ ଏହି ଅଞ୍ଚଳ ପାଇଁ ବଡ଼ ବିପଦ ରୂପେ ଦେଖାଦେଇଛି । ଓ୍ୱାଡ଼ିଆ ହିମାଳୟ ଭୂବିଜ୍ଞାନ ସଂସ୍ଥାର ବୈଜ୍ଞାନିକବୃନ୍ଦ ଠିକ୍ ସେହି ମତ ବ୍ୟକ୍ତ କରନ୍ତି । ମିଥେନ ଗ୍ୟାସ୍ ନିର୍ଗମନ ହେତୁ ଗଡ଼ଓ୍ୱାଲ୍ ଅଞ୍ଚଳରେ ବାଦଲଫଟା ବର୍ଷା ହେବାର ଧାରା ବଢ଼ିଛି । ତେହେରି ହ୍ରଦ (Dam)ରୁ ମିଥେନ୍ ଗ୍ୟାସ୍ ବୁଦ୍‌ବୁଦ୍ ହୋଇ ବାହାରୁଥାଏ । ଫଳରେ ବାୟୁମଣ୍ଡଳରେ ମିଥେନ୍ ଗ୍ୟାସ୍ ମିଶିଥାଏ । ଅଙ୍ଗାରକାମ୍ଳ ଗ୍ୟାସ୍ ଅପେକ୍ଷା ମିଥେନ ଗ୍ୟାସ୍ ବିଶ୍ୱ ତାପମାନକୁ ୨୫ ଗୁଣ

ଅଧିକ ବଢ଼ାଇଥାଏ । ବିଶ୍ୱର ବିଭିନ୍ନ ସ୍ଥାନରେ ଥିବା ହ୍ରଦରୁ ମଧ୍ୟ ମିଥେନ ଗ୍ୟାସ ବାହାରିଥାଏ । ଫଳରେ ପରିବେଶ ଉତ୍ତପ୍ତ ହୁଏ ଏବଂ ସ୍ଥଳବିଶେଷରେ ମାତ୍ରାଧିକ ବର୍ଷା ମଧ୍ୟ ହୁଏ । ଏକ ସମୟରେ ଅତ୍ୟଧିକ ବର୍ଷା ହେବା ଯୋଗୁଁ ହିମାଳୟ ଉପତ୍ୟକାରେ ଥିବା ଶୃଙ୍ଗଗୁଡ଼ିକରେ ଫାଟ ସୃଷ୍ଟିହୋଇ ଭୂସ୍ଖଳନ ଘଟାଏ ।

ଏଣୁ ପରିବେଶ ତଥା ଜନଜୀବନକୁ ସୁରକ୍ଷା ଲାଗି ମିଥେନ୍ ଗ୍ୟାସର ନିର୍ଗମନ ବନ୍ଦ୍ କରିବାକୁ ଉଦ୍ୟମ ହେବା ଏକାନ୍ତ ଆବଶ୍ୟକ ବୋଲି ଓ୍ୱାଡ଼ିଆ ଅନୁଷ୍ଠାନର ବୈଜ୍ଞାନିକ ସମୀର ତିଓ୍ୱାରୀ ମତବ୍ୟକ୍ତ କରିଛନ୍ତି । ବିଶ୍ୱ ଉତ୍ତପ୍ତୀକରଣ ମଧ୍ୟ ଏହାର ଅନ୍ୟତମ କାରଣ ବୋଲି ପରିବେଶବିତ୍‌ମାନେ କହନ୍ତି । ସେମାନଙ୍କ ମତରେ ଉଷ୍ଣବାୟୁ ହାଲୁକା ହୋଇ ଊର୍ଦ୍ଧ୍ୱଗାମୀ ହେଉଛି ଏବଂ ଜଳୀୟବାଷ୍ପ ଧାରା ବାୟୁମଣ୍ଡଳରେ ସ୍ତର ସ୍ତର ଜମା ହୁଏ । ଫଳରେ ବାଦଲଫଟା ବର୍ଷା ହୁଏ ଏବଂ ଅନେକ ଧନଜୀବନ ନଷ୍ଟ ହୁଏ ।

ଜଳପ୍ରଳୟ ମାନବକୃତ କି ?

ଭୂସ୍ଖଳନର ମୂଳ କାରଣ ହେଉଛି ଅତ୍ୟଧିକ ଜଙ୍ଗଲ କ୍ଷୟ । ବୃକ୍ଷର ଚେର ମାଟିକୁ ଜାବୁଡ଼ି ଧରିଥାଏ । ଏଣୁ ବାଦଲଫଟା ବର୍ଷା ହେଲେ ମଧ୍ୟ ସହଜରେ ମାଟି ଧୋଇଯାଇ ନ ଥାଏ । କିନ୍ତୁ ଜଙ୍ଗଲ ନଷ୍ଟହେବା ଫଳରେ ମାଟି ସହଜରେ ଧୋଇଯାଏ, ଅତଡ଼ା ଖସେ । ଉତ୍ତରାଖଣ୍ଡ ଜଙ୍ଗଲରେ ଦେବଦାରୁ, ପାଇନ୍, ଓକ୍, ଭୂଜ, ସିଦାର, ସିଲ୍‌ଭର୍ ଫିର୍, ଚେଷ୍ଟନଟ୍, ସାଇପ୍ରସ୍, ରୋଡେଏନ୍‌ଡ୍ରନ୍, ବାଉଁଶ ଇତ୍ୟାଦି ବୃକ୍ଷ ଦେଖିବାକୁ ମିଳେ । ଉତ୍ତରାଖଣ୍ଡର ମୋଟ ଭୌଗୋଳିକ ଅଞ୍ଚଳର ଶତକଡ଼ା ୪୫.୪୪ ଭାଗ ଜଙ୍ଗଲ ଅଟେ ।

ମାନବକୃତ ବିପତ୍ତି ଏବଂ ବନାଗ୍ନି ହେତୁ ଉତ୍ତରାଖଣ୍ଡ ଜଙ୍ଗଲରେ ବୃକ୍ଷ ବଂଶ ଲୋପ ପାଇବାକୁ ବସିଲାଣି । ଦିନକୁ ଦିନ ଜଙ୍ଗଲ ଅଞ୍ଚଳ କମିବାକୁ ଲାଗିଛି । ଜଙ୍ଗଲ ହିଁ ପରିବେଶକୁ ସୁରକ୍ଷା ପ୍ରଦାନ କରିଥାଏ । ପରିବେଶବିତ୍‌ଙ୍କ ବିଶ୍ୱାସ ଯେ, ଉତ୍ତରାଖଣ୍ଡର ଅଧିକାଂଶ ପ୍ରାକୃତିକ ବିପର୍ଯ୍ୟୟ ମନୁଷ୍ୟକୃତ ବୋଲି । ଚିନ୍ତାଶୂନ୍ୟ ଭାବେ ଅତ୍ୟଧିକ ଜଳବିଦ୍ୟୁତ୍ ପ୍ରକଳ୍ପ ନିର୍ମାଣ କରିବା,

ଖଣିଖାଦାନ ଖୋଳିବା, ରାସ୍ତାଘାଟ, ପୋଲ, ଅତିଥି ଭବନ, ଯାତ୍ରୀନିବାସ, ହୋଟେଲ୍ ଇତ୍ୟାଦି ନିର୍ମାଣ କରିବା ଫଳରେ ପ୍ରକୃତିମାତା କ୍ଷତାକ୍ତ ହେଲେ । ଏଣୁ ପ୍ରାକୃତିକ ବିପର୍ଯ୍ୟୟ ଘଟିବା ସ୍ୱାଭାବିକ ।

କେଦାରନାଥ ମନ୍ଦିରଠାରୁ ଛଅ କିଲୋମିଟର ଦୂରରେ ଥିବା ଚୌରାବାରୀ ହ୍ରଦ ଅତ୍ୟଧିକ ବର୍ଷା ହେତୁ ଜଳପୂର୍ଣ୍ଣ ହୋଇ ଭାଙ୍ଗି ଯାଇଥିଲା । ହୁଏତ ହ୍ରଦ ଭିତରେ ଥିବା ଜଙ୍ଗଲ କ୍ଷୟ ଘଟିଥିଲା, ଏଣୁ ବନ୍ଧ ଭାଙ୍ଗିବା ସ୍ୱାଭାବିକ । ଫଳରେ ମନ୍ଦାକିନୀ ବନ୍ୟା ଜଳରେ ହ୍ରଦ ଜଳ ମିଶି ସୁନାମି ପରି ଜଳସ୍ରୋତ ନିମ୍ନ ଦେଶକୁ ମାଡ଼ିଆସିଲା ଏବଂ ଅପର୍ଯ୍ୟାପ୍ତ କ୍ଷୟକ୍ଷତି ଘଟି ଧନଜୀବନ ହାନି ଘଟିଲା ।

ଗବେଷକଙ୍କ ମତରେ କେଦାରନାଥ ବିନାଶଲୀଳାର ମୁଖ୍ୟ କାରଣ ହେଲା 'କେଦାର ଡୋମ୍' ଭଗ୍ନ ହେବା ହେତୁ । ପୁନଶ୍ଚ ପ୍ରଶ୍ନ ଉଠେ ଯେ, ହଜାର ହଜାର ବର୍ଷର 'କେଦାର ଡୋମ୍' ଭାଙ୍ଗିଲା କାହିଁକି ? ଏହାର ଏକମାତ୍ର କାରଣ ଅତ୍ୟଧିକ ଜଙ୍ଗଲ କ୍ଷୟ, ବାଦଲଫଟା ବର୍ଷା ହେତୁ କେଦାର ଡୋମ୍ ଭାଙ୍ଗିଥିଲା ବୋଲି ଗବେଷକମାନେ ମତବ୍ୟକ୍ତ କରନ୍ତି । ପଶ୍ଚିମ ଗଡ଼ୱାଲ୍‌ର ହିମାଳୟ ଉପତ୍ୟକାରେ ଗଙ୍ଗୋତ୍ରୀ ଶୃଙ୍ଗମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ବିଦ୍ୟମାନ ଦୁଇଟି ଶୃଙ୍ଗ ଯଥା, କେଦାରନାଥ ଏବଂ କେଦାର ଡୋମ୍ । ଗଙ୍ଗୋତ୍ରୀ ତୁଷାର କ୍ଷେତ୍ର (ଗ୍ଲାସିୟର୍) ଦକ୍ଷିଣରେ କେଦାର ଶୃଙ୍ଗ ବିଦ୍ୟମାନ ଏବଂ ଉତ୍ତର-ପଶ୍ଚିମରେ ଦୁଇ କିଲୋମିଟର ଦୂରରେ କେଦାର ଡୋମ୍ ଶୃଙ୍ଗ ଅବସ୍ଥିତ । ଗଙ୍ଗୋତ୍ରୀ ତୁଷାର କ୍ଷେତ୍ରରେ କେଦାରନାଥ ଶୃଙ୍ଗ ଉଚ୍ଚତମ ବିବେଚିତ ହେବାବେଳେ କେଦାର ଡୋମ ତୃତୀୟ ସ୍ଥାନରେ ଅଛି । ବାଦଲଫଟା ବର୍ଷା ହେତୁ 'କେଦାର ଡୋମ୍' ଶୃଙ୍ଗରୁ ଅନେକ ଶୀଳା ଭାଙ୍ଗି ନିମ୍ନଦେଶକୁ ଗଡ଼ିଆସିଲା । ତନ୍ମଧ୍ୟରୁ ଏକ ବୃହତ୍‌କାୟ ଶିଳା ଗଡ଼ିଆସି କେଦାରନାଥ ମନ୍ଦିରର ଠିକ୍ ପଛଭାଗରେ କେହି ଥୋଇଲା ଭଳି ରହିଗଲା । ଫଳରେ ପ୍ରବଳ ଜଳସ୍ରୋତ ଦୁଇ ଭାଗରେ ବିଭକ୍ତ ଦୁଇ କଡ଼ରେ ମନ୍ଦିରର ଦୁଇ ପାର୍ଶ୍ୱରେ ବୋହିଗଲା । ଏଣୁ ମନ୍ଦିରର କୌଣସି କ୍ଷତି ହେଲା ନାହିଁ; କିନ୍ତୁ ସେହି ଅଞ୍ଚଳର ସମସ୍ତ କୋଠାବାଡ଼ିକୁ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ପୋଛିନେଲା ।

ଗଙ୍ଗୋତ୍ରୀ ଏବଂ ଯମୁନେତ୍ରୀ ଅଞ୍ଚଳରେ ତଥା ହିମାଳୟ ଉପତ୍ୟକାର ବହୁ ଉଚ୍ଚ ଉଚ୍ଚ ଶୃଙ୍ଗରେ ଭୁଜ ବୃକ୍ଷର ଜଙ୍ଗଲ ଦୃଷ୍ଟିଗୋଚର ହୁଏ । ଶୀତୁଆ ପରିବେଶରେ ଏହି ବୃକ୍ଷ ଉତ୍ତମ ରୂପେ ବୃଦ୍ଧି ପାଏ ଏବଂ ବଞ୍ଚିପାରେ । କାଳକ୍ରମେ ଏହି ବୃକ୍ଷର ବଂଶ ଲୋପ ପାଇବାକୁ ବସିଲାଣି । କାରଣ ମାନବକୃତ ବିପତ୍ତି ତଥା ବନାଗ୍ନି ହେତୁ । ତଥାପି ଜଙ୍ଗଲ ବିଭାଗ ନିରବଦ୍ରଷ୍ଟା । ଭୁଜପତ୍ର ବ୍ରତଘର, ବାହାଘର ତଥା ହୋଟେଲ୍‌ମାନଙ୍କରେ ଭୋଜନ ପରଷିବା କାର୍ଯ୍ୟରେ ଲାଗେ ।

ଏହି ସଂସାର ହେଉଛି ଅର୍ଥସର୍ବସ୍ୱ । ମଣିଷ ପାଗଳପ୍ରାୟ ଅର୍ଥ ପଛରେ ଧାବମାନ । ଉତ୍ତରାଖଣ୍ଡ ଜଳବିଦ୍ୟୁତ୍ ପ୍ରକଳ୍ପର ମାଲିକଗଣ ସେଥିରୁ ବାଦ୍ ପଡ଼ନ୍ତେ କେମିତି ? ବିଷ୍ଣୁପ୍ରୟାଗ ଜଳବିଦ୍ୟୁତ୍ ପ୍ରକଳ୍ପରେ ଜୁନ୍ ୧୪ ତାରିଖରୁ ଜଳସ୍ତର ବିପଦ ସଙ୍କେତ ଟପିବାକୁ ଲାଗିଲା । ପ୍ରକଳ୍ପ କର୍ମଚାରୀଗଣ ଆନନ୍ଦ ଅନୁଭବ କରୁଥିଲେ । କାରଣ ଆଗତ ବିପଦ ପ୍ରତି ସେମାନେ ଜମା ସଚେତନ ନ ଥିଲେ । ହୁଏତ ସେମାନେ ଚିନ୍ତା କରୁଥିଲେ ଯେ, ଅଧିକ ଜଳ ଅର୍ଥାତ୍ ଅଧିକ ଶକ୍ତି ଏବଂ ଅଧିକ ଶକ୍ତି ଅର୍ଥାତ୍ ଅଥିକ ଅର୍ଥ । ଏଠି ସୂଚାଇ ଦିଆଯାଇପାରେ ଯେ, ଯୋଜନା କମିଶନ୍ ତଥ୍ୟ ଅନୁଯାୟୀ ଉତ୍ତରାଖଣ୍ଡର ବିଦ୍ୟୁତ୍ ଉତ୍ପାଦନ ଯାଥାକ୍ରମେ ୨୦୦୧-୦୨ରେ ୧,୧୧୫ ମେଗାଓ୍ୱାଟ ଥିବାବେଳେ ୨୦୧୧-୧୨ରେ ତାହା ବୃଦ୍ଧି ପାଇ ୩,୬୧୮ ମେଗାଓ୍ୱାଟ୍ ହୋଇଥିଲା । ଅନ୍ୟ କଥାରେ ପ୍ରଦେଶର ବିଦ୍ୟୁତ୍ ଉତ୍ପାଦନ ପ୍ରାୟ ୩ ଗୁଣ ବୃଦ୍ଧି ପାଇଥିଲା ।

ଗ୍ରାମବାସୀମାନେ ଖବର ପାଇ କମ୍ପାନୀ କର୍ତ୍ତୃପକ୍ଷଙ୍କୁ ଡ୍ୟାମ୍ ଗେଟ୍ ଖୋଲିବାକୁ ଆକୁଳ ନିବେଦନ କଲେ; କିନ୍ତୁ କର୍ମଚାରୀଗଣ ପରିସ୍ଥିତିର ଗମ୍ଭୀରତାକୁ ଅନୁଭବ କଲେ ନାହିଁ । କର୍ତ୍ତୃପକ୍ଷ ଗ୍ରାମବାସୀଙ୍କ ନିବେଦନକୁ ବେଖାତିର କରି ଗେଟ୍ ନ ଖୋଲିବାରୁ ଜଳସ୍ତର ଅଧିକ ବୃଦ୍ଧି ପାଇ ଡ୍ୟାମ୍ ଭାଙ୍ଗି ବନ୍ୟା ସୃଷ୍ଟି ହେଲା । ସେହି ଅଞ୍ଚଳର ସମସ୍ତ ନଦନଦୀ ଫୁଲିଉଠିଲେ । ଡ୍ୟାମ୍‌ଠାରୁ କିଛି କିଲୋମିଟର ଦୂରରେ ଥିବା ପାଣ୍ଡୁକେଶ୍ୱର ଏବଂ ଗୋବିନ୍ଦଘାଟ ଗ୍ରାମର ସର୍ବାଧିକ କ୍ଷତି ଘଟିଲା । ସେହି ସମୟରେ ଗୋବିନ୍ଦଘାଟ ପାର୍କିଙ୍ଗ୍‌ରେ ଶହେ ବସ୍, ଶହେ କାର୍, ଟ୍ରକ୍ ଏବଂ ଶହ ଶହ ମୋଟର ସାଇକେଲ୍ ଇତ୍ୟାଦି

ଥିଲା । କିନ୍ତୁ ପ୍ରଚଣ୍ଡ ଜଳସ୍ରୋତରେ ସେଗୁଡ଼ିକ କୁଆଡ଼େ ଉଭେଇ ଗଲା କିଛି ଜାଣିହେଲା ନାହିଁ ।

ବିଷ୍ଣୁପ୍ରୟାଗ ଜଳବିଦ୍ୟୁତ୍ ପ୍ରକଳ୍ପର କର୍ମଚାରୀବୃନ୍ଦ ଯଦି ଦାୟିତ୍ୱ ଠିକ୍ ଭାବରେ ତୁଲାଇ ଥାଆନ୍ତେ, ତେବେ ପାଣ୍ଡୁକେଶ୍ୱର ଓ ଗୋବିନ୍ଦଘାଟ ଗ୍ରାମ ଦୁଇଟି ରକ୍ଷା ପାଇଯାଇଥାଆନ୍ତା । ଗ୍ରାମବାସୀଙ୍କ ଅନୁରୋଧକୁ ଖାତିର ନ କରିବାରୁ ଏହିପରି କ୍ଷତି ଘଟିଲା । କିନ୍ତୁ ସେହି କର୍ମଚାରୀବୃନ୍ଦ କମ୍ପାନୀ ଗାଡ଼ିଗୁଡ଼ିକୁ ନିରାପଦ ସ୍ଥାନରେ ବହୁ ପୂର୍ବରୁ ସାଇତି ରଖିଥିଲେ । ପୁନଶ୍ଚ ଏତେବଡ଼ ବିପଦ ବିଷୟରେ ସେମାନେ ଜନତାକୁ ସୂଚନା ମଧ୍ୟ ଦେଇ ନ ଥିଲେ ।

ସମସ୍ତ ଜଳବିଦ୍ୟୁତ୍ ପ୍ରକଳ୍ପର କାହାଣୀ ଊଣା ଅଧିକେ ଏକାପରି । ଏହି ଘଟଣାସମୂହକୁ ଆଲୋଚନା ତଥା ପର୍ଯ୍ୟାଲୋଚନା କଲେ ଆମେ ଏକ ନିଷ୍କର୍ଷରେ ଉପନୀତ ହେବା ଯେ, ଉତ୍ତରାଖଣ୍ଡର ପ୍ରାୟ ସମସ୍ତ ଦୁର୍ଘଟଣା ମାନବକୃତ ।

ଜଳତାଣ୍ଡବ ମୂଳରେ ଧାରୀଦେବୀ !!

ଧାରୀଦେବୀଙ୍କ ମନ୍ଦିର ଅଳକାନନ୍ଦା ନଦୀ ତୀରରେ ଅବସ୍ଥିତ । ଏହି ପ୍ରାଚୀନ, ପବିତ୍ର ଏବଂ ଭବ୍ୟ ମନ୍ଦିର ଶ୍ରୀନଗରଠାରୁ ୧୪ କିଲୋମିଟର ଦୂର ବଦ୍ରିନାଥ ମାର୍ଗରେ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ । ଧାରୀଦେବୀ ହେଉଛନ୍ତି, ଧାରୀ ଗ୍ରାମବାସୀଙ୍କ ପାରିବାରିକ ଦେବୀ । ଧାରୀ ଗ୍ରାମର ବିପରୀତ ଦିଗରେ କଲିଆସୋଡ଼ ଏବଂ ଅନ୍ୟ କିଛି ଗ୍ରାମ ମଧ୍ୟ ରହିଛି । ଏହି ସ୍ଥାନର ପ୍ରାକୃତିକ ପରିବେଶ ଅତୀବ ମନୋଲୋଭା ଏବଂ ଚିତ୍ତାକର୍ଷକ । ଧାରୀଦେବୀଙ୍କୁ ଉତ୍ତରାଖଣ୍ଡର ଜନତା, ତୀର୍ଥଯାତ୍ରୀ ତଥା ପର୍ଯ୍ୟଟକଙ୍କ ରକ୍ଷକ ବୋଲି କଥିତ ଅଛି ।

ଧାରୀଦେବୀ ସେହି ପବିତ୍ର ସ୍ଥାନରେ ୩୩୦ ମେଗାୱାଟ୍‌ର ଏକ ଜଳବିଦ୍ୟୁତ୍ ପ୍ରକଳ୍ପ ୨୦୧୨ ମସିହା ଜୁନ୍ ମାସରେ ନିର୍ମାଣ କରିବାକୁ ନିଷ୍ପତ୍ତି ହେଲା । ଏହି ଖବର ଜଙ୍ଗଲର ନିଆଁପରି ଚତୁର୍ଦ୍ଦିଗରେ ବ୍ୟାପିଗଲା । ଧାରୀଦେବୀଙ୍କ ଭକ୍ତଗଣ, ଶ୍ରଦ୍ଧାଳୁ, ଧାର୍ମିକ ବ୍ୟକ୍ତିମାନେ ପ୍ରତିବାଦ କରିବା ଆରମ୍ଭ କଲେ;

କିନ୍ତୁ ଫଳଶୂନ୍ୟ । ଅନେକ ଆଲୋଚନା ପରେ ଭକ୍ତଙ୍କ ଧାର୍ମିକ ଏବଂ ପବିତ୍ର ଚିନ୍ତାଧାରାକୁ ଧ୍ୟାନରେ ରଖି ମନ୍ଦିର ନିର୍ମାଣ କରିବାକୁ କମ୍ପାନୀ କର୍ତ୍ତୃପକ୍ଷ ନିର୍ଭର ପ୍ରତିଶ୍ରୁତି ଦେଲେ । ଶୁଭଦିନ ଦେଖି ଏବଂ ଭକ୍ତଙ୍କ ଚିନ୍ତାଧାରାକୁ ସମ୍ମାନ ଜଣାଇ ମନ୍ଦିର ନିର୍ମାଣ କାର୍ଯ୍ୟ ଆରମ୍ଭ କରାଗଲା । ଧାରୀଦେବୀଙ୍କ ମନ୍ଦିରକୁ ଆଧାର କରି ଊର୍ଦ୍ଧ୍ୱଧାର ହିସାବରେ ପ୍ରାୟ ୧୭ ମିଟର ଉଚ୍ଚରେ ମନ୍ଦିର ନିର୍ମାଣ କରାଗଲା ।

ପୁରୋହିତ ତଥା ସନ୍ଥମାନଙ୍କ ବାକ୍ୟ ଅନୁଯାୟୀ ଶୁଭ ମୁହୂର୍ତ୍ତରେ ସନ୍ଧ୍ୟା ପ୍ରାୟ ସାତଟାବେଳକୁ ପୂଜାରୀ ସଞ୍ଜୟ ପାଣ୍ଡେଙ୍କ ଚାରିବର୍ଷିୟା କନ୍ୟା ଗୌରୀ ହାତରେ ମୁଖାଧାରୀ କାଳୀମାତାଙ୍କ ମୂର୍ତ୍ତିକୁ କ୍ରେନ୍ ମାଧ୍ୟମରେ ଉଠାଇ ନୂତନ ମନ୍ଦିରରେ ସ୍ଥାପନ କରାଗଲା । ପୁନଶ୍ଚ ଅନ୍ୟ ପାର୍ଶ୍ୱଦେବଦେବୀ ଯଥା ଭୈରବନାଥ, କ୍ଷେତ୍ରପାଳ, ଶ୍ରୀଯନ୍ତ, ଗଣେଶ ଏବଂ ଶଙ୍କରଙ୍କ ମୂର୍ତ୍ତିଗୁଡ଼ିକୁ ମଧ୍ୟ କ୍ରେନ୍ ମାଧ୍ୟମରେ ନୂତନ ମନ୍ଦିରରେ ସ୍ଥାପନ କରାଗଲା । ସମୟ ନିର୍ଘଣ୍ଟ ଅନୁଯାୟୀ ସମସ୍ତ କାର୍ଯ୍ୟ ସମାପନ କରାଯାଇଥିଲା ।

ଶ୍ରୀନଗରର ବିଦ୍ୟୁତ୍ ପ୍ରକଳ୍ପ ଲାଗି ଧାରୀଦେବୀଙ୍କ ମୂର୍ତ୍ତିକୁ ଜଳତାଣ୍ଡବର ଏକ ବର୍ଷ ପୂର୍ବରୁ ସ୍ଥାନାନ୍ତର କରାଯାଇଥିଲା । ସେ ସମୟରେ ସନ୍ଥ ସମାଜ ତଥା ଧାର୍ମିକ ବ୍ୟକ୍ତିବିଶେଷ ଧାରୀଦେବୀଙ୍କ ସ୍ଥାନାନ୍ତରକୁ ବିରୋଧ କରି ସରକାରଙ୍କୁ ଚେତାବନୀ ଦେଇଥିଲେ ଯେ, ସ୍ଥାନାନ୍ତର କଲେ ପ୍ରଳୟ ଆସିବ । ସନ୍ଥଙ୍କ ବାକ୍ୟକୁ ବେଖାତିର କରାଗଲା; କିନ୍ତୁ ପ୍ରଳୟ ପରେ ଜନତା କାନ୍ଦୁଛନ୍ତି । ଦୈବକ୍ରମେ ଅଳକାନନ୍ଦାର ପ୍ରଖର ସ୍ରୋତରେ ସେହି ବିଜୁଳି ପ୍ରକଳ୍ପ ମଧ୍ୟ ଭାସିଯାଇଛି । ଏକ କିମ୍ବଦନ୍ତୀ ଅନୁଯାୟୀ ଜଣେ ରାଜା ୧୮୮୨ ମସିହାରେ ଧାରୀଦେବୀଙ୍କ ମନ୍ଦିରକୁ କ୍ଷତି କରିଥିଲେ । ସେ ସମୟରେ ମଧ୍ୟ ଏହିପରି ବିନାଶଲୀଳା ଦେଖିବାକୁ ମିଳିଥିଲା ।

ରୁଦ୍ରପ୍ରୟାଗଠାରୁ କେଦାରନାଥ, ବଦ୍ରିନାଥ ହେମକୁଣ୍ଡ ସାହିବ, ଗଙ୍ଗୋତ୍ରୀ, ଯମୁନେତ୍ରୀ ଧାମକୁ ଯିବାକୁ ହେଲେ ଧାରୀଗ୍ରାମ ଦେଇ ଯିବାକୁ ପଡ଼େ । ଏହି ରାସ୍ତାରେ ସମସ୍ତ ତୀର୍ଥଯାତ୍ରୀ ତଥା ପର୍ଯ୍ୟଟକ ଯିବାହେତୁ ଏଠାର ଅନେକ ହୋଟେଲ୍, ଯାତ୍ରୀନିବାସ, ଅତିଥି ଭବନ, ଜଳଖିଆ ଦୋକାନ ଇତ୍ୟାଦି

ଗଡ଼ିଉଠିଥାଏ । ଏହି ସ୍ଥାନରେ ଅନେକ ଭିଡ଼ ହେବା ଯୋଗୁଁ ହୋଟେଲ୍ କର୍ମଚାରୀ ଅବା ମାଲିକମାନେ ତୀର୍ଥଯାତ୍ରୀଙ୍କ ସହିତ ଭଲରେ ପଦେ କଥା ହେବାକୁ ସମୟ ପାଉ ନ ଥିଲେ । ଅଥଚ ୨୦୧୩ ମସିହା ଜୁନ୍ ୧୫/୧୬ ତାରିଖରେ ସେଠାରେ କେବଳ ଶ୍ମଶାନର ନିରବତା ଛଡ଼ା ଅନ୍ୟ କିଛି ନ ଥିଲା ।

ଧାରୀଗ୍ରାମ, କାଳିଆସୋଡ଼ ଇତ୍ୟାଦି ଗ୍ରାମର ମୃତ୍ତିକା ଉର୍ବର ନୁହେଁ । ଏଣୁ ଧାନ, ଗହମ, ଫଳ ଏବଂ ଫୁଲ ଚାଷ କରିବା କଷ୍ଟକର ବ୍ୟାପାର । ପୁନଶ୍ଚ ଏହି ଗ୍ରାମମାନଙ୍କର ଯୁବଗଣ କର୍ମସଂସ୍ଥାନ ପାଇଁ ଦେଶାନ୍ତର ଗମନ କରିବା ହେତୁ ଗ୍ରାମରେ କେବଳ ବୟୋଜ୍ୟେଷ୍ଠ ବ୍ୟକ୍ତି ବାସ କରନ୍ତି । ସେମାନେ ଚାଷବାସକୁ ପାରନ୍ତି ନାହିଁ । ତେଣୁ ଜୀବନ ଦୁର୍ବିଷହ । ଧାରୀଗ୍ରାମରେ ପ୍ରାୟ ୪୦/୫୦ ପରିବାର ବାସ କରନ୍ତି ।

ଧାରୀଦେବୀଙ୍କ ପ୍ରତାପ ସର୍ବଜନବିଦିତ । କଥିତ ଅଛି ଯେ, ମାତା ଦିନକୁ ତିନୋଟି ରୂପରେ ଦର୍ଶନ ଦିଅନ୍ତି । ପ୍ରଭାତରେ କନ୍ୟା, ମଧ୍ୟାହ୍ନରେ ତରୁଣୀ ଏବଂ ସନ୍ଧ୍ୟାରେ ବୃଦ୍ଧା ମାତା ରୂପରେ ଦର୍ଶନ ଦେଇଥାଆନ୍ତି ।

●

ଶବ ସତ୍କାର

ଶବ ସତ୍କାର ଅସମ୍ଭବ

ତୀର୍ଥଯାତ୍ରୀ, ପର୍ଯ୍ୟଟକ ଏବଂ ସ୍ଥାନୀୟ ବାସିନ୍ଦାଙ୍କ ଆତ୍ମୀୟସ୍ୱଜନ ଦୃଷ୍ଟି ସମ୍ମୁଖରେ ମୃତ୍ୟୁବରଣ କରୁଥିଲେ ମଧ୍ୟ ସେମାନେ କିଂକର୍ତ୍ତବ୍ୟବିମୂଢ଼ ଥିଲେ । ନିଜର ରକ୍ଷଣ ଅସମ୍ଭବ, ସେ କାହୁଁ ଅନ୍ୟକୁ ରକ୍ଷା କରିବ । ସମସ୍ତେ ସ୍ୱ ପ୍ରାଣ ବଞ୍ଚାଇବାକୁ ବ୍ୟଗ୍ର ଏବଂ ଆତ୍ମୀୟଙ୍କ କଥା ବିଚାରକୁ ନେବାକୁ ସୁଯୋଗ କାହିଁ ? ଯନ୍ତ୍ରଣାରେ ଜର୍ଜରିତ ଅବସ୍ଥାରେ ରକ୍ଷା କରିବାକୁ ଚିତ୍କାର କରୁଥିବା ଭାଇ-ଭାଉଜ, ମା'-ବାପ, ପତି-ପତ୍ନୀ, ସନ୍ତାନ କେହି କାହାକୁ ସାହାଯ୍ୟ କରିବା ସୁଯୋଗ ନ ଥିଲା । ଜଣେ ମରଣକୁ ବରଣ କରୁଥିବାବେଳେ ଅନ୍ୟମାନେ କେବଳ ନିରବଦ୍ରଷ୍ଟା । କିନ୍ତୁ ଦୁଃଖ ଏବଂ ପରିତାପର ବିଷୟ ଯେ, ମୃତ୍ୟୁ ମୁହଁରୁ ରକ୍ଷା ପାଇଥିବା ଯାତ୍ରୀ, ଆତ୍ମୀୟଙ୍କୁ ମୁଖାଗ୍ନି ଦେବାକୁ ନା ସମୟ ଥିଲା ନା ସୁଯୋଗ ।

ଚତୁର୍ଦ୍ଦିଗରେ କୁଢ଼ କୁଢ଼ ଶବ ବିଛାଡ଼ି ହୋଇ ଅବହେଳିତ ଅବସ୍ଥାରେ ପଡ଼ିଥିଲେ । ସେହି ଶବଗୁଡ଼ିକୁ କୁଆଡ଼େ ନେବେ ଏବଂ କେମିତି ସତ୍କାର କରିବେ ? ସମସ୍ୟାରେ ପଡ଼ିଯାଇଥିଲେ ସ୍ଥାନୀୟ ବାସିନ୍ଦା ଏବଂ ସାକ୍ଷାତ୍ ଯମଦ୍ୱାରରୁ ଫେରିଥିବା ଯାତ୍ରୀଗଣ । ଦୃଷ୍ଟି ସମ୍ମୁଖରେ ସବୁ କିଛି ଘଟୁଥିବାବେଳେ ସେମାନେ ନାଚାର । ବାସ୍ତବିକ୍, ସେମାନେ କେତେ ଅସହାୟ ! ବହୁ ଦୂରରେ ରହି ମଧ୍ୟ ଏହି ବିଷୟରେ ଚିନ୍ତା କରିବାଟା କେତେ କଷ୍ଟକର ବ୍ୟାପାର । ପ୍ରିୟ ମଣିଷଙ୍କ ଶବକୁ ଅନାଥ ତଥା ଅବହେଳିତ ଅବସ୍ଥାରେ ଛାଡ଼ି ସ୍ୱ ଜୀବନକୁ ରକ୍ଷା କରିବା ଯେ କି କଷ୍ଟକର ବ୍ୟାପାର, ତାହା କେବଳ ଅନୁଭବୀ ହିଁ ଜାଣିପାରିବ । ସ୍ୱ ପରିବାରବର୍ଗଙ୍କୁ ଜଳସ୍ରୋତରେ ହରାଇ ସ୍ୱ ଜୀବନ ରକ୍ଷା କରିପାରିଥିବା ବ୍ୟକ୍ତି ଆନନ୍ଦ ସାଗରରେ ଭାସିବ ନା ଦୁଃଖ ସାଗରେ ବୁଡ଼ିବ,

ତାହା କିଏ ଆକଳନ କରିପାରିବ ? ଓହୋ ! କେତେ ହୃଦୟ ବିଦାରକ ଦୃଶ୍ୟ ! କଳ୍ପନା କଲାକ୍ଷଣି ମନେହୁଏ, ହୃଦୟ ଯେମିତି ଫାଟିଯିବ । ମା' କାଖରୁ ଛିଟିକି ପଡ଼ିଥିବା ଶିଶୁଟି ଏବେ ନିର୍ଜୀବ । କାହାର ମାତାପିତା ଦୃଷ୍ଟି ସମ୍ମୁଖରେ ପ୍ରଖର ସ୍ରୋତରେ ଭାସିଗଲେ ତ କାହାର ପତ୍ନୀ ହଜିଗଲାଣି ତ ଆଉ କାହାର ପତି ପଟୁମାଟିରେ ପୋତି ହୋଇଗଲାଣି । ଜୀବନ ଯେମିତି ଛିନ୍ନଭିନ୍ନ ହୋଇଗଲା !!

ପ୍ରତି ସ୍ଥାନରେ ଶବଙ୍କ ମେଳା ଲାଗିଛି ଯେମିତି !! ଏତେ ଶବକୁ କେମିତି ସତ୍କାର କରାଯିବ ? ତୀର୍ଥଯାତ୍ରୀଙ୍କ ଆତ୍ମୀୟସ୍ୱଜନ ଏବଂ ସ୍ଥାନୀୟ ବାସିନ୍ଦାଙ୍କ ମନରେ ପ୍ରଶ୍ନବାଚୀ ସୃଷ୍ଟି କରିଥିଲା । ଦୃଷ୍ଟି ସାମ୍ନାରେ ଅଘଟଣ ଘଟିଗଲେ ସୁଦ୍ଧା ଅସହାୟ ଜନତା ହତବାକ୍ । ସମସ୍ତେ ଏକାଠି ଯାତ୍ରା କରୁଥିଲେ; କିନ୍ତୁ ପରିସ୍ଥିତି ସମସ୍ତଙ୍କୁ ଅଲଗା କରିଦେଲା । କିଏ କୁଆଡ଼େ ଗଲା, କାହା ପାଖରେ ଖବର ନାହିଁ । କିଛି ଯାତ୍ରୀ, କେମିତି କେଜାଣି, ଦଳରୁ ଅଲଗା ହୋଇ, କଷ୍ଟ ସ୍ୱୀକାର କରି ହରିଦ୍ୱାର ପହଞ୍ଚିଥିଲେ ।

କେଦାରନାଥରେ ଫସି ରହିଥିବା ଅଧିକାଂଶ ଜୀବିତ ଯାତ୍ରୀଗଣଙ୍କୁ ସୁରକ୍ଷିତ ଉଦ୍ଧାର କରାଗଲା ବୋଲି ୨୦୧୩ ମସିହା ଜୁନ୍ ୨୫ ତାରିଖରେ ରାଜ୍ୟ ସରକାର ଘୋଷଣା କଲେ । କିଛି ଯାତ୍ରୀ ପ୍ରାଣ ବିକଳରେ ଜଙ୍ଗଲ ଏବଂ ପର୍ବତ ଆଡ଼କୁ ମାଡ଼ି ଯାଇଥିଲେ, ସେମାନଙ୍କୁ ସେନା ଉଦ୍ଧାର କରିବାକୁ ଲାଗିଲେ । ଉତ୍ତରାଖଣ୍ଡର ବିଭିନ୍ନ ସ୍ଥାନରେ ଫସି ରହିଥିବା ଯାତ୍ରୀଙ୍କୁ ଉଦ୍ଧାର କରିବା ପରେ ବିଭିନ୍ନ ସ୍ଥାନରେ ଅବହେଳିତ, ଅନାଥ ପରି ପଡ଼ିଥିବା ଶବକୁ ଖୋଜି ସେଗୁଡ଼ିକୁ ସତ୍କାର କରିବାକୁ ସେନା ଅକ୍ଳାନ୍ତ ପରିଶ୍ରମ କରୁଥିଲେ । କେଉଁଠି ଶବଟି ପଟୁମାଟିରେ ଅଧା ପୋତି ହୋଇଛି, କେଉଁଠି କେବଳ ହାତଟି ଦେଖାଯାଉଛି, ପୁଣି କେଉଁଠି ଗଛରେ ଶବଟି ଲାଖି ରହି ଓହଳିଛି । ଏହିସବୁ ଶବକୁ ସଂଗ୍ରହ କରି ସତ୍କାର କରିବା ଯେ କି ଦୁରୂହ ବ୍ୟାପାର, ତାହା କେବଳ ଅନୁଭବୀ ହିଁ ଜାଣିବ । ସେ ବିଷୟରେ ନିଖୁଣ ବର୍ଣ୍ଣନା କରିବାକୁ ଏହି ଲେଖକ ପାଖରେ ଭାଷାର ଅଭାବ ।

ପୁନଶ୍ଚ ଦୃଶ୍ୟମାନ ଶବଗୁଡ଼ିକୁ କେବଳ ଉଦ୍ଧାର କରାଗଲା; କିନ୍ତୁ ଯେଉଁ ଶବ ଧ୍ୱଂସପ୍ରାପ୍ତ ଧର୍ମଶାଳା, ଯାତ୍ରୀନିବାସ, ହୋଟେଲ୍ ଏବଂ ଦୋକାନ ତଳେ ପୋତି ହୋଇଥିଲେ, ସେଗୁଡ଼ିକୁ ବାହାର କରିବା କଷ୍ଟସାଧ୍ୟ । ହୁଏତ ଅନେକ ତୀର୍ଥଯାତ୍ରୀ, ଠିକ୍ ସମୟରେ ଧର୍ମଶାଳା ବା ଯାତ୍ରୀନିବାସରୁ ବାହାରକୁ ନ ଆସିଥାଆନ୍ତି, ତେବେ ପୋତି ହୋଇଯାଇଥିବେ ।

ଗଣ ଶବ ସତ୍କାର

ବର୍ତ୍ତମାନ ପ୍ରଶାସନର ମୁଖ୍ୟ ସମସ୍ୟା ହେଲା ବିଭିନ୍ନ ସ୍ଥାନରେ ଶହ ଶହ ସଂଖ୍ୟାରେ ଅନାଥ, ଅବହେଳିତ ଭାବରେ ପଡ଼ିଥିବା ଶବକୁ କେମିତି ସଂସ୍କାର କରାଯିବ, ତୁରନ୍ତ ଶବଗୁଡ଼ିକୁ ଦାହ କରା ନ ଗଲେ ଦେବଭୂମିରେ ମହାମାରୀ ବ୍ୟାପିବ ଏବଂ ମୃତ୍ୟୁର ଅନ୍ୟ ଏକ ବିଭୀଷିକା ଆରମ୍ଭ ହେବ ।

ଜରୁରୀକାଳୀନ ପରିସ୍ଥିତି ଭାବେ କେନ୍ଦ୍ର ଗୃହମନ୍ତ୍ରୀ ସୁଶୀଲ କୁମାର ସିନ୍ଦେ, ଶଙ୍କରାଚାର୍ଯ୍ୟ ସ୍ୱାମୀ ସ୍ୱରୂପାନନ୍ଦଙ୍କ ସମେତ ଦେଶର ବହୁ ଗଣ୍ୟମାନ୍ୟ ସନ୍ଥଙ୍କ ସହ ଶବଦାହ ସମ୍ପର୍କରେ ଆଲୋଚନା କରିଛନ୍ତି । ଗୃହ ମନ୍ତ୍ରଣାଳୟର ଅଧିକାରୀଗଣ ତଥା ଗୃହମନ୍ତ୍ରୀ ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ସିନ୍ଦେ ପ୍ରଖ୍ୟାତ ସନ୍ଥମାନଙ୍କ ସହ ଆଲୋଚନା କରିଥିଲେ । ଗଣଦାହ କରାଗଲେ ଦେବଭୂମି ଅପବିତ୍ର ହେବ ନାହିଁ ତ ? ତେବେ ସନ୍ଥଗଣ ମତବ୍ୟକ୍ତ କଲେ ଯେ, ପାରମ୍ପରିକ ରୀତିନୀତିରେ କାଠ ଏବଂ ଘିଅଦ୍ୱାରା ଶବଗୁଡ଼ିକୁ ସତ୍କାର କରାଗଲେ ଦେବଭୂମି ଅପବିତ୍ର ହେବ ନାହିଁ । ସନ୍ଥଗଣଠାରୁ ସନ୍ତୋଷଜନକ ଉତ୍ତର ମିଳିବା ପରେ କେନ୍ଦ୍ର ଏବଂ ରାଜ୍ୟ ସରକାର ଗଣଦାହ ସଂସ୍କାରପାଇଁ ଉଦ୍ୟମ ଆରମ୍ଭ କଲେ ।

ହଜାର ବର୍ଷ ପ୍ରାଚୀନ କେଦାରନାଥ ମନ୍ଦିର ପରିସର ଏବଂ ଆଖପାଖରେ ପ୍ରାୟ ଛଅ ଶହ ଶବ ଠାବ କରାଯାଇଛି । କେଦାରଖଣ୍ଡରେ ବିଛାଡ଼ି ହୋଇ ପଡ଼ିଥିବା ଶବଗୁଡ଼ିକୁ ସମ୍ପର୍କୀୟଙ୍କ ଘରକୁ ନ ପଠାଇବାକୁ ରାଜ୍ୟ ସରକାର ନିଷ୍ପତ୍ତି ନେଲେ । ତେଣୁ ଗଣଦାହ ପୂର୍ବରୁ ଶବଗୁଡ଼ିକର ଭିଡ଼ିଓ ତଥା ସ୍ଥିରଚିତ୍ର

ନିଆଗଲା । ଏତଦ୍‌ବ୍ୟତୀତ ଶବଗୁଡ଼ିକରୁ ଡି.ଏନ୍‌.ଏ. ସଂଗ୍ରହ କରାଯାଇ ନାମ, ବୟସ, ଠିକଣା ଇତ୍ୟାଦି ଲେଖି ସଂରକ୍ଷଣ କରାଗଲା । ସମସ୍ତ ଡି.ଏନ୍‌.ଏ. ନମୁନା ଦରକାର ହେଲେ ସେମାନଙ୍କ ପରିବାରକୁ ସମର୍ପି ଦିଆଯିବ । ଗଣଦାହ ପୂର୍ବରୁ ରାଜ୍ୟ ସରକାରଙ୍କ ଚାରିଶ ଜଣିଆ ପୁଲିସ୍‌, ଫରେନ୍‌ସିକ୍‌ ବିଶେଷଜ୍ଞ ଏବଂ ଡାକ୍ତରଦଳଙ୍କୁ କେଦାରନାଥ ଧାମକୁ ପ୍ରେରଣ କରାଯାଇଥିଲା । ପ୍ରାୟ ପନ୍ଦର ଜଣିଆ ଏକ ପୋଲିସ୍‌ ଦଳ କେଦାରନାଥରେ ପହଞ୍ଚି ଶବଗୁଡ଼ିକର ଅଙ୍ଗୁଳି ଚିହ୍ନ, ଭିଡ଼ିଓ ଏବଂ ସ୍ଥିର ଚିତ୍ର ସଂଗ୍ରହ କରିଛନ୍ତି । ଡାକ୍ତର ଦଳ ଶବଗୁଡ଼ିକର ଡି.ଏନ୍‌.ଏ. ସଂଗ୍ରହ କରି ସଂରକ୍ଷଣ କରିଛନ୍ତି । ଏହି ପ୍ରକ୍ରିୟା ବହୁ ସ୍ଥାନରେ କାର୍ଯ୍ୟ କରାଯାଇଥିଲା । ପୋଲିସ୍‌ ଆଇ.ଜି. ଆର୍‌.ଏସ୍‌. ମୀନା ମତବ୍ୟକ୍ତ କଲେ, ଏତେ ସଂଖ୍ୟକ ଶବର ବ୍ୟବଚ୍ଛେଦ ସମ୍ଭବ ନୁହେଁ ।

ଶବଗୁଡ଼ିକ ଗତ ୧୬ ତାରିଖରୁ ବିଭିନ୍ନ ସ୍ଥାନରେ ପଡ଼ିରହି ପଚିବାଦ୍ୱାରା ଦୁର୍ଗନ୍ଧ ହେଲାଣି । ଅନେକ ସ୍ଥାନରେ ଶବ ଏଭଳି ନଷ୍ଟ ହୋଇଛି ଯେ, ତାକୁ ଉଠାଇବା ସମ୍ଭବ ନୁହେଁ । ତେଣୁ ସେହି ସ୍ଥାନରେ ହିଁ ସତ୍କାର କରିବା ଛଡ଼ା ଅନ୍ୟ ଉପାୟ ନାହିଁ । ଅତ୍ୟଧିକ କ୍ଷତିଗ୍ରସ୍ତ ହୋଇଥିବା ରାମବାଡ଼ା ଶବକୁ କୁକୁର, ବିଲୁଆ ଏବଂ ଚିଲ ପ୍ରଭୃତି ଖାଉଥିବା ଭଳି ବିରଳ ତଥା ବୀଭତ୍ସ ଦୃଶ୍ୟ ଦେଖିବାକୁ ମିଳିଛି । ରାମବାଡ଼ାର ଅନେକ ସ୍ଥାନରେ ଶବଗୁଡ଼ିକ ପ୍ରାୟ ୧୦ ଫୁଟରୁ ୩୦ ଫୁଟ ତଳେ ପୋତି ହୋଇଥିବା ଅନୁମାନ କରାଯାଉଛି । ଏଣୁ ମାଟି ତଳୁ ଶବ ଉଦ୍ଧାର କରି ସତ୍କାର କରିବା କାଠିକର ପାଠ ନୁହେଁ କି ?

ଧ୍ୱସ୍ତବିଧ୍ୱସ୍ତ ହୋଇଥିବା ଯାତ୍ରୀନିବାସ, ଧର୍ମଶାଳା, ଦୋକାନ ତଳେ ଶହ ଶହ ଲୋକ ପୋତିହୋଇ ଯାଇଥିବା ସେମାନଙ୍କ ଆତ୍ମୀୟ ସ୍ୱଜନ ଅନୁମାନ କରନ୍ତି । ଦୃଷ୍ଟିଗୋଚର ହେଉଥିବା ଶବଗୁଡ଼ିକୁ ଦାହ ସଂସ୍କାର କରାଗଲା; କିନ୍ତୁ ଯେଉଁ ଶବ ପଟୁମାଟି ତଳେ ପୋତି ହୋଇଛି, ଅଥବା ବଡ଼ ବଡ଼ ଧ୍ୱଂସପ୍ରାପ୍ତ ଭବନ ତଳେ ପୋତିହୋଇଛି, ସେହି ଶବଗୁଡ଼ିକୁ ଉଦ୍ଧାର କରି ସତ୍କାର କରିବା ନିଶ୍ଚିତ ରୂପେ ସମୟସାପେକ୍ଷ ।

ଜଳପ୍ରଳୟ ପରେ ସରକାର କେଦାର ଉପତ୍ୟକାକୁ ସ୍ଥାନୀୟ ବ୍ୟକ୍ତି ତଥା ତୀର୍ଥଯାତ୍ରୀଙ୍କ ପ୍ରବେଶ ଉପରେ କଟକଣା ଜାରି କରିଥିଲେ । ଫଳରେ ସେଠାରେ ଥିବା ଦୋକାନୀ, ହୋଟେଲ୍ କର୍ମଚାରୀ, ଘରମାଲିକଙ୍କ ଆତ୍ମୀୟ ସ୍ୱଜନଗଣ ମଧ୍ୟ ନିଜ ଲୋକଙ୍କ ଦାହ ସଂସ୍କାର ଅଲଗା ଭାବରେ କରିବାକୁ ସୁଯୋଗ ପାଇଲେ ନାହିଁ । ଏପରିକି ଯେଉଁ ଶବକୁ ସଠିକ୍ ଚିହ୍ନଟ କରାଗଲା, ତାହାକୁ ମଧ୍ୟ ଅତ୍ମୀୟସ୍ୱଜନଙ୍କୁ ହସ୍ତାନ୍ତର କରାଯାଇପାରି ନ ଥିଲା ।

ଜ୍ୟୋତିଷ ଶାସ୍ତ୍ର ଗଣନା ଅନୁଯାୟୀ ଜୁନ୍ ୨୭ ତାରିଖଠାରୁ ପଞ୍ଚଗ୍ରହକୂଟ ଆରମ୍ଭ ହେବ । ଜ୍ୟୋତିଷ ଶାସ୍ତ୍ରରେ ଏହି ସମୟକୁ ଅଶୁଭ ବୋଲି ମାନ୍ୟତା ଅଛି । ଏଣୁ ଗଣଦାହ ସଂସ୍କାର ୨୭ ତାରିଖ ପୂର୍ବରୁ ଶେଷ କରିବାକୁ ପୁରୋହିତଗଣ ପରାମର୍ଶ ଦେଲେ । ଫଳସ୍ୱରୂପ ପ୍ରଥମ ଥରପାଇଁ ୨୦୧୩ ମସିହା ଜୁନ୍ ୨୬ ତାରିଖ ଦିନ ଶବଗୁଡ଼ିକୁ ସାମୂହିକ ଦାହ ସଂସ୍କାର କରାଗଲା । ବହୁ କଷ୍ଟରେ କାଠ ଏବଂ ଘିଅ ସଂଗ୍ରହ କରି ଦାହ ସଂସ୍କାର କାର୍ଯ୍ୟ କରାଗଲା ।

ସଂସ୍କାରପାଇଁ କାଠ କାହିଁ ?

ଗଣଦାହ ସଂସ୍କାରପାଇଁ ସେନାବାହିନୀର ଏମ.ଆଇ.-୧୭ ହେଲିକପ୍ଟରଦ୍ୱାରା ଡେରାଡୁନ୍‌ରୁ କେଦାରଧାମକୁ କାଠ ଅଣାଗଲା; କିନ୍ତୁ ସେହି କାଠ ଯଥେଷ୍ଟ ହେଲା ନାହିଁ । କାରଣ ଶବସଂଖ୍ୟା ବହୁ ଅଧିକ ଥିଲା । ପୁନଶ୍ଚ ସ୍ଥାନୀୟ କାଠଗୋଲାରୁ ଦେଢ଼ଶହ କୁଇଣ୍ଟାଲ୍‌ରୁ ଊର୍ଦ୍ଧ୍ୱ କାଠ ସଂଗ୍ରହ କରାଯାଇ ଉଦ୍ଧାର କାର୍ଯ୍ୟ ଏବଂ ରିଲିଫ୍ ସାମଗ୍ରୀ ଗୋଚରକୁ ପଠାଯାଇଛି । ପୁଣି ଗୋଚରଠାରୁ କେଦାରଧାମକୁ ହେଲିକପ୍ଟରଦ୍ୱାରା ପଠାଯିବାକୁ ସ୍ଥିର ହେଲା । ତେବେ ପାଗ ଖରାପ ହେତୁ କାଠ ଏବଂ ଘିଅ କେଦାରଧାମକୁ ପଠାଇବାରେ ସମସ୍ୟା ସୃଷ୍ଟି ହୋଇଛି । ଏଣୁ ଗଣଦାହ ସଂସ୍କାର ବିଳମ୍ୱ ଘଟୁଥିଲା ।

ଡେରାଡୁନ୍‌ରୁ ଆନୀତ ଏବଂ କାଠଗୋଲାରୁ ସଂଗୃହୀତ କାଠ ଏତେ ସଂଖ୍ୟକ ଶବକୁ ଦାହ ସଂସ୍କାରପାଇଁ ଯଥେଷ୍ଟ ନ ହେବାରୁ ଜଳର ପ୍ରଖର

ସ୍ରୋତରେ ଗଛଡାଳ, ଗଣ୍ଡି ଇତ୍ୟାଦି ବୋହି ଆସିଥିବା କାଠ ମଧ୍ୟ ସଂଗ୍ରହ କରାଗଲା । ତଥାପି ସେହି କାଠ ମଧ୍ୟ ନିଅଣ୍ଟ ହେଲା । ଏହି ସମସ୍ୟା ସ୍ୱେଚ୍ଛାସେବୀଙ୍କ ଚିନ୍ତା ବଢ଼ାଇ ଦେଉଥିଲା । ଗଣଦାହ ସଂସ୍କାର ମଧ୍ୟ ଅସମ୍ଭବ ମନେହେଲା । ତେଣୁ କିଛି ସ୍ୱେଚ୍ଛାସେବୀ ଧ୍ୱଂସପ୍ରାପ୍ତ ଭବନଗୁଡ଼ିକରୁ କାଠ ସଂଗ୍ରହ କରି ଦାହ ସଂସ୍କାର କରିବାକୁ ଲାଗିଲେ । ଅନେକ ସମୟରେ ପାଗ ଖରାପ ହେତୁ କେଦାରନାଥ ଘାଟିକୁ ହେଲିକପ୍ଟରଦ୍ୱାରା କାଠ ଏବଂ ଘିଅ ଆସିବା କଷ୍ଟକର ହେଲା । ବେଳେ ବେଳେ କାଠ ଆଣୁଥିବା ହେଲିକପ୍ଟର ଦୁର୍ଘଟଣାଗ୍ରସ୍ତ ହୋଇଯିବା ହେତୁ ଦାହ କାର୍ଯ୍ୟରେ ବାଧା ଆସୁଥିଲା ।

ପୁନଶ୍ଚ ଶଙ୍କରାଚାର୍ଯ୍ୟ ତଥା ପ୍ରଖ୍ୟାତ ସନ୍ଥମାନଙ୍କ ମତରେ ପାରମ୍ପରିକ ରୀତିନୀତି ଅନୁଯାୟୀ କାଠ ଏବଂ ଘିଅଦ୍ୱାରା ଶବ ସତ୍କାର କରାଯିବା ଉଚିତ । କିନ୍ତୁ ଏତେ ସଂଖ୍ୟକ ଶବକୁ ସନାତନ ଧର୍ମର ନୀତି ଅନୁଯାୟୀ ସଂସ୍କାର କରିବାକୁ ଆବଶ୍ୟକ ମୁତାବକ ଘିଅ ଏବଂ ପୁରୋହିତ କେଉଁଠୁ ମିଳିବେ ? ଏଣୁ ସନ୍ଥଗଣ ଗଣଦାହ ସତ୍କାର କରିବାକୁ ଅନୁମତି ପ୍ରଦାନ କଲେ । ଅନ୍ୟ ଉପାୟ ଆଉ କ'ଣ ଥିଲା ଯେ !

ପୁରୋହିତ କାହାନ୍ତି ?

ଦେବଭୂମି ଉତ୍ତରାଖଣ୍ଡରେ ଜଳତାଣ୍ଡବ ହେତୁ ଅନେକ ତୀର୍ଥଯାତ୍ରୀ, ପର୍ଯ୍ୟଟକ ତଥା ସ୍ଥାନୀୟ ବାସିନ୍ଦାଙ୍କ ଅକାଳ ମୃତ୍ୟୁ ଘଟିଛି । ସେମାନଙ୍କ ସଂଖ୍ୟା ଆକଳନ କରିବା ଏକରକମ ଅସମ୍ଭବ । ଆନୁଷଙ୍ଗିକ ତଥ୍ୟରୁ ଜଣାଯାଏ ଯେ, ମୃତ୍ୟୁସଂଖ୍ୟା କୋଡ଼ିଏ ହଜାରରୁ ଊର୍ଦ୍ଧ୍ୱ ହୋଇପାରେ । ଏଣୁ ଏତେ ସଂଖ୍ୟକ ଶବ ସତ୍କାରପାଇଁ ଏତେ ସଂଖ୍ୟାରେ ପୁରୋହିତ କାହୁଁ ମିଳିବେ ? ପୁନଶ୍ଚ ଏକ ତଥ୍ୟ ଅନୁଯାୟୀ କେଦାରଘାଟିରେ ଥିବା ୬୦ଟି ଗ୍ରାମ ବିଷୟରେ କୌଣସି ତଥ୍ୟ ମିଳୁ ନାହିଁ । ସେହି ଗ୍ରାମଗୁଡ଼ିକରେ ମଧ୍ୟ ପୁରୋହିତ ଥିବେ ଅଥଚ ସେମାନଙ୍କର ମଧ୍ୟ କୌଣସି ଖୋଜ ଖବର ମିଳୁ ନାହିଁ ।

ସନାତନ ଧର୍ମର ଶବ ସତ୍କାର ନୀତିନିୟମ ଅନ୍ୟ ଧର୍ମ, ସମ୍ପ୍ରଦାୟଠାରୁ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଭିନ୍ନ । ଏହି ଶବ ସତ୍କାର ପ୍ରକ୍ରିୟା ଖୁବ୍ ଜଟିଳ ଏବଂ ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ । ସଂସ୍କାର ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ କ୍ରିୟାକର୍ମ ଏଗାର ଦିନ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଚାଲେ ଏବଂ ବାର ଦିନରେ ବଂଶଧର ଏବଂ ବନ୍ଧୁବାନ୍ଧବଙ୍କୁ ଏକ ଭୋଜି ଦିଆଯାଏ । ତା'ପରେ ମୃତକ ପରିବାର ଶୁଦ୍ଧ ହୁଅନ୍ତି । ଅନେକ ବିଧିବିଧାନ ସନାତନ ଧର୍ମର ଶବ ସତ୍କାର ସହିତ ଜଡ଼ିତ ଅଛି । ତେଣୁ ସତ୍କାର କାର୍ଯ୍ୟ ରୀତିନୀତି ଅନୁଯାୟୀ କରାଯିବା ବିଧେୟ ।

ପୁନଶ୍ଚ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ସମୟସୀମା ମଧ୍ୟରେ ଶବ ସତ୍କାର କରାଯିବା ଏକାନ୍ତ ଆବଶ୍ୟକ, ନଚେତ୍ ଶବ ଶଢ଼ିଯିବ । ଏଣୁ ଶବ ସତ୍କାର କାର୍ଯ୍ୟକୁ ସୁଚାରୁରୂପେ ସମ୍ପନ୍ନ କରିବାପାଇଁ ଗଣଦାହ ହିଁ ଏକମାତ୍ର ପନ୍ଥା । ଶଙ୍କରାଚାର୍ଯ୍ୟ ସ୍ୱାମୀ ସ୍ୱରୂପାନନ୍ଦଙ୍କ ସମେତ ଅନ୍ୟ ପ୍ରଖ୍ୟାତ ସନ୍ଥଗଣଙ୍କ ପରାମର୍ଶକ୍ରମେ ପାରମ୍ପରିକ ରୀତିନୀତି ଅନୁଯାୟୀ କାଠ ଏବଂ ଘିଅଦ୍ୱାରା ଶବଗୁଡ଼ିକୁ ସଂସ୍କାର କରାଯିବାପାଇଁ ନିଷ୍ପତ୍ତି ନିଆଗଲା । ଅନେକ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଦଶଫୁଟ ବା ତତୋଽଧିକ ଜମି ତଳେ ପୋତି ହୋଇଥିବା ଶବ ସତ୍କାର କଥା ଚିନ୍ତା କରିହେଉନି । ସେହିସବୁ ଶବର କ୍ରିୟାକର୍ମପାଇଁ କେବଳ ବାବା କେଦାରନାଥ ହିଁ ସହାୟ ।

●

ଅନ୍ତିମ କଥା

କେଦାରଘାଟି ଅଞ୍ଚଳରେ ୨୦୧୩ ମସିହା ଜୁନ୍ ୧୫ ତାରିଖଠାରୁ ଜୁନ୍ ୧୮ ତାରିଖ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ମୂଷଳଧାରାରେ ବାଦଲଫଟା ବର୍ଷାର କାରଣ ବୈଜ୍ଞାନିକ, ଭୂତତ୍ତ୍ୱବିତ୍ ଏବଂ ପରିମାପ ବିଜ୍ଞାନ ବିଶେଷଜ୍ଞମାନଙ୍କ ଗବେଷଣାର ବିଷୟବସ୍ତୁ । ପୁନଶ୍ଚ ଗବେଷଣାଲବ୍ଧ ଜ୍ଞାନକୁ ସରକାର, ପ୍ରଶାସନ ତଥା ଜନତା ଗୁରୁତ୍ୱର ସହ ବିଚାର କରିବା ଆବଶ୍ୟକ । ଡକ୍ଟର ସୂର୍ଯ୍ୟପ୍ରକାଶ ଏବଂ ତାଙ୍କ ସହଯୋଗୀ ଗବେଷକଦଳ ମତବ୍ୟକ୍ତ କରନ୍ତି ଯେ, ୨୦୧୩ରେ ଆଗୁଆ ମୌସୁମୀ ଆସି ପ୍ରାୟ ଶତକଡ଼ା ୪୦୦ ଭାଗ ଅଧିକ ବର୍ଷା ହେବା ହେତୁ ଜଳତାଣ୍ଡବ ଘଟିଲା । ଫଳରେ ଅଳକାନନ୍ଦା, ମନ୍ଦାକିନୀ, କାଳୀଗଙ୍ଗା, ଭାଗୀରଥି ଇତ୍ୟାଦି ନଦୀରେ ପ୍ରଚୁର ଜଳ ପ୍ରବାହିତ ହୋଇ ବିପଦ ସୃଷ୍ଟି କଲା । ପୁନଶ୍ଚ ୨୦୧୨-୧୩ରେ ହିମାଳୟ ଉପତ୍ୟକାରେ ପ୍ରବଳ ତୁଷାରପାତ ଘଟିଥିଲା । ଅନ୍ୟ ବର୍ଷ ତୁଳନାରେ ୩ରୁ ୪ ଫୁଟ ଅଧିକ ତୁଷାରପାତ ଘଟିଥିଲା ଏଣୁ ୨୦୧୩ ମସିହାରେ ମେ ଏବଂ ଜୁନ୍ ମାସରେ ଅତ୍ୟଧିକ ତାପମାତ୍ରା ବଢ଼ିବା ହେତୁ ଗ୍ଲାସିୟର୍‌ଗୁଡ଼ିକ ତରଳି ବିଭିନ୍ନ ନଦୀରେ ପ୍ରବଳ ଜଳ ପ୍ରଚଣ୍ଡ ବେଗରେ ପ୍ରବାହିତ ହୋଇ ଧନଜୀବନ ନଷ୍ଟ କଲା ।

ପାଣିପାଗ ବିଶେଷଜ୍ଞ ଦଳ ମଧ୍ୟ ଏହି ଦୁର୍ଘଟଣା ସମ୍ପର୍କରେ କୌଣସି ଆଗୁଆ ସୂଚନା ଘୋଷଣା କଲେ ନାହିଁ । କ୍ରମାଗତ ବର୍ଷା ସତ୍ତ୍ୱେ, ପୂର୍ବ ଅଭିଜ୍ଞତାକୁ ଭିତ୍ତି କରି ପ୍ରଶାସନ ଯାତ୍ରୀମାନଙ୍କୁ ଚାରିଧାମ ଯାତ୍ରାରୁ ନିବୃତ୍ତ କଲେ ନାହିଁ । ପ୍ରଶାସନ ଯଦି ସତର୍କ ସୂଚନା ଜାରି କରିଥାଆନ୍ତେ, ତେବେ ମୃତ୍ୟୁସଂଖ୍ୟା ଏତେ ଅଧିକ ହୋଇ ନ ଥାଆନ୍ତା । ପୁନଶ୍ଚ ପରିମାପ ବିଜ୍ଞାନ ବିଶେଷଜ୍ଞ (Meteorological) ବିଭାଗ ମଧ୍ୟ କୌଣସି ସତର୍କ ସୂଚନା ଜାରି କରି ନ ଥିଲା । ଯଦି କୌଣସି ସୂତ୍ରରୁ ଆଗୁଆ ସତର୍କ ସୂଚନା ମିଳିଥାଆନ୍ତା, ତେବେ ଏତେ ପରିମାଣରେ ଧନଜୀବନ ନଷ୍ଟ ହୋଇ ନ ଥାଆନ୍ତା । ବିଭିନ୍ନ

ଅନୁଷ୍ଠାନ, ବିଭାଗ କ୍ଷୟକ୍ଷତିକୁ ଆକଳନ କରିଛନ୍ତି, ଯଦିଓ ପ୍ରାକୃତିକ ବିପର୍ଯ୍ୟୟ କ୍ଷତିକୁ ଆକଳନ କରିବା ଏତେ ସହଜ ନୁହେଁ । ପରିବେଶବିତ୍ ଚନ୍ଦ୍ରପ୍ରକାଶ କଲା କ୍ଷୟକ୍ଷତିର ଆକଳନ କରି କହନ୍ତି, "ରାସ୍ତା ଏବଂ ପୋଲର କ୍ଷୟକ୍ଷତି ପ୍ରାୟ ୨୮୫ ମିଲିୟନ୍ ଡଲାର, ବିଦ୍ୟୁତ୍ ପ୍ରକଳ୍ପର କ୍ଷୟକ୍ଷତି ୩୦ ମିଲିୟନ୍ ଡଲାର ଏବଂ ରାଜ୍ୟ ପର୍ଯ୍ୟଟନ ବିଭାଗର କ୍ଷୟକ୍ଷତି ପ୍ରାୟ ୧୯୫ ମିଲିୟନ୍ ଡଲାର ।" ଏକ ସମୟରେ ଏତେ ପରିମାଣର କ୍ଷୟକ୍ଷତି ରାଜ୍ୟର ଅର୍ଥନୀତି ଭାରସାମ୍ୟ ନଷ୍ଟ କରିବାକୁ ଯଥେଷ୍ଟ ।

ଉତ୍ତରାଖଣ୍ଡ ରାଜ୍ୟର କୋଣ ଅନୁକୋଣରେ ବହୁ ସଂଖ୍ୟାରେ ଜଳବିଦ୍ୟୁତ୍ ପ୍ରକଳ୍ପ ପ୍ରକୃତିମାତାଙ୍କୁ ଆଘାତ କରି ସୃଷ୍ଟି କରାଯାଇଛି । ସମ୍ପ୍ରତି ବିଦ୍ୟୁତ୍ ଶକ୍ତି ପ୍ରତ୍ୟେକ ସହର ଏବଂ ଗ୍ରାମପାଇଁ ଅପରିହାର୍ଯ୍ୟ । ଜନ ସାମଜର ବିକାଶପାଇଁ ମଧ୍ୟ ବିଦ୍ୟୁତ୍‌ଶକ୍ତି ନିହାତି ଆବଶ୍ୟକ । ଏଣୁ ପରିବେଶକୁ ସନ୍ତୁଳିତ ରଖି, ନଦୀ, ଜଙ୍ଗଲ ଏବଂ ପର୍ବତକୁ ନଷ୍ଟ ନ କରି ଯଦି ବିକାଶ କରାଯାଇପାରନ୍ତା, ତେବେ ପ୍ରକୃତିମାତା ଶାନ୍ତି ପାଆନ୍ତା ଏବଂ ଜନତା ମଧ୍ୟ ସୁଖଶାନ୍ତିରେ ଜୀବନ ଅତିବାହିତ କରନ୍ତେ । କିନ୍ତୁ ଉତ୍ତରାଖଣ୍ଡରେ ପରିସ୍ଥିତି ଭିନ୍ନ ପ୍ରକାର । ଏଠାରେ ବିଦ୍ୟୁତ୍ ପ୍ରକଳ୍ପ ହେଉ, ଅନ୍ୟ କୌଣସି ଉନ୍ନତିମୂଳକ ଯୋଜନା, ସ୍ଥାନୀୟ ଲୋକଙ୍କ ମତାମତ ନିଆଯାଏ ନାହିଁ । ଅନେକ ସମୟରେ ଜଳବିଦ୍ୟୁତ୍ ପ୍ରକଳ୍ପ କମ୍ପାନୀଗୁଡ଼ିକ ସଠିକ୍ Environment Impact Assessment (EIA) ସଂଗ୍ରହ ନ କରି ପ୍ରକଳ୍ପ ରିପୋର୍ଟ ଅଫିସ୍‌ରେ ଦାଖଲ କରିଦିଅନ୍ତି । କେବେ କେବେ ଯଦି EIA ସଭା କରନ୍ତି, ତଥାପି ଉପଲବ୍ଧ ତଥ୍ୟକୁ ଇଚ୍ଛା ମୁତାବକ ପ୍ରକଳ୍ପକୁ ସୁହାଇଲା ଭଳି ତିଆରି କରି ଦାଖଲ କରନ୍ତି । ପୁନଶ୍ଚ ଏହି କମ୍ପାନୀଗୁଡ଼ିକ Social Impact Assement (SIA) ଦାଖଲ କଲାବେଳେ ମଧ୍ୟ ସଂଗୃହୀତ ତଥ୍ୟକୁ ସୁହାଇଲା ଭଳି ପ୍ରସ୍ତୁତ କରି ଅଫିସ୍‌ରେ ଦାଖଲ କରନ୍ତି । କମ୍ପାନୀଗୁଡ଼ିକ ତ ଆଶାତୀତ ଲାଭ ପାଆନ୍ତି; କିନ୍ତୁ ସ୍ଥାନୀୟ ଜନତା ସମସ୍ତ କଷ୍ଟ ଯନ୍ତ୍ରଣା ଭୋଗ କରନ୍ତି ।

ବୃହତ୍ ଜଳବିଦ୍ୟୁତ୍ ପ୍ରକଳ୍ପଗୁଡ଼ିକ ପରିବେଶପାଇଁ ବିପଦ ସୃଷ୍ଟି କରୁଥିବାବେଳେ କ୍ଷୁଦ୍ର ପ୍ରକଳ୍ପଗୁଡ଼ିକର ବିଶେଷ ପ୍ରଭାବ ନାହିଁ । ବିଶେଷକରି ଯେଉଁ ପ୍ରକଳ୍ପ

ଦୁଇ ମେଗାୱାଟ୍ ବିଦ୍ୟୁତ୍ ଉତ୍ପାଦନ କରେ, ସେହି ପ୍ରକଳ୍ପଗୁଡ଼ିକର ପରିବେଶ ଉପରେ ପ୍ରାୟ ପ୍ରଭାବ ନାହିଁ । ବିଶେଷଜ୍ଞଙ୍କ ମତରେ ଦୁଇଟି ଜଳବିଦ୍ୟୁତ୍ ପ୍ରକଳ୍ପ ମଧ୍ୟରେ ଅତି କମ୍‌ରେ ୫ କିଲୋମିଟର ଦୂରତା ରହିବା ଆବଶ୍ୟକ । ବର୍ଷାକାଳରେ ନଦୀରେ ଅତିକମ୍‌ରେ ଶତକଡ଼ା ୩୦ ଭାଗ ଜଳ ବିନା ବାଧାବିଘ୍ନରେ ବୋହିବା ଆବଶ୍ୟକ ଏବଂ ଅନ୍ୟ ସମୟରେ ଶତକଡ଼ା ୫୦ ଭାଗ ଜଳ ନଦୀରେ ପ୍ରବାହିତ ହେଲେ ନଦୀ ବଞ୍ଚି ରହିବ ।

ସମ୍ପ୍ରତି କୃଷି, କଳକାରଖାନା, ସହରାଞ୍ଚଳ ଏବଂ ଗ୍ରାମାଞ୍ଚଳରେ ମଧ୍ୟ ବିଦ୍ୟୁତ୍ ଶକ୍ତି ଆବଶ୍ୟକ । ବିଦ୍ୟୁତ୍ ଶକ୍ତି ବିନା କୌଣସି କାର୍ଯ୍ୟ ସମ୍ଭବ ନୁହେଁ । ଏଣୁ ବୈଜ୍ଞାନିକମାନେ ଜଳବିଦ୍ୟୁତ୍‌ର ବିକଳ୍ପ ସୌରଶକ୍ତିକୁ ଉଦ୍ଭାବନ କରିଛନ୍ତି । ଉତ୍ତରାଖଣ୍ଡ ରାଜ୍ୟରେ ସୌରକିରଣ ପ୍ରଚୁର ପରିମାଣରେ ଉପଲବ୍ଧ । ସେହି ସୌରଶକ୍ତିକୁ ସଂଗ୍ରହ କରି ଠିକ୍ ଭାବରେ ଉପଯୋଗ କଲେ ଆମର ଶକ୍ତିର ଅଭାବ ରହିବ ନାହିଁ । ଉତ୍ତରାଖଣ୍ଡରେ ୨୦୧୯ ମସିହାରେ ପାଞ୍ଚ ଶହ ମେଗାୱାଟ୍‌ର ଏକ ସୌରଶକ୍ତି ପ୍ରକଳ୍ପ ପ୍ରତିଷ୍ଠା କରାଯାଇଛି । ଅକ୍ଷୟ ଉର୍ଜାପାଇଁ ଅନେକ ଉପାୟ ଅଛି, ଯଥା – ଚିନି କାରଖାନାରୁ ନିର୍ଗତ ଆଖୁ ଅବଶେଷ, ଶୁଖିଲା ପାଇନ୍ ପତ୍ର ତଥା ଶୁଖିଲା ନଡ଼ା ଇତ୍ୟାଦିକୁ ବ୍ୟବହାର କରି ଅତିକମ୍‌ରେ ତିନି ଶହ ମେଗାୱାଟ୍‌ର ଏକ କ୍ଷୁଦ୍ର ପ୍ରକଳ୍ପ ମଧ୍ୟ ହୋଇପାରିବ । ବିଦ୍ୟୁତ୍ ଶକ୍ତି ଉତ୍ପାଦନର ଏକ ବିକଳ୍ପ ପନ୍ଥା ପ୍ରୟୋଗ କଲେ ଆମ ଜଙ୍ଗଲ, ପର୍ବତ ଏବଂ ନଦୀ ଉପରେ ଚାପ କମିପାରନ୍ତା । ଫଳରେ ପରିବେଶ ସନ୍ତୁଳିତ ରହନ୍ତା ଏବଂ ମାନବ ସମାଜ ଶାନ୍ତିରେ ବସବାସ କରନ୍ତେ ।

ବିକାଶକୁ ଗତିଶୀଳ କରିବାକୁ ହେଲେ ରାସ୍ତା ନିର୍ମାଣ ହିଁ ଏକମାତ୍ର ପନ୍ଥା । ପାର୍ବତ୍ୟ ଅଞ୍ଚଳପାଇଁ ମଧ୍ୟ ଏହା ପ୍ରଯୁଜ୍ୟ । ଗ୍ରାମାଞ୍ଚଳରେ ବାସ କରୁଥିବା ଜନତା, ବିଦ୍ୟାଳୟ, ମହାବିଦ୍ୟାଳୟ, ହାଟବଜାର, ହସ୍ପିଟାଲ୍‌କୁ ଯିବାପାଇଁ ରାସ୍ତାଘାଟର ଏକାନ୍ତ ଆବଶ୍ୟକ । ଅନେକ ସମୟରେ ରାସ୍ତା ନିର୍ମାଣ ଅବୈଜ୍ଞାନିକ ପଦ୍ଧତିରେ, ଦାୟିତ୍ୱହୀନ ଭାବେ ଏବଂ ବିନା ଯୋଜନାରେ ହୋଇଥାଏ । ରାସ୍ତାପାଇଁ ଭଙ୍ଗାଯାଇଥିବା ପର୍ବତ ଭଗ୍ନାବଶେଷକୁ ନଦୀ କଡ଼ରେ

ଅବହେଳିତ ଭାବରେ ଫୋପାଡ଼ି ଦିଆଯାଏ । ଜଙ୍ଗଲ କାଟିବାଦ୍ୱାରା ଭୂସ୍ଖଳନ ମଧ୍ୟ ହୋଇଥାଏ । ଅବୈଜ୍ଞାନିକ ତଥା ଯୋଜନାହୀନ ଭାବେ ରାସ୍ତା ନିର୍ମାଣ କରି ଧୂର୍ତ୍ତ ରାଜନେତାଗଣ ବାହାଦୁରି ନେବା ସହିତ ନିଜର ଭୋଟ ବ୍ୟାଙ୍କ୍‌କୁ ସୁରକ୍ଷିତ ରଖନ୍ତି । ଜନତାଙ୍କ ଦୁଃଖକଷ୍ଟର ବିନିମୟରେ କମ୍ପାନୀ ତଥା ରାଜନେତାଗଣ ଲାଭ ପାଆନ୍ତି; କିନ୍ତୁ ଦୁର୍ଘଟଣାରେ ଧନଜୀବନ କ୍ଷତି ହେବା ପରେ ସରକାର, ପ୍ରଶାସନ, ଏନ୍.ଜି.ଓ. ଇତ୍ୟାଦି ସାହାଯ୍ୟ କରିବାକୁ ପ୍ରସ୍ତୁତ ହୋଇଯାଆନ୍ତି । ସେମାନେ ପ୍ରଥମେ ଗାତକୁ ଠେଲି ଦିଅନ୍ତି ଏବଂ ପରେ କୁମ୍ଭୀର କାନ୍ଦଣା କାନ୍ଦନ୍ତି ।

ଦେବଭୂମିରେ ୨୦୧୩ ମସିହାରେ ଜଳ ପ୍ରଳୟ ପରେ ମୃତାହତଙ୍କ ସଂଖ୍ୟା ସଠିକ୍ ନିରୂପଣ କରିହେଲା ନାହିଁ । କାରଣ ଯାତ୍ରୀ ତଥା ପର୍ଯ୍ୟଟକମାନଙ୍କ କୌଣସି ତାଲିକା ଯାତ୍ରା ପୂର୍ବରୁ ସଂଗୃହୀତ ହୋଇ ନ ଥିଲା । ତେଣୁ ଭବିଷ୍ୟତରେ ଯେଉଁ ଯାତ୍ରୀ ତଥା ପର୍ଯ୍ୟଟକବୃନ୍ଦ ଚାରିଧାମ ଯାତ୍ରାରେ ଯିବେ, ସେମାନଙ୍କ ନିମ୍ନୋକ୍ତ ତଥ୍ୟ ସଂଗ୍ରହ କରାଯିବା ନିହାତି ଆବଶ୍ୟକ ।

୧) ପ୍ରତ୍ୟେକ ତୀର୍ଥଯାତ୍ରୀ ତଥା ପର୍ଯ୍ୟଟକଙ୍କ ନାମ, ପିତାଙ୍କ ନାମ, ବୟସ, ଉଚ୍ଚତା, ଲିଙ୍ଗ, ବ୍ଲଡ୍‌ଗ୍ରୁପ୍, ସ୍ଥାୟୀ ଠିକଣା, ତଥା ଦୂରଭାଷ ଇତ୍ୟାଦିର ତଥ୍ୟ ସଂଗ୍ରହ କରାଯିବା ଉଚିତ ।

୨) ପ୍ରତ୍ୟେକ ଯାତ୍ରୀଙ୍କୁ ଏକ ପରିଚୟ ପତ୍ର ମଧ୍ୟ ଦେବା ଆବଶ୍ୟକ ।

୩) ଏହି ପଞ୍ଜୀକରଣ କାର୍ଯ୍ୟପାଇଁ ହରିଦ୍ୱାରରେ ଏକ କାର୍ଯ୍ୟାଳୟ ସ୍ଥାପନ ହେବା ଆବଶ୍ୟକ ।

୪) ସମସ୍ତ ତଥ୍ୟ ପଞ୍ଜୀକରଣପାଇଁ ପ୍ରତ୍ୟେକ ଯାତ୍ରୀଙ୍କଠାରୁ ସାମାନ୍ୟ ଶୁଳ୍କ ମଧ୍ୟ ଆଦାୟ ହେବା ଆବଶ୍ୟକ । ପ୍ରତ୍ୟେକ କାର୍, ଯାତ୍ରୀବାହୀ କାର୍ ତଥା ବସ୍‌ମାନଙ୍କଠାରୁ ମଧ୍ୟ ଶୁଳ୍କ ଆଦାୟ କରି ରସିଦ୍ ଦେବା ଆବଶ୍ୟକ ।

୫) ଋଷିକେଶ ସହରର ଶେଷ ଭାଗରେ ଏକ ଚେକ୍‌ଗେଟ୍ ରହିବା ଆବଶ୍ୟକ । ସେଠାରେ ବସ୍, କାର୍, ମୋଟର ସାଇକେଲ୍ ଇତ୍ୟାଦିକୁ

ପ୍ରତ୍ୟେକ ଯାତ୍ରୀଙ୍କ ପରିଚୟ ପତ୍ର ଯାଞ୍ଚ୍ କରାଯିବା ଆବଶ୍ୟକ । ସେହି ସ୍ଥାନରେ ଏକ ଥାନା ପ୍ରତିଷ୍ଠା କରି ପର୍ଯ୍ୟାପ୍ତ ପୋଲିସ୍ କର୍ମୀଙ୍କୁ ନିଯୁକ୍ତି ଦେବା ଆବଶ୍ୟକ ।

୬) ରୁଦ୍ରପ୍ରୟାଗଠାରେ ଅନ୍ୟ ଏକ ଚେକ୍‌ଗେଟ୍ ସ୍ଥାପନ କରି କେଉଁ ଯାତ୍ରୀଗଣ କେଦାରନାଥ ଦିଗକୁ ଗଲେ ଏବଂ କେଉଁ ଯାତ୍ରୀଗଣ ବଦ୍ରିନାଥ ଦିଗକୁ ଗଲେ, ତା'ର ମଧ୍ୟ ତାଲିକା ରଖାଯିବା ଆବଶ୍ୟକ । ସେଠାରେ ମଧ୍ୟ ଏକ ପୋଲିସ୍ ଥାନା ପ୍ରତିଷ୍ଠା କରାଯିବା ଆବଶ୍ୟକ ।

୭) ପ୍ରତ୍ୟେକ ଦେବସ୍ଥାନରେ ଯାତ୍ରୀମାନଙ୍କ ପରିଚୟ ପତ୍ର ଯାଞ୍ଚ୍ ହେବା ଆବଶ୍ୟକ ।

୮) ତୀର୍ଥଯାତ୍ରୀମାନଙ୍କ ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟସେବାପାଇଁ ଋଷିକେଶ, ରୁଦ୍ରପ୍ରୟାଗ, ଯୋଶୀମଠଠାରେ ଏକ ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟକେନ୍ଦ୍ର ମଧ୍ୟ ପ୍ରତିଷ୍ଠା କରାଯିବା ଆବଶ୍ୟକ ।

୨୦୧୩ ମସିହା ଜୁନ୍ ମାସରେ ଦେବଭୂମିରେ ଯେଉଁ ଜଳତାଣ୍ଡବ ଘଟିବା ପରେ ଛୋଟ ଚାରିଧାମ ଯାତ୍ରା ସକାଶେ କମ୍ପ୍ୟୁଟର ମାଧ୍ୟମରେ ପଞ୍ଜୀକରଣ ବ୍ୟବସ୍ଥା କରାଗଲା, ଅନେକ ସମୟରେ କମ୍ପ୍ୟୁଟରରେ ଯାନ୍ତ୍ରିକ ତ୍ରୁଟି ଯୋଗୁଁ ପଞ୍ଜୀକରଣ ସମ୍ଭବ ହୁଏ ନାହିଁ । ଜାନୁୟାରୀ ମାସର ଅନ୍ତିମ ସପ୍ତାହରୁ ପଞ୍ଜୀକରଣ ବ୍ୟବସ୍ଥା ଆରମ୍ଭ ହୋଇ ନଭେମ୍ବର ମାସ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଚାଲୁ ରହିବ । କାରଣ ପ୍ରବଳ ତୁଷାରପାତ ହେତୁ ଦୀପାବଳି ଅମାବାସ୍ୟାଠାରୁ ଛୋଟ ଚାରିଧାମର ପ୍ରାୟ ସମସ୍ତ ମନ୍ଦିରର ଦ୍ୱାର ବନ୍ଦ୍ ହୋଇଯାଏ ଏବଂ ବୈଶାଖ ମାସ ଅକ୍ଷୟ ତୃତୀୟା ଦିନ ମନ୍ଦିର ଦ୍ୱାର ପୁନଶ୍ଚ ଖୋଲାଯାଏ ଏବଂ ପୂଜାର୍ଚ୍ଚନା ଆରମ୍ଭ ହୁଏ ।

କମ୍ପ୍ୟୁଟରରେ ପଞ୍ଜୀକରଣ ସୁବିଧା ହେଲେ ମଧ୍ୟ ସମସ୍ତ ଯାତ୍ରୀ ଏହି ସୁବିଧାର ସୁଯୋଗ ନେଇପାରିବେ ନାହିଁ । ପୁନଶ୍ଚ କମ୍ପ୍ୟୁଟରରେ ଭାଇରସ୍ ଯୋଗୁଁ ସମସ୍ତ ତଥ୍ୟ ନଷ୍ଟ ହେବା ଆଶଙ୍କା ରହିଛି । ବିଦ୍ୟୁତ୍ ସରବରାହ ନ ଥିଲେ କମ୍ପ୍ୟୁଟର୍ ପଞ୍ଜୀକରଣ ସମ୍ଭବ ନୁହେଁ । ଏଣୁ କାର୍ଯ୍ୟରେ ବିଳମ୍ବ ଘଟିବ ।

ଏହି ଦୃଷ୍ଟିକୋଣରୁ କମ୍ପ୍ୟୁଟର ସହିତ ନିୟମ ପୁସ୍ତିକାଦ୍ୱାରା ପଞ୍ଜୀକରଣ କରିବା ମଧ୍ୟ ଆବଶ୍ୟକ ।

ସମ୍ପ୍ରତି ଦେଶର ପ୍ରତ୍ୟେକ ସ୍ତରରେ ବିକାଶ ହେବା ଜରୁରୀ । ଏଣୁ ଦେବଭୂମିରେ ପରିବେଶକୁ ଆଘାତ ନ କରି ବିକାଶ କରାଯିବା ଉଚିତ । ଫଳରେ ଉତ୍ତରାଖଣ୍ଡର ବିକାଶ ହେବା ସହିତ ଜନତାର ମୁଣ୍ଡପିଛା ଆୟ ମଧ୍ୟ ବଢ଼ିବ । କେବଳ ଜଳବିଦ୍ୟୁତ୍ ପ୍ରକଳ୍ପ ନୁହେଁ, ରାସ୍ତାଘାଟ, କ୍ଷୁଦ୍ର କାରଖାନା ସହିତ କୃଷିକାର୍ଯ୍ୟର ମଧ୍ୟ ଉନ୍ନତୀକରଣ ଆବଶ୍ୟକ । ଶକ୍ତି ଉତ୍ପାଦନ କ୍ଷେତ୍ରରେ ସୌରଶକ୍ତିକୁ ଅଧିକ ଗୁରୁତ୍ୱ ଦେବା ଦରକାର । ସରକାର, ପ୍ରଶାସନ ତଥା ଯୋଜନା ଅଧିକାରୀବୃନ୍ଦ ପ୍ରକୃତିମାତା ଯେମିତି ଲୁହ ନ ଝରାନ୍ତି, ସେଥିପ୍ରତି ଦୃଷ୍ଟିଦେବା ଆବଶ୍ୟକ । ଏଣୁ ପ୍ରକୃତ ବିକାଶପାଇଁ ଏକ ଉତ୍ସର୍ଗୀକୃତ ସରକାର, ସଚ୍ଚୋଟ ପ୍ରଶାସନ ଏବଂ ଜାଗ୍ରତ ଜନତାଙ୍କ ଆବଶ୍ୟକ ।

●

ଅନ୍ତହୀନ କଥା

ଦେବଭୂମିରେ ଭୂସ୍ଖଳନ, ଭୂମିକମ୍ପ, ଜଳତାଣ୍ଡବ ଏବଂ ଭୂମି ଦବିବା କିଛି ନୂଆ ଘଟଣା ନୁହେଁ । ଏହି କାହାଣୀର ଆଦି ନାହିଁ କିମ୍ବା ଅନ୍ତ ନାହିଁ । ଏଠି ଦୁର୍ବିପାକମାନ ଘଟୁଛି ଏବଂ ଚାଲିଥିବ । ଏହି ଦୁର୍ବିପାକ ଅନ୍ତହୀନ ଏବଂ ତତ୍‌ସଂଲଗ୍ନ ବ୍ୟଥା ମଧ୍ୟ ଅନ୍ତହୀନ । ଗତ ୨୦୨୩ ମସିହା ଜାନୁୟାରୀ ୮ ତାରିଖରେ ଜଣାପଡ଼ିଲା ଯେ, ଯୋଶୀମଠ ସହର ଦବିବାକୁ ଲାଗିଛି । ଏହି ଆକସ୍ମିକ ଘଟଣା ସହରର ଜନମାନସକୁ ଯନ୍ତ୍ରଣା ଜର୍ଜରିତ କରିଦେଲା । ଗତ ଜୁନ୍ ୨୦୧୩ ମସିହାର ଜଳତାଣ୍ଡବ ଘଟଣା ପୂର୍ଣ୍ଣମାତ୍ରାରେ ମନରୁ ପାସୋର ଯିବା ପୂର୍ବରୁ ଏହି ନୂତନ ଘଟଣା ଯୋଶୀମଠ ସହର ବାସିନ୍ଦାଙ୍କ ମନରେ ଭୟ ସଞ୍ଚାର କରିଦେଲା । ଚମୌଲି ଜିଲ୍ଲାସ୍ଥିତ ଯୋଶୀମଠ ସହର ଦବୁଥିବାବେଳେ ଏହା ଦିନକୁ ଦିନ ଜଟିଳ ହେବାରେ ଲାଗିଛି ।

ଯୋଶୀମଠ ସହର ସମୁଦ୍ର ପତନଠାରୁ ୧,୮୯୦ ମିଟର ଉଚ୍ଚରେ ଅବସ୍ଥିତ । ବଦ୍ରିନାଥ ଧାମ ଯିବା ରାସ୍ତାରେ ଏହି ସହର ଏକ ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ଏବଂ ମୁଖ୍ୟ ସ୍ଥାନ । ଏହି ସ୍ଥାନରୁ ବଦ୍ରିନାଥଙ୍କ ଆସ୍ଥାନ ପ୍ରାୟ ୪୮ କିଲୋମିଟର ଦୂର । ଆଚାର୍ଯ୍ୟ ଶଙ୍କର ସନାତନ ଧର୍ମର ସୁରକ୍ଷା ଏବଂ ତତ୍‌ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ ସାଙ୍ଗଠନିକ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମକୁ ଗଢ଼ିତୋଳିବାକୁ, ଭାରତବର୍ଷର ଚତୁର୍ଦ୍ଦିଗରେ ଚାରୋଟି ପୀଠ ପ୍ରତିଷ୍ଠା କରିଥିଲେ । ସେହି ଚାରୋଟି ପୀଠ ମଧ୍ୟରୁ ଜ୍ୟୋତିପୀଠ ବା ଯୋଶୀମଠ ଅନ୍ୟତମ । ୨୦୧୧ ମସିହା ଜନଗଣନା ଅନୁସାରେ ଏହି ସହରର ମୋଟ ଜନସଂଖ୍ୟା ୧୬,୭୦୯ ଥିବାବେଳେ ମୋଟ ପୁରୁଷଙ୍କ ସଂଖ୍ୟା ୯,୯୮୮ ଏବଂ ମହିଳାଙ୍କ ସଂଖ୍ୟା ୬,୭୨୧ ଅଟେ । ପୁନଶ୍ଚ ସହର ଲିଙ୍ଗାନୁପାତ ୬୭୩ ଏବଂ ସାକ୍ଷରତା ହାର ଶତକଡ଼ା ୯୧.୩ ଭାଗ । ସହରର ମୋଟ୍ କ୍ଷେତ୍ରଫଳ ୨.୫ ବର୍ଗ କିଲୋମିଟର ଥିବାବେଳେ ବାସଗୃହ ସଂଖ୍ୟା ଥିଲା ୨,୫୦୦ ମାତ୍ର ।

ଯୋଶୀମଠ ସହର ଦବୁଥିବା ହେତୁ ଏହା ଦିନକୁ ଦିନ ଜଟିଳ ପରିସ୍ଥିତି ସୃଷ୍ଟି କରୁଛି । ସହରର ଅଧିକରୁ ଅଧିକ ରାସ୍ତାଘାଟ, ଘରଦ୍ୱାର, ବୃହତ୍ ଅଟ୍ଟାଳିକା ଫାଟିବା ସହିତ ବିପଦସଙ୍କୁଳ ହେବାରେ ଲାଗିଛି । ସମଗ୍ର ସହରକୁ ଦବିବା ଅଞ୍ଚଳ (Sinking Zone) ଘୋଷଣା କରାଯାଇଛି । ବିପଦସଙ୍କୁଳ ଅଞ୍ଚଳ ଜନତାଙ୍କୁ ବିଭିନ୍ନ ଆଶ୍ରୟସ୍ଥଳକୁ ସ୍ଥାନାନ୍ତର କରାଯିବାପାଇଁ ଚେଷ୍ଟା ଚାଲିଛି । ଚମୌଲି ଜିଲ୍ଲାପାଳ ହିମାଂଶୁ ଖୁରାନା, ଲୋକଙ୍କୁ ଘରଦ୍ୱାର ଛାଡ଼ି, ଆଶ୍ରୟସ୍ଥଳକୁ ଯିବାକୁ ନିବେଦନ କରିଛନ୍ତି । ଜିଲ୍ଲା ପ୍ରଶାସନ ଜନତାଙ୍କୁ ସ୍ଥାନାନ୍ତର ବ୍ୟବସ୍ଥା କରିବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରୁଛନ୍ତି । ଉଦ୍ଧାର କାର୍ଯ୍ୟ ନିମନ୍ତେ ଏନ୍.ଡି.ଆର୍.ଏଫ୍. ଏବଂ ଏସ୍.ଡି.ଆର୍.ଏଫ୍. ବାହିନୀଙ୍କୁ ସହରର ଶାନ୍ତିଶୃଙ୍ଖଳା ରକ୍ଷାପାଇଁ ମୁତୟନ କରାଯାଇଛି । ବର୍ତ୍ତମାନ ପ୍ରାୟ ପାଞ୍ଚ ହଜାର ଲୋକ ଆତଙ୍କିତ ଅବସ୍ଥାରେ ଅଛନ୍ତି । ଯୋଶୀମଠ ସହରରେ ୭୨୩ରୁ ଊର୍ଦ୍ଧ୍ୱ କୋଠା ଫାଟିବା ଆକଳନ କରାଯାଇଛି । ଏଥିସହିତ ବିଭିନ୍ନ ସ୍ଥାନରେ ରାସ୍ତାଘାଟ ଫାଟିଯାଇଛି । ସମ୍ଭାବ୍ୟ ବୃହତ୍ ଅଘଟଣକୁ ଦୃଷ୍ଟିରେ ରଖି ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ ପୁଷ୍କର ସିଂ ଧାମି ୬୦୦ ପରିବାରକୁ ତୁରନ୍ତ ସ୍ଥାନାନ୍ତର କରିବାକୁ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ଦେଇଛନ୍ତି ।

(ଭୂମି ଦବିବା ହେତୁ ଯୋଶୀମଠ ଅଞ୍ଚଳରେ
ଏକ ଖେଳପଡ଼ିଆରେ ଭୟଙ୍କର ଫାଟ ।)

(ଯୋଶୀମଠଠାରେ ଏକ ପକ୍କାରାସ୍ତାର ଶୋଚନୀୟ ଅବସ୍ଥା ।)

(ଭୂମି ଦବିବା ହେତୁ ଯୋଶୀମଠର ଏକ ବାସଗୃହର ଅବସ୍ଥା ।)

(ଯୋଶୀମଠଠାରେ କାନ୍ଥରେ ବିରାଟ ଫାଟ ଦେଖି ମର୍ମାହତ ଗୃହକର୍ତ୍ତା ।)

ବୈଜ୍ଞାନିକଙ୍କ ମତରେ ଯୋଶୀମଠ ଭୂପୃଷ୍ଠରେ ଯେଉଁ ଫାଟ ଦେଖାଯାଇଛି, ତାହା ବହୁବର୍ଷ ପୁରୁଣା । କିନ୍ତୁ ସେତେବେଳେ ଫାଟର ସଂଖ୍ୟା ଏବଂ ଆକାର ଦୃଷ୍ଟି ଆକର୍ଷଣ କରି ନ ଥିଲା । ଏଣୁ ଗୁରୁତ୍ୱ ଦିଆଯାଇ ନ ଥିଲା । ପୁନଶ୍ଚ ଯୋଶୀମଠରେ ଥିବା ଘରଦ୍ୱାର ଏବଂ ରାସ୍ତାଘାଟରେ ୧୩ ବର୍ଷ ତଳେ ମଧ୍ୟ ଫାଟ ସୃଷ୍ଟି ହୋଇଥିଲା । ତେବେ ସାମ୍ପ୍ରତିକ ସ୍ଥିତି ଏତେ ଗମ୍ଭୀର କେମିତି ହେଲା, ତାହାହିଁ ପ୍ରଶ୍ନବାଚୀ ସୃଷ୍ଟି କରିଛି । ବୈଜ୍ଞାନିକ, ଭୂତତ୍ତ୍ୱବିତ୍ ଏବଂ ପରିବେଶବିତ୍‌ମାନେ ଯୋଶୀମଠ ଦବିବା ନେଇ ବିଭିନ୍ନ ମତବ୍ୟକ୍ତ କରନ୍ତି । ନିମ୍ନରେ ସେସବୁ କାରଣକୁ ଆଲୋଚନା କରିବା ।

ଏକ ତଥ୍ୟ ଅନୁଯାୟୀ ଯୋଶୀମଠ ସହର ଭୂମିତଳେ ବହୁବର୍ଷ ପୂର୍ବେ ଗୋଟିଏ ବୃହତାକାର ଗ୍ଲେସିୟର୍ ଥିଲା । କାଳକ୍ରମେ ଗ୍ଲେସିୟର୍ ଉପରେ ଲକ୍ଷ ଲକ୍ଷ ଟନ୍ ଓଜନର ପଥର ଏବଂ ମାଟି ଜମିଯିବା ପରେ ସେଠାରେ ବସତି ସ୍ଥାପନ ଆରମ୍ଭ ହୋଇଥିଲା । ୱାଡ଼ିଆ ଇନ୍‌ଷ୍ଟିଚ୍ୟୁଟ୍ ଅଫ୍ ହିମାଳୟାନ୍ ଜିଓଲୋଜି, ଡେରାଡୁନ୍ ବୈଜ୍ଞାନିକଗଣ ଗବେଷଣାଲବ୍ଧ ଜ୍ଞାନକୁ ଆଧାର କରି ମତବ୍ୟକ୍ତ କରନ୍ତି ଯେ, ଲକ୍ଷ ଲକ୍ଷ ବର୍ଷ ପରେ ଗ୍ଲେସିୟର୍‌ର ବରଫ

ତରଳିଥାଏ ଏବଂ କ୍ରମେ ତାହା ପାହାଡ଼ରେ ପରିଣତ ହୁଏ । ପୁନଶ୍ଚ ଗଡ଼ୱାଲ୍‌ର ତତ୍କାଳୀନ କମିଶନର୍ ମହେନ୍ଦ୍ର ଚନ୍ଦ୍ର ମିଶ୍ର କମିଟି (୧୯୭୬) ମତବ୍ୟକ୍ତ କରନ୍ତି ଯେ, ଯୋଶୀମଠ ଅଞ୍ଚଳ ପ୍ରାଚୀନ ଭୂସ୍ଖଳନ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଆସୁଛି । ଏହି ସହର ପର୍ବତର ଭଗ୍ନାବଶେଷ ଏବଂ ଜମିଥିବା ବାଲିମାଟି ଉପରେ ଗଢ଼ିଉଠିଛି । ଅନ୍ୟ କଥାରେ କହିଲେ, ଏହି ଅଞ୍ଚଳ ହୁଗୁଳା ବା ଶିଥିଳ ମୃତ୍ତିକା (Loose Soil) ଉପରେ ଗଢ଼ି ଉଠିଛି । ତେଣୁ ଏହି ଅଞ୍ଚଳରେ ବିସ୍ଫୋରଣ, ଖନନ କିମ୍ବା ସୁଡ଼ଙ୍ଗ ଆଦି ଖୋଳିବା ତଥା କୌଣସି ବୃହତ୍ ପଥରକୁ ସ୍ଥାନଚ୍ୟୁତ କରିବାକୁ କମିଟି ବାରଣ କରିଥିଲେ । ପୁନଶ୍ଚ ଗବେଷଣାରୁ ଜଣାଯାଏ ଯେ, ଯୋଶୀମଠ ସହର ହିମାଳୟ ଉପତ୍ୟକାର ଯେଉଁ ଅଞ୍ଚଳରେ ଅବସ୍ଥିତ, ତାହା ଏକ ପାରଗ୍ଲେସିୟର୍ ଜୋନ୍ ନାମରେ ପରିଚିତ ।

ଉତ୍ତରାଖଣ୍ଡ ବିପର୍ଯ୍ୟୟ ପରିଚାଳନା କର୍ତ୍ତୃପକ୍ଷଙ୍କ ନିର୍ଦ୍ଦେଶକ ତଥା ଭୂତତ୍ତ୍ୱବିତ୍ ପିୟୁଷ ରଟେଲାଙ୍କ ମତରେ, ଭୂତଳ ଜଳସ୍ତର ଅକସ୍ମାତ ଉପରକୁ ଉଠିଆସିବା ହେତୁ ଏହିପରି ଦୁର୍ବିପାକ ଘଟିଛି । ଗତ ଜାନୁୟାରୀ ୨ ତାରିଖ ରାତିରେ ଭୂତଳ ଜଳସ୍ତର ଅଚାନକ ଭୂପୃଷ୍ଠକୁ ଉଠିଆସିଥିଲା । ଭୂତଳ ଜଳସ୍ତରରେ ଅସମାନତା ହେତୁ ଏହିପରି ଭୌଗୋଳିକ ପରିବର୍ତ୍ତନ ଦେଖାଯାଇଛି । ଭୂତତ୍ତ୍ୱବିତ୍‌ଗଣ ପ୍ରାଥମିକ ଅନୁସନ୍ଧାନ ପରେ ମତବ୍ୟକ୍ତ କରିଛନ୍ତି ଯେ, ଭୂତଳ ଜଳ ହଠାତ୍ ଭୂପୃଷ୍ଠକୁ ଉଠିଆସିବା ଯୋଗୁଁ ଯୋଶୀମଠ ଅଞ୍ଚଳରେ ପରିବର୍ତ୍ତନ ଘଟିଛି । ପୁନଶ୍ଚ ବିଭିନ୍ନ ନଦୀର ଚୋରାସ୍ରୋତ ନିଶବ୍ଦରେ ଭୂମିକୁ ଦୁର୍ବଳ କରି ଯେକୌଣସି ସମୟରେ ଦବିବାର କାରଣ ହୋଇଥାଏ । ତେଣୁ ଯୋଶୀମଠ ସହର କେବେ ମଧ୍ୟ ସ୍ଥିତିଶୀଳ ଅଥବା ନିରାପଦ ନ ଥିଲା; କିନ୍ତୁ ଅବୈଧ ନିର୍ମାଣ ଏହି ଧ୍ୱଂସ ପ୍ରକ୍ରିୟାକୁ ତ୍ୱରାନ୍ୱିତ କରିଛି କେବଳ ।

ଯୋଶୀମଠ ଦବିବାର ମୁଖ୍ୟ ଏବଂ ତୁରନ୍ତ କାରଣ ହେଲା – ଏନ୍.ଟି.ପି.ସି.ର ବିଦ୍ୟୁତ୍ ପ୍ରକଳ୍ପ । ଏହି ବିଦ୍ୟୁତ୍ ପ୍ରକଳ୍ପପାଇଁ ଅନେକ ସ୍ଥାନରେ ବିସ୍ଫୋରଣ କରିବା ସହିତ ସହର ତଳେ ସୁଡ଼ଙ୍ଗ ନିର୍ମାଣ ଯୋଗୁଁ ଭୂମି ଦବୁଛି । ଏଥିପୂର୍ବରୁ ଉତ୍ତରାଖଣ୍ଡରେ ଅନେକ ଜଳ ବିଦ୍ୟୁତ୍ ପ୍ରକଳ୍ପ ବିଭିନ୍ନ ନଦୀରେ ରହିଛି, ଯଥା – ଅଳକାନନ୍ଦା-୧୨୨ଟି, ଭାଗୀରଥି -୪୮ଟି, ରାମଗଙ୍ଗା-୩୨ଟି, ଶାରଦା-୮୪ଟି, ଯମୁନା-

୪୪ଟି ଏବଂ ଗଙ୍ଗା ସବ୍‌ବେସିନ୍-୧ଟି, ଏହିଭଳି ମୋଟ ୩୩୬ଟି ପ୍ରକଳ୍ପ ଥିବାବେଳେ ଏନ୍.ଟି.ପି.ସି.ଦ୍ୱାରା ଅନ୍ୟ ଏକ ଜଳବିଦ୍ୟୁତ୍ ପ୍ରକଳ୍ପ କରିବା ଆବଶ୍ୟକ କ'ଣ ଥିଲା ? ବୈଜ୍ଞାନିକ, ଭୂତତ୍ତ୍ୱବିତ୍‌ଗଣ ଯଦିଓ ପୂର୍ବରୁ ସତର୍କ ସୂଚନା ଜାରି କରିଥିଲେ ଯେ, ଯୋଶୀମଠ ଅଞ୍ଚଳରେ କୌଣସି ପ୍ରକାର ବିସ୍ଫୋରଣ, ଖଣିଖାଦାନ ତଥା ସୁଡ଼ଙ୍ଗ ଖୋଳିବା ଅନୁଚିତ । ତଥାପି ଏନ.ଟି.ପି.ସି. କର୍ତ୍ତୃପକ୍ଷ ବିସ୍ଫୋରଣ ଏବଂ ସୁଡ଼ଙ୍ଗ ଖୋଳି ଦୁର୍ବିପାକକୁ ନିମନ୍ତ୍ରଣ କଲେ କାହିଁକି ?

ଯୋଶୀମଠ ସହର ଦବିବା ଘଟଣାକୁ ନେଇ ଜ୍ୟୋତିପୀଠ ଜଗତ୍‌ଗୁରୁ ଶଙ୍କରାଚାର୍ଯ୍ୟ ସ୍ୱାମୀ ଅଭିଯୁକ୍ତେଶ୍ୱରାନନ୍ଦ ସରସ୍ୱତୀ ମହାରାଜ ମତବ୍ୟକ୍ତ କରନ୍ତି ଯେ, ଯୋଶୀମଠ ଅଞ୍ଚଳରେ ଚାଲିଥିବା ଉନ୍ନୟନମୂଳକ କାର୍ଯ୍ୟ ହେତୁ ପରିସ୍ଥିତି ଗମ୍ଭୀର ହୋଇଛି । ସେ ପୁନଶ୍ଚ ମତବ୍ୟକ୍ତ କରନ୍ତି ଯେ, ଯୋଜନାହୀନ ଏବଂ ଅନିୟନ୍ତ୍ରିତ ଶିଳ୍ପାୟତନ ହେତୁ ପରିସ୍ଥିତି ଦିନକୁ ଦିନ ଜଟିଳ ହେଉଛି । ଅଭିଯୁକ୍ତେଶ୍ୱର ସରସ୍ୱତୀ ମହାରାଜ ସୁପ୍ରିମ୍‌କୋର୍ଟରେ ଏକ ପିଟିସନ୍ ଆବେଦନରେ ଦର୍ଶାଇଛନ୍ତି ଯେ, ଜନତାଙ୍କ ଜୀବନକୁ ବାଜି ଲଗାଇ କୌଣସି ପ୍ରକାର ଉନ୍ନୟନ କାର୍ଯ୍ୟ କରିବା ଉଚିତ ନୁହେଁ ।

ଭାରତୀୟ ମହାକାଶ ଗବେଷଣା ପ୍ରତିଷ୍ଠାନ (ISRO)ର ଏକ ବିଭାଗ ନ୍ୟାସନାଲ୍ ରିମୋଟ୍ ସେନସିଂ ସେଣ୍ଟର (NRSC) ପକ୍ଷରୁ ଯୋଶୀମଠ ସହର ଦବିବାର ଏକ ଉପଗ୍ରହ ଚିତ୍ର ପ୍ରକାଶ ପାଇଛି । ଇସ୍ରୋର ବୈଜ୍ଞାନିକମାନେ ମତବ୍ୟକ୍ତ କରିଛନ୍ତି ଯେ, ଗତ ୨୦୨୨ ମସିହା ଡିସେମ୍ବର ୨୭ ତାରିଖରୁ ୨୦୨୩ ମସିହା ଜାନୁୟାରୀ ୮ ତାରିଖ ମଧ୍ୟରେ ସହରଟି ୫.୪ ସେଣ୍ଟିମିଟର ଦବିଗଲାଣି । ସହରଟି ଦିନକୁ ଦିନ ଦ୍ରୁତଗତିରେ ଦବିବାରେ ଲାଗିଛି । ଗତ ୨୦୨୨ ଏପ୍ରିଲ୍‌ରୁ ନଭେମ୍ବର ମାସ ମଧ୍ୟରେ ୯ ସେଣ୍ଟିମିଟର ଦବିଥିଲା । କିନ୍ତୁ ସହର ଦବିବା ପ୍ରକ୍ରିୟା ଏବେ ଦ୍ରୁତଗତିରେ ଚାଲିଛି । ଯୋଶୀମଠ ସହର ଦବିବା ଏନ୍.ଟି.ପି.ସିର ସୁଡ଼ଙ୍ଗ ନିର୍ମାଣକୁ ମୁଖ୍ୟତଃ ଦାୟୀ କରାଯାଉଛି ।

ଯୋଶୀମଠ ସହର ଦବିବା ପରେ ଅନେକ ବାସଗୃହ, ହୋଟେଲ୍, ବ୍ୟାବସାୟିକ ପ୍ରତିଷ୍ଠାନ ଫାଟିବା ସହ ବିପଦସଙ୍କୁଳ ହୋଇପଡ଼ିଛି । ସେହି ବିପଦସଙ୍କୁଳ ବାସଗୃହ, ହୋଟେଲ୍ ଇତ୍ୟାଦିକୁ ପ୍ରଶାସନ ଚିହ୍ନଟ କରି ବାସ

ଅନୁପଯୋଗୀ ଘୋଷଣା କରିଛି । ବିପଦସଙ୍କୁଳ ଚିହ୍ନଟ ବାସଗୃହ ତଥା ହୋଟେଲ୍‌ଗୁଡ଼ିକରୁ ବିଦ୍ୟୁତ୍ ସଂଯୋଗ ବିଚ୍ଛିନ୍ନ କରାଯାଇଛି । ବିପର୍ଯ୍ୟୟ ପରିଚାଳନା ସଚିବ ରଞ୍ଜିତ୍ ସିହ୍ନା ମତବ୍ୟକ୍ତ କରନ୍ତି ଯେ, ସେଣ୍ଟ୍ରାଲ୍ ବିଲ୍‌ଡିଂ ରିସର୍ଚ୍ଚ ଇନ୍‌ଷ୍ଟିଚ୍ୟୁଟ୍ (C.B.R.I.)ର ପରାମର୍ଶକ୍ରମେ କୋଠାଗୁଡ଼ିକୁ ପର୍ଯ୍ୟାୟକ୍ରମେ ଭଙ୍ଗାଯିବ; କିନ୍ତୁ ବିସ୍ଫୋରଣଦ୍ୱାରା ନୁହେଁ । ତେବେ କୋଠା ଭଙ୍ଗା ପ୍ରକ୍ରିୟାକୁ ସ୍ଥାନୀୟ ଲୋକେ ପ୍ରବଳ ବିରୋଧ କରୁଛନ୍ତି । କାରଣ ବାସଗୃହ ପ୍ରତି ରହିଛି ସେମାନଙ୍କର ଅହେତୁକ ଆକର୍ଷଣ, ଅନେକ ମୋହ, ଅଭୁଲା ସ୍ମୃତି । ତେଣୁ ଯେତେ କ୍ଷତିପୂରଣ ଦେଲେ ମଧ୍ୟ ତାହା ମୂଲ୍ୟହୀନ । ଉତ୍ତରାଖଣ୍ଡ ହାଇକୋର୍ଟ ଯୋଶୀମଠ ସହର ଦବିବା ପ୍ରସଙ୍ଗରେ ଅନୁଧ୍ୟାନ ନିମନ୍ତେ ବିଶେଷଜ୍ଞ କମିଟି ଗଠନ କରିବାକୁ ରାଜ୍ୟ ସରକାରଙ୍କୁ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ଦେଇଛନ୍ତି । ଅନ୍ୟପକ୍ଷରେ ରାଜ୍ୟ ବିପର୍ଯ୍ୟୟ ପ୍ରତିରୋଧ ବାହିନୀ (S.D.R.F.) ବିପଦସଙ୍କୁଳ ବାସଗୃହ, ଅନୁଷ୍ଠାନ, ହୋଟେଲ୍ ଇତ୍ୟାଦି ଭାଙ୍ଗିବା ପ୍ରକ୍ରିୟା ଜାରି ରଖିଛି ଏବଂ ସେଣ୍ଟ୍ରାଲ୍ ବିଲ୍‌ଡିଂ ରିସର୍ଚ୍ଚ ଇନ୍‌ଷ୍ଟିଚ୍ୟୁଟ୍ (C.B.R.I.) ଘଟଣାର ଅନୁଧ୍ୟାନ କରୁଛି ।

ସାମରିକ ତଥା ପ୍ରଶାସନିକ ଦୃଷ୍ଟିକୋଣରୁ ଯୋଶୀମଠର ଗୁରୁତ୍ୱ ଅନେକ ବେଶି । ପୁନଶ୍ଚ ଯୋଶୀମଠ ସହର ଦେଇ ପ୍ରତିବର୍ଷ ଲକ୍ଷାଧିକ ତୀର୍ଥଯାତ୍ରୀ ତଥା ପର୍ଯ୍ୟଟକ ବଦ୍ରିବିଶାଳଙ୍କ ଦର୍ଶନ ନିମନ୍ତେ ଯାଇଥାଆନ୍ତି । ନିୟମ ଉଲ୍ଲଙ୍ଘନ କରି ମାତ୍ରାଧିକ ଅଟ୍ଟାଳିକା ନିର୍ମାଣ ହେତୁ ତାହାର କୁପ୍ରଭାବ ପ୍ରାକୃତିକ ଭାରସାମ୍ୟ ଉପରେ ପଡୁଛି । ଏଣୁ ଯୋଶୀମଠ ସହର ଦବୁଥିବା ବିଶେଷଜ୍ଞଗଣ ମତବ୍ୟକ୍ତ କରିଛନ୍ତି । ତେବେ କେବଳ ଯୋଶୀମଠ ନୁହେଁ, ଉତ୍ତରାଖଣ୍ଡର ଅନ୍ୟ ଛଅଟି ସ୍ଥାନରେ ମଧ୍ୟ ଯୋଶୀମଠ ପରିସ୍ଥିତି ଉତ୍ପନ୍ନ ହୋଇଛି । ସେଗୁଡ଼ିକ ହେଲା ଯଥାକ୍ରମେ - ତେହେରି, ମାଣା, ଧରାସୁ, ହର୍‌ସିଲ୍, ଗୌଚର ଏବଂ ପିଥରାଗଡ଼ । ତାହା ନିମ୍ନରେ ଆଲୋଚନା କରାଗଲା ।

ତେହେରି :

ଉତ୍ତରାଖଣ୍ଡର ତେହେରି ସହରରେ ଥିବା କେତେକ କୋଠାରେ ଫାଟ ମଧ୍ୟ ସୃଷ୍ଟି ହୋଇଛି । ଏହି ସହର ନିକଟରେ ଏକ ବୃହତ୍ ଜଳବିଦ୍ୟୁତ୍ ପ୍ରକଳ୍ପ ନିର୍ମାଣ ହେବା ହେତୁ କୋଠାମାନଙ୍କରେ ଫାଟ ସୃଷ୍ଟି ହୋଇଥିବା ଅଭିଯୋଗ ହୋଇଛି ।

ମାଣା :

ଏହି ଗ୍ରାମର ପ୍ରାଚୀନ ନାମ ହେଲା ମଣିଭଦ୍ରପୁର । ମହାଦେବଙ୍କ ପରମ ଭକ୍ତ ମାଣିକ ଶାହାଙ୍କ ନାମ ଅନୁସାରେ ଗ୍ରାମର ନାମକରଣ ହୋଇଛି ବୋଲି କିମ୍ବଦନ୍ତୀ ଅଛି । ଏହି ଗ୍ରାମ ବଦ୍ରିନାଥ ଧାମଠାରୁ ପ୍ରାୟ ୩ କିଲୋମିଟର ଦୂର ଏବଂ ଦେଶ ସୀମାନ୍ତର ଶେଷ ଗ୍ରାମ । ଭାରତ-ଚୀନ୍ ସୀମାନ୍ତରେ ଥିବା ଏହି ଗ୍ରାମ ସାମରିକ ଦୃଷ୍ଟିକୋଣରୁ ଅତୀବ ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ । ଭାରତ ଏବଂ ଚୀନ୍ ମଧ୍ୟରେ ସୀମା ବିବାଦ ଦେଖାଦେବା, ଏହି ଅଞ୍ଚଳରେ ବହୁସଂଖ୍ୟକ ଯବାନଙ୍କୁ ମୁତୟନ କରାଯାଇଛି । ଯବାନଙ୍କ ଗାଡ଼ି ଯାତାୟତପାଇଁ ଏହି ଗ୍ରାମର ପାର୍ଶ୍ୱବର୍ତ୍ତୀ ଅଞ୍ଚଳରେ ରାସ୍ତା ନିର୍ମାଣ ପରେ କୋଠାମାନଙ୍କରେ ଫାଟ ସୃଷ୍ଟି ହେବା ଅଭିଯୋଗ ହୋଇଛି ।

ଧରାସୁ :

ସାମରିକ ଦୃଷ୍ଟିକୋଣରୁ ଏହା ଏକ ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ଗ୍ରାମ । ବିଗତ କିଛି ବର୍ଷ ହେବ, ଏଠାରେ ସାମରିକ କାର୍ଯ୍ୟକଳାପ ବଢ଼ିଛି । ତେଣୁ କେତେକ କୋଠା ଫାଟୁଥିବା ସ୍ଥାନୀୟ ବାସିନ୍ଦା କହନ୍ତି ।

ହର୍ସିଲ୍ :

ଏହି ଅଞ୍ଚଳ ଦେଇ ପ୍ରତିବର୍ଷ ହଜାର ହଜାର ସଂଖ୍ୟାରେ ତୀର୍ଥଯାତ୍ରୀ ବିଭିନ୍ନ ତୀର୍ଥସ୍ଥାନକୁ ଯାଆନ୍ତି । ଏଥିସହ ଚୀନ୍ ସୀମାକୁ ସଂଯୋଗ କରୁଥିବା ରାସ୍ତା ମଧ୍ୟ ଏହି ଅଞ୍ଚଳ ଦେଇ ଯାଇଛି । ତୀର୍ଥଯାତ୍ରୀ ତଥା ସେନାବାହିନୀର ସୁବିଧା ନିମନ୍ତେ ରାସ୍ତାକୁ ଅଧିକ ପ୍ରଶସ୍ତ କରିବା ହେତୁ ଏହାର କୁପ୍ରଭାବ କୋଠାମାନଙ୍କ ଉପରେ ପଡୁଛି ଏବଂ ଫାଟ ସୃଷ୍ଟି ହୋଇଛି ।

ଗୌଚର :

ଏହି କ୍ଷୁଦ୍ର ସହର ଅଳକାନନ୍ଦା ନଦୀର ବାମ କଡ଼ରେ ଏବଂ ଚମୌଲି ଜିଲ୍ଲାର କର୍ଣ୍ଣପ୍ରୟାଗ ତହସିଲ୍‌ରେ ଅବସ୍ଥିତ । ଯୋଶୀମଠଠାରୁ ୧୦୦ କିଲୋମିଟର ଦୂରରେ ଥିବା ଏହି ସହର ମଧ୍ୟ ସାମରିକ ଦୃଷ୍ଟିକୋଣରୁ ବହୁତ ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ।

ତେବେ କେତେକ ଉନ୍ନୟନମୂଳକ କାର୍ଯ୍ୟ ତଥା ରାସ୍ତାଘାଟର ପ୍ରଶସ୍ତୀକରଣ ହେତୁ ଏହି ସହରର କିଛି ଅଂଶ ଦବୁଥିବା ସ୍ଥାନୀୟ ବାସିନ୍ଦା ଅଭିଯୋଗ କରନ୍ତି ।

ପିଥରାଗଡ଼ :

ପିଥରାଗଡ଼ ଜିଲ୍ଲାର ଏହି ଚତୁର୍ଥ ବୃହତ୍ ସହର ଏବଂ ସମୁଦ୍ର ପତନଠାରୁ ୧,୬୨୭ ମିଟର ଉଚ୍ଚରେ ଅବସ୍ଥିତ । ପ୍ରଶାସିକ ଦୃଷ୍ଟିକୋଣରୁ ଏହି ସହର ବେଶ୍ ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ । ଏଠାରେ ଅନେକ ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ସରକାରୀ କାର୍ଯ୍ୟାଳୟ ସହିତ ଭାରତୀୟ ବାୟୁସେନାର ଏକ ବିଶାଳ ଘାଟି ମଧ୍ୟ ରହିଛି । ତେବେ ଏହି ସହରରେ ବିଭିନ୍ନ ଉନ୍ନୟନମୂଳକ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ବୃଦ୍ଧି ପାଇବା ହେତୁ କୋଠାମାନଙ୍କରେ ଫାଟ ସୃଷ୍ଟି ହେଉଥିବା ଜଣାଯାଏ ।

ସାମ୍ପ୍ରତିକ ପରିସ୍ଥିତିରେ ବିକାଶ ଅତୀବ ଜରୁରୀ, ଏଥିରେ ଦ୍ୱିମତ ହେବାର ନାହିଁ । କିନ୍ତୁ କାଳକ୍ରମେ ବିକାଶ ଯଦି ପଥହୁଡ଼ି ମାନବ ସମାଜକୁ ବିନାଶ ଦିଗକୁ ଟାଣିନିଏ, ତେବେ ତାହା କି ପ୍ରକାର ବିକାଶ ? ଏଣୁ ଆମକୁ ପରିବେଶର ସମସ୍ତ ଦିଗ ପ୍ରତି ସତର୍କ ଦୃଷ୍ଟି ରଖି ଏବଂ ଆବଶ୍ୟକ ଯତ୍ନ ନେଇ ବିକାଶ କରିବାକୁ ହେବ । ଏଣୁ ପରିବେଶବିତ୍, ଭୂତତ୍ତ୍ୱବିତ୍ ତଥା ବୈଜ୍ଞାନିକମାନଙ୍କ ଗବେଷଣାଲବ୍ଧ ଜ୍ଞାନକୁ ଅକ୍ଷରେ ଅକ୍ଷରେ ସମ୍ମାନ ଦେଇ ବିକାଶ କରିବା ଆବଶ୍ୟକ । ପୁନଶ୍ଚ ପରିବେଶ ବିନାଶକାରୀଙ୍କୁ ଚିହ୍ନଟ କରାଯାଇ ଆଖିଦୃଶିଆ ଦଣ୍ଡବିଧାନ କରିବା ଆବଶ୍ୟକ । ତତ୍ ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ସରକାର, ପ୍ରଶାସନ ତଥା ବୁଦ୍ଧିଜୀବୀଗଣ ସତର୍କ ତଥା ସଚେତନ ହେବା ନିହାତି ଆବଶ୍ୟକ । ଏସବୁ ସତ୍ତ୍ୱେ ଉତ୍ତରାଖଣ୍ଡର ସୁରକ୍ଷାପାଇଁ କେଦାରନାଥ, ବଦ୍ରିନାଥ, ନୃସିଂହନାଥ, ବିଶ୍ୱନାଥ, ଯମୁନେତ୍ରୀ ଦେବୀ, ଗଙ୍ଗୋତ୍ରୀ ଦେବୀ, ଧାରୀଦେବୀ ଆଦି ଦେବଦେବୀଙ୍କ ଆଶୀର୍ବାଦ ଏକାନ୍ତ କାମ୍ୟ ।

ମାଘସପ୍ତମୀ

ତା ୨୮.୦୧.୨୦୨୩

●